

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา)

ปรัชญา

ปรัชญาและศาสนา

ปรัชญาและศาสนา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

An Analytical Study of Metaphor in The Holy Quran

นามผู้วิจัย นางสาวอาลิยา โยธาสมุทร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเวศ อินทองปาน, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริวรรณ เกษมสานต์กิดาการ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์อิสมาแอ อาลี, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเวศ อินทองปาน, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเชิงวิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

An Analytical Study of Metaphor in The Holy Quran

โดย

นางสาวอาลิยา โยธาสุมุท

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา)

พ.ศ. 2552

อาลียา โยธาสุมุทร 2552: การศึกษาเชิงวิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน
ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา) สาขาปรัชญาและศาสนา
ภาควิชาปรัชญาและศาสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเวศ อินทองปาน, Ph.D. 172 หน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาตัวบทและความหมายในรูปแบบ
อุปมาอุปไมยจากคัมภีร์อัล-กุรอาน 2) เพื่อแจกแจงเนื้อหา หมวดหมู่ 3) เพื่อวิเคราะห์อุปมาอุปไมย
ในคัมภีร์อัล-กุรอานเชิงการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า อุปมาอุปไมยเป็นหนึ่งในรูปแบบการใช้สำนวนภาษาในคัมภีร์อัล-
กุรอานที่สามารถเข้าใจได้ง่าย อันเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้
ไตร่ตรองพิจารณา ส่วนเนื้อหาของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับหลักการ
ศรัทธาในศาสนาอิสลามมากกว่าที่เกี่ยวข้องกับหลักการปฏิบัติ อันเป็นการบ่งบอกถึงน้ำหนักและ
ความสำคัญของการศรัทธาตามเงื่อนไขพื้นฐานที่ศาสนาอิสลามกำหนด ทั้งนี้ สิ่งที่คัมภีร์ได้นำมา
ยกตัวอย่างเปรียบเทียบเปรียบส่วนใหญ่เป็นรูปธรรมที่สัมผัสได้ และเข้ากับสติปัญญา เช่น พฤติกรรมของ
มนุษย์และสรรพสิ่งต่างๆ

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังมีความสอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตและสังคม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกล่อมเกลาจิตใจและสร้างปัญญาให้มนุษย์ใคร่ครวญชีวิต ปลูกจิตสำนึก
แก่บุคคล ให้รู้ผิดรู้ถูก และรู้หน้าที่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนแนะแนวทาง
ชีวิตที่ถูกต้องและปลอดภัย

Aliya Yothasmutr 2009: An Analytical Study of Metaphor in The Holy Quran.

Master of Arts (Philosophy and Religion), Major Field: Philosophy and Religion,

Department of Philosophy and Religion. Thesis Advisor:

Assistant Professor Praves Intongpan, Ph.D. 172 pages.

The objectives of this research are 1) to investigate the texts and meanings of the metaphors in the Holy Quran, 2) to categorize their contents 3) to analyze those metaphors applied to human and social development.

The finding indicates that metaphor is the form of literary style applied in the Holy Quran to simplify understanding for those concerned with efficient ethical implantation. The metaphors mentioned in the Book are mostly related to Islamic faiths more than Islamic practices which illustrate the essence of belief as the priority condition emphasized by Islam. Moreover, most of what raised for comparison under metaphors in the Book such as human behaviors, things or matters are tangibles and sensible for human being.

Concerning with human and social development, metaphors in the Holy Quran nurture and bright up wisdom for people. They also encourage them to recover consciousness with right and wrong views, to realize their responsibility for themselves and others as well as to guide them to safe and sound life.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

/ /

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
การตรวจเอกสาร	5
วิธีการวิจัย	9
นิยามศัพท์	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 2 ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์อัล-กุรอาน	13
ความหมายของ “อัล-กุรอาน”	13
คำจำกัดความของคัมภีร์อัล-กุรอาน	14
เนื้อหาโดยสรุปของคัมภีร์อัล-กุรอาน	15
ความเป็นมาของคัมภีร์อัล-กุรอาน	17
ความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอาน	21
บทที่ 3 อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน	32
ความหมายของอุปมาอุปไมยในภาษาอาหรับ	32
ความหมายของอุปมาอุปไมยตามหลักภาษาไทย	33
ประเภทของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
จุดประสงค์ของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน	36
ประโยชน์ของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน	36
ตัวบทอุปมาอุปไมยจากคัมภีร์อัล-กุรอานพร้อมคำอธิบาย	37
ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านเนื้อหา	37
ประเภทอุปมาอุปไมยด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	75
บทที่ 4 วิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเชิงการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม	88
อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกับการพัฒนาชีวิต	88
อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกับการพัฒนาสังคม	121
การประยุกต์ใช้อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม	144
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย	148
ข้อเสนอแนะ	154
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	157
ภาคผนวก	165
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	172

สารบัญตาราง

ตารางผนวกที่		หน้า
1	รายชื่อผู้กระทำความผิด (บท) ในคดีกีดกัน-กวดขัน พร้อมความหมาย	166

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านเนื้อหา	86
2	ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	87

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ตัวเลขที่ปรากฏในวงเล็บหลังข้อความจากคัมภีร์อัล-กุรอาน หมายถึง
คัมภีร์อัล-กุรอาน (บท) ซูเราะฮ์ / (ดาร์ส) อายะฮ์ ดังตัวอย่างเช่น

(อัล-กุรอาน 96/1-3) หมายความว่า อัล-กุรอาน บท อัล-อะลัก / ดาร์สที่ 1-3

(อัล-กุรอาน 25/32) หมายความว่า อัล-กุรอาน บท อัล-ฟุรกอน / ดาร์สที่ 32 เป็นต้น

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาหนึ่งที่มนุษยชาติจำนวนมากยอมรับนับถือ และเป็นศาสนาที่เรียกร้องการจําแนกและยึดมั่นในพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น คือ อัลลอฮ์ (Allah) ซุบฮานะฮูวะตะอาลา (มหาบริสุทธิ์และความเกรียงไกรเป็นสิทธิ์แห่งพระองค์) และยอมรับการเป็นศาสนทูตของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด (Mohammad) ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม (ขออัลลอฮ์ทรงประทานพรและความศานติแก่ท่าน)

ระบอบอิสลามครอบคลุมในทุกองค์ประกอบทั้งหมดของการดำเนินชีวิต ในระดับบุคคล สังคม ประเทศชาติ อยู่ในเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง อิสลามจึงถือเป็นทุกสิ่งของผู้ประกาศตนว่า อัลลอฮ์ (มหาบริสุทธิ์และความเกรียงไกรเป็นสิทธิ์แห่งพระองค์) คือ พระผู้เป็นเจ้าของ และ มุฮัมมัด (ขออัลลอฮ์ทรงประทานพรและความศานติแก่ท่าน) คือ ศาสนทูตของพระองค์ โดยมี “อัล-กุรอาน” (Al-Quran) คำรัสของพระผู้เป็นเจ้าของเป็นเจ้าเป็นธรรมนูญ (Charter) สูงสุดในการดำเนินชีวิต

อัล-กุรอาน คือ คัมภีร์สุดท้ายที่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทรงเจาะจงประทานแก่ศาสนทูตท่านสุดท้าย คือ ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด เพื่อเป็นแนวทางแก่มวลมนุษย์ เป็นกฎเกณฑ์ ขอบเขต ข้อพึงประพฤติปฏิบัติอันรัดกุม ครอบคลุม ถาวร และเป็นแสงสว่างแก่มหาชนผู้มีศรัทธาตลอดชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า คัมภีร์อัล-กุรอาน กล่าวถึง การยอมรับในเอกานุภาพของพระผู้เป็นเจ้าของ (เตาฮีด) หลักการศรัทธา การปฏิบัติ ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงล้มหายใจ กล่าวถึงสัญญา การแข่งขานดีและชั่วร้าย กล่าวถึงอุทาหรณ์เรื่องราวในอดีตที่ถูกเปิดเผยให้เห็นอย่างชัดเจนและปราศจากข้อคลุมเครือใดๆ รวมถึงความรู้ วิชาการแขนงต่างๆ ที่มานแห่งกาลเวลาค่อยๆ แยมให้ผู้มีสติปัญญาประจักษ์ถึงความจริงแห่งคำรัสของพระองค์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และ อนาคต

อัล-กุรอาน เป็นคัมภีร์ภาษาอาหรับ ถูกประทานลงมาในยุคทองของภาษาอาหรับ

ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 7 อันเป็นช่วงเวลาที่ภาษาอาหรับโดดเด่น เพื่อผู้ทั้งทางด้านอักษร
 ไวยากรณ์ ส่วนนวนโวหาร การประพันธ์กาพย์กลอน บทกวี และอุดมด้วยผู้เชี่ยวชาญการใช้ภาษา
 แต่กระนั้น ก็ไม่มีผู้ใดสามารถประพันธ์ได้เช่นเดียวกับคัมภีร์นี้แม้เพียงบทเดียว (Az-Zarqanii,
 1998: 575) ดังนั้น จึงเป็นการยืนยันถึงความสัจที่ว่า อัล-กุรอานมิใช่บทประพันธ์ หรือ บทกวีจาก
 มนุษย์ปุถุชนคนใดโดยเด็ดขาด และนี่เองที่เป็นหนึ่งในปาฏิหาริย์ (มัจวะญิซะฮฺ) เฉพาะแก่ท่านศาสน
 ซุตที่ท้าทายสติปัญญาของมนุษย์เพื่อยืนยันความอ่อนแอและการไร้ความสามารถของมนุษย์
 อย่างถาวรในการประพันธ์ให้เหมือนดังอัล-กุรอาน ท่านอิมาม ชุญฎิยฺ ได้กล่าวว่า “หากถอดถอน
 ถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งออกจากคัมภีร์อัล-กุรอาน แล้วหาถ้อยคำอื่นมาวางแทนที่ ท่านจะไม่พบว่า
 ถ้อยคำอื่นใดอีกที่ประเสริฐและเหมาะสมเท่ากับถ้อยคำเดิมที่มีอยู่” (Az-Zurqanii, 1998 cited
 As-Suyutii, n.d. : 427)

อิสลามถือว่า อัล-กุรอานเป็นปฐมบทของศาสตร์แขนงต่างๆ และศาสตร์หนึ่งที่สำคัญและ
 มีความโดดเด่นอย่างชัดเจนจากคัมภีร์ คือ ภาษาศาสตร์ เพราะอัล-กุรอาน คือแหล่งรวมทั้งหมด
 ของไวยากรณ์อาหรับ ส่วนนวนโวหาร ตลอดจนฉันทลักษณ์ภาษาที่สละสลวย เหมาะเจาะและคล้อง
 จังหวะ อีกทั้งยังมีความพิเศษเฉพาะ ทางสำเนียง ถ้อยคำ ส่วนวนการบรรยาย ความหมาย ความ
 กระจ่าง ชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจ แม้แต่กับผู้ไม่รู้หนังสือก็ตาม คัมภีร์อัล-กุรอานได้เรียบเรียง
 รวบรวมเนื้อหาอันหลากหลายสู่ความเป็นเอกภาพ อย่างลงตัว และเหมาะสมที่สุด ปราศจากความ
 ขัดแย้งทั้งด้านภาษาและความหมาย ซึ่งไม่ว่าจะพิจารณาจากแง่มุมใด อัล-กุรอานก็อ้างความ
 สมบูรณ์แบบ และความอัศจรรย์แห่งคำสั่งของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ

พระองค์ทรงเทิดเกียรติแห่งคัมภีร์นี้ ด้วยกำหนดให้อัล-กุรอานถูกอ่านขณะที่บรรดาผู้
 ศรัทธาเข้าเฝ้าพระองค์ (หมายถึง ขณะทำละหมาดอันเป็นศาสนกิจที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน)
 และถือว่าแม้เพียงการอ่านคัมภีร์ ก็นับเป็นการประกอบศาสนกิจประการหนึ่ง (อิบาดะฮฺ) แต่ที่
 สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ คัมภีร์อัล-กุรอาน มิได้ถูกประทานลงมาเพียงเพื่อการอ่านผ่านปลายลิ้น
 เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญ คือการปฏิบัติตามสิ่งที่คัมภีร์เรียกร้อง เชิญชวน และออกห่างจากสิ่ง
 ที่คัมภีร์ห้ามปราม เพื่อประโยชน์ และการดำรงชีวิตที่รอดพ้นปลอดภัยของบ่าวของพระองค์ คำ
 สอนจากคัมภีร์ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดสำหรับศาสนิกชนแห่งศาสนาอิสลาม หรือ ผู้ที่เรียกตนว่า
 “มุสลิม” จำเป็นต้องศึกษา และพินิจพิจารณา เพราะอิสลามคือศาสนาที่มีคำสอนเชื่อมโยงทั้งทาง
 ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความเกี่ยวพันระหว่างตนเองกับพระเจ้า ตนเองกับตนเอง

ตลอดจนตนเองกับเพื่อนมนุษย์ ดังนั้น คัมภีร์อัล-กุรอานจึงถือเป็นธรรมนูญสูงสุดของผู้เป็นมุสลิม

คัมภีร์อัล-กุรอาน มีทั้งหมด 30 ส่วน (ญุซอ) แบ่งเป็น 114 บท (ซูเราะฮฺ) รวมทั้งสิ้น 6,236 วรรค (อายะฮฺ) (Ar-Roomii, 1999: 104,115) ท่านศาสนทูตได้รับบัญชาจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ผ่านท่านทูตญิบรีล (Gabriel) ภายในระยะเวลา 23 ปี และได้รวบรวมอย่างครบถ้วน ในช่วงที่ท่านศาสนทูตยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งพระองค์ทรงยืนยันถึงความสมบูรณ์ของคัมภีร์ และรับรองว่าปราศจากการเพิ่มเติม ตัดทอน หรือ การดัดแปลงใดๆ ตลอดไป ดังนั้น คัมภีร์อัล-กุรอานจึงเป็นคัมภีร์สุดท้ายของประชาชาติอิสลาม ที่ถูกประทานแก่ศาสนทูตท่านสุดท้าย ซึ่งไม่มีศาสนทูตอื่นใดอีกภายหลังจากท่าน และมีผลบังคับใช้แก่มุสลิมทั้งหมดไม่ว่า ณ ที่ใด ยุคสมัยใด จวบจนกาลอวสาน

นอกเหนือจากศาสนบัญญัติต่างๆ ที่มีปรากฏในคัมภีร์แล้ว คัมภีร์นี้ยังประมวลไว้ด้วยคำสอน ข้อคิด บทเรียนจากประวัติศาสตร์ แบบแผนการดำเนินชีวิต แนวทางในการตัดสินใจและข้อพิพาท จริยธรรม ความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ ตลอดจนตัวอย่าง อุทาหรณ์ การเปรียบเทียบในลักษณะอุปมาอุปไมยแก่หลากหลายสภาวะ เรื่องราว ด้วยสำนวนภาษาที่ลึกซึ้ง และทุกชั้นชั้นสติปัญญาสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก อุปมาอุปไมยจึงเป็นเอกลักษณ์หนึ่งที่คัมภีร์หยิบยกขึ้น เพื่อให้ผู้มีสติปัญญา คิด ไคร่ครวญ และพิจารณาไตร่ตรอง

การยกอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าพาผู้ฟัง หรือ ผู้อ่านให้เข้าใจถึงความหมายของคัมภีร์มากยิ่งขึ้น การเปรียบเทียบทำให้ภาพซุนมัดแปรเป็นภาพที่ชัดเจนแจ่มแจ้งในมโนภาพของมนุษย์ เป็นวิธีการเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่ปรากฏกับสิ่งที่ปรากฏ เทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นการยกตัวอย่าง และบรรยายความหมายของคัมภีร์ และยังถือเป็นอีกด้านหนึ่งที่ยืนยันความมหัศจรรย์ของคัมภีร์นี้อีกด้วย จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำให้สติปัญญาของบุคคลทั่วไปยอมรับ และหัวใจยอมจำนนโดยปราศจากเงื่อนไข (Al-Qatton, 1997: 281) การศึกษาอุปมาอุปไมยจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าแขนงอื่นๆ ของคัมภีร์อัล-กุรอาน ทั้งนี้เพราะสิ่งที่อุปมาอุปไมยในคัมภีร์บ่งถึง คือ ข้อคิด อุทาหรณ์ และคำตักเตือนอันลึกซึ้ง แก่ผู้ใช้สติปัญญาไคร่ครวญ

จากเหตุผลที่กล่าวมา ประกอบกับยังไม่มีการศึกษาในลักษณะเช่นนี้มาก่อน ผู้วิจัยไคร่จะ

วิจัยประเด็นอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งเป็นที่น่าสนใจที่จะแจกแจงเนื้อหาและจัดหมวดหมู่อุปมาอุปไมยที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ความหมายในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาต้นตอจากคัมภีร์อัล-กุรอาน ในรูปแบบอุปมาอุปไมย และแจกแจงเนื้อหาหมวดหมู่
2. ศึกษาความหมายของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน
3. วิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์เชิงการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะต้นตออุปมาอุปไมยจากคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ปรากฏถ้อยคำที่ใช้เปรียบเทียบชัดเจนเท่านั้น มิได้กล่าวรวมถึงการเปรียบเทียบทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ และเน้นการศึกษาความหมาย สำนวนอุปมาอุปไมยพร้อมทั้งบรรยายจุดประสงค์ตามนัยยะที่ต้นตอซึ่ง ตลอดจนแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตและสังคม โดยอาศัยตำราอรรถาธิบายคัมภีร์ และตำราเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับการยอมรับจากปวงปราชญ์มุสลิมที่เชื่อถือได้เท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ได้รับความรู้ถึงรูปแบบอุปมาอุปไมย ตลอดจนสภาวะต่างๆ ที่คัมภีร์อัล-กุรอานระบุถึงในลักษณะอุปมาอุปไมย
2. ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายตามนัยยะของคัมภีร์

3. ทำให้ชาวไทยมุสลิม บุคคลทั่วไป องค์กร และสถาบันที่สนใจเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคำสอนของศาสนา และบทบัญญัติตามคัมภีร์อัล-กุรอาน

4. สร้างความชัดเจนในองค์ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของคัมภีร์ ซึ่งจะสะท้อนแง่คิด มุมมองการปฏิบัติและพัฒนาตนตามสิ่งที่ได้รับจากการยกตัวอย่างอุปมาอุปไมย

การตรวจเอกสาร

นิรนาม (2534) ระบุว่า ดำรัสในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น ล้วนสัจจริงทั้งสิ้น เป็นถ้อยคำที่มุ่งหมายให้มนุษย์ชาติได้ใช้ดุลพินิจถึงสรรพสิ่งที่ อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงสร้างสรรค์ทั้งในระหว่างชั้นฟ้าและพิภพ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อพิสูจน์ของมนุษย์ให้ได้ว่าซึ่งถึงการมีอยู่จริงของพระเจ้าผู้ทรงสร้างและทรงอภิบาล

คัมภีร์อัล-กุรอานมีกฎเกณฑ์ใหญ่ๆ ที่คลุมความหมายไว้อย่างกว้างขวาง ที่ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และทุกประชาคม เป็นการประกันความสันติสุขแก่ทั้งโลกนี้และโลกหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง หากมนุษย์เข้าใจโดยถูกต้องและปฏิบัติตาม

นักปราชญ์ท่านหนึ่งซึ่งมีความสันตัดในทางสำนวนโวหาร ได้พรรณนาถึงคัมภีร์อัล-กุรอานว่า “หากบัญญัติในคัมภีร์อัล-กุรอานจะมีอยู่เพียงสั้นๆ ก็เป็นการเพียงพอและสมบูรณ์แล้ว แต่หากว่ามีมาก ก็เป็นการเตือนรำลึกถึงอดีตสมัย หากเป็นคำรัสตรัสใช้ ก็เป็นพระบัญชาที่ถูกต้อง หากเป็นประกาศิตห้ามปราม ก็เป็นประกาศิตที่เปี่ยมไปด้วยความดีงามและเพื่อยังประโยชน์ หากเป็นบทบัญญัติ ก็เป็นบทบัญญัติที่ยุติธรรมและมีความหมายยิ่ง หากเป็นการบอกเล่า ก็เป็นการบอกเล่าที่สัจจริง หากเป็นข้อชี้แจง ก็เป็นข้อชี้แจงที่มีค่าและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับ ไม่มีผู้ใดสามารถโต้แย้งได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังจะเพิ่มความหวานชื่นแห่งศรัทธาแก่ผู้ได้อ่านได้พิจารณาเป็นประจำ และอื่นๆ อีก”

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539) กล่าวถึงอุปมาโวหารว่า คำอุปมา แปลว่า ข้อเปรียบเทียบ ใช้คู่กับ อุปไมย ซึ่งแปลว่า ข้อความที่ต้องมีข้อเปรียบเทียบ สองศัพท์นี้ใช้คู่กันเสมอ เพราะตามธรรมชาติเราอธิบายข้อความใดๆ ให้เขาเข้าใจไม่ได้ก็ต้องหาข้อเปรียบเทียบที่เห็นว่าง่ายมา

เปรียบเทียบให้ฟัง ดังนั้น อุปมาโวหารจึงหมายถึง จำนวนการเปรียบเทียบนั่นเอง ซึ่งนิยมใช้กันมากในสำนวนร้อยแก้ว และคำประพันธ์ เพราะเป็นข้อความที่ช่วยให้ความเข้าใจข้อความเบื้องต้นได้ชัดเจนดีมาก

พระธรรมกิตติวงศ์ (2548) ได้ให้ความหมายอุปมาอุปไมยว่า อุปมา คือ สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ ข้อเปรียบเทียบ ได้แก่ ตัวอย่างที่ยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่กำลังพูดถึง เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ส่วนอุปไมย คือ สิ่งหรือข้อความที่ฟังเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ได้แก่ สิ่งหรือข้อความที่ควรแก่อุปมาเปรียบเทียบ อุปมา อุปไมย นิยมมีคำว่า เหมือน เปรียบเหมือน นำหน้า และลงท้ายด้วยคำว่า ฉนั้นใด-ฉนั้นนั้น เช่น ใช้ว่า “บุคคลในโลกนี้เปรียบเหมือนดอกบัวสี่เหล่า คือ ดอกบัวเป็นฉนั้นใด บุคคลก็เป็นฉนั้นนั้น” คำว่า ดอกบัว จัดเป็นคำ อุปมา และ คำว่า บุคคล จัดเป็นคำ อุปไมย

ประเทือง ทินรัตน์ (2548) ได้ให้ความหมายอุปมาอุปไมยว่า อุปมาอุปไมยคือการนำเอาสิ่ง 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำที่แสดงความเปรียบ เช่น แม่นเหมือน คล้าย ดุจ ดัง กล เยี่ยง รวากับ เป็นต้น อุปมาอุปไมยนี้ อาจจะเป็นการเปรียบเทียบ วัตถุ บุคคล เหตุการณ์ หรือเรื่องราวก็ได้ ความเปรียบวิธีอุปมาอุปไมยนี้มีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นอุปมา ส่วนนี้ได้แก่ส่วนที่ผู้เขียนยกมาเปรียบเทียบกับส่วนที่มีอยู่เดิม อีกส่วนหนึ่งคืออุปไมย ส่วนนี้เป็นส่วนหลักคือเป็นส่วนที่มีอยู่เดิม เมื่อผู้เขียนต้องการจะแสดงให้กระจ่างทำให้ผู้อ่านเข้าใจแจ่มแจ้งหรือเกิดมโนภาพจึงต้องหาสิ่งอื่นมาเปรียบ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสวนกุหลาบวิทยาลัย (2551) ระบุว่า การใช้คำอุปมาอุปไมย คือ การกล่าวเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น การทำให้เกิดภาพพจน์หรือแนวคิด คือ การใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในจิตหรือจินตภาพ หมายถึง ภาพที่ปรากฏในจินตนาการหรือในความรู้สึกของบุคคลตามที่บุคคลนั้นๆ เคยประสบมา การเกิดภาพในจิตหรือภาพพจน์นี้มีคุณค่ามากในด้านที่แสดงถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเช่นเดียวกับการเกิดแนวความคิด ซึ่งอาจเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสังขธรรมในการดำเนินชีวิต ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต

อับดุลลอฮ์ แดงโกเมน (2550) ได้นำเสนอว่า การยกอุทาหรณ์โดยการเปรียบเทียบไว้อย่างมากมายในอัล-กุรอานนั้น ทำให้เราได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้มีการใคร่ครวญ เป็น

ข้อดีเหมือนกัน เป็นการกระตุ้นเตือนจิตสำนึก เป็นการปรามมิให้ละเมิด เป็นการทำให้เกิดการยอมรับและเข้าใจถึงเป้าหมายอันแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นการบรรยายถึงความแตกต่างกันระหว่างความจริงกับความเท็จ ระหว่างการศรัทธากับการปฏิเสธศรัทธา ระหว่างผู้ได้รับทางนำกับผู้หลงทาง เปรียบเทียบความแตกต่างของผลตอบแทน และให้เราแยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จได้

Az-Zarkashii (1972) ระบุว่า อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน กล่าวถึง ระดับชั้นต่างๆ ของผลบุญ มีคำชมและคำติ มีภาคผลและการลงโทษ มีการยกย่องและดูแคลน มีการจำแนก ระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องไร้สาระ จึงถือเป็นความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่รวบรวมคุณค่างานมหาศาลไว้ในตัวอย่างการเปรียบเปรยของพระองค์ คุณค่าอย่างหนึ่งของอุปมาอุปไมยในอัล-กุรอานก็คือ เป็นการชี้แจงความหมาย ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะพิเศษของบัญญัติอิสลาม กล่าวคือการยกอุปมาอุปไมยถือเป็นสิ่งที่ช่วยในการชี้แจง หรืออธิบายความหมายได้ดีที่สุด หากถามว่า เหตุใดการยกอุปมาอุปไมยจึงมีส่วนช่วยในการสร้างความกระจ่างให้ความหมาย คำตอบก็คือ สิ่งที่ได้จากอุปมาอุปไมยคือการเปรียบเทียบความหมายที่ถูกบ่งถึงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่รู้ถึงสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ก็จะทำให้ผู้นั้นออกห่างจากคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับสิ่งนั้นๆ และส่วนผู้ที่ไม่รู้ เขาก็จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับสิ่งนั้นๆ ด้วย

เพราะฉะนั้น การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยจึงสามารถเปลี่ยนนามธรรมให้เป็นภาพที่ชัดเจนแก่สติปัญญามนุษย์ เพราะการรับรู้ของมนุษย์เรามักถูกกระตุ้นก็ต่อเมื่อเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ ซึ่งตรงข้ามกับการให้ความหมายที่เป็นลักษณะนามธรรม เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้นั่นเอง

At-Tirmizii (1975) กล่าวถึงอุปมาอุปไมยว่า การยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยมีความจำเป็นต่อมนุษย์ ในฐานะผู้ที่ไม่มีความสามารถเข้าใจในทุกๆ สรรพสิ่งได้โดยลำพัง ดังนั้น มนุษย์เราจึงมีความปรารถนาใคร่รู้ในการยกตัวอย่างโดยสติปัญญา เพราะมนุษย์ไม่สามารถมองเห็นในสิ่งที่ปกปิดซ่อนเร้น พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจึงทรงยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยจากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์เอง ไม่ใช่จากเรื่องราว ณ ที่พระองค์ เพราะพระองค์ไม่มีสิ่งใดบนผืนฟ้าและบนหน้าแผ่นดิน เป็นที่ซ่อนเร้นสำหรับพระองค์แล้ว พระองค์ย่อมไม่ทรงต้องการการยกตัวอย่างเปรียบเทียบใดๆ

ปรากฏในถ้อยคำธรรมดาจะไม่ตรึงใจ เท่ากับเปรียบเทียบครุฑาเป็นดั่ง “รัศมี” เช่นเดียวกันกับการเตือนให้ออกห่างการ “ปฏิเสธครุฑา” หากไม่เปรียบเทียบปฏิเสธเป็นเช่น “ความมืดมิด” ความน่าสะพรึงกลัวของการปฏิเสธครุฑาก็จะไม่ตรึงใจเช่นกัน

วิธีการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารทั้งที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยสามารถจำแนกข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่สำคัญได้ดังนี้

- 1.1 คัมภีร์อัล-กุรอาน
- 1.2 อรรถาธิบายคัมภีร์
- 1.3 ตำรา หนังสือ งานวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ
- 1.4 ข้อมูลออนไลน์

2. วิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้าวิจัยนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา (Descriptive Research) ทำการเรียบเรียงรวบรวมเนื้อหาโดยการแจงเป็นหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอการวิจัย โดยการตีความในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นิยามศัพท์

ในที่นี้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับใช้ในวิทยานิพนธ์ ดังนี้

อัลลอฮ์ หมายถึง พระนามเฉพาะของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของศาสนาอิสลาม ผู้ทรงยิ่งใหญ่ เกียรติเกรียง ผู้ทรงบังเกิดและมีอำนาจเหนือทุกสรรพสิ่ง ทรงเป็นที่พึ่ง เป็นเอกะ และเป็นนิรันดร์

ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา หมายถึง คำสรรเสริญเฉพาะแด่อัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า มีความหมายว่า “มหาบริสุทธิ์และความเกรียงไกรเป็นสิทธิ์แห่งพระองค์”

มุฮัมมัด หมายถึง ท่านศาสนทูตท่านสุดท้ายแห่งศาสนาอิสลาม

ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม หมายถึง คำสรรเสริญเฉพาะแต่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด มีความหมายว่า “ขออัลลอฮทรงประทานพรและความศานติแก่ท่าน”

ร่อซูล หมายถึง ศาสนทูต (Messenger) ผู้ที่ได้รับบัญชาจากพระเจ้าให้นำคำสอนมาเผยแผ่แก่มวลมนุษย์

ศอฮาบะฮฺ หมายถึง มุสลิมทุกคนที่ได้พบกับท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ขณะที่ท่านยังมีชีวิต ได้อยู่ร่วมสมัยกับท่าน และจบชีวิตในฐานะที่เป็นผู้ศรัทธาในอิสลาม

อิสลาม หมายถึง ศาสนาที่ยอมรับการเป็นพระเจ้าองค์เดียวของ อัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา และยอมรับการเป็นศาสนทูตของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม และมีศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺ บรรดาศาสนทูต บรรดาคัมภีร์ วันสิ้นโลก และต่อการกำหนดสภาพการณ์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า รวมทั้งมีหลักการปฏิบัติอันเป็นข้อบังคับ 5 ประการ ได้แก่ การกล่าวปฏิญาณตน การดำรงละหมาด การบริจาคทานภาคบังคับ การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ (สำหรับผู้มีความสามารถ) อิสลาม ตามรูปศัพท์ มาจากคำว่า “อัล-ละ-มะ” แปลว่า นอบน้อม มอบตน ยอมจำนน อิสลามจึงหมายถึง การนอบน้อม มอบตน จำนนต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้า และยังหมายถึงความสันติ ความปลอดภัย อันเป็นเป้าหมายของอิสลาม

มุสลิม หมายถึง ศาสนิกชนผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีรากศัพท์คำเดียวกันกับคำว่า “อิสลาม” แปลว่า ผู้นอบน้อม ผู้มอบตน ยอมจำนนต่ออัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา

มลาอิกะฮฺ หมายถึง บ่าวของอัลลอฮประเภทหนึ่งที่ถือกำเนิดมาจากรัศมี มีหน้าที่เฉพาะในการปฏิบัติตามบัญชาและเคารพภักดีต่อพระองค์

ชัยฏอน หมายถึง มารร้าย (Satan, Evil) ผู้ที่อัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ทรงสร้างขึ้นจากไฟ มีสภาพความเป็นอยู่นอกเหนือประสบการณ์ธรรมชาติของมนุษย์ และมีพฤติกรรมในการล่อลวงมนุษย์ให้หลงผิดคล้อยตามในทางชั่ว ชัยฏอนจึงถือเป็นศัตรูตลอดกาลของมนุษย์

คัมภีร์อัล-กุรอาน หมายถึง คัมภีร์ของศาสนาอิสลามซึ่งรวบรวมดำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ที่ประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม และนับเป็นธรรมนูญชีวิตสูงสุดของผู้เป็นมุสลิม

คัมภีร์เตารอต หมายถึง คัมภีร์ที่พระเจ้าทรงประทานแก่ท่านศาสนทูตมูซา (Moses) -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- ขณะที่ท่านยังมีชีวิต ข้อความเดิมในเนื้อหาบางส่วนของคัมภีร์เตารอต อาจมีปรากฏอยู่ในคัมภีร์โตราฮ (Torah) หรือ พันธสัญญาเดิม (Old Testament) ในปัจจุบันบ้าง แต่ไม่อาจชี้ชัดได้ว่าเป็นข้อความใดหรืออย่างไรได้

คัมภีร์อินญิล หมายถึง คัมภีร์ที่พระเจ้าทรงประทานแก่ท่านศาสนทูตอีซา (Jesus) -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- ในยุคสมัยของท่าน ข้อความเดิมในเนื้อหาบางส่วนของคัมภีร์อินญิล อาจมีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิล (Bible) หรือ พันธสัญญาใหม่ (New Testament) ในปัจจุบันบ้าง แต่ไม่อาจชี้ชัดได้ว่าเป็นข้อความใดหรืออย่างไรได้

ซูเราะฮ์ หมายถึง บทหนึ่ง จากคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งคัมภีร์อัล-กุรอานมีทั้งหมด 114 ซูเราะฮ์ (บท)

อายะฮ์ หมายถึง พระดำรัสวรรคตอนหนึ่ง หรือ ข้อความหนึ่งที่ปรากฏในซูเราะฮ์ (บท) ของคัมภีร์อัล-กุรอาน มีความหมายทางรูปศัพท์ว่า เครื่องหมาย คือ เป็นเครื่องหมายคั่นแยกข้อความระหว่างประโยค ซึ่งแต่ละซูเราะฮ์จะประกอบด้วยอายะฮ์หลายอายะฮ์ มีความหมายน้อยแตกต่างกัน

ฮะดีษ หมายถึง คำพูด การกระทำ และการยอมรับของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม อันถือเป็นธรรมนูญอิสลามที่สำคัญรองจากคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งมุสลิมจำเป็นต้องยึดถือ และปฏิบัติตามทั้งสองสิ่ง จะปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้

อุปมาอุปไมย หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่ง หรือ ลักษณะหนึ่งกับอีกลักษณะหนึ่ง ดังสำนวนที่ว่า อุปมา....อุปไมย.... เป็นต้น

อรรถาธิบาย หมายถึง การอธิบายความ ในที่นี้จะเจาะจงที่การอธิบายความหมายคัมภีร์อัล-กุรอาน จากนักปราชญ์มุสลิมผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

อภินิหาร หมายถึง สิ่ง หรือ เหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดขึ้นผิดแผกไปจากธรรมชาติ หรือสิ่งธรรมดาที่เคยชิน ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป นอกจากด้วยอนุมัติของอัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น

ศาสนกิจ หมายถึง การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นหลักปฏิบัติของศาสนา อาทิ การละหมาด การถือศีลอด การขอพร การอ่านคัมภีร์ การรำลึก ฯลฯ

ญายิลียะฮฺ หมายถึง ยุคสมัยก่อนอิสลาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Al-Jarboa (n.d.) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่เปรียบเทียบกับหลักการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ข้อแรก” ผู้วิจัยได้เน้นเจาะลึกเฉพาะในด้านการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ชูประเด็นสาระฮะวะอะลาคา เจาะจงเฉพาะเนื้อหาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและพระปรีชาสามารถของพระองค์ โดยให้ความสำคัญกับงานเขียนของท่านอิมาม อิบนิ ตัยมียะฮฺ –ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ซึ่งท่านได้พยายามในการให้คำอธิบายชี้แจงเกี่ยวกับอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานอย่างทุ่มเทจริงจัง พร้อมกันนี้ยังยืนยันถึงคุณูปการจากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน และวาระของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลฮุอะลียะฮฺวะซัลลิม อันมีส่วนช่วยในการสร้างความกระจ่างชัดในแขนงต่างๆ ของการศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าของ

Hamzawii (2006) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาความหมายของการอบรมจากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน” ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์อุปมาอุปไมยในเชิงจิตวิทยา โดยเน้นในเรื่องของแนวทางการอบรม โดยจัดเป็นคำสอนที่นับเป็นพื้นฐานการเรียนการสอน และการอบรมปลูกฝังที่เหมาะสมแก่ทั้งเยาวชนและบุคคลทั่วไปที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์อัล-กุรอาน

การศรัทธาต่อคัมภีร์อัล-กุรอาน นับเป็นหนึ่งในหกหลักการศรัทธา (Principle of Faith) สำคัญของศาสนาอิสลาม ที่ศรัทธาชนจำเป็นต้องยอมรับและศรัทธามั่นโดยปราศจากเงื่อนไข คัมภีร์อัล-กุรอานถือเป็นพระมหากุณาคณอันยิ่งใหญ่ที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของประทานแก่มนุษยชาติ ทั้งหมด เพื่อเป็นทางนำในการดำรงชีวิต ทรงกำหนดให้คัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์สุดท้ายที่ประทานแก่ศาสนทูตท่านสุดท้าย (ศาสนทูตมุฮัมมัด คือลลิลลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัม) เพื่อเป็นธรรมนูญสำหรับประชาชาติสุดท้ายจบจนกาลอวสาน ซึ่งในที่นี้จะอธิบายเพื่อความเข้าใจเบื้องต้นในด้านต่างๆ เกี่ยวกับคัมภีร์อัล-กุรอาน ดังนี้

ความหมายของ “อัล-กุรอาน”

นักวิชาการอิสลามมีความเห็นไม่ตรงกันในความหมายทางคำศัพท์ของ “อัล-กุรอาน” (القرآن) ทศนะหนึ่งกล่าวว่า “อัล-กุรอาน” เป็นคำนามที่ผันได้ (มุชตั๊ก) ส่วนอีกทศนะกล่าวว่า เป็นคำนามที่ผันไม่ได้ (ญามิด) ดังนั้น ทศนะของนักวิชาการที่มีมติว่า “อัล-กุรอาน” เป็นคำนามที่ผันไม่ได้นั้นจึงถือว่า “อัล-กุรอาน” เป็นคำนามเฉพาะ (Proper Noun) กล่าวคือ เมื่อเอ่ยถึง “อัล-กุรอาน” ก็จะทราบในทันทีว่าหมายถึง คำนามเรียกเฉพาะสำหรับดำรัสของอัลลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮุวะตะอาลา อันศักดิ์สิทธิ์ที่ถูกประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลลิลลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัม เท่านั้น (Az-Zarqanii, 1998: 16)

ส่วนทศนะที่ว่า “อัล-กุรอาน” เป็นคำนามที่ผันได้นั้นระบุว่า “อัล-กุรอาน” มาจากรากศัพท์คำกริยาว่า “เกาะเราะอะฮฺ” (قرأ) แปลว่า “อ่าน” หรือ “รวบรวม” โดยมีคำว่า “อัล-กิรออะฮฺ” (القراءة) เป็นอาการนาม แปลว่า “การอ่าน” ซึ่งให้ความหมายว่า การรวบรวมเอาพยัญชนะและถ้อยคำต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันในการอ่าน ดังนั้น คำว่า “อัล-กุรอาน” จึงนับเป็นอาการนามที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “อัล-กิรออะฮฺ” ดังปรากฏในอายะฮฺที่ว่า “แท้จริง หน้าของเรา (อัลลลอฮ์) คือการรวบรวมอัล-กุรอาน) ให้อยู่ในหัวของเจ้า (และการอ่านเพื่อให้อ่าน) ดังนั้น เมื่อเรา อ่านอัล-กุรอาน เจ้า (มุฮัมมัด) จงติดตามการอ่านนั้น” (อัล-กุรอาน 75/17-18)

นักปราชญ์บางท่านกล่าวถึงเหตุผลที่คัมภีร์อัล-กุรอาน ถูกขนานนามว่า “อัล-กุรอาน” ว่าเป็นเพราะคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคุณค่าของศาสตร์ทุกแขนง ดังที่อัล-กุรอานได้ระบุสนับสนุนข้อเท็จจริงนี้ในอายะฮ์ที่ว่า “และเรา (อัลลอฮ์) ได้ประทานคัมภีร์นี้แก่เจ้า (มุฮัมมัด) เพื่อชี้แจงแก่ทุกสิ่ง และเพื่อเป็นทางนำและเป็นความเมตตา และเป็นข่าวดีแก่มุสลิมทั้งหลาย” (อัล-กุรอาน 16/89) (Al-Qattan, 1998: 20)

ท่านอับนิ อับบาส¹ -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ค่อฮาบะฮ์ผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านการตีความอัล-กุรอาน ได้ให้น้ำหนักกับรากศัพท์คำกริยา “เกาะเราะอะฮะ” ว่าเป็นทัศนคติที่ต้อง ทั้งนี้เพราะสอดคล้องกับปฐมอายะฮ์ (Verse) จากคัมภีร์อัล-กุรอานที่ท่านศาสนทูตได้รับ คือ คำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮ์วะตะอะลา ความว่า “จงอ่านเถิด ด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงไ้บุญญ์ยิ่ง” (อัล-กุรอาน 96/1-3)

จากคำรัสข้างต้น คำว่า “จงอ่าน” แผลจากคำภาษาอาหรับที่ว่า “อิกเราะฮะ” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำกริยา “เกาะเราะอะฮะ” เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ การขนานนามว่า “อัล-กุรอาน” จึงเป็นนามที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะเป็นนามแรกที่ถูกระทานลงมา จึงสมควรเป็นนามสำหรับพระมหาคัมภีร์อันประเสริฐนี้ (นิรนาม, 2514: 20)

คำจำกัดความของคัมภีร์อัล-กุรอาน

นักวิชาการอิสลามได้กำหนดคำนิยามสำหรับคัมภีร์อัล-กุรอานไว้ว่า “อัล-กุรอาน คือ คำรัสของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่ประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอลฮ์อะลยฮ์วะซัลลัม ซึ่งการอ่านคัมภีร์นี้ถือเป็นการประกอบศาสนกิจประการหนึ่ง”

คำนิยามข้างต้นได้รับการขยายความไว้ในแต่ละส่วน ดังนี้

¹ อับดุลลอฮ์ บุตร อับบาส ผู้เป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านศาสนทูต ท่านเกิดก่อนการอพยพ (ฮิจเราะฮ์) 3 ปี เสียชีวิตในปีฮ.ศ. 58 ท่านมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในการอรรถาธิบายอัล-กุรอาน และได้รับการขนานนามว่า “น้ำหมึกแห่งประชาชาติ”

“คำรัสของพระเจ้า” หมายถึง คำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา พระเจ้าเป็นเจ้าเท่านั้น ดังนั้น ทุกคำพูดที่มาจากมนุษย์ มารร้าย และ มลาอิกะฮ์จึงไม่มีสิทธิ์ร่วมอยู่ในคำนิยามนี้

“ที่ประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม” หมายถึง คำรัสของพระองค์ที่เจาะจงประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดเท่านั้น คำจำกัดความนี้จึงเป็นการจำแนกอย่างชัดเจนระหว่างคัมภีร์อัล-กุรอานกับคัมภีร์อื่นๆ ที่พระองค์ได้ทรงประทานแก่ศาสนทูตรุ่นก่อน อาทิ คัมภีร์เตารอต ที่ประทานแก่ท่านศาสนทูตมุซา (Moses) และคัมภีร์อินญีล ที่ประทานแก่ท่านศาสนทูตอีซา (Jesus) เป็นต้น

“การอ่านคัมภีร์นี้ถือเป็นการประกอบศาสนกิจประการหนึ่ง” หมายถึง การอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานในขณะละหมาดหรือนอกการละหมาด นับเป็นอิบาดะฮ์ (Worship)

ดังกล่าว เป็นการจำแนกระหว่างคัมภีร์อัล-กุรอานกับฮะดีษกุดซีฮ์² (Al-Qattan, 1997: 21) และยังเป็น การจำแนกระหว่างอัล-กุรอานกับฮะดีษที่มีสายรายงานเดียว (ฮะดีษ อาฮัด)³ เพราะอัล-กุรอานเป็นการรายงานที่ได้รับฉันทามติว่า มีที่มาจากหลายสายรายงานที่เป็นที่ยอมรับในความแม่นยำถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งได้รายงานตรงกันทั้งหมด ดังกล่าว จึงถือเป็นมติเอกฉันท์ในความถูกต้องของอัล-กุรอาน ปราศจากข้อสงสัยในความผิดพลาดทั้งปวงโดยสิ้นเชิง อีกทั้งยังเป็น การจำแนกให้ทราบว่าผลบุญที่ได้รับจากการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น ไม่สามารถนำสิ่งอื่นใดมาเทียบได้โดยเด็ดขาด (Ar-Roomii, 1999: 22)

เนื้อหาโดยสรุปของคัมภีร์อัล-กุรอาน

คัมภีร์อัล-กุรอาน คือ หลักฐานแสดงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา พระเจ้าเป็นเจ้า เป็นถ้อยคำที่มุ่งหมายให้มนุษย์ชาติได้ใช้ดุลยพินิจถึงสรรพสิ่งที่พระองค์ได้ทรงบังเกิดขึ้น

² ฮะดีษกุดซีฮ์ หมายถึง ฮะดีษที่ถ่ายทอดมายังท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม โดยตรงจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ฮะดีษกุดซีฮ์จึงถือเป็นคำรัสของอัลลอฮ์ ที่รายงานโดยท่านศาสนทูต ความหมายของฮะดีษมาจากพระองค์ แต่สำนวนฮะดีษเป็นของท่านศาสนทูต ฮะดีษกุดซีฮ์แตกต่างจากคัมภีร์อัล-กุรอาน เพราะทั้งสำนวนและความหมายของอัล-กุรอานมาจากอัลลอฮ์ ฮะดีษกุดซีฮ์จึงมิใช่อัล-กุรอานและไม่สามารถนำมาอ่านขณะละหมาดแทนการอ่านอัล-กุรอานโดยเด็ดขาด

³ ฮะดีษที่มีผู้รายงานฮะดีษเพียงคนเดียวเท่านั้น

ทั้งในระหว่างชั้นฟ้าและพื้นพิภพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อพิสูจน์ถึงการมีอยู่จริงของพระผู้ทรงอภิบาล

เนื้อหาของคัมภีร์อัล-กุรอานแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. เป็นเนื้อหาที่กล่าวถึง หลักการศรัทธา การยอมรับในเอกานุภาพของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา การศรัทธามั่นในการเป็นพระเจ้าองค์เดียวของพระองค์ ปฏิเสธทุกการตั้งภาคีและการนำสิ่งอื่นมาเทียบเคียงกับพระองค์ ทั้งด้านนามธรรมและรูปธรรม ตลอดจนการศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ บรรดาศาสนทูต บรรดาคัมภีร์ วันสิ้นโลก และการกำหนดสภาวะการณ์ของพระองค์ เนื้อหาในส่วนนี้ยังรวมถึงการเชื่อมั่นว่า พระองค์เท่านั้นที่ เป็นผู้สร้างและผู้บริหารสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์และสิ่งที่อยู่นอกเหนือสติปัญญาของมนุษย์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2. กล่าวถึงหลักการปฏิบัติ บทบัญญัติต่างๆ ในศาสนา ทั้งทางด้านพิธีกรรม การประกอบศาสนากิจ ด้านตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่สอดคล้องกับหลักการปกครอง กฎการศึกษา การตัดสินกรณีพิพาท แบบแผนการคบค้าสมาคมในสังคม การค้าขาย ตลอดจนหลักจริยธรรมที่ศรัทธาชนพึงปฏิบัติต่อพระผู้เป็นเจ้าของตน ต่อศาสนทูต ต่อตนเองและคนรอบข้าง โดยไม่จำกัดสถานที่และยุคสมัย พร้อมกันนี้ยังประมวลไปด้วยศาสตร์แขนงต่างๆ ที่ยังประโยชน์และคุณค่ามหาศาลแก่มวลมนุษย์ ซึ่งยังคงเป็นคำตอบสำเร็จแก่ทุกการค้นคว้าทดลอง ไม่ว่าจะวิทยาการจะก้าวไกลเพียงใดก็ตาม

3. คัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ชีวประวัติของบรรดาศาสนทูตรุ่นก่อนๆ และท่าทีของกลุ่มชนที่หลากหลายในแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้กับชนรุ่นหลัง หรือเป็นแบบอย่างให้ผู้ศรัทธาปฏิบัติตาม จุดเด่นประการหนึ่งของอุทาหรณ์ที่พระผู้เป็นเจ้าของทรงแจ้งให้ทราบในคัมภีร์คือ เรื่องราวทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นจริง และยังคงมีร่องรอยของอารยธรรมการใช้ชีวิต ตลอดจนอนุสรณ์ของคนยุคนั้นๆ หลงเหลือให้ชนรุ่นปัจจุบันได้พบเห็นและศึกษา

คัมภีร์อัล-กุรอานมีกฎเกณฑ์ใหญ่ๆ ที่มีความหมายครอบคลุม ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และทุกประชาคม เป็นการประกันความสันติสุขแก่ทั้งโลกนี้และโลกหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมนุษย์เข้าใจโดยถูกต้องและปฏิบัติตาม

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวถึงอัล-กุรอานไว้ว่า

“ในอัล-กุรอานนั้น มีข่าวคราวของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนพวกท่าน มีเรื่องราวของสิ่งที่จะปรากฏขึ้นภายหลังจากพวกท่าน และมีคำตัดสินสิ่งที่จะเกิดขึ้นระหว่างพวกท่าน อัล-กุรอาน คือ คัมภีร์ที่จำแนกระหว่างสัจธรรมกับความเท็จ มิใช่เป็นถ้อยคำที่เหลวไหล ผู้ใดละทิ้งการปฏิบัติตามอัล-กุรอานเพราะความหยิ่งผยอง อัลลอฮ์จะทรงให้เขาพบความวิบัติ และผู้ใดที่แสวงหาสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัล-กุรอาน อัลลอฮ์จะทรงให้เขาอยู่ในความหลงผิด อัล-กุรอาน คือ สายเชือกอันมั่นคงของอัลลอฮ์ เป็นคำเตือนที่มีเหตุผล เป็นแนวทางอันเที่ยงตรง เป็นคัมภีร์ที่ไม่ทำให้จิตใจหันเหออกจากหนทางที่ถูกต้อง ไม่ทำให้ลึนเกิดความสับสนหรือยากลำบาก และบรรดาปวงประชาญ์จะไม่รู้สึกเพียงพอจากการแสวงหาความรู้ในคัมภีร์นี้ อรรถรสจะไม่สูญสิ้นจืดจางไปจากคัมภีร์แม้ถูกอ่านซ้ำเป็นเนืองนิจ ความอัศจรรย์จะไม่วันสิ้นสุด เป็นคัมภีร์ที่เมื่อเหล่ามารร้ายได้ยินไม่อาจยับยั้งใจไว้ได้จนต้องกล่าวว่า “แน่แท้ พวกเราได้ยินอัล-กุรอานที่น่าแปลกประหลาด ซึ่งชี้ทางสู่ความถูกต้อง” (อัล-กุรอาน 72/1-2) บุคคลใดกล่าวตามคัมภีร์นี้ เขาย่อมเป็นผู้สัจจะ และบุคคลใดประพฤติปฏิบัติตามอัล-กุรอาน เขาย่อมได้รับกุศลสนอง บุคคลใดพิพากษาตามอัล-กุรอาน เขาย่อมเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และบุคคลใดชักชวนสู่หนทางแห่งอัล-กุรอาน เขาจะได้รับการชี้แนะสู่หนทางอันเที่ยงตรง”⁴ (ซอและฮฺ เลือสมิง, 2526: 4-5)

ความเป็นมาของคัมภีร์อัล-กุรอาน

คัมภีร์อัล-กุรอานถูกประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ตลอดช่วงระยะเวลา 23 ปี หลังจากการแต่งตั้งเป็นศาสนทูต นับตั้งแต่ท่านมีอายุ 40 ปี จวบจนท่านกลับคืนสู่ความเมตตาของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ด้วยอายุ 63 ปี

คัมภีร์อัล-กุรอานมีทั้งหมด 30 ส่วน (ญุซอ) แบ่งเป็น 114 บท (ซูเราะฮฺ) รวมทั้งสิ้น 6,236 วรรค (อายะฮฺ) จำแนกเป็นระยะเวลาการประทานที่นครมักกะฮฺ (Makkah) (เมืองที่ท่านศาสนทูต

⁴ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอัตติรมีซีย์ บทว่าด้วยภาคผลของการอ่านอัล-กุรอาน

เกิด) 13 ปี และประทานที่นครมะดีนะฮ์ (Madinah) (เมืองที่ท่านศาสนทูตสิ้นชีวิต) 10 ปี⁵ ซึ่งปฐมอายะฮ์ที่ถูกประทานลงมาคือดำรัสที่ว่า “จงอ่าน ด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเกิด และพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนด้วยปากกา, ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัล-กุรอาน 96/1-5)

1. การประทานลงมาของคัมภีร์อัล-กุรอาน

คัมภีร์อัล-กุรอานไม่ได้ถูกประทานแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลิลอสุละลัยฮิวะซัลลัม ทั้งเล่มในคราวเดียว หากแต่เป็นการทยอยประทานลงมาในหลายช่วงหลายวาระ โดยผ่านท่านญิบรีล (Gabriel) อะลัยฮิสสลาม -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- ผู้ได้รับมอบหมายเฉพาะให้นำดำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา มาแจ้งแก่ท่านศาสนทูตเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่แก่มวลผู้ศรัทธาอีกทอดหนึ่ง และการที่ท่านศาสนทูตได้รับบัญชาจากพระผู้เป็นเจ้าผ่านท่านทูตญิบรีลเช่นนี้ เรียกว่า การได้รับ “วะฮีย์” หรือการวิวรณ์ (Revelation) ซึ่งพระองค์ได้แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการวิวรณ์นี้ ความว่า “วิญญูณบรียูตฺ (หมายถึงท่านทูตญิบรีล) ได้นำอัล-กุรอานลงมายังหัวใจของเจ้า (มุฮัมมัด) เพื่อเจ้าจะได้เป็นผู้หนึ่งในหมู่ผู้ตักเตือนด้วยภาษาอาหรับที่ชัดแจ้ง” (อัล-กุรอาน 26/193-195)

อนึ่ง การที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงประทานคัมภีร์อัล-กุรอานแก่ท่านศาสนทูตตามแต่วาระเหตุการณ์นั้น นับเป็นลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแก่คัมภีร์นี้เพียงคัมภีร์เดียวเท่านั้น เพราะมติเอกฉันท์ของนักวิชาการอิสลามได้สรุปว่า คัมภีร์ก่อนหน้าคัมภีร์อัล-กุรอาน ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์เตารอต หรือ คัมภีร์อินญีล ล้วนถูกประทานลงมาทั้งเล่มในคราวเดียว ขณะที่คัมภีร์อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์เดียวที่ได้รับการแบ่งช่วงการประทานแก่ท่านศาสนทูตตลอดระยะเวลา 23 ปี ดังคำยืนยันจากคัมภีร์อัล-กุรอานซึ่งระบุถึงเหตุการณ์ที่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเย้ยหยันท่านศาสนทูต ความว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธากล่าวว่า เหตุใดอัล-กุรอานจึงไม่ถูกประทานลงมาแก่เขา (มุฮัมมัด) คราวเดียวทั้งหมด? (คือประทานลงมาทั้งเล่มแทนที่จะเป็นระยะๆ) เช่นนั้นแหละ (หมายถึงการประทานลงมาเป็นระยะๆ) ก็เพื่อเราจะได้ทำให้หัวใจของเจ้า (มุฮัมมัด) แน่นมั่นคง และเราได้ลำดับมันตามระเบียบ (คือประทานลงมาเป็นวาระตามเหตุการณ์)”

⁵ บทต่างๆ ของคัมภีร์อัล-กุรอานที่ถูกประทานที่นครมักกะฮ์ เรียกว่า ซูเราะฮ์ (บท) มักกียะฮ์ และบทต่างๆ ที่ถูกประทานที่นครมะดีนะฮ์ เรียกว่า ซูเราะฮ์มะดะนียะฮ์

(อัล-กุรอาน 25/32)

และอีกอายะฮ์หนึ่งที่ระบุเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า “และอัล-กุรอานนี้ เรา (อัลลอฮ์) ได้จำแนกมันไว้อย่างชัดเจน เพื่อที่เจ้า (มุฮัมมัด) จะได้อ่านอัล-กุรอานให้แก่มนุษย์อย่างซำๆ และเราได้ประทานอัล-กุรอานลงมาเป็นวาระ” (อัล-กุรอาน 17/106)

จากอายะฮ์ข้างต้น เป็นการชี้แจงถึงเหตุผลในการประทานคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นวาระๆ ทั้งนี้เพื่อให้ท่านศาสนทูตรู้สึกอบอุ่นใจ มีจิตใจที่มั่นคงไม่หวั่นไหว อันเนื่องมาจากได้มีปฏิสัมพันธ์กับอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ในกาได้รับพระบัญชาของพระองค์ตลอดชีวิตการเป็นศาสนทูต อีกทั้งยังเป็นความเอ็นดูเมตตาต่อประชาชาติของท่านในการนำบทบัญญัติไปปฏิบัติใช้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนและค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเป็นการปูทางสู่การปฏิรูประบอบสังคมอย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดต่อการเข้าใจ และจดจำ ตลอดจนเป็นคำตอบสำหรับปัญหาและเป็นทางออกแก่ภาวะการณ์ที่ท่านศาสนทูตและเหล่าผู้ศรัทธากำลังเผชิญอยู่

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ภรรยาของท่านศาสนทูตผู้เป็นมารดาของผู้ศรัทธาทิ้งหลาย)
-ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ได้เคยกล่าวไว้เกี่ยวกับความประเสริฐของการประทานอัล-กุรอานเป็นระยะว่า

“ซูเราะฮ์แรกๆ จากคัมภีร์อัล-กุรอานที่ได้ถูกประทานลงมานั้น เป็นการสาธยายถึงเรื่องสวรรค์และนรก จนกระทั่งบุคคลได้มีความมั่นคงในอิสลามแล้ว เรื่องสิ่งที่ไม่อนุมัติ (ฮะลาล) และสิ่งที่ไม่อนุมัติ (ฮะรออม) จึงได้ถูกประทานลงมา ซึ่งหากว่าพระดำรัสแรกๆ ที่ถูกประทานลงมานั้น (เป็นเรื่องของคำสั่งห้าม) ว่า “พวกเจ้าจงอย่าดื่มสุรา” แล้ว แน่หนอน พวกเรา (ชาวอาหรับ) จะไม่ยอมละทิ้ง (การดื่มสุรา) เป็นอันขาด”⁶

การทยอยประทานอัล-กุรอานลงมาเป็นระยะๆ เช่นนี้ จึงนับเป็นความโปรดปรานของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าแก่มนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ศรัทธาในยุคของท่านศาสนทูต ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้พวกเขาได้ศึกษา สอบถามปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ จากท่านศาสนทูต และเป็นคำตอบที่จะประคับประคองปัญหา และสามารถนำมาตัดสินปัญหาในกรณีต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันนี้ได้ ด้วย

⁶ บันทึกโดย อิมามบุคอรี

การเปรียบเทียบ (กียาส) กับคำตอบหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เคยปรากฏเมื่อครั้งที่ท่านศาสนทูตยังมีชีวิต

2. การรวบรวมคัมภีร์อัล-กุรอาน

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ทรงสัญญาว่าคัมภีร์อัล-กุรอานจะเป็นคัมภีร์เดียวที่ได้รับ การปกป้องรักษาให้คงอยู่ในสภาพบริสุทธิ์ดั้งเดิมนับตั้งแต่ถูกประทานลงมาจวบจนกาลอวสาน ปราศจากการสังคายนา การเพิ่มเติม ตัดทอนและเปลี่ยนแปลงใดๆ ดังที่พระองค์ทรงยืนยันไว้ ความว่า “แท้จริงเรา (อัลลอฮ์) ได้ประทานข้อตักเตือน (อัล-กุรอาน) นี้ลงมา และแน่นอน เราจะ เป็นผู้รักษาคัมภีร์อัล-กุรอานนี้ไว้” (อัล-กุรอาน 15/9)

คัมภีร์อัล-กุรอานได้รับการรักษาสืบทอดต่อกันมาด้วยวิธีการท่องจำเป็นหลัก บรรดาศอ ฮาบะฮ์จำนวนมากสามารถท่องจำคัมภีร์อัล-กุรอานได้ทั้งหมด การรักษาคัมภีร์ไว้บนปลายลิ้นเป็น วิธีที่รัดกุมและแน่นอนที่สุด ขณะเดียวกันท่านศาสนทูตได้แต่งตั้งอัครสาวกของท่านกลุ่มหนึ่งให้ทำ หน้าที่เป็นอาลักษณ์คอยจารึกอัล-กุรอานเป็นลายลักษณ์อักษรในทุกครั้งที่ท่านได้รับการวิวรณ์ (วะฮีย์) อัล-กุรอานจึงได้รับการรักษาทั้งจากการท่องจำและการบันทึกซึ่งมาจากสายรายงานที่ไม่ ขาดตอน(Successive) และได้รับการรับรองเป็นเอกฉันท์

การบันทึกคัมภีร์อัล-กุรอานในสมัยท่านศาสนทูตเป็นการบันทึกข้อความอัล-กุรอานไว้ใน แผ่นกระดุก ก้านอินทผลัม ก้อนหิน แผ่นดินเผา ตลอดจนแผ่นหนัง และเริ่มมีการรวบรวมอย่าง จริงจังภายหลังการสิ้นชีวิตของท่านศาสนทูต โดยความคิดริเริ่มของท่านอุมัร บุนต อัล-ค็อฎฏ็อบ - ขอลอัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน - (ซึ่งต่อมาได้เป็นผู้ปกครองรัฐอิสลามคนที่ 2) เนื่องจากท่านมี ความวิตกกังวลว่าอิสลามได้เผชิญกับการสูญเสียอัครสาวกผู้ทรงเกียรติที่ท่องจำคัมภีร์อัล-กุรอาน ไปเป็นจำนวนมากในสมรภูมิ ยะมามะฮ์ (Yamamah) ท่านจึงได้ให้คำเสนอแนะในการรวบรวม คัมภีร์อัล-กุรอานแก่ท่านอับบัส อัสศิดดีก - ขอลอัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน - ผู้ปกครองรัฐอิสลาม คนที่ 1 (ฮ.ศ. 11-12, ค.ศ. 632-634) การรวบรวมคัมภีร์อัล-กุรอานจึงเกิดขึ้นครั้งแรกในยุคสมัยนี้ ซึ่งเป็นการรวบรวมอายะฮ์อัล-กุรอานที่บันทึกไว้ในที่ต่างๆทั้งหมดมารวมอยู่ในแผ่นหนัง โดย เรียงลำดับตามที่ท่านศาสนทูตได้เรียงลำดับไว้

คัมภีร์อัล-กุรอานถูกรวบรวมอย่างเป็นทางการอีกครั้งในยุคสมัยของผู้ปกครองรัฐอิสลาม (Caliph) คนที่ 3 คือ ท่านอุสมาน บุตร อัฟฟาน – ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- (ฮ.ศ. 23-25, ค.ศ. 644-656) โดยท่านได้สั่งให้มีการคัดลอกคัมภีร์อัล-กุรอานจากต้นฉบับ จำนวน 8 เล่ม และทำการส่งมอบไปตามหัวเมืองต่างๆ และมีคำสั่งให้เผาคัมภีร์อัล-กุรอานเล่มอื่นๆ ทั้งหมด เพื่อป้องกันความไม่เป็นเอกภาพในการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน และให้ถือว่าคัมภีร์อัล-กุรอานที่จัดส่งไปนั้นเป็นแม่บทในการอ่านและการปฏิบัติ เพราะเกรงว่าจะเกิดความยากลำบากในการรวบรวมหากปล่อยเวลาให้ล่วงไป (ชีรอจญ์, 2524: 25)

ความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอาน

หากคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นเพียงหนังสือธรรมดาๆ เล่มหนึ่ง ประพันธ์ขึ้นภายใต้มันสมองของบุคคลธรรมดาๆ คนหนึ่ง ไหนเลยคัมภีร์นี้จึงเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ยกย่อง และกลายเป็นอมตะจากที่มีผู้คนให้ความสนใจ ศึกษาและค้นคว้ามากที่สุดในโลก ในหนังสือเอ็นไซโคพีเดีย ภายใต้การอธิบายคำว่า “มุฮัมมัด” ได้ยืนยันว่า “. . .อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์ที่มีการอ่านมากที่สุดในโลก. . .” (ซอและฮู เลือสมิง, 2526: 6)

จากหลักฐานที่สนับสนุนถึงอิทธิพลของอัล-กุรอานที่มีต่อมนุษยชาตินับจากอดีตจวบจนปัจจุบันและแน่นอนว่าจะยิ่งทวีคูณขึ้นเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด จึงทำให้ได้ข้อสรุปที่ยากจะปฏิเสธว่า คัมภีร์เล่มนี้ย่อมไม่ใช่หนังสือธรรมดาๆ และยิ่งไปกว่านั้นคือ คัมภีร์เล่มนี้ย่อมไม่ใช่งานประพันธ์โดยบุคคลธรรมดาๆ ที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ เช่นท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม อย่างแน่นอน

การประทานลงมาของอัล-กุรอานจึงนับเป็นความมหัศจรรย์อันยิ่งใหญ่ หรือในภาษาอาหรับใช้คำว่า "معجزة" (มูอฺญิซะฮฺ) (Moejizah) ที่ยืนยันถึงข้อเท็จจริงที่ว่า คัมภีร์นี้เป็นพจนารถของพระเจ้าเป็นเจ้าอย่างไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัย มิได้เป็นคำพูดหรือผลงานจากสามัญชน อีกทั้งยังเป็นหลักฐานสนับสนุนชิ้นสำคัญที่สุดถึงความสัจจริงแห่งการเป็นศาสนทูตแห่งพระเจ้าของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม อีกด้วย

1. คำจำกัดความของ มุอญิซะฮฺ (สิ่งมหัศจรรย์,ปาฏิหาริย์)

มุอญิซะฮฺ หมายถึง เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ผิดไปจากธรรมชาติที่มนุษย์เข้าใจ ซึ่งปรากฏขึ้นพร้อมกับการทำลายความสามารถของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถเลียนแบบการกระทำนั้นได้อีก และเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏแก่ศาสนทูตของอัลลอฮฺภายใต้อนุมัติของพระองค์ เพื่อเป็นสักขีพยานยืนยันในความสัจจริงแห่งการเป็นศาสนทูตที่มาจากพระองค์

1.1 อธิบายคำจำกัดความของ “มุอญิซะฮฺ” ในแต่ละส่วน

“เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ผิดธรรมชาติ” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นผิดแปลกไปจากสภาพการณ์ปกติที่มนุษย์เคยชิน เช่น สภาพปกติของไฟ คือ ร้อน สภาพปกติของน้ำแข็ง คือ เย็น มุอญิซะฮฺหรือปาฏิหาริย์ จึงเป็นสิ่งที่ให้ความหมายต่างออกไปจากกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติที่มนุษย์คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน

“ซึ่งปรากฏขึ้นพร้อมกับการทำลายความสามารถของมนุษย์” หมายถึง จุดประสงค์ที่มีเหตุการณ์มหัศจรรย์เกิดขึ้นนั้นก็เพื่อ เป็นการท้าทายความสามารถของมนุษย์ว่า หากมนุษย์ไม่เชื่อว่าปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มาจากพระเจ้าแล้ว ก็จงทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นมาด้วยตัวของพวกเขาเอง ดังกล่าวเป็นการตอกย้ำถึง การไร้สมรรถภาพของมนุษย์ในการนำมาซึ่งสิ่งที่เกินขอบเขตความสามารถของมนุษย์

“เป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถสามารถเลียนแบบได้” หมายถึง สิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถทำซ้ำ หรือเลียนแบบได้อีกเป็นอันขาด ดังกล่าวนอกจากจะหมายรวมถึง การไร้ความสามารถของมนุษย์ทั้งหมดแล้ว ยังเป็นการยืนยันว่า มุอญิซะฮฺ ที่ปรากฏแก่ศาสนทูตของอัลลอฮฺแต่ละท่านนั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะเจาะจงแก่ท่านนั้นๆ มุอญิซะฮฺที่ปรากฏแก่ศาสนทูตท่านหนึ่ง จะไม่ปรากฏซ้ำแก่ศาสนทูตท่านอื่นๆ⁷

“เป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏแก่ศาสนทูตของอัลลอฮฺภายใต้อนุมัติของพระองค์” หมายถึง

⁷ อาทิ เหตุการณ์ไฟเย็น ที่ปรากฏเป็นอภินิหารเฉพาะแก่ท่านศาสนทูตอับรอฮีม (Abraham) เหตุการณ์ฟ้าแยกทะเลแดง ซึ่งเป็นอภินิหารเฉพาะแก่ท่านศาสนทูตมูซา (Moses) และการทำให้คนตายฟื้นคืนชีพ อันเป็นอภินิหารเฉพาะแก่ท่านศาสนทูตอีซา (Jesus) -ขอความศานติจงมีแด่ท่านเหล่านั้นด้วยเถิด- เป็นต้น

แม้ว่าเหตุการณ์อภินิหารนั้นจะปรากฏขึ้นแก่ศาสนทูต ก็หาได้เป็นเพราะกำลังความสามารถใดๆ ของท่านไม่ หากแต่เป็นเพราะความประสงค์และเจตจำนงจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา

“เพื่อทำหน้าที่เป็นสักขีพยานยืนยันในความสัจจริงแห่งการเป็นศาสนทูตที่มาจากพระองค์” หมายถึง เป้าหมายของการปรากฏสิ่งมหัศจรรย์หรือปาฏิหาริย์นั้น ก็เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันแก่แต่ละประชาชาติว่า ท่านศาสนทูตคือผู้ที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ทรงแต่งตั้งขึ้นมาอย่างแท้จริง เพื่อทำหน้าที่ตามพระบัญชาของพระองค์ (Ar-Roomii, 1999: 256-257)

2. คัมภีร์อัล-กุรอาน คือ ปาฏิหาริย์ตลอดกาลของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮูอะลยฮิวะซัลลัม

ประชาชาติต่างๆ ในอดีตได้เป็นพยานยืนยันเหตุการณ์มหัศจรรย์ที่ปรากฏเป็นอภินิหารแก่ศาสนทูตของพวกเขา อาทิ ชนชาติอิสิราเอลที่รอดพ้นจากเงื้อมมือของฟิโรอาวน (Pharaoh) และพลพรรค ด้วยอนุมิตีของพระผู้เป็นเจ้าของท่านศาสนทูตมุซา (Moses) โดยใช้ไม้เท้าฟาดไปที่ทะเล อันเป็นสาเหตุให้น้ำทะเลแยกตัวออกจากกันสูงประดุจภูเขา แลเห็นพื้นลาดเปิดทางให้ท่านศาสนทูตและผู้ศรัทธาสามารถข้ามผ่านทะเลแดงไปได้อย่างปลอดภัย และเป็นการลงทัณฑ์ฟาโรห์และผู้ปฏิเสธศรัทธาให้จมอยู่ภายใต้ท้องทะเลแห่งนั้น ดังกล่าวเป็นเพียงตัวอย่างเดียวเท่านั้นจากหลายสิบตัวอย่างที่หน้าประวัติศาสตร์โลกได้จารึกถึงเหตุการณ์อัศจรรย์ต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการเป็นศาสนทูตแก่ประชาชาติของท่าน และยังเป็นอุทาหรณ์ให้ตระหนักถึงการช่วยเหลือของอัลลอฮ์ที่มีต่อผู้ศรัทธา (Believer) และการลงทัณฑ์ของพระองค์แก่ผู้ปฏิเสธศรัทธา (Disbeliever) ซึ่งคัมภีร์อัล-กุรอานได้บันทึกเหตุการณ์ครั้งนี้ไว้หลายแห่งด้วยกัน ดังดำรัสที่ว่า “เขา (มุซา) ได้กล่าวว่า ไม่หรอก แท้จริง พระเจ้าของฉันทรงอยู่กับฉัน พระองค์ทรงชี้แนะทางแก่ฉัน ดังนั้น เรา (อัลลอฮ์) ได้คลายมุซาว่า จงฟาดทะเลด้วยไม้เท้าของเจ้า แล้วมันก็ได้แยกออกแต่ละข้างมีสภาพประหนึ่งภูเขาใหญ่ทะมึน” (อัล-กุรอาน 26/62-63)

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ทรงเทิดเกียรติท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮูอะลยฮิวะซัลลัม โดยทรงกำหนดให้ท่านเป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายแก่ประชาชาติสุดท้าย ซึ่งเป็นประชาชาติที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด ทรงประทานคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์สุดท้ายเพื่อเป็นธรรมนูญสูงสุดในการดำรงชีวิต และเป็นคัมภีร์เดียวที่ได้รับการพิทักษ์รักษาไว้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ปราศจากการตัดทอน ดัดแปลง ตลอดจนการสังคายนา และพระองค์ยังทรงประมวล

ความอัศจรรย์มากมายไว้ในคัมภีร์นี้ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่า อัล-กุรอาน คือคำรัสของพระองค์ และ มุฮัมมัด คือ ศาสนทูตของพระองค์

อัล-กุรอาน ถูกประทานลงมาเป็นภาษาอาหรับท่ามกลางกลุ่มชนชาวกุเรช⁸ ผู้มีความเชี่ยวชาญที่สุดในการใช้ภาษาอาหรับ และอยู่ในยุคที่ผู้คนต่างประกวดประชันกันในการแต่งกวีกลอน และผยองในการใช้วาจาหยาบคายอันคมคายจะทำให้ใครเทียมเท่า แต่แล้วพวกเขาก็ต้องประหลาดใจกับอรรถรสอันไพเราะ ลึกซึ้ง กินใจจากสิ่งที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลลิลลอสุอะดัยฮิ วะซัลลัม ได้นำมาบอกกล่าวกับพวกเขา และด้วยความโอหังและตระหงตน พวกเขากลับใส่โคล้ ท่านต่างๆ นานา หว่าท่านเป็นนักกวีบ้าง เป็นนักมายากลบ้าง เป็นคนเสียดิบ้าง ใช้ไสยศาสตร์บ้าง ฯลฯ อัล-กุรอานจึงได้ทำลายพวกเขาให้ร่วมกันประพันธ์ให้เหมือนกับที่อัล-กุรอานถูกประทานลงมา ดังที่อัล-กุรอาน ได้ยืนยันถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ ความว่า

“หรือพวกเขากล่าวว่า เขา (มุฮัมมัด) ได้ปลอมแปลงอัลกุรอานขึ้นมา (มุฮัมมัด) จงกล่าวเถิด ดั่งนั้น พวกท่านจงนำมาสักสิบบูเราะฮฺที่ถูกปลอมแปลงขึ้นให้ได้อย่างอัล-กุรอาน และพวกท่านจงเรียกผู้ที่มีความสามารถในหมู่พวกท่าน ขึ้นจากอัลลอฮฺ (ให้มาช่วย) ถ้าพวกท่านเป็นพวกสักัจจริง หากพวกเขาไม่ตอบสนองการเรียกร้องของพวกท่าน ก็จงทราบเถิดว่า แท้จริง อัล-กุรอานถูกประทานลงมาด้วยความรอบรู้ของอัลลอฮฺ และนั่นคือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ แล้วพวกเจ้า (ผู้ปฏิเสธศรัทธา) ยังมิถนอบน้อมอีกหรือ?” (อัล-กุรอาน 11/13-14)

การไร้ความสามารถของเหล่าผู้ปฏิเสธศรัทธาได้ถูกจารึกไว้ในอัล-กุรอานหลายแห่งด้วยกัน อัลลอฮฺ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงแบ้ปัญหาแก่ท่านศาสนทูตให้ทำลายพวกเขาด้วยการนำเสนอบทประพันธ์ที่มีอรรถรสลึกซึ้งเช่นเดียวกับอัล-กุรอาน แต่พวกเขาที่ไร้ความสามารถจากนั้นทรงทำลายพวกเขาให้นำเอาบทประพันธ์มาเพียง 10 บทให้เหมือนอัล-กุรอาน แต่พวกเขาก็ไร้ความสามารถอีกครั้งเช่นกัน และสุดท้ายทรงทำลายให้พวกเขาร่วมกันประพันธ์เพียงแค่บทเดียวเท่านั้น แต่พวกเขาก็ยังคงไร้ความสามารถ ซึ่งอัล-กุรอานได้ยืนยันถึงการไร้ความสามารถของมนุษย์ที่จะประพันธ์ได้เหมือนอัล-กุรอาน โดยได้ย้ำถึงความมหัศจรรย์ดังกล่าวว่า จะไม่มีผู้ใดเป็นอันขาด ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่จะสามารถประพันธ์ได้เช่นเดียวกับอัล-กุรอานตลอดไป ดัง

⁸ ตระกูลที่มีชื่อเสียงโด่งดังและมีเกียรติที่สุดในคาบสมุทรอาหรับ และเป็นตระกูลของท่านศาสนทูต

ที่อัล-กุรอานได้ระบุไว้ ความว่า

“และถ้าหากพวกเขา ยังคงคลางแคลงสงสัย ในสิ่งที่เราได้ส่งมาแก่บ่าวของเรา ก็จงให้พวกเขาตั้งขึ้นมาสักซูเราะฮ์หนึ่ง ที่เหมือนกับสิ่งนี้ (อัล-กุรอาน) พวกเขาอาจจะเรียกใครอื่น นอกจากอัลลอฮ์มาช่วยเหลือพวกเขาก็ได้ หากพวกเขาแน่จริง แต่หากพวกเขาไม่ทำ และพวกเขาก็ไม่มีทางที่จะทำได้เป็นอันขาด ดังนั้น จงระวังไฟที่ถูกเตรียมไว้สำหรับบรรดาผู้ปฏิเสธ ซึ่งจะมีมนุษย์และหินเป็นเชื้อเพลิง” (อัล-กุรอาน 2/23-24)

นี่คือคำท้าทายจากอัล-กุรอาน และคือปฐมปาฏิหาริย์ของอัล-กุรอาน ซึ่งได้ยืนยันอย่างหนักแน่นและแน่นอนว่า ไม่ว่าจะเวลาล่วงเลยผ่านไปเนิ่นนานเพียงใด มนุษย์ก็ยังคงไร้ความสามารถอย่างตลอดกาลในการประพันธ์ได้เช่นเดียวกับอัล-กุรอาน ยุคทองของภาษาอาหรับผ่านพ้นไปแล้ว เจ้าของภาษาในอดีตเคยรับคำท้ามาแล้ว และพ่ายแพ้มาแล้วเช่นกัน นับประสาอะไรกับปัจจุบัน หรือแม้แต่อนาคต ที่การประกวดประชันและความเชี่ยวชาญทางการใช้ภาษาได้ถูกกลบเลือนหายภายใต้ฝันทราย ยากจะซูดหาร่องรอยกลับคืนมาได้อีก⁹ และนี่เองคือเหตุผลที่ว่าอัล-กุรอาน คือปาฏิหาริย์เฉพาะแก่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮ์อะลยฮิวะซัลลัม ซึ่งได้ทำการท้าทายผู้ปฏิเสธศรัทธาในสมัยของท่าน และยังคงท้าทายผู้ปฏิเสธศรัทธาทั่วโลก ทั้งที่เป็นชนชาติอาหรับและมีใช่ชนชาติอาหรับภายหลังสมัยของท่านเรื่อยไปจวบจนกาลอวสาน

3. ความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอานในด้านต่างๆ

ความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอานไม่ได้ถูกจำกัดเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ปาฏิหาริย์ของอัล-กุรอาน ยังคงปรากฏอย่างชัดเจนในเรื่องราวและศาสตร์แขนงต่างๆ นานัปการ ตราบใดที่มนุษย์ยังคงค้นคว้า มนุษย์ก็จะพบคำตอบที่สมบูรณ์พร้อมปรากฏอยู่ในคัมภีร์เสมอ เพียงแค่ว่าจะช้าหรือเร็ว และเป็นการไต่หาที่ถูกทางหรือหลงทางเท่านั้นเอง

ประการหนึ่งที่ยืนยันถึงความมหัศจรรย์ของอัล-กุรอานก็คือ “อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์ที่เปิดเผยความลับ 3 ประการ” ความลับดังกล่าวได้แก่ ความลับของอดีต ความลับของ

⁹ ระยะเวลา 1,400 กว่าปีมาแล้ว กลุ่มอาหรับมี 20 กว่าประเทศ มีพลเมืองประมาณ 200 ล้านคน ยังไม่มีผู้ใดนำคัมภีร์อาหรับเล่มใดมาเทียบรัศมีของอัล-กุรอานได้เลย (ฮะซัน นาคนาวา, 2540:11)

ปัจจุบัน และความลับของอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“ความลับของอดีต” กล่าวคือ คัมภีร์อัล-กุรอานได้ประมวลเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ก่อนที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ประสูติเป็นเวลาหลายพันปี อันได้แก่ เรื่องราวของศาสดาท่านก่อนๆ นับตั้งแต่ศาสดาอาดัม (Adam) อะลัยฮิสสลาม -ขอความศานติจงมีแต่ท่าน- เป็นต้นมา ตลอดจนเหตุการณ์ในอดีตที่ปรากฏรายละเอียดเอาไว้ในคัมภีร์นี้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการยืนยันว่า นี่คือนบีที่มาจากอัลลอฮ์ และยืนยันว่าท่านศาสนทูตมุฮัมมัดย่อมไม่สามารถล่วงรู้ถึงรายละเอียดของเหตุการณ์ในอดีตได้ เว้นแต่พระองค์จะทรงแจ้งให้ท่านได้ทราบเท่านั้น อัล-กุรอานยังได้ย้ำถึงความไม่สามารถในการรู้ความลับในอดีตกาลของท่านศาสดาอาดัมไว้ ดังตัวอย่างอาเยฮ์ที่ว่า “เหล่านั้น คือส่วนหนึ่งจากเรื่องราวอันเร้นลับที่เรา (อัลลอฮ์) ได้วะฮีย์ (ประทาน) มายังเจ้า (มุฮัมมัด) เจ้าไม่รู้เรื่องนี้และกลุ่มชนของเจ้าก็ไม่เคยรู้มาก่อนเลย” (อัล-กุรอาน 11/49)

“ความลับของปัจจุบัน” กล่าวคือ หลายอาเยฮ์ในอัล-กุรอานได้แจ้งให้ท่านศาสนทูตทราบถึงเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น แม้ว่าท่านจะไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ ก็ตาม ดังอาเยฮ์ที่เกี่ยวข้องกับแผนการร้าย ตลอดจนความคิดอันชั่วร้ายของพวกมุนาฟิก (ผู้หน้าไหว้หลังหลอก) ที่มีต่อศาสนาอิสลาม เป็นต้น

“ความลับของอนาคต” กล่าวคือ อัล-กุรอานได้แจ้งถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเหตุการณ์นั้นก็ได้เกิดขึ้นจริงในเวลาต่อมาตรงตามที่ระบุไว้ทุกประการ ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเช่น การที่มนุษย์ทั่วโลกไม่สามารถประพันธ์คัมภีร์ที่มีอรรถรสลึกซึ้งเช่นเดียวกับอัล-กุรอานได้ หรืออีกหนึ่งตัวอย่างจากคัมภีร์อัล-กุรอานที่ระบุเกี่ยวกับชัยชนะของพวกโรมันความว่า

“พวกโรมันถูกพิชิตแล้ว ในดินแดนที่ต่ำสุด แต่หลังจากการปราชัยของพวกเขาแล้วพวกเขาจะได้รับชัยชนะ ในเวลาไม่กี่ปีต่อมา พระบัญชาอันเป็นอภิสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ทั้งก่อนและหลัง (ชัยชนะ) และวันนั้นบรรดาผู้ศรัทธาจะดีใจ ด้วยการช่วยเหลือของอัลลอฮ์ พระองค์ทรงช่วยเหลือผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัล-กุรอาน 30/2-5)

ผลลัพธ์ของสงครามระหว่างโรมันกับเปอร์เซียในอีก 8-9 ปีข้างหน้า เหตุใดท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลอฮ์อยู่ระดับยิวะฮ์ลัม จึงมั่นใจที่จะเปิดเผยออกมาต่างๆ ที่ไม่มีผู้ใดทราบว่าจะเกิดสงครามครั้งใหญ่ขึ้น และไม่มีผู้ใดรับประกันได้ว่า ท่านจะมีชีวิตอยู่จนกระทั่งเกิดสงคราม ดังนั้นเรื่องนี้จึงเป็นบทพิสูจน์ศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ เพราะนี่คือคัมภีร์อัล-กุรอาน คือคำรัสของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของและคือรากฐานการศรัทธาทั้งหมด หากไม่มีสงครามเกิดขึ้น หรือ โรมันเป็นฝ่ายปราชัยแล้ว ก็เท่ากับว่าท่านศาสนทูตกำลังแจ้งสิ่งเท็จ อัล-กุรอานก็จะเป็นความเท็จ แล้วจะมีผู้ใดเชื่อถือและศรัทธาในคัมภีร์เล่มนี้อีก แต่เพราะอัล-กุรอาน คือคำประกาศิตจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ ผู้ทรงกำหนดให้ทุกสิ่งเกิดขึ้นและดำเนินไปตามพระประสงค์ของพระองค์ ซึ่งแน่นอนว่าคำสัญญาของพระองค์ย่อมเป็นจริง ไม่บิดพลิ้วและเปลี่ยนแปลงเป็นอันขาด ดังนั้น สงครามระหว่างมหาอำนาจทั้งสองจึงเกิดขึ้นหลังจากที่อายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาเป็นเวลาถึง 9 ปี และในที่สุด ชัยชนะก็เป็นของพวกเขา โรมันสมจริงตามที่อัล-กุรอานได้แจ้งให้ทราบทุกประการ (สะฮัน นาคนาวา, 2540: 25-26)

อีกประเด็นหนึ่งที่อายะฮ์อัล-กุรอานข้างต้นได้เปิดเผยข้อมูลที่ประชาชนในยุคนี้ย่อมไม่มีทางทราบข้อเท็จจริงนี้ได้ก็คือ ข้อมูลทางภูมิศาสตร์จากข้อความที่ว่า “พวกโรมันถูกพิชิตแล้ว ในดินแดนที่ต่ำสุด” (อัล-กุรอาน 30/2-3) ดินแดนแห่งนั้น คือ พื้นที่บริเวณทะเลเดดซี (Dead Sea) ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางของประเทศซีเรีย ปาเลสไตน์และจอร์แดน บริเวณ “เดดซี” แห่งนี้อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลถึง 395 เมตร ซึ่งถือเป็นดินแดนที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดบนผืนโลก การพิสูจน์ข้อเท็จจริงนี้สามารถทำได้โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เท่านั้น จึงเป็นไปได้เลยที่จะมีผู้ใดสามารถล่วงรู้ได้ว่าผืนดินใดอยู่ในระดับต่ำที่สุดบนพื้นโลก แต่ดินแดนดังกล่าวได้ถูกกล่าวไว้แล้วในคัมภีร์อัล-กุรอาน นานกว่า 14 ศตวรรษมาแล้ว (ปัญญากร, 2547: 71)

คัมภีร์อัล-กุรอาน ได้เปิดเผยการบังเกิดโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งแจ่มชัดละเอียดและขั้นตอนของการบังเกิดมนุษย์ หักล้างคำพูดอันเลื่อนลอยของทฤษฎีวิวัฒนาการ (Theory of Evolution) ที่กล่าวอ้างว่ามนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากลิงได้อย่างราบคาบ ซึ่งคัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวยืนยันเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า “และขอสาบานว่า แน่นอนเรา (อัลลอฮ์) ได้สร้างมนุษย์มาจากธาตุแท้ของดิน แล้วเราทำให้เขาเป็นเชื้อฮุจรี อยู่ในที่พักอันมั่นคง (คือมดลูก) แล้วเราได้ทำให้เชื้อฮุจรีกลายเป็นก้อนเลือด แล้วเราได้ทำให้ก้อนเลือดกลายเป็นก้อนเนื้อ แล้วเราได้ทำให้ก้อนเนื้อกลายเป็นกระดูก แล้วเราหุ้มกระดูกนั้นด้วยเนื้อ แล้วเราได้เป่าวิญญาณให้เขากลายเป็นอีกรูปร่างหนึ่ง ดังนั้น อัลลอฮ์ทรงจำเรedyิ่ง ผู้ทรงเลิศแห่งปวงผู้สร้าง” (อัล-กุรอาน 23/12-14)

เหตุใดคัมภีร์อัล-กุรอานที่มีมานานกว่า 1,400 ปี จึงสามารถบอกเล่าวิวัฒนาการการกำเนิดทารกได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ในขณะที่ข้อเท็จจริงทางการแพทย์เพิ่งปรากฏแก่สาธารณชนในศตวรรษที่ 20 นี้เท่านั้น ซึ่งนักวิทยาศาสตร์สาขาชีววิทยาต้องอาศัยเวลานานกว่าจะทราบลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทารกในครรภ์ และข้อสรุปที่ได้ก็ล้วนตรงตามขั้นตอนที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้แจ้งไว้ล่วงหน้าทุกประการ ดังกล่าว เป็นเพียงตัวอย่างเดียวเท่านั้น คัมภีร์อัล-กุรอานยังคงบันทึกหลายต่อหลายบทสรุปทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ซึ่งผลลัพธ์ของการศึกษาทดลองนั้นได้กลายเป็นข้อพิสูจน์ถึงความสัจจริงของคัมภีร์เล่มนี้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

คัมภีร์อัล-กุรอาน มิได้ประมวลไว้เพียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวลึกลับเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ความมหัศจรรย์ของคัมภีร์จึงไม่ได้ถูกจำเพาะเจาะจงในแง่ของความสำเร็จแต่เพียงประการเดียว อัล-กุรอานยังคงความมหัศจรรย์ทางด้านอักษรศาสตร์ ไวยากรณ์ศาสตร์ และแขนงวิชาการด้านอื่นๆ ที่ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากอัล-กุรอานทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ เคมี ชีววิทยา กลศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ฯลฯ (สายสัมพันธ์, 2524: 74) จึงเป็นการเพียงพอแล้วที่ว่าความมหัศจรรย์และปาฏิหาริย์ของอัล-กุรอานนั้นมีอยู่ตลอดกาล และมีได้มีเฉพาะด้านหนึ่งด้านใดเท่านั้น ท่านอิมาม อัล-อะลูซี (n.d. cited in Ar-Roomii, 1999: 281) ได้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ไว้ว่า “...คัมภีร์อัล-กุรอานไม่ว่าจะทั้งเล่มหรือเพียงแค่บางส่วน หรือแม้แต่บทที่สั้นที่สุด (มี 3 อายะฮ์) ถือเป็นมูอฺญิซะฮ์ทั้งสิ้น ทั้งในเรื่องสำนวนโวหาร การเปิดเผยความลึกลับต่างๆ ที่ไม่ใช่สิ่งเพื่อฝัน เกินสติปัญญา ตลอดจนความหมายอันลึกซึ้งที่ถูกเปิดเผยอย่างชัดเจนและถูกปกปิดไว้ในบางส่วน...”

4. ชาวตะวันตกยอมรับในความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอาน

ไม่แต่เฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้นที่ยกย่องคัมภีร์อัล-กุรอาน และถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ หากแต่บุคคลต่างศาสนาที่ได้ศึกษาคัมภีร์อัล-กุรอานโดยปราศจากอคติล้วนต่างศรัทธาและยอมรับในความมหัศจรรย์ของคัมภีร์นี้ด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างคำยืนยันของชาวตะวันตกหลายท่านดังต่อไปนี้

Replasbe ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับอัล-กุรอานไว้ในหนังสือชื่อ “การศึกษาประวัติศาสตร์ศาสนา” ว่า “เป็นการเพียงพอแล้ว ที่อัล-กุรอานยังคงความรุ่งโรจน์และความสูงส่งตลอดไป เวลา

ได้ผ่านไปถึง 14 ศตวรรษ อรรถรสของอัล-กุรอานยังคงหวานซึ่งและมีความไพเราะมิได้จืดจางแต่อย่างใด และเปรียบเสมือนหนึ่งว่าได้ถูกประทานลงมาเมื่อวานนี้” (อาลี อีซาและ คณะ, 2522 อ้างใน Replasbe, n.d. : 97)

Bon กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่ถูกวินิจฉัยออกมาจากอัล-กุรอานนั้นเหมาะสมกับธรรมชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์” (อาลี อีซาและ คณะ, 2522 อ้างใน Le Bon, n.d. : 97)

Zone ให้ทัศนะสอดคล้องเช่นกันว่า

. . .มุฮัมมัดได้ทิ้งโองการของอัล-กุรอานไว้ให้กับชาวโลก ซึ่งแฝงไว้ด้วยไวยาหาร และจารึกจรรยา มารยาทเอาไว้ เป็นคัมภีร์ที่บริสุทธิ์ที่ไม่มีปัญหาใดทางด้านวิทยาการจะถูกค้นพบขึ้นใหม่ เพราะมันได้ถูกบรรจุไว้ในอัล-กุรอานโดยครบถ้วนแล้ว และหากว่ามีปัญหาใดทางด้านวิทยาการถูกค้นพบขึ้นใหม่ ก็ย่อมไม่ขัดกับหลักมูลฐานของอิสลามแต่อย่างใด เนื่องจากอัล-กุรอานนั้นสอดคล้องกับกฎธรรมชาติอย่างแท้จริง. . . (อาลี อีซาและ คณะ, 2522 อ้างใน Zone, n.d. : 98)

Goethe นักวรรณคดีและกวีเอกชาวเยอรมันกล่าวว่า “ชาวต่างชาติที่อ่านอัล-กุรอานเป็นครั้งแรก เขาก็จะอยากอ่านอีก เมื่อเขากลับไปอ่านอัล-กุรอานอีกเขาก็จะรู้สึกซาบซึ้งในทำนองที่สุดก็จะรู้สึกว่ อัล-กุรอานนั้นมีอรรถรสที่ไพเราะและจะตระหนักถึงความยิ่งใหญ่และความสูงส่งของอัล-กุรอาน” Goethe ยอมรับอัล-กุรอานและคำสอนที่อัล-กุรอานได้นำมาจากอายะฮ์ที่ว่า

“นี่คือคัมภีร์ (ของอัลลอฮ์) ที่ไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยอยู่ในนั้น มันเป็นทางนำสำหรับผู้ที่ยำเกรงต่อพระเจ้า ผู้ซึ่งศรัทธาในสิ่งที่พ้นญาณวิสัย และพวกเขาดำรงการละหมาด และใช้จ่าย (ในหนทางของเรา) จากสิ่งที่เราได้ประทานให้แก่พวกเขา ผู้ซึ่งศรัทธาในคัมภีร์ที่เราได้ส่งมาให้แก่เจ้า (มุฮัมมัด) และในคัมภีร์ที่เราได้ส่งมาก่อนหน้าเจ้า (มุฮัมมัด) และเชื่อมั่นในโลกหน้า คนเหล่านี้คือผู้ที่อยู่บนทางนำจากพระผู้อภิบาลของพวกเขา และพวกเขาเหล่านี้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ” (อัล-กุรอาน 2/2-5)

Goethe กล่าวเสริมอีกเช่นกันว่า

...อัล-กุรอานนั้น ได้เปิดเผยถึงหลักคำสอนของอิสลามโดยการทยอยลงมา และย้ำถึงการบอกข่าวดี การตักเตือน ทุกบทของอัล-กุรอานมีความสัมพันธ์กัน เมื่อเราพิจารณาดูเรื่องราวทางศาสนาในอัล-กุรอานแล้วจะพบว่า อัล-กุรอานนั้นหาใช่กล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ และประวัติศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังกล่าวถึงเหตุผลและอุทาหรณ์ ซึ่งนับว่าคำสอนของอัล-กุรอานนั้นสอดคล้องกับความต้องการทางด้านความคิดเพื่อการสร้างสรรค์... (อาลี อีซาและ คณะ, 2522 อ้างใน Goethe, 2315:99-100)

N. About ศาสตราจารย์หญิง ภาควิชาการศึกษาเซมิติกแห่งมหาวิทยาลัยเค็น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ระบุไว้ในหนังสือ “ลายอักษรอาหรับ” ว่า “อัล-กุรอานไม่ว่าจะมีสาระหรือส่วนประกอบอย่างไรก็ตาม แต่แน่นอนว่าอัล-กุรอานมิได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ดังนั้น ถ้าเราปฏิเสธว่าอัล-กุรอานไม่ได้มาจากอัลลอฮ์ ก็ย่อมหมายความว่า เรายอมรับว่ามุฮัมมัดคือพระเจ้า” (ซอและฮู เสือสมิง, 2526 อ้างใน About, n.d. : 6)

J. Rusk กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “ความสูงส่งของมนุษยชาติ” ตีพิมพ์ที่นครนิวยอร์ก ว่า “อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์ที่มุฮัมมัดได้ประพันธ์ขึ้น นี่คือการเชื่อเดิมของเราที่มีต่อคัมภีร์นี้ หากแต่เป็นงานที่เหนือระดับวิสัยของมนุษย์ที่จะนำมาเหมือนดังอัล-กุรอานได้ นี่คือนี่สิ่งที่เราจำเป็นต้องยอมรับ” (ซอและฮู เสือสมิง, 2526 อ้างใน Rusk, 1932: 7)

J. Guinness นักดาราศาสตร์ชาวอังกฤษ กล่าวยืนยันทำนองเดียวกันนี้ว่า “อัล-กุรอานเป็นคัมภีร์ที่ถูกประทานมาจากอัลลอฮ์ มุฮัมมัดเป็นผู้อ่านไม่ได้ เขียนไม่เป็น เขาไม่สามารถที่จะค้นพบความเร้นลับอย่างนี้ด้วยตัวของเขาเองแน่ แต่ต้องเป็นอัลลอฮ์อย่างแน่นอน ที่บอกให้เขารู้ถึงความลึกลับนี้ ช่างมหัศจรรย์แท้” (อับดุลลอฮ์ กริม, 2549 อ้างใน Guinness, n.d. : 85)

J. Michael แพทย์นักเผยแพร่คริสต์ศาสนา ชาวเยอรมัน กล่าวว่า “. . .ผมบอกตามตรงว่าผมทึ่งกับความมหัศจรรย์ของคัมภีร์ที่มีอายุ 1,400 กว่าปี ที่อธิบายถึงพัฒนาการของทารกที่อยู่ในมดลูกของสตรี ผมเคยศึกษาเรื่องเหล่านี้ซึ่งต้องใช้เวลาหลายปีติดต่อกัน และฝึกภาคปฏิบัติอย่างยากลำบากกว่าจะทราบถึงขั้นตอนและพัฒนาการของทารกในครรภ์มารดา. . .” (ยะฮูยา อับดุลกา รีม, 2548 อ้างใน Michael, n.d. : 113)

จากตัวอย่างคำบอกเล่าที่ยืนยันจากนักวิชาการ แพทย์ และผู้มีชื่อเสียงชาวตะวันตกข้างต้น นับเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งจากทัศนคติที่นำเสนอพอเป็นสังเขปเท่านั้น ซึ่งคำยืนยันใน ลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมๆ กับความประจักษ์ชัดแจ้งจากคัมภีร์แห่ง สัจธรรม อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ตรัสไว้สมจริงแล้ว เกี่ยวกับความประเสริฐ ความอัศจรรย์ และข้อเท็จจริงแห่งคัมภีร์ของพระองค์ อันดำรงไว้ซึ่งหลักฐานที่กระจ่างชัด เพื่อเป็นทางนำแก่มนุษยชาติทั้งหมด ความว่า

“อะลิฟ ลาม มีม นี่คือนามคัมภีร์ (ของอัลลอฮ์) ที่ไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยอยู่ในนั้น มัน เป็นทางนำสำหรับผู้ที่ยำเกรงต่อพระเจ้า” (อัล-กุรอาน 2/1-2)

“อะลิฟ ลาม มีม เหล่านี้คือบรรดาอายาต (คำรัส) แห่งคัมภีร์ที่ชัดแจ้ง (เพื่อ) เป็นแนวทางที่ถูกต้องและเป็นความเมตตาแก่บรรดาผู้กระทำความดี” (อัล-กุรอาน 31/1-3)

“ฮามิม (อัล-กุรอานนี้) เป็นการประทานลงมาจากพระผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ คัมภีร์ซึ่งอายาตทั้งหลาย (คำรัสต่างๆ) ได้ให้คำอธิบายไว้อย่างละเอียด คืออัล-กุรอานเป็นภาษาอาหรับสำหรับหมู่ชนผู้มีความรู้ เป็นการแจ้งข่าวดีและเป็นการตักเตือน แต่ส่วนมากของพวกเขาผินหลังให้ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่ได้ยิน” (อัล-กุรอาน 41/1-4)

“และเราได้ให้อัล-กุรอานลงมาแก่เจ้า (มุฮัมมัด) เพื่อเจ้าจะได้ชี้แจง (ให้กระจ่าง) แก่ มนุษย์ซึ่งสิ่งที่ได้ถูกประทานมาแก่พวกเขา และเพื่อพวกเขาจะได้ไตร่ตรอง” (อัล-กุรอาน 14/44)

พระองค์ได้ตรัสไว้อีกเช่นเดียวกัน ความว่า “เราจะให้พวกเขาได้เห็นสัญญาณทั้งหลายของเราในขอบเขตอันไกลโพ้น และในตัวของพวกเขาเอง จนกระทั่งจะเป็นที่ประจักษ์แก่พวกเขาว่า อัล-กุรอานนั้นเป็นความจริง ยังไม่พอเพียงอีกหรือที่พระเจ้าของเจ้านั้นทรงเป็นพยานต่อทุกสิ่ง” (อัล-กุรอาน 41/53)

บทที่ 3

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

ความอัศจรรย์ที่เด่นชัดที่สุดเรื่องหนึ่งของคัมภีร์อัล-กุรอาน คือทางด้านโหราศาสตร์ (Rhetoric) ซึ่งการเปรียบเทียบในลักษณะอุปมาอุปไมยก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้ใช้สื่อความหมายให้ผู้ศึกษาคัมภีร์ได้รับความเข้าใจที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้น ในที่นี้จะอธิบายเพื่อความเข้าใจเบื้องต้นในด้านต่างๆเกี่ยวกับอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ดังนี้

ความหมายของอุปมาอุปไมยในภาษาอาหรับ

1. ความหมายทาง รูปศัพท์

อุปมาอุปไมย ตรงกับคำภาษาอาหรับว่า “**أمثال**” (Amthal) เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า “**مثال**” (Mathal) หมายถึง ความเหมือน ความคล้ายคลึง ความเท่าเทียม การเทียบเคียง กล่าวคือ เป็นคำที่ใช้เพื่อให้ความหมายว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง (Al-Badangii, 2008) นอกจากนี้คำว่า “มะซัล” ยังให้ความหมายว่า คุณลักษณะ แบบอย่าง และอุทาหรณ์ ได้ด้วยเช่นกัน

2. คำจำกัดความของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

คำว่า “**أمثال**” (Amthal) ที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น ไม่สามารถจำกัดความหมายของคำศัพท์คำนี้ไว้เพียง “ความเหมือน หรือ อุปมาอุปไมย” เท่านั้น เพราะคัมภีร์อัล-กุรอานปรากฏคำว่า “อัมซาล” ในอายะฮ์ที่มีได้มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ หรือในบางอายะฮ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบแต่กลับไม่ปรากฏถ้อยคำชัดเจนที่แสดงถึงการเปรียบเทียบเอาไว้ ดังนั้น คำว่า มะซัล หรือ อัมซาล ที่ปรากฏในคัมภีร์จึงหมายถึงความหมายอื่นๆ ได้อีกนอกเหนือจากอุปมาอุปไมย อาทิ คุณลักษณะ หรือ อุทาหรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหมายของอายะฮ์นั้นๆ ดังเช่นดำรัสที่ว่า “และอัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์ (อัมซาล) แก่ปวงมนุษย์เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก” (อัล-กุรอาน 14/25)¹⁰

¹⁰ อายะฮ์นี้เป็นหนึ่งในหลายๆ อายะฮ์ที่ระบุคำว่า “อัมซาล” โดยให้ความหมายว่า “อุทาหรณ์”

ดังนั้น คำจำกัดความ (Definition) ที่น่าจะเหมาะสมกับความเปรียบในคัมภีร์อัล-กุรอานก็คือ “การเปิดเผยความหมายในรูปของสำนวนภาษาที่งดงาม กระชับ กินใจ ทั้งที่เป็นสำนวนความเปรียบและสำนวนบอกเล่าธรรมดา”

ท่านอิมาม อิบนิ ก็อยยิม - ขออัลลอฮฺทรงเอ็นดูเมตตาท่าน - (n.d. cited in Al-Qattan, 1997: 283) นักปราชญ์อิสลามที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงความหมายของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานว่า “. . . คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งทางด้านความหมาย ซึ่งเป็นการทำให้นามธรรมใกล้เคียงกับรูปธรรม หรือการนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมสองสิ่งเปรียบเทียบกันโดยให้สิ่งหนึ่งเป็นข้อพิจารณาแก่อีกสิ่งหนึ่ง. . .”

ท่านอิมาม อิบนิ ตัยมียะฮฺ - ขออัลลอฮฺทรงเอ็นดูเมตตาท่าน - (1975 cited in Hamzawii, 2006: 25) นักปราชญ์อาวุโสผู้มีชื่อเสียงได้สรุปคำจำกัดความของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานว่า

. . . คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งทั้งสองมีความหมายสอดคล้องกัน ภายใต้ไต้นัยยะใดนัยยะหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อชี้แจงและเปิดเผยความหมายให้กระจ่าง หมายถึง เป็นการเปรียบเทียบเพื่อชี้แจงความหมายร่วมกันระหว่างสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ได้รับการเปรียบ คำนิยามนี้ถือเป็นคำนิยามที่ชยยุคแรกๆ (สลัฟซอและฮฺ) ให้การยอมรับ. . .

ความหมายของอุปมาอุปไมยตามหลักภาษาไทย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2548 ให้ความหมายอุปมาอุปไมยดังนี้

อุปมา [อุปะ, อุบปะ] สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบ, มักใช้เข้าคู่กับอุปไมยในประโยค เช่น เรื่องนี้มีอุปมาฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น, เปรียบเทียบ

อุปไมย [อุปะไม, อุบปะไม] สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น

อุปมาอุปไมย [อุปะมาอุปะไม, อุบปะมาอุบปะไม] การเปรียบเทียบกัน

อุปมาอุปไมย คือ โวหารไทยชนิดหนึ่ง เป็นการกล่าวเปรียบเทียบความเหมือนกันของสิ่ง

หนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเชื่อม อาทิเช่น ดุจ เหมือน เฉก ดัง เหมือนกับว่า ราวกับ ประหนึ่ง คล้าย กล ถนัด เพียง แม้ ย่อม เปรียบ การเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปไมยทำให้เกิดภาพพจน์ชัดเจน และง่ายต่อการเข้าใจมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น หากต้องการสื่อว่า “ดู” สามารถเปรียบเทียบให้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยประโยคที่ว่า “ดู เหมือน เสือ” ขรุขระมาก การสื่อความยังไม่ชัดเจนไม่เห็นภาพ ต้องอุปมาอุปไมยว่า “ขรุขระเหมือนผิวมะกูด” หรือ “ขรุขระเหมือนผิวนพระจันทร์” ก็จะทำให้เข้าใจ ความหมายในรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ภาทิพ ศรีสุทธิ, 2548)

ลักษณะการใช้อุปมาอุปไมยสามารถแบ่งเป็น 11 ลักษณะ ได้แก่ เปรียบธรรมชาติ เปรียบ ทรามจากธรรมชาติ เปรียบวิปริต เปรียบกันและกัน เปรียบด้วยสิ่งน่าอัศจรรย์ เปรียบด้วยบทละครหลาย เปรียบต่อกัน เปรียบเชิงตำหนิ เปรียบเชิงปฏิเสธ เปรียบไม่ทั่วไป และเปรียบด้วยวัตถุที่ไม่มี ซึ่ง อุปมาอุปไมยรู้ได้ด้วยศัพท์ที่มาเชื่อม มีความหมายว่า เพียงดังหรือเท่าเทียมกับ หรือเปรียบได้กับ เช่น ข้อความที่ว่า “พระองค์มีพระพักตร์เพียงดังดวงจันทร์” ดวงจันทร์เป็นอุปมา พระพักตร์เป็น อุปไมย เป็นต้น (ประภาศรี สีหอำไพ, 2531: 58)

ภาพพจน์ (Figures of Speech) ที่เกิดจากการอุปมาอุปไมยนับศิลปะทางภาษาชั้นสูงของ การแต่งคำประพันธ์ เป็นสื่อหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และเป็นกลวิธีในการใช้คำเพื่อให้ ปรากฏภาพที่เด่นชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจ สร้างความรู้สึกนึกคิดที่ไม่จำเจ และทำให้ผู้อ่านและผู้ฟัง เกิดจินตภาพคล้อยตาม

สิทธิา พินิจภูวดล (2514: 95 อ้างใน ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช, 2538: 75) ได้ให้ความหมาย ภาพพจน์ว่า “เป็นวิธีการสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัยถ้อยคำสำนวน เปรียบเสมือนกับผงซุรล ที่ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรสอร่อย เกิดความสุข ความพอใจ ในการบริโภคอาหารจนหมดได้โดยไม่ รู้สึกตัว”

เปลื้อง ณ นคร (2512: 75 อ้างใน ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช, 2538: 76) กล่าวว่า ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวอย่างอ้อม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพตามถ้อยคำนั้นๆ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกจับใจในความไพเราะของการใช้ภาษา

สำนวนการเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์นี้ เป็นการยกเอาสถานการณ์ บุคคล หรือสิ่งของ

อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่งมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เขียนหรือกล่าวถึง การเปรียบเทียบสามารถใช้ได้หลายวิธี เช่น วิธีอุปมา และอุปลักษณะ อุปมา คือ การนำสิ่งสองสิ่งมาเปรียบเทียบกัน และสิ่งทั้งสองสิ่งนั้น ต้องเป็นสิ่งต่างชนิดกัน และเป็นการใช้สำนวนที่ปรากฏค่าในการเปรียบเทียบ แต่สำหรับอุปลักษณะ นั้น เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง คำที่แสดงว่าเหมือนจะไม่ปรากฏอยู่ เป็นการกล่าว เปรียบเทียบโดยตรงว่า สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งนิยมใช้คำว่า คือ หรือ เป็น (ชลอ รอดลอย, 2544: 27)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้คำอุปมาอุปไมย คือ การกล่าวเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดจินตภาพ ซึ่งมีคุณค่าในการ เสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมแนวความคิดในด้านต่างๆ อาทิ แนวคิดเกี่ยวกับสัจธรรมในการดำเนินชีวิต การศรัทธา ความเลื่อมใส ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติ ตน ฯลฯ

ประเภทของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. อุปมาอุปไมยที่ชัดเจน

คือ อายะฮ์อัล-กุรอานที่ปรากฏถ้อยคำที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบเอาไว้อย่างชัดเจน เช่น “อุปมาการบริจาคนั้นบรรดาผู้ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาในหนทางของอัลลอฮ์ อุปไมยดังเมล็ดพืชที่งอกออกมา 7 รวง และแต่ละรวงมี 100 เมล็ด” (อัล-กุรอาน 2/261)

2. อุปมาอุปไมยที่ไม่ชัดเจน

คือ อายะฮ์อัล-กุรอานที่ไม่ปรากฏถ้อยคำที่ใช้ในเชิงอุปมาอุปไมยเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ให้ความหมายแฝงเป็นนัยยะ เช่น “และอย่าให้มีมือของเจ้าถูกตรึงอยู่ที่คอของเจ้า และอย่าแบมันจนหมดสิ้น มิฉะนั้น เจ้าจะกลายเป็นผู้ถูกประณามเศร้าโศกเสียใจ” (อัล-กุรอาน 17/29) ดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบให้ดำรงอยู่บนทางสายกลาง ไม่ตระหนี่หรือสุรุ่ยสุร่ายจนเกินไป เป็นต้น

จุดประสงค์ของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

การยกตัวอย่างเปรียบเทียบที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน ย่อมมีจุดมุ่งหมาย และผู้ทราบดีที่สุดในจุดมุ่งหมายดังกล่าวก็คือ เอกองค์อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ผู้เป็นเจ้าของคัมภีร์ ณ ที่นี้จึงสามารถกล่าวได้เพียงเสี้ยวหนึ่งของจุดประสงค์การยกตัวอย่างเปรียบเทียบในคัมภีร์ของพระองค์ ดังต่อไปนี้ (An-Nahlawii, 1998)

1. เพื่อเป็นการยืนยันถึงการเป็นพระเจ้าผู้ทรงเอกะของ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา และยืนยันถึงการเกิดขึ้นจริงของ การฟื้นคืนชีพ การตอบแทน และการคิดบัญชีการกระทำในโลกหน้า
2. เพื่อปลุกฝังการศรัทธาที่มั่นคงในหัวใจของผู้ศรัทธา ด้วยการเปลี่ยนสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้กลายเป็นรูปธรรม
3. เพื่อเป็นข้อเตือนสติแก่มนุษย์ ให้พิจารณาด้วยสติปัญญา ปกป้องมนุษย์จากการหลงผิด
4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้กระทำดี ออกห่างจากการกระทำและความประพฤติน่ากลัวทั้งหลาย
5. เพื่อตักเตือนมนุษย์ให้คงอยู่กับความสัจ ออกห่างจากการสับสน
6. เพื่อตักเตือนมนุษย์ให้กตัญญูรู้คุณต่อความโปรดปราน ความเมตตาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ และไม่เนรคุณต่อพระองค์
7. เพื่อตักเตือนมนุษย์ให้มีความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติเพื่อพระองค์ เพื่อความโปรดปรานของพระองค์องค์เดียวเท่านั้น
8. เพื่อให้มนุษย์รำลึกเป็นอุทาหรณ์จากเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นกับบรรพบุรุษ
9. เพื่อให้มนุษย์มีหลักศรัทธาที่มั่นคงและมีแนวทางในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง
10. เพื่อเป็นการประจานท่าทีของผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้สับสน (Badangkii, 2008)

ประโยชน์ของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน

การยกตัวอย่างเชิงเปรียบเทียบดังปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น มีคุณค่าและประโยชน์อย่างมาก ดังสรุปประเด็นใหญ่ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ความหมายนามธรรมกลายเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ เกิดเป็นมโนภาพที่ชัดเจน จดจำและเข้าใจได้อย่างง่ายดาย
2. เป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงต่างๆ ให้ประจักษ์ชัดแจ้ง
3. เป็นการส่งเสริม และกระตุ้นให้มนุษย์ริบเร่งทำความดี
4. เป็นรูปแบบการเชิญชวนสู่ความดี ห้ามปรามการก่อความชั่ว และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคคลและสังคม

ตัวบทอุปมาอุปไมยด้านต่างๆ จากคัมภีร์อัล-กุรอานพร้อมคำอธิบาย

ผู้วิจัยได้จัดประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเภทอุปมาอุปไมยด้านเนื้อหา และ ประเภทอุปมาอุปไมยด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านเนื้อหา

คัมภีร์อัล-กุรอาน ประมวลไว้ด้วยสำนวนอุปมาอุปไมยในหลากหลายสภาพและเหตุการณ์ มีเนื้อหาครอบคลุมและเข้าถึงทุกชนชั้นสติปัญญา จากสำนวนอุปมาอุปไมยที่ปรากฏถ้อยคำที่ใช้เปรียบเทียบชัดเจน สามารถจัดหมวดหมู่เนื้อหาออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

- 1.1 อุปมาอุปไมยด้านการศรัทธา
- 2.2 อุปมาอุปไมยด้านการประพฤติปฏิบัติ

1.1 อุปมาอุปไมยด้านการศรัทธา ศาสนาอิสลามตั้งอยู่บนพื้นฐานการศรัทธาเป็นหลัก การเรียกร้องให้ยืนหยัดอยู่บนการศรัทธาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ดังนั้น คัมภีร์อัล-กุรอาน อันเป็นธรรมนูญชีวิตของมุสลิมจึงกำชับในเรื่องของศรัทธาและเตือนให้ระวังทุกหนทางที่นำไปสู่การปฏิเสธศรัทธา รวมทั้งสภาพของการเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอกอันเป็นปฏิปักษ์สำคัญต่อการมีศรัทธามั่นต่อพระผู้เป็นเจ้าและศาสนทูตของพระองค์ ดังตัวบทจากคัมภีร์อัล-กุรอานต่อไปนี้

1.1.1 ความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธาในอิสลามและผู้ปฏิเสธศรัทธา คัมภีร์

อัล-กุรอานระบุอุปมาอุปไมยที่บรรยายสภาพความแตกต่างของผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธาไว้ด้วยกันหลายอายะฮ์ อันเป็นการยกตัวอย่างเหตุการณ์ในวาระสภาพที่แตกต่างกันออกไปเพื่อเป็นตัวอย่างที่ครอบคลุมและเข้าถึงแก่ทุกภาวะสภาพ โดยใช้การเปรียบเทียบกับสภาพบุคคลและสิ่งต่อไปนี้อยู่ในความมืด ผู้พิการและไม่พิการ ต้นไม้ที่ดีและไม่ดี และเมล็ดพืช

สำหรับการเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งผู้อยู่ในความมืด ปรากฏในคำรัสที่ว่า “หรือว่าผู้ที่ตายไปแล้วเราได้ให้เขามีชีวิตขึ้น และเรา (อัลลอฮ์) ได้ให้แสงสว่างแก่เขา ซึ่งเขาใช้แสงสว่างนั้นเดินทางไปในหมู่มนุษย์ จะเหมือนกับผู้ที่เสมือนอยู่ในบรรดาความมืด โดยที่มิเคยออกมาจากมันเลยกระนั้นหรือ? ในทำนองนั้นแหละ ได้ถูกประดับประดาให้สวยงามแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย ซึ่งสิ่งซึ่งพวกเขากระทำกันอยู่” (อัล-กุรอาน 6/122)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงแปรียบเทียบบุคคลสองประเภทเพื่อให้มนุษย์ได้พิจารณา ประเภทแรกคือ ผู้ศรัทธาที่ครั้งหนึ่งในอดีตได้เคยหลงทาง งามายในสิ่งซึ่งพวกเขาเชื่อถือบุคคลประเภทนี้เสมือนกับผู้ซึ่งตายไปแล้ว ไม่มีความรู้สึก ไม่มีความนึกคิด และเมื่อพระองค์ได้ทรงนำทางเขาเหล่านั้นสู่หนทางที่เที่ยงตรงที่พระองค์ทรงพอพระทัย พวกเขาได้รับแสงสว่างแห่งศรัทธาด้วยความรู้และความเข้าใจอันถูกต้องเพื่อเป็นเข็มทิศในการดำเนินชีวิต ประหนึ่งได้รับการชูบชีวิตฟื้นคืนชีพขึ้นอีกครั้ง ซึ่งทางนำที่พระองค์ทรงประทานให้ นั่นคือคัมภีร์อัล-กุรอานที่ประมวลไว้ด้วยหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง พระองค์ทรงเปรียบคัมภีร์เหมือนแสงสว่างที่ทำให้ผู้นั้นมองเห็นทางเดินของตน และสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด อายะฮ์นี้ยังเป็นการยกตัวอย่างบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่ปฏิเสธทางนำว่า สภาพของเขาเสมือนกับผู้ซึ่งปักตนเองลงกลางความมืดมืด ติดกับดักของความหลงทาง ไร้ซึ่งทางออก และมองไม่เห็นแสงสว่างแห่งทางนำ คนสองประเภทนี้จะเหมือนกันได้อย่างไร? จะมีฐานะเท่าเทียมกัน ณ ที่พระองค์ได้อย่างไร? พระองค์ได้ตรัสยืนยันถึงแสงสว่างจากการมีชีวิตที่แท้จริงนี้ในคำรัสที่ว่า

“อัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ทรงช่วยเหลือคุ้มครองบรรดาผู้ศรัทธา โดยทรงนำพวกเขาออกจากบรรดาความมืดมืด (แห่งความโง่เขลา) สู่แสงสว่าง (แห่งศรัทธา) และบรรดาผู้ปฏิเสธนั้นผู้ช่วยเหลือคุ้มครองพวกเขาคือมารร้าย โดยที่พวกมันจะนำพวกเขาออกจากแสงสว่างไปสู่ความมืดมืด ชนเหล่านี้แหละคือชาวนรก ซึ่งพวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล”

(อัล-กุรอาน 2/257)

และอีกคำรัสหนึ่งพระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “และคนตาบอดกับคนตาดีนั้น ย่อมไม่เหมือนกัน และความมืดทึบกับแสงสว่าง ย่อมไม่เหมือนกัน และที่เงารวมกับที่ร้อนแดดย่อมไม่เหมือนกัน และคนเป็นกับคนตายนั้น ย่อมไม่เหมือนกัน แท้จริง อัลลอฮ์ทรงให้ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ได้ยิน (การเรียกร้องไปสู่สวรรค์) และเจ้า (มุฮัมมัด) ไม่สามารถที่จะให้ผู้ที่อยู่ในหลุมฝังศพ (ผู้ปฏิเสธศรัทธา) ได้ยินได้” (อัล-กุรอาน 35/19-22)

ความแตกต่างเหล่านี้ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงตั้งคำถามไว้ให้มนุษย์เปรียบเทียบ เพื่อเป็นการยืนยันหนักแน่นถึงความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง อันเป็นคำตอบที่ชัดเจนแก่ผู้ใช้ปัญญาไตร่ตรองใคร่ครวญเท่านั้น (Ibn Kasir, n.d.)

สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา ประหนึ่งผู้มีลักษณะเช่นคนปกติไม่พิกลพิการ กับผู้พิกลไม่ปกติ ปราบกฏดังคำรัสที่ว่า “อุปมาทั้งสองฝ่ายอุปไม่ยดคนตาบอดและหูหนวก กับคนมองเห็นและได้ยิน ทั้งสองนี้จะเท่าเทียมกันหรือ? พวกท่านมิได้ไตร่ตรองหรือ?” (อัล-กุรอาน 11/24)

อายะฮ์นี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธากับผู้ปฏิเสธศรัทธา โดยเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาเสมือนคนตาบอดและหูหนวก คือมองไม่เห็นสวรรค์ และไม่รับฟังคำตักเตือนที่ยังประโยชน์แก่ตนเอง ในขณะที่ผู้ศรัทธา ผู้นอบน้อมต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา และประกอบคุณงามความดีนั้น มีสภาพเสมือนบุคคลที่มองเห็นและได้ยิน เมื่อผู้ศรัทธาได้ยินคำรัสของพระองค์และคำเชิญชวนของผู้ประกาศศาสนาของพระองค์ พวกเขาจะรีบตอบรับในทันที จึงทำให้พวกเขาเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการมองเห็นและการได้ยิน สามารถแยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จ ในทำนองเดียวกัน ผู้ปฏิเสธศรัทธาได้ถูกกำชับให้พิจารณาตนเอง ตลอดจนสภาพแวดล้อมของตนทั้งในแผ่นดินและชั้นฟ้า แต่พวกเขากลับไม่ใช้สติปัญญาและไม่เข้าใจ (อาลี อีซา, 2533: 11)

ลักษณะดังที่กล่าวมานี้ คือความแตกต่างระหว่างคนตาบอดกับคนตาดี คนหูหนวกกับคนหูดี ซึ่งอายะฮ์นี้ยังกำชับให้ใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญว่า บุคคลทั้งสองประเภทนี้จะมี

ความเท่าเทียมกันได้อย่างไร ดังที่คัมภีร์อัล-กุรอานระบุไว้ว่า ความว่า “ดังนั้น ผู้ที่รู้ว่าแท้จริงสิ่งที่ถูกประทานแก่เจ้า (มุฮัมมัด) จากพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นความจริง จะเหมือนกับผู้ที่ตาบอด กระนั้นหรือ? แท้จริง บรรดาผู้ที่มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะใคร่ครวญ” (อัล-กุรอาน 13/19) (Ibn Kasir, n.d.)

คัมภีร์อัล-กุรอานยังเปรียบเทียบการศรัทธากับการปฏิเสธศรัทธาเป็นเสมือนต้นไม้ที่ดีเติบโตให้ผล กับต้นไม้ที่ไม่ดีแห้งแกร็นอับเฉา ดังคำรัสที่ว่า “เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า อัลลอฮทรงยกอุทาหรณ์ไว้ว่า อุปมาคำพูดที่ดีนั้น อุปมาไม้ดั่งต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึก มันคง และกิ่งก้านของมันชูขึ้นไปในท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกฤดูกาล ด้วยอนุมัติของพระเจ้าของมัน และอัลลอฮทรงยกอุทาหรณ์แก่ปวงมนุษย์เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก และอุปมาคำพูดที่เลวนั้น อุปมาไม้ดั่งต้นไม้ที่อับเฉา ถูกถอนรากออกจากพื้นดิน ไม่มีความมั่นคงสำหรับมัน” (อัล-กุรอาน 14/24-26)

ท่านอิมาม อิบนิ กะซีร์¹¹-ขออัลลอฮทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า คำพูดที่ดีในที่นี้หมายถึง การกล่าวปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ และต้นไม้ที่ดีในที่นี้หมายถึงผู้ศรัทธา หมายความว่าคำปฏิญาณข้างต้นที่อยู่ในหัวใจของผู้ศรัทธานั้น ประหนึ่งต้นไม้ที่หยั่งรากฝังลึกลงในแผ่นดิน และความดีของผู้ศรัทธาจะถูกยกขึ้นสู่ฟากฟ้า ประหนึ่งต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านชูช่อขึ้นฟ้า ซึ่งนักอรรถาธิบายอัล-กุรอานได้เห็นพ้องต้องกันว่า ต้นไม้ที่เปรียบเสมือนผู้ศรัทธาคือต้นอินทผลัม เพราะใบอินทผลัมจะไม่ร่วงหล่นและออกผลอยู่ทุกฤดูกาล ในทางกลับกัน คำพูดที่เลวในที่นี้หมายถึง การปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ และต้นไม้ที่อับเฉาตายซาก หมายถึงผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อพระองค์ ซึ่งไม่ต่างอะไรกับต้นไม้ที่มีกลิ่นเหม็น รสขม เช่นต้นเขียวไข่กา ไม่มีความหอม ไม่มีรากแก้ว ไม่มั่นคงแข็งแรง การงานของพวกเขาจึงเป็นโมฆะ ไม่ถูกตอบรับและไม่ถูกยกขึ้นสู่ฟากฟ้า เพราะมิได้มาจากรากฐานอันมั่นคงหรือการศรัทธาที่แน่นอนเอง (อับดุลเลาะฮฺ แดงโกเมน, 2550: 56)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้กล่าวถึงสภาพอันประเสริฐของผู้ศรัทธา โดยระบุ

¹¹ อิสมาอีล บุตร อุมัร บุตร กะซีร์ นักอรรถาธิบายอัล-กุรอานชาวคัมภีร์ ผู้ได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับที่สุดคนหนึ่งของปวงปราชญ์มุสลิมในอดีต เกิดในปีศ.700 และเสียชีวิตในปีศ.754 (Abu-Shahibah, 1971: 127)

เปรียบเทียบคุณลักษณะของบรรดาศอฮาบะฮ์กับเมล็ดพืชที่แตกหน่อเติบโตขยายพันธุ์มากมาย
ความว่า

“มุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ และบรรดาผู้ที่อยู่ร่วมกับเขาเป็นผู้แข็งแกร่งกล้าหาญต่อบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา เป็นผู้เอ็นดูเมตตาในระหว่างพวกเขาด้วยตัวเอง เจ้า (มุฮัมมัด) จะเห็นว่าเขาเป็นผู้รู้ก็วะ เป็นผู้สุญุด เพื่อแสวงหาคุณความดีจากอัลลอฮ์ และความโปรดปราน (ของพระองค์) เครื่องหมายของพวกเขาอยู่บนใบหน้าของพวกเขาเนื่องจากร่องรอยของการสุญุดนั้น นั่นคืออุปมาของพวกเขาที่มีอยู่ในเตารอด และอุปมาของพวกเขาที่มีอยู่ในอินญีล อุปมาดังเมล็ดพืชที่แตกหน่อหรือมีกิ่งก้านของมันงอกเงยออกมา แล้วทำให้มันงอกงาม แล้วมันก็เติบโตแข็งแรง และทรงตัวอยู่ได้บนลำต้นของมัน นำความปลื้มปิติมาให้แก่ผู้ปลูกหวาน เพื่อที่พระองค์จะทรงยังความโกรธแค้นแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา อันเนื่องมาจากพวกเขา (บรรดาผู้ศรัทธา)” (อัล-กुरอาน 48/29)

อายะฮ์นี้เป็นการกล่าวถึงคุณลักษณะของบรรดาศอฮาบะฮ์ดังที่เคยที่ปรากฏในคัมภีร์เตารอด และคัมภีร์อินญีลว่า ท่านเหล่านั้นมีสภาพประหนึ่งเมล็ดพืชที่งอกเงยแตกกิ่งก้านสาขามากมาย จากที่เคยอ่อนแอ ก็เติบโตแข็งแรง และจากที่มีจำนวนน้อยก็ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ยังความปิติยินดีแก่ท่านศาสนทูต อันเป็นเกียรติภูมิที่ยืนยันถึงความหนักแน่นและเป็นปึกแผ่นด้วยจำนวนผู้ศรัทธาอันมากมายมหาศาล คุณลักษณะเช่นนี้ได้มีปรากฏอยู่ก่อนแล้วในคัมภีร์อินญีล ซึ่งระบุไว้ว่า จะมีชนกลุ่มหนึ่งปรากฏออกมา เติบโตเชกเช่นที่พืชเติบโต พวกเขาจะกำชับให้ให้ทำดี และห้ามปรามมิให้ทำชั่ว (Al-Bagnawii, n.d. : 887)

ท่านอิมาม อัช-ชะมัดชะรีฮ์¹²-ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า อายะฮ์นี้เป็นการกล่าวถึงสถานะของศาสนาอิสลามตั้งแต่เริ่มต้น จนพัฒนารุ่งเรือง มีความแข็งแกร่งมีอำนาจปกครอง และมีจำนวนผู้ศรัทธาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อันเป็นผลจากการเริ่มต้นเพียงลำพังของท่านศาสนทูต ด้วยการช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮะวะตะอาลา ที่ได้ทรงทำให้มีผู้ติดตามเชื่อฟังท่าน และตอบรับอิสลามมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เสมือนกับเมล็ดพืชที่เติบโตชูก้านออกดอกออกผล แพร่กระจายขยายพันธุ์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังความปิติยินดีแก่ลึกรผู้ปลูก ฉันท

¹² มะฮ์มู๊ด บุตร อุมัร อัช-ชะมัดชะรีฮ์ นักอรรถาธิบายอัล-กुरอานผู้มีชื่อเสียง เกิดในปีฮ.ศ. 467 เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 538 (Abu-Shahibah, 1971: 130)

ฉันนั้น (Az-Zamaksharii, n.d.)

1.1.2 สถานภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทาง คัมภีร์อัล-กุรอานระบุอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทางในสภาพที่แตกต่างกันออกไป โดยเปรียบเทียบพวกเขาเหล่านั้นเสมือนกับสิ่งต่อไปนี้ ปศุสัตว์ ผู้พิการ สุนัข ลา ผู้ถูกमारร้าย ครอบงำ ผู้ทะยานขึ้นสู่ท้องฟ้า และผู้ที่ร่วงหล่นลงมาจากท้องฟ้า

สำหรับการเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทางประหนึ่งปศุสัตว์และผู้พิการ ปรากฎในคำรัสที่ว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธานั้น อุปไมยดังผู้ที่ส่งเสียงตวาดสิ่งที่มันฟังไม่รู้เรื่อง นอกจากเสียงเรียกและเสียงตะโกนเท่านั้น พวกเขาคือคนหูหนวก เป็นใบ้ ตาบอด ดังนั้น พวกเขาจึงไม่เข้าใจ” (อัล-กุรอาน 2/171)

อายะฮ์นี้เป็นกรอุปมาอุปไมยลักษณะของผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อการเชิญชวนของท่านศาสนทูต คืออัลลิลลฮุอะลยฮิวะซัลลัม เสมือนกับสภาพคนเลี้ยงแกะกับฝูงแกะ (หมายรวมถึง แพะ โค กระบือ ฯลฯ) กล่าวคือ ไม่ว่าคนเลี้ยงจะออกคำสั่งอะไร สัตว์เหล่านี้ก็ไม่มีทางเข้าใจความหมายได้ อันเป็นการเปรียบเทียบว่า ไม่ว่าท่านศาสนทูตจะเรียกร้องเชิญชวนให้พวกเขาศรัทธาอย่างไร ทำที่ของพวกเขาที่ประหนึ่งสัตว์เลี้ยงที่เพียงแต่ได้ยินเสียงเรียกจากผู้เลี้ยง คล้ายเสียงนกเสียงกา ขาดปัญญาที่จะเข้าใจและพิจารณาความหมาย (At-Tirmizii, 1975: 10) อายะฮ์นี้ยังให้การเปรียบเทียบแฝงสรุปทำนายว่า ลักษณะเช่นนี้ของพวกเขาเหล่านั้นเสมือนกับคนหูหนวก เป็นใบ้ และตาบอด อันเป็นการรวมลักษณะพิการ 3 ประเภทไว้ในคนๆ เดียว ทั้งๆ ที่ความจริงพวกเขาหาได้พิการไม่ การเปรียบเทียบดังกล่าว ก็เพื่อเป็นการบรรยายให้เห็นภาพพจน์ว่า พวกเขาไม่มีทางเข้าใจใดๆ ทั้งสิ้น เพราะพูดให้ฟังก็ไม่ได้ยิน จะถามก็ตอบไม่ได้ จะมองก็มองไม่เห็น ทั้งนี้ เนื่องจากการที่พวกเขาไม่ใช้ตามอง และเมื่อไม่เข้าใจ ก็ไม่ถามไถ่ให้เกิดความเข้าใจ ดังนั้น พวกเขาจึงปราศจากความเข้าใจ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2541: 96)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ได้ทรงเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทาง เป็นเช่นปศุสัตว์ที่ฟังไม่รู้เรื่องไว้ในอีกหลายๆ อายะฮ์ ดังคำรัสที่ว่า “และแท้จริงเรา (อัลลอฮ์)

ได้ให้มีญิน¹³ และมนุษย์มากมายอยู่ในนรกภูษันนัม โดยที่พวกเขาไม่พอใจซึ่งพวกเขาไม่ใช้มันทำ ความเข้าใจและพวกเขามีตาซึ่งพวกเขาไม่ใช้มันมอง และพวกเขามีหูซึ่งพวกเขาไม่ใช้มันฟัง ชน เหล่านี้แหละ ประหนึ่งปศุสัตว์ ไซ้แต่เท่านั้น พวกเขาเป็นผู้หลงผิดยิ่งกว่า ชนเหล่านี้แหละ พวกเขา คือผู้ที่เผลอเรือ” (อัล-กุรอาน 7/179)

การที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงเปรียบเทียบมนุษย์เป็นเช่นปศุสัตว์ (Domestic Animal) นับเป็นการเปรียบเทียบที่รุนแรงยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้สติปัญญาเปรียบเทียบ ตรึก ตรองข้อเท็จจริงของสภาพดังกล่าว อายะฮฺข้างต้นนี้เป็นการบรรยายสภาพของมนุษย์ที่ไม่ได้รับ ประโยชน์อันใดเลยจากหัวใจ ดวงตา และใบหู อันเป็นสื่อสัมผัสสำคัญที่พระองค์ทรงมอบให้แก่เขา ใพนรกจึงเป็นที่อยู่อันเหมาะสมสำหรับบุคคลเช่นนี้ ดังที่พระองค์ได้ตรัสถึงสภาพเหล่านี้ไว้ในอา ยะฮฺอื่นๆ เช่นกัน ความว่า “และเรา (อัลลอฮ์) ได้ทำให้พวกเขามีหู มีตา และมีหัวใจ แต่หูของพวกเขา ตาของพวกเขา และหัวใจของพวกเขาไม่ได้อำนวยประโยชน์อันใดแก่พวกเขา เพราะพวกเขา ปฏิเสธสัญญาต่าง ๆ ของอัลลอฮ์” (อัล-กุรอาน 46/26)

สภาพของผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากผัสสะต่างๆ เช่นนี้ จึงเสมือนกับปศุสัตว์ที่สามารถใช้ ประโยชน์จากผัสสะแค่เพียงภายนอกเท่านั้น ได้ยินเสียงเรียกให้กินก็กิน ให้เดินก็เดิน ปราศจาก สติปัญญา และที่ยิ่งไปกว่านั้น อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ยังตรัสสำคัญว่า “ไซ้แต่เท่านั้น พวกเขาเป็นผู้หลงผิดยิ่งกว่า” อันเป็นข้อความที่ตอกย้ำว่า พวกเขามีลักษณะที่ยิ่งกว่าปศุสัตว์หรือสัตว์ เจริญจนเสียอีก ทั้งนี้เพราะสัตว์ที่คุ้นเคยกับเจ้าของมันยังเชื่อฟัง ทำตาม แม้ขาดปัญญาที่จะ เข้าใจ ผิดกับสภาพของมนุษย์ผู้ปฏิเสธศรัทธา ทั้งๆ ที่พระองค์ทรงสร้างเขาเพื่อภักดีต่อพระองค์ เพียงองค์เดียว แต่เขากลับฝ่าฝืนปฏิเสธพระองค์ และตั้งภาคีกับพระองค์ พวกเขาจึงมีสภาพที่หลง ทาง และหลงผิดยิ่งกว่าสัตว์เจริญ

ท่านอิมาม อิบนิ กะซีร์ –ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ได้กล่าวเสริมว่า ด้วยเหตุนี้เองจึง เป็นเหตุผลที่ทำให้มนุษย์ผู้ภักดีเชื่อฟังต่อพระเจ้า มีสถานะความประเสริฐมากกว่ามลาอิกะฮฺ เพราะมลาอิกะฮฺมีความภักดีเป็นสัญชาตญาณ และมีหน้าที่ในการเคารพภักดี ปฏิบัติตามบัญชา

¹³ ญิน (Jin) คือ บ่าวของพระเจ้าเป็นเจ้าของประเภทหนึ่ง ถือกำเนิดจากไฟ มีหน้าที่ในการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับ มนุษย์ ญินมองเห็นมนุษย์แต่มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นพวกเขาได้ นอกจากในร่างที่จำแลงเท่านั้น (สมาคม นักเขียนเก่าอาหรับ, ม.ป.ป. : 399)

ของพระองค์โดยตรงอยู่แล้ว ซึ่งตรงข้ามกับมนุษย์ที่ต้องอดทนต่อผู้เอาชนะความชั่วร้ายต่างๆ เพื่อให้เป็นผู้กักดีต่อพระองค์ ในทางกลับกันหากมนุษย์หันหลังให้กับบัญชาของพระเจ้า ปฏิเสธศรัทธาต่อพระองค์ สัตว์เดรัจฉานยังนับว่ามีสถานะประเสริฐกว่าบุคคลผู้นั้นเสียอีก ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงปิดท้ายอายะฮ์ด้วยข้อความที่ว่า “ชนเหล่านี้แหละ พวกเขาคือผู้ที่ผลอเรือ” (Ibn Kasir, n.d.)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่เปรียบเทียบทำนองเดียวกันนี้ยังมีปรากฏเช่นเดียวกันในอายะฮ์ที่ว่า “หรือเจ้าจะคิดว่า ส่วนใหญ่ของพวกเขาจะได้ยินหรือใช้สติปัญญา พวกเขามีไข่อื่นไต่ดอก นอกจากเป็นเช่นปศุสัตว์ ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขายังหลงทางยิ่งกว่าเสียอีก” (อัล-กุรอาน 25/44)

อายะฮ์นี้เป็นกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ปฏิเสธศรัทธาที่ผินหลังให้กับแนวทางที่ถูกต้อง โดยยึดเอาอารมณ์ของตนเป็นใหญ่แทนการใช้สติปัญญา พวกเขามีได้ใคร่ครวญในคำสอนที่อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงประทานแก่ศาสนทูตของพระองค์ แต่กลับตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดด้วยอารมณ์ใคร่ของตนเอง ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ให้คุณและให้โทษ ท่านอับบาส -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- อธิบายว่า ดังกล่าว เหมือนสภาพชายชาวอาหรับที่บูชาก่อนหินสี่ขวาก่อนหนึ่ง ครั้นเมื่อเขาเห็นหินอีกก้อนหนึ่งดีกว่า งดงามกว่าก้อนเดิมที่เขาบูชาอยู่ เขาก็จะทิ้งหินก้อนเก่า แล้วเอาหินก้อนใหม่มาเคารพบูชาแทน นี่คือลักษณะของผู้ที่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ พวกเขาเลือกที่จะไม่ฟังและไม่ใช้สติปัญญาพิจารณา คนเหล่านี้อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงเปรียบเทียบพวกเขาเสมือนดังปศุสัตว์ หรือเลวร้ายยิ่งกว่า เพราะสัตว์ยังรู้จักเจ้าของของมัน และรู้ว่าใครทำดีกับมัน แยกแยะได้ว่าพืชชนิดใดที่สามารถบริโภคและพืชชนิดใดเป็นอันตราย ทั้งๆ ที่พระองค์ไม่ได้มอบสมองให้มันใช้ไตร่ตรอง แต่สำหรับผู้มีสภาพดังที่กล่าวข้างต้น กลับคือตึงแม้กระทั่งจะรับฟังคำสอนจากพระผู้เป็นเจ้าของเขา ไม่สำนึกถึงบุญคุณความดีที่พระองค์ทรงมีต่อพวกเขา ทั้งๆ ที่พวกเขามีสติปัญญา มีหัวใจ มองเห็นและได้ยิน แต่พวกเขาไม่ใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ พวกเขาจึงมีสภาพที่เลวร้ายและหลงทางยิ่งกว่าปศุสัตว์

อนึ่ง การที่พวกเขาไม่ใช้ประโยชน์จากสัมผัสที่พวกเขามี เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงทราบดีอยู่ก่อนแล้วว่า แม้พวกเขาสามารถที่ใช้ประโยชน์จากอวัยวะเหล่านั้นได้ แต่ด้วยความดีอันและยโสพวกเขา ก็จะยังคงยืนกรานผินหลังให้แก่ทางนำไป ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “และ

หากอัลลอฮ์ทรงรู้ว่าในตัวพวกเขานั้นมีความดี แน่แน่นอนพระองค์ก็จะทรงให้พวกเขาได้ยืน และหากพระองค์ทรงให้พวกเขาได้ยืนแล้ว แน่แน่นอน พวกเขาก็มีนหลังให้ โดยที่พวกเขาเป็นผู้มีนหลังให้อยู่แล้ว” (อัล-กุรอาน 8/23)

อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอาลา ยังทรงเปรียบเทียบปศุสัตว์กับการดำรงชีวิตของผู้ปฏิเสธศรัทธาอีกด้วยเช่นกัน ดังดำรัสที่ว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น พวกเขาจะหลงระเหิงและกินเยี่ยงปศุสัตว์กิน และไฟนรกคือที่อยู่ของพวกเขา” (อัล-กุรอาน 47/12)

อุปมาอุปไมยในอายะฮ์นี้เท่ากับเป็นการบรรยายให้เห็นสภาพว่า ผู้ปฏิเสธศรัทธาจะยังคงหลงใหลกับชีวิตความเป็นอยู่ในโลกนี้ แสวงหาความสุขสำราญเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ใส่ใจถึงแก่นแท้ของชีวิต ไม่คิดคำนึงถึงชีวิตนिरันดรในโลกหน้า เสมือนกับที่สัตว์เดรัจฉานเอาใจใส่แต่เฉพาะเรื่องกินและสืบพันธุ์เท่านั้น

การเปรียบเทียบกับปศุสัตว์หรือสัตว์เดรัจฉานในอายะฮ์ต่างๆ ข้างต้น ถือเป็นคำอธิบายอย่างรุนแรงสำหรับมนุษย์ที่หลงไปกับการใช้ชีวิตในโลกนี้ในสภาพดังกล่าว เพื่อให้มนุษย์ได้กลับมาพิจารณาตนเองว่า เหตุใดพวกเขาจึงถูกลดเกียรติลงเทียบเท่ากับสัตว์เดรัจฉานหรือต่ำต้อยยิ่งกว่า ทั้งๆ ที่พวกเขามีตามอง มีหูฟัง มีหัวใจและมีสติปัญญาที่เหนือกว่าสัตว์เดรัจฉานหลายเท่า สามารถแยกแยะถูก-ผิด ดี-ชั่ว ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าทรงมอบให้แก่ผู้เป็นมนุษย์ โดยเฉพาะ แต่เหตุใดมนุษย์จึงเมินเฉยต่อสัจธรรมหนีห่างจากความถูกต้องเที่ยงตรง ดำเนินชีวิตอย่างไร้จุดหมาย อันเป็นสภาพที่ต่ำต้อยด้อยค่ายิ่งกว่าปศุสัตว์เสียอีก และดำรัสของพระองค์ได้ตรัสไว้สมจริงแล้วเกี่ยวกับคำตอบนี้ ซึ่งพระองค์ได้แจ้งให้ทราบไว้แล้วว่า “พวกเรามีได้ออกเดินทางไปในแผ่นดินดอกหรือ เพื่อหัวใจจะได้พิจารณาเพื่อพวกเขาเอง¹⁴ หรือมีหูเพื่อสดับฟังมัน¹⁵ เพราะแท้จริง การมองของนัยน์ตานี้มิได้บอดดอก แต่ว่าหัวใจที่อยู่ในทรวงอกต่างหากที่บอด” (อัล-กุรอาน 22/46)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังได้เจาะจงเฉพาะถึงสัตว์บางชนิด เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ-

¹⁴ คือยึดเป็นบทเรียนเตือนสติ จากการที่ได้พบเห็นร่องรอยการถูกลบทิ้งของประชาชาติต่างๆ ในอดีต เพื่อว่าพวกเขาจะได้มีความศรัทธาและยอมรับในเอกานุภาพของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า

¹⁵ สดับฟังคำสั่งสอนหรือคำบัญชาใช้ต่างๆ ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า (สมาคมนักเขียนเกออาหรับ, ม.ป.ป. : 806)

เทียบกับลักษณะของผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทาง ดังดำรัสที่เปรียบพวกเขาเสมือนกับสุนัข ความว่า “และจงอ่านให้พวกเขาฟัง ซึ่งข่าวของผู้ที่เราได้ให้บรรดาโองการของเราแก่เขา แล้วเขาได้ถอนตัวออกจากโองการเหล่านั้น แล้วซัยยูน (มารร้าย) ก็ติดตามเขา ดังนั้น เขาจึงอยู่ในหมู่ผู้หลงผิด และหากเราประสงค์แล้ว แน่อน เราก็ยกเขาขึ้นและด้วยบรรดาโองการเหล่านั้น แต่ทว่าเขาคงมันอยู่กับดินและปฏิบัติตามความใคร่ใฝ่ต่ำของเขา ดังนั้น อุปมาเขาผู้นั้น อุปมาเขาดังสุนัข หากเจ้าจับไล่มัน มันก็จะหอบแลบลิ้นห้อย หรือถ้าเจ้าปล่อยมันไว้ มันก็จะหอบแลบลิ้นห้อย นั่นแหละคืออุปมาของกลุ่มชนที่ปฏิเสธบรรดาโองการของเรา ดังนั้น เจ้าจงเล่าเรื่องราวเหล่านั้นเถิด เพื่อว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ” (อัล-กุรอาน 7/175-176)

สองอายะฮ์ข้างต้นนี้ได้กล่าวถึงชายคนหนึ่งสมัยท่านศาสนทูตมุซา (Moses) -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- ซึ่งมีนามว่า บิลอาม บิน บาดูรออู เป็นผู้รู้ในหมู่ชนอิสราเอล (Israel) ท่านศาสนทูตส่งชายผู้นี้ไปเผยแผร์ศาสนาที่เมืองมัดยัน (Madian) แต่แล้วบิลอามก็เลือกรับสินบนจาก กษัตริย์และละทิ้งทางนำของท่านศาสนทูตมุซา อันเป็นเหตุให้เขาออกนอกแนวทางและยังทำให้คนจำนวนมากหลงผิดคล้อยตามเขาอีกด้วย อายะฮ์นี้จึงเป็นการย้ำให้ผู้ศรัทธาตระหนักถึงผลร้ายของการละทิ้งคัมภีร์อัล-กุรอานดังที่ชายผู้นี้ได้ละทิ้งคัมภีร์เตวารอต เสมือนชนแกะที่หลุดออกจากผิวหนัง หันไปยึดมารร้ายเป็นมิตรสหาย อันเป็นการชี้ให้เห็นว่าความมีศรัทธาหาได้ฝังลึกลงไปในตัวของเขาไม่

นักปราชญ์ส่วนมากมีความเห็นว่าอายะฮ์นี้กล่าวถึงผู้ที่ได้รับคัมภีร์อัล-กุรอานและมีความรู้ในคัมภีร์แต่ไม่ปฏิบัติตามความรู้นั้น นักปราชญ์บางท่านกล่าวว่า อุทาหรณ์นี้กล่าวถึงคนหน้าไหว้หลังหลอก ส่วนท่านอิมาม กุฎฎิบีย¹⁶ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ให้ทัศนะว่า อายะฮ์นี้เป็นอุทาหรณ์ที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงยกตัวอย่างเกี่ยวกับผู้ที่กินสินบนในเรื่องศาสนา จนทำให้เขาหันเหออกจากแนวทางที่เที่ยงธรรม เพียงเพื่อแลกกับผลประโยชน์อันน้อยนิด ดังดำรัสของพระองค์ที่ว่า “แท้จริง บรรดาผู้ซื้อการปฏิเสธศรัทธาด้วยการศรัทธานั้น พวกเขาจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่อัลลอฮ์ได้แต่อย่างใดเลย และสำหรับพวกเขานั้นคือการลงโทษอันเจ็บแสบ” (อัล-กุรอาน 3/177) การที่พระองค์ทรงยกเอาสุนัขมาเปรียบเทียบนั้น ไซ้ว่าเป็นการดูหมิ่นสุนัข หากแต่พระองค์ทรงลดเกียรติมนุษย์ จากการเป็นมนุษย์ผู้มีเกียรติ ให้กลายเป็นสัตว์เดรัจฉานอันเนื่องมาจากการที่มนุษย์ได้เลือกที่จะละทิ้งแนวทางอันเที่ยงตรง (อาลี อีซา, 2551: 6-8)

¹⁶ นักอรรถาธิบายอัล-กุรอานอาวูโสดีนชีวิตปีฮ.ศ. 671

ท่านมูญาฮิด¹⁷ -ขออัลลอฮทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- กล่าวว่า อาเยฮ์นี้เป็นการอุปมาอุปไมยสภาพของผู้ที่ได้รับคัมภีร์แต่ไม่ปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะได้รับการแนะนำหรือไม่ เขาก็จะยังคงต้องปฏิบัติ ท่านอิบนิ อับบาส -ขออัลลอฮทรงพอพระทัยท่าน- กล่าวว่า แม้จะบอกกล่าวถ้อยคำกับเขา เขาก็ไม่รับฟัง และหากปล่อยปละเขา เขาก็ยังคงไม่ได้รับทางนำ ประหนึ่งสุนัขที่ไม่ว่าจะถูกไล่กวอดหรือปล่อยอยู่กับที่ มันก็แลบลิ้นห้อยเสมอ ปราชญ์บางท่านกล่าวว่า สุนัขเป็นสัตว์ที่ไม่มีจิตใจจะถูกไล่หรือไม่ถูกไล่ก็แลบลิ้นอยู่ตลอดเวลา จึงมีสภาพไม่ต่างกับบุคคลที่ละทิ้งหนทางอันเที่ยงตรง เพราะปราศจากหัวใจอันเนื่องมาจากหัวใจได้ถูกตัดขาดไปแล้ว

ท่านอิมาม อิบนิ ก็อยยิม¹⁸ กล่าวเสริมว่า หัวใจถูกตัดขาดในที่นี้หมายถึงว่า สุนัขไม่สามารถควบคุมลิ้นไม่ให้ห้อยออกมาได้ เพราะสุนัขเป็นสัตว์ที่มีความอดทนต่อความกระหายน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับบรรดาสัตว์อื่น และสุนัขยังเป็นสัตว์ที่มีอุณหภูมิความร้อนภายในร่างกายสูงอยู่เสมอ มันจึงต้องอาศัยการแลบลิ้นเพื่อปรับอุณหภูมิในร่างกายอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเคลื่อนไหวหรือหยุดนิ่ง ดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบุคคลที่ผินหลังให้กับสัญญาณต่างๆ ของพระผู้เป็นเจ้า ก็หมายความว่า บุคคลผู้นั้นขาดหัวใจที่จะอดทนต่อสิ่งเย้ายวนของโลกนี้ เสียหายกับความสุขสำราญของโลกนี้ โลกและปรารถนาอำนาจทรัพย์สมบัติของโลกนี้ ซึ่งไม่ว่าจะได้รับคำเตือนหรือไม่ได้รับคำเตือนเขาก็ยังคงมีสภาพเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง (Al-Jaoziyah, 1974: 217-218)

สำหรับการเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งลาถั้น ปราชญ์ในคำรัสที่ว่า “ดังนั้น เกิดอะไรขึ้นแก่พวกเขาหรือ? พวกเขาจึงผินหลังออกห่างจากการเตือนสติ ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นลาเปรี้ยวที่ตื่นตระหนก” (อัล-กุรอาน 74/49-50)

อัลลอฮ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ได้ตรัสเปรียบเทียบด้วยคำถามเชิงสำทับว่า เกิดอะไรขึ้นกับผู้ปฏิเสธศรัทธาหรือ? เหตุใดพวกเขาจึงผินหลังให้กับคัมภีร์อัล-กุรอาน? เหตุใดพวกเขาจึงทำตัวออกห่างจากคำสอนและข้อเตือนสติที่ประมวลไว้ในคัมภีร์ของพระเจ้า? พวกเขาหนีออกจากทางที่ถูกต้องเสมือนกับว่าพวกเขาเป็นดังลาเปรี้ยวที่ตื่นตระหนกหวาดกลัววิ่งหนีจากเสือสิงห์ที่ตามล่า

¹⁷ มูญาฮิด บุตร ญบัยรฺ ชาวมักกะฮฺ เกิดปีฮ.ศ. 21 และเสียชีวิตในปีฮ.ศ.104 ปราชญ์นักอรรถาธิบายอัล-กุรอานที่มีชื่อเสียงในช่วงหลังจากยุคสมัยของศอฮาบะฮฺ (ยุคตาบอีน)

¹⁸ อิบนิ ก็อยยิม อัลญะฮิยะฮฺ ปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงชาวดามัสกัส เกิดเมื่อปีฮ.ศ. 691 และเสียชีวิตปี ฮ.ศ. 751 (Al-Joziyah, 1981: 198)

มัน การเปรียบเทียบดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเกลียดชังของพวกเขาที่มีต่อคำสอนใน คัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งพวกเขาได้หันหลังหนีอย่างไม่คิดที่จะสดับฟังแม้แต่น้อย ยิ่งไปกว่านั้นการ ที่อัล-กุรอานใช้คำว่า “ลาเรียวที่ตื่นตระหนก” ก็เพื่อบรรยายภาพให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงความเร่งรีบอย่างมากของพวกเขา เพียงเพราะไม่ต้องการได้ยินคำตักเตือน (Ibn Kasir, n.d.)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานปรากฏการเปรียบเทียบลักษณะของบรรดาผู้ปฏิเสธ ศรัทธาและผู้หลงทางประหนึ่งผู้ถูกมารร้าย (Satan) ชักนำครอบงำ ดังดำรัสที่ว่า “(มุฮัมมัด) จง กล่าวเถิด ว่า เราจะวิงวอนขอต่อสิ่งที่ไม่ให้คุณแก่เราและไม่ให้โทษแก่เรา อื่นจากอัลลอฮฺกระนั้น หรือ? และเราก็จะถูกให้หันสั้นเท้าของเรากลับ หลังจากที่ถูกอัลลอฮฺได้ทรงแนะนำเราแล้ว เสมือนดังผู้ ที่พวกชัยฏอน (มารร้าย) ได้ทำให้เขาหลงไปในแผ่นดินในสภาพที่ง่วง” (อัล-กุรอาน 6/71)

ท่านอิบนิ อับบาส -ขออัลลอฮฺทรงพอพระทัยท่าน- ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า เป็นการ เปรียบเทียบสภาพผู้ปฏิเสธศรัทธาที่ใคร่พหุชาติสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮฺ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ประหนึ่งบุคคลที่ถูกมารร้าย ชักนำครอบงำ และนึกไปเองว่าตนอยู่ในทางที่ถูกต้อง แต่เมื่อรู้สึกตัว ภายหลัง ก็พบว่าตนได้หลงทางและเผชิญกับหายนะเสียแล้ว เขาจึงอยู่ในภาวะมึนงง (Al-Qurtubii, n.d.: 14)

นักปราชญ์บางท่านกล่าวว่า อายะฮ์นี้เป็นเหตุการณ์ครั้งเมื่อเหล่าผู้ปฏิเสธศรัทธาได้เชื่อ เชิญให้ผู้ศรัทธาดำเนินตามแนวทางของพวกเขา และละทิ้งศาสนาของท่านศาสนทูต คือเชิญชวน ให้กลับไปเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาดังเดิมอีกครั้ง อัลลอฮฺ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา จึงทรงมีบัญชาให้ ท่านศาสนทูตกล่าวแก่ผู้ศรัทธาว่า หากพวกท่านปฏิเสธศรัทธาหลังจากที่เคยศรัทธามาแล้ว เจก เช่นบุคคลที่อยู่กับกลุ่มชนที่อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องเที่ยงตรง แล้วหลงทาง เสมือนที่มารร้ายได้ทำ ให้เขาสับสนมึนงงและหลงทางในที่สุด ครั้นเมื่อกลุ่มชนเรียกให้เขากลับมา เขาก็ยืนกรานปฏิเสธ ดังกล่าว เจกเช่นเดียวกับผู้ที่ดำเนินตามแนวทางอื่นหลังจากที่รู้จักท่านศาสนทูต และท่านศาสน ทูตก็เชิญชวนเขาสูหนทางที่ถูกต้อง ซึ่งหนทางที่ถูกต้องนั้นก็คือศาสนาอิสลาม (Ibn Kasir, 1997: 183)

อัลลอฮฺ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ยังได้ยกอุปมาอุปไมยเปิดเผยสภาพของพวกเขาอีกเช่นกัน ักัน ว่า จากการปฏิเสธศรัทธาของพวกเขาทำให้พวกเขามีสภาพเหมือนกับผู้ที่ได้รับความคับแคบอัดอัด

เมื่อทะยานขึ้นสู่ท้องฟ้า ดังดำรัสที่ว่า “ผู้ใดที่อัลลอฮ์ทรงต้องการจะแนะนำเขา ก็จะทำให้หัวใจของเขาเบิกบานเพื่ออิสลาม และผู้ใดที่พระองค์ทรงต้องการจะปล่อยให้เขาหลงทาง ก็จะทำให้หัวใจของเขาคับแคบ ซีดอัด ประหนึ่งว่า เขากำลังขึ้นไปยังฟากฟ้า ในทำนองนั้นแหละ อัลลอฮ์จะทรงให้มีความโสมมแก่บรรดาผู้ที่ไม่ศรัทธา” (อัล-กุรอาน 6/125)

อายะฮ์ข้างต้นนี้เป็นการกล่าวถึงสภาพจิตใจของผู้ศรัทธาซึ่งมีความเบิกบานรื่นรมย์ ปิติยินดีในการรับนับถือศาสนาอิสลามของเขา มีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการเรียนรู้คำสอนของอิสลาม และอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์วะตะอะลา ก็ทรงช่วยเหลือผู้ศรัทธาโดยทรงทำให้สิ่งต่างๆ ที่เขารวบรวมพยายามเป็นเรื่องง่ายสำหรับเขา ดังกล่าว เป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงพระประสงค์ของพระองค์ที่ทรงปรารถนาให้ผู้ผู้นั้นได้รับความดีงาม ในทางกลับกันผู้ใดที่พระองค์ทรงประสงค์จะปล่อยให้เขาหลงไปตามทางที่เขาผู้นั้นเชื่อว่าถูกต้อง อันเนื่องมาจากการปิดหูปิดตาไม่ยอมใช้สติปัญญาใคร่ครวญ คนกลุ่มนี้พระองค์จะทรงให้เขาซิดอัดใจ คือ รู้สึกไม่พอใจและไม่ยินดีที่จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม เพราะขัดกับความเชื่อดั้งเดิมที่พวกเขาเคยนับถือกันมาแต่ครั้งบรรพกาล และรู้สึกลำบากคับข้องใจในการประกาศยอมรับการเป็นพระเจ้าองค์เดียวของอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์วะตะอะลา ความซิดอัดใจดังกล่าวเสมือนกับว่าพวกเขากำลังทะยานขึ้นไปบนท้องฟ้าที่มีอากาศเบาบางและรู้สึกซิดอัดทุกครั้งที่น่าหายใจ

ท่านอิบนิ อับบัส -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ไม่สามารถลวงล้าท้องฟ้าได้ฉันใด การยอมรับในพระเจ้าผู้เป็นเจ้าและการศรัทธาต่อพระองค์ก็ย่อมไม่อาจเข้าสู่จิตใจมนุษย์ได้ฉันนั้น จนกว่ามนุษย์จะมีพระเจ้าผู้เป็นเจ้าอยู่ในหัวใจของเขาเสียก่อน

ความซิดอัดยากลำบากเช่นนี้ คือสิ่งที่พระองค์ได้ทรงทำให้มารร้ายมีอำนาจครอบงำจิตใจของเขา จนทำให้เขาปฏิเสธการศรัทธา หลอกล่อเขาให้ผินหลังจากหนทางของพระองค์ “ความโสมม” ที่ปรากฏในอายะฮ์ จึงหมายรวมถึง มารร้าย หรือ ทุกสิ่งที่ไม่มีความดีใดๆ ในตัวมัน และอาจหมายถึง การลงโทษได้ด้วยเช่นกัน (Ibn Kasir, n.d.)

ท่าน สะอีด เฮาวา -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- อธิบายเสริมว่า อายะฮ์นี้ นับเป็นปาฏิหาริย์หนึ่ง (มีวะญิฮะฮ์) ที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้เปิดเผยและสร้างความอัศจรรย์อย่างยิ่ง เพราะความกดอากาศต่ำที่ทำให้หายใจขัดข้องเมื่อขึ้นสู่ที่สูงนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ในยุค

สมัยที่ดำรัสนี้ถูกประทานลงมา ยิ่งไปกว่านั้นข้อเท็จจริงนี้ก็เพิ่งได้รับการเปิดเผยในช่วง 13 ศตวรรษให้หลังมาแล้วเท่านั้น ผู้คนในสมัยนั้นจะมีผู้ใดบ้างที่ทราบว่าเมื่อขึ้นสู่ที่สูง อากาศจะลดน้อยลงจนส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ ดังนั้น การอุปมาอุปไมยความหมายนามธรรมกับสภาพการณ์ที่เป็นรูปธรรมที่เป็นเรื่องยากต่อการพิสูจน์ของยุคสมัยนั้น จึงถือเป็นปฏิกิริยาอีกด้านหนึ่งของคัมภีร์อัล-กุรอาน เพื่อเป็นข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า คัมภีร์เล่มนี้คือคัมภีร์ของผู้ทรงรอบรู้ ความลับทั้งหมดของสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าและในพื้นพิภพอย่างแท้จริง (Hawwa, 1999: 1763)

นอกจากนี้คัมภีร์อัล-กุรอานยังได้ระบุเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประดุจดังสภาพของผู้ที่ร่วงตกลงมาจากท้องฟ้า ดังที่อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ตรัสไว้ความว่า “และผู้ใดตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ก็ประหนึ่งว่าเขาได้ร่วงหล่นลงมาจากชั้นฟ้า แล้วเขาก็บินโฉบเฉี่ยวเขาเขาไป หรือลมได้พัดพาเขาไปยังดินแดนอันไกลโพ้น” (อัล-กุรอาน 22/31)

อายะฮฺนี้อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ได้ทรงเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาที่อยู่ในการหลงผิดและไม่ได้รับทางนำว่า มีสภาพประหนึ่งผู้ที่ร่วงลงมาจากท้องฟ้าและถูกนกโฉบคาบไป หรือโดนแรงลมพัดพาหายไปในที่ห่างไกล ซึ่งหมายความว่าผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองหรือป้องกันภัยอันตรายให้พ้นไปจากตนเองได้เลย อันเป็นสภาพเดียวกับผู้ที่ร่วงหล่นลงมาจากชั้นฟ้า และไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้ อายะฮฺนี้ยังเป็นการบรรยายถึงสภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธา ขณะที่วิญญาณถูกนำขึ้นสู่ฟากฟ้าหลังจากจบชีวิตลงแล้ว ตามที่ปรากฏเป็นหลักฐานในวจนะของท่านศาสนทูตอีกด้วย (Al-Qurtubii, n.d. : 38)

คัมภีร์อัล-กุรอานได้แจ่มแจ้งเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ปฏิเสธศรัทธาและผู้หลงทางในเรื่องราวและตัวอย่างเหตุการณ์ที่แตกต่างกันออกไปมากมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. สถานภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาและที่พึงพิงของพวกเขา อัลลอฮ์

ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ตรัสถึงสภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาที่มีต่อเจ็ดและสิ่งที่พวกเขาเคารพบูชาอื่นจากพระองค์ โดยได้ทรงเปรียบเทียบการอ่อนวอนขอของพวกเขาต่อสิ่งเหล่านั้นกับผู้กางฝ่ามือเพื่อรองรับน้ำ และแมงมุมที่ชักใยทำรัง

สำหรับการเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งผู้กางฝ่ามือเพื่อรองรับน้ำ ปรากฏในดำรัสที่ว่า “สำหรับพระองค์นั้น คือการวิงวอนที่แท้จริง และบรรดาผู้วิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้น มัน

(เจวิด) จะไม่สนองตอบใดๆ แก่พวกเขา เว้นแต่ประหนึ่งตั้งผู้ที่กางฝ่ามือทั้งสองไปยังน้ำ เพื่อให้ไหลสู่ปากของเขา มันไม่อาจไหลถึงได้ และการวิงวอนขอของบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นหาใช้ไม่ได้ นอกจากอยู่ในการหลงผิดเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 13/14)

การที่ผู้ปฏิเสธศรัทธาวิงวอนขอต่อสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา นั้น พระองค์ได้ทรงเปรียบเทียบการกระทำเช่นนั้นของพวกเขาประหนึ่งบุคคลที่ใช้มือเปล่าร่อนน้ำจากบ่อเพื่อใช้ดื่ม น้ำที่จะเหลือติดมือ นั้นนับเป็นเรื่องยาก และยากยิ่งกว่าที่จะเหลือน้ำถึงปาก เพื่อดื่มดับกระหาย ดังกล่าว จึงเป็นการเปรียบเทียบว่า การขอพรอันวอนใดๆ ต่อสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์แล้ว คำขอนั้นย่อมไม่บรรลุผล และไร้ประโยชน์ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่สามารถสนองตอบการวิงวอนของเขาได้โดยเด็ดขาด

อีกอภะฮฺษหนึ่งพระองค์ได้ทรงอุปมาอุปไมยพวกเขาเป็นดั่งแมงมุมที่ชักใยทำรัง ดังที่อัล-กุรอานระบุไว้ว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ยึดเอาอื่นจากอัลลอฮ์เป็นผู้คุ้มครอง อุปมาดั่งแมงมุมที่ชักใยทำรัง และแท้จริง รังที่บอบบางที่สุดคือรังของแมงมุม หากพวกเขารู้” (อัล-กุรอาน 29/41)

อภะฮฺษนี้เป็นการเปรียบเทียบสภาพของผู้ที่ยึดเอารูปปั้นหรือเจวิดเป็นที่เคารพบูชาอื่นจากอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา โดยมีความเชื่อมั่นและหวังว่า สิ่งที่พวกเขาอ้อนวอนอธิษฐานจะให้คุณให้โทษ และเป็นที่ยิ่งใหญ่แก่พวกเขาได้ ฉะนั้นสภาพความอ่อนแอของพวกเขาก็ไม่ต่างไปจากสภาพของแมงมุมที่ชักใยทำรัง โดยที่แมงมุมไม่สามารถทำหน้าที่คุ้มกันจากความร้อน ความหนาว น้ำฝนหรือภัยอันตรายใดๆ ได้เลย ดังกล่าว เป็นการอุปมาอุปไมยสภาพความอ่อนแอของผู้ปฏิเสธศรัทธาว่า สิ่งที่พวกเขาอ้อนวอนขอความช่วยเหลือนั้นมีสภาพที่อ่อนแอยิ่งกว่าเหมือนดั่งที่แมงมุมอ่อนแอ แต่รังของมันกลับยิ่งอ่อนแอกว่า ฉะนั้นได้กัฉนั้น การที่พวกเขายึดเอาสิ่งอื่นเป็นผู้คุ้มครองเป็นที่พึ่งนอกจากอัลลอฮ์ ก็เท่ากับได้ละทิ้งเกราะป้องกันอันเข้มแข็งและมั่นคงไปจากชีวิต ซึ่งพวกเขาจะไม่ได้รับสิ่งใดกลับคืนมานอกจากความต่ำต้อยและขาดทุนเท่านั้น

ข. สถานภาพการงานของผู้ปฏิเสธศรัทธา คัมภีร์อัล-กุรอานได้
ยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยแจ้งให้ทราบถึงบั้นปลายของการงานต่างๆ ของผู้ปฏิเสธศรัทธา ที่ได้เคยทำไว้ในโลกนี้ว่า สำหรับในโลกหน้าแล้ว พวกเขาจะพบกับความว่างเปล่า โดยที่พระองค์ได้ทรงเปรียบเทียบการงานเหล่านั้นเสมือนกับสิ่งต่อไปนี้ คือ ควัน ภาพลวงตา และความมืดมิด

สำหรับการเปรียบเทียบการทำงานของผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งชี้ให้เห็นว่า ปากฎในคำรัสที่ว่า “บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อพระเจ้าของพวกเขา อูบมาการงานของพวกเขา อูบไม่ดั่งชี้ให้เห็นเมื่อถูกลมพัดอย่างแรงในวันมีพายุ พวกเขาไม่มีอำนาจในสิ่งที่พวกเขาแสวงหาไว้แต่อย่างใด นั่นคือการหลงทางที่ไกลลิบ” (อัล-กุรอาน 14/18)

อายะฮ์นี้เป็นการยืนยันว่า ในโลกหน้านั้นเมื่อผู้ปฏิเสธศรัทธาได้ทวงถามอันสิ่งจากคุณงามความดีต่างๆ ที่เขาเคยสร้างไว้ในโลกนี้ เพราะคิดว่าความดีที่พวกเขาเคยกระทำไว้ น่าจะได้รับรางวัลตอบแทนแก่พวกเขาในวันนั้น แต่สิ่งที่พวกเขาได้รับคือความเศร้าโศกเสียใจ หมดสิทธิ์ครอบครองสิ่งที่พวกเขาได้เคยสร้างไว้ในอดีต เพราะไม่หลงเหลือการตอบแทนใดแก่การงานที่มีได้มาจากการศรัทธาและยอมรับในการมีอยู่ของพระเจ้าเป็นเจ้าเป็นพื้นฐาน ความดีของพวกเขาจึงเปรียบเสมือนชี้ให้เห็นที่ถูกแรงพายุพัดกระหน่ำกระจัดกระจายกลายเป็นผุยผงไม่อาจจับต้องพบเห็นได้อีกต่อไป

อีกคำรัสหนึ่ง อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ได้ทรงเปรียบเทียบการทำงานของพวกเขากับภาพลวงตา (Mirage) ความว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น การงานของพวกเขาเปรียบเสมือนภาพลวงตา ณ ที่ราบโล่งเตียน คนที่กระหายน้ำคิดว่ามันเป็นแอ่งน้ำ เมื่อพวกเขามาถึงมัน เขาจะไม่พบสิ่งใดเลย แต่เขาได้พบอัลลอฮ์ทรงอยู่ประจันหน้าเขา แล้วพระองค์จะทรงตอบแทนบัญชีการงานของเขาอย่างครบครัน และอัลลอฮ์นั้น ทรงเป็นผู้ริบเร่งในการตอบแทน” (อัล-กุรอาน 24/39)

อายะฮ์นี้กล่าวถึงสภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ว่า การงานที่พวกเขาได้ประกอบไว้บนโลกนี้ซึ่งพวกเขาคิดว่าจะยังส่งบุญกุศลถึงพวกเขา แต่สำหรับโลกหน้าแล้ว พวกเขาจะไม่พบร่องรอยความดีเหล่านั้นเลย เพราะมันได้สูญสิ้นหมดไป ประหนึ่งภาพลวงตา (Mirage) ณ ที่โล่งแจ้งหรือกลางทะเลทรายเมื่อได้รับแสงสะท้อนจากดวงอาทิตย์ ภาพที่เขาเห็นคล้ายกับเป็นแอ่งน้ำจริงอยู่ไกลๆ จึงรีบวิ่งไปเพื่อหวังดับกระหาย แต่เมื่อเขาได้เข้าไปใกล้ก็ต้องผิดหวังเพราะไม่พบสิ่งใดหลงเหลืออยู่เลย

ท่านอิมาม อิบนิ ก็อยยิม อัลญะฮิยะฮ์ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ได้ทรงยกอุปมาอุปไมยนี้สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืน

หลังให้กับสวรรค์ โดยที่อายะฮ์นี้เป็นการเจาะจงสภาพของผู้ที่หลงผิดคิดว่าตนอยู่บนหนทางที่ถูกต้อง และมีความรู้ความเข้าใจที่ดีอยู่แล้ว แต่เมื่อความจริงได้ปรากฏเปิดเผยว่าพวกเขาปราศจากทุกสิ่ง ความเชื่อต่างๆ ตลอดจน การงานที่พวกเขาได้เคยทำเอาไว้ จึงเปรียบเสมือนกับภาพลวงตา ที่หลอกลวงสายตาวามีแฉ่งน้ำปรากฏจริงอยู่ไม่ไกล การเปรียบเทียบนี้เป็นการบ่งบอกถึงความขาดทุนของผู้ที่ไม่เชื่อฟังปฏิบัติตามแนวทางของพระองค์ โดยคิดเอาเองว่าสิ่งที่เขากระทำอยู่ คือสิ่งที่จะยังอานิสต์แก่ตัวเขา ทำนองเดียวกัน ความขาดทุนนี้ยังหมายรวมถึงผู้ที่อยู่ในศาสนา แต่กระทำในสิ่งที่เป็นการอูตริ ไม่มีแบบอย่างที่ต้องจากหลักการศาสนา คล้อยตามอารมณ์อย่างโง่เขลา คิดว่าสิ่งที่ทำคือสิ่งที่ถูกต้องและจะได้รับผลบุญตอบแทน ทั้งๆ ที่ในความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ซึ่งอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงยืนยันถึงความขาดทุนสูญเปล่าของการทำงานเหล่านี้ไว้ในดำรัสที่ว่า “และเรามุ่งสู่ส่วนหนึ่งของการทำงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไปแล้วเราจะทำให้มันไร้คุณค่า กลายเป็นละอองฝุ่นที่ปลิวว่อน” (อัล-กुरอาน 25/23)

ดังนั้น อายะฮ์นี้จึงเป็นการเตือนสำทับอันหนักหน่วง ให้มนุษย์ปกป้องตนเองมิให้หลงผิด คล้อยตามความเขลา ไม่แยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จ เพราะทุกสิ่งที่เป็นเท็จนั้น จุดเริ่มต้นและจุดหมายของมันก็ย่อมเท็จและไม่ถูกต้องด้วยกันทั้งหมด และเมื่อไม่อาจปกป้องตนเองจากแนวทางความเชื่อที่ไม่ถูกต้องทั้งหลายในโลกนี้แล้ว ก็ย่อมไม่อาจปกป้องตนเองให้พ้นจากการได้รับโทษตอบแทนในโลกหน้าได้เช่นกัน

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ยังได้ทรงยกอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบต่อเนื่องกับลักษณะข้างต้นไว้ในอายะฮ์ถัดมา ซึ่งพระองค์ได้ทรงเปรียบเทียบการงานของพวกเขาเสมือนกับบรรดาความมืดมิด ความว่า “หรือเปรียบเสมือนความมืดมนทั้งหลายในท้องทะเลลึก มีคลื่นซ้อนคลื่นท่วมมิดตัวเขา และเบื้องบนของมันก็มีเมฆหนาที่บดบังกันขึ้นแล้วขึ้นเล่า เมื่อเขาเอามือของเขาออกมาเขาแทบจะมองไม่เห็นมัน และผู้ใดที่อัลลอฮ์ไม่ทรงทำให้เขาได้รับแสงสว่าง เขาก็จะไม่ได้รับแสงสว่างใดๆ เลย” (อัล-กुरอาน 24/40)

อายะฮ์นี้เป็นการกล่าวถึงสภาพการงานของผู้ปฏิเสธศรัทธาอีกประเภทหนึ่ง ที่ทราบดีว่าอะไรคือสวรรค์คือ ความถูกต้องเป็นอย่างไร แต่กลับยอมแลกความถูกต้องกับความเท็จและการหลงผิด เขาจึงอยู่ภายใต้ความมืดมิดของสัญชาติญาณ ความมืดมิดของจิตใจ และความมืดมิดของความโง่เขลา ห่างไกลจากแสงสว่างแห่งสวรรค์ อันเนื่องจากการไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ตนรู้ ซึ่งดังกล่าว

ได้เปลี่ยนสภาพของเขาให้เป็นเช่นคนอริชา คล้อยตามอารมณ์ ขาดสติปัญญา เสมือนผู้จมอยู่ใน
ท้องทะเลลึกที่ไร้ขอบฝั่ง ถูกกลบด้วยคลื่นซ้อนคลื่นลูกแล้วลูกเล่า ผนวกซ้ำด้วยความมืดมิดของ
เมฆก้อนที่บดบังความมืดมิดเหล่านี้ที่พวกเขาประสบอยู่ เทียบได้กับความมืดมิดของความสับสน
ความสงสัยในหลักการศรัทธา และความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งได้กลบทับหัวใจของเขามีให้ได้รับ
แนวทางอันเที่ยงตรง ความมืดมิดที่ปกคลุมซ้อนทับกันชั้นแล้วชั้นเหล่านี้ ได้ปิดกั้นการมองเห็นของ
เขาแม้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด (Al-Jaoziyah, 1981: 191-192,198)

ท่านอิมาม อิบนิ กะซีร์ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ได้กล่าวเสริมว่า นี่คือการ
อุปมาอุปไมยแก่หัวใจของผู้ปฏิเสธศรัทธา ที่คอยเลียนแบบคล้อยตามผู้นำอย่างเบาปัญญา ไม่รู้
ตนเองว่าจะทำอะไรหรือจะไปที่ไหน ได้แต่ติดตามหัวหน้าผู้นำอย่างเดียวเท่านั้น ครั้นถูกถามว่าจะไป
ที่ไหน ก็ตอบได้แค่ “ไปพร้อมกับพวกเขา” และเมื่อถูกถามว่า แล้วพวกเขาจะไปไหน ก็ตอบได้
เพียงว่า “ฉันไม่รู้”

ท่านอิบนิ อับบาส -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ให้ทัศนะว่า ความมืดมิดต่างๆ ที่
ซ้อนทับกันนี้ หมายถึง สิ่งปิดผนึก (Cover) ที่ปกคลุมทั้งหัวใจ การได้ยิน และการมองเห็นของพวกเขา
ทั้งหมด ดังที่อัลลอฮ์ ชูษฮานะฮฺวะตะอะลา ตรัสว่า “เจ้าเคยเห็นผู้ที่ยึดถือเอาอารมณ์ฝ่ายต่ำ
ของเขาเป็นพระเจ้าของเขาบ้างไหม? และอัลลอฮ์จะทรงให้เขาหลงทางด้วยการรอบรู้) ของ
พระองค์(และทรงผนึกการการฟังของเขาและหัวใจของเขา และทรงทำให้มีสิ่งบดบังดวงตาของ
เขา ดังนั้น ผู้ใดเล่าจะชี้แนะแก่เขาหลังจากอัลลอฮ์ พวกเขาจะมีได้ใคร่ครวญกันดอกหรือ?”
(อัล-กุรอาน 45/23)

ท่านอับยัย บุตร กะอ์บ¹⁹ -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ได้อธิบายการทับซ้อนของ
บรรดาความมืดในอายะฮ์นี้ว่า “. . .ผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นจะมีสภาพวนเวียนอยู่กับความมืดมิดห้า
ประการ ได้แก่ คำพูดของเขามีมดมน การงานของเขามีมดมน ทางเข้าของเขามีมดมน ทางออกของเขามี
มดมน และบันปลายสุดท้ายในวันสิ้นโลกของเขาก็มีมดมน อันหมายถึงการอยู่ในขุมมรณันตนเอง. . .”
(Ibn kasir,1997: 369)

¹⁹ อับยัย บุตร กะอ์บ บุตร กอยซ ชาวค็อซริอัจญ์แห่งนครมะดีนะฮ์ ศอฮาบะฮ์ท่านหนึ่งที่เข้ารับนับถือศาสนา
อิสลามในยุคเริ่มแรก เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในด้านการท่องจำคัมภีร์อัล-กุรอาน ท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ. 30 (Abu-
Shahibah, 1971: 40)

ค. สภาพการลงทัณฑ์แก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาในอดีต อุปมาอุปไมยคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้ยกอุทาหรณ์ด้วยการเปรียบเทียบสภาพการลงทัณฑ์ที่ผู้ปฏิเสธศรัทธาในอดีตเคยประสบมาแล้ว โดยเปรียบเทียบพวกเขาเสมือนกับต้นอินทผลัมที่ถูกถอนราก ล้มระเนระนาดและใบไม้ที่ถูกถอนไซ

สำหรับการเปรียบเทียบสภาพผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งต้นอินทผลัมนั้น ปรากฏในคำรัสที่ว่า “ลมได้พัดกระชากผู้คนคล้ายกับว่าพวกเขาเป็นต้นอินทผลัมที่ถูกถอนออกจากราก” (อัล-กุรอาน 54/20)

อายะฮ์นี้กล่าวถึงการลงโทษกลุ่มชนที่ต้อตั้งในอดีตที่พวกเขาไม่ยอมรับในศาสนาซุนนัตและคำสอนของเขา ซึ่งหมายถึงชาวอาด (A'ad) กลุ่มชนของท่านศาสนทูตฮูต (Eber)²⁰ -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- อันเป็นกลุ่มชนที่มีร่างกายกำยำใหญ่โต มีพลังกำลังมากและภูมิใจกับพลังของตน พวกเขาเจาะภูเขาเป็นที่อยู่อาศัย มีเคหะสถานป้อมปราการสูงตระหง่านมั่นคง แต่เมื่อท่านศาสนทูตฮูตได้เชิญชวนพวกเขาสู่การจำนนต่อพระเจ้าโดยสิ้นเชิง เรียกร้องให้ศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพ พวกเขากลับต่อต้านและปฏิเสธ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา จึงทรงให้บทเรียนกับกลุ่มชนนี้เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้กับชนรุ่นหลังได้ศึกษา โดยพระองค์ทรงส่งลมพายุที่หอบเอาความหนาวเหน็บเย็นยะเยือก พร้อมด้วยเสียงอันกึกก้องพัดกระหน่ำพวกเขาต่อเนื่องกันเป็นเวลาถึง 8 วัน 7 คืน ลมพายุดังกล่าวได้พัดกระชากผู้คนที่วิงหนีหรือหลบหนีอยู่ตามที่หลบภัย และกระหน่ำพัดพวกเขาขึ้นสู่ที่สูงและกระแทกตกสู่พื้นดิน สภาพการนอนตายของพวกเขาประหนึ่งดังต้นอินทผลัมขนาดใหญ่ที่ถูกถอนรากถอนโคนล้มระเนระนาดอยู่ตามพื้นดิน ดังกล่าวเป็นการลงโทษของพระเจ้าเป็นเจ้าต่อชนกลุ่มที่ผยองในความสามารถของตนโดยไม่แยแสต่อพลังกำลังจากเบื้องบนที่มีอำนาจมากกว่าหลายเท่า

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่เปรียบเทียบกับต้นอินทผลัมนั้นยังปรากฏในอายะฮ์ที่ว่า “พระองค์ทรงให้ภัยนั้นเกิดขึ้นแก่พวกเขาเจ็ดคืนกับแปดวันต่อเนื่องกัน แล้วเจ้าจะเห็นหมู่ชนนั้นนอนตายอยู่เช่นนั้นประหนึ่งต้นอินทผลัมลวงที่ล้มระเนระนาด” (อัล-กุรอาน 69/7)

²⁰ กลุ่มชนอาด เป็นลูกหลานกลุ่มชนของท่านศาสนทูตฮูต (Noah) 7 ชั่วบรรพบุรุษ อาศัยอยู่ในดินแดน “อะฮ์กัฟ” ประเทศเยเมน ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปแล้ว

อายะฮ์นี้เล่าถึงโทษทัณฑ์เดียวกันที่ประสบกับชาวฮาด ซึ่งพวกเขาเลือกหนทางแห่งความหายนะมากกว่าทางนำอันถูกต้อง จนเมื่อการลงทัณฑ์ของพระเจ้ามาถึง พระองค์ทรงให้ลมพายุพัดเอาศิระชะของพวกเขาลุดออกจากร่าง ก่อนที่พวกเขาจะกลายเป็นร่างไร้วิญญาณในสภาพที่ปราศจากศิระชะ เฉากเช่นต้นอินทผลัมที่ถูกตัดยอดล้มระเนระนาดกลาดเกลื่อนเต็มพื้นดินกระนั้น ดังกล่าว เป็นบทสรุปของการฝ่าฝืนและไม่เชื่อฟังคำสอนของพระองค์

สำหรับการเปรียบเทียบสภาพการถูกลงทัณฑ์ของผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งใบไม้ที่ถูกกัดกิน ปรากฏในคำรัสที่ว่า “แล้วพระองค์ได้ทรงทำให้พวกเขาเป็นเช่นใบไม้ที่ถูก (สัตว์) กิน” (อัล-กุรอาน 105/5)

อายะฮ์นี้กล่าวถึงสภาพการลงทัณฑ์จากพระผู้เป็นเจ้าที่ประสบกับกองทัพข้างและชาวเอธิโอเปียที่ยาตราทัพเพื่อมาทำลายอัลกะอูบะฮ์ (The Kaaba) (วิหารอันศักดิ์สิทธิ์ ณ นครมักกะฮ์) พระองค์ทรงทำให้กองทัพแตกกระเจิงด้วยพระประสงค์ของพระองค์ โดยทรงส่งนกที่คาบหินจากนรกมาถล่มและคร่าชีวิตพวกเขา และทรงให้เกิดโรคระบาดขึ้นอย่างฉับพลัน อันเป็นเหตุให้เนื้อหนังของพวกเขาเน่าเปื่อยและร่วงหล่นเป็นชิ้นๆ ไม่ต่างจากเศษใบไม้ที่ถูกสัตว์แทะเล็มกระนั้น (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 1419)

1.1.3 สถานภาพของผู้หน้าไหว้หลังหลอก (มุนาฟิก)²¹ คัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวเตือนให้ระวังผู้หน้าไหว้หลังหลอกอันเป็นบุคคลที่อันตรายที่สุดสำหรับผู้ศรัทธา เพื่อให้ผู้ศรัทธาได้รู้จักเท่าที่และห่างไกลจากผู้มีลักษณะดังกล่าว อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้เปรียบเทียบสภาพของผู้กลับกลอกเสมือนกับบุคคลและสิ่งต่อไปนี้ ผู้จุดไฟ น้ำฝน และท่อนไม้

สำหรับการเปรียบเทียบผู้หน้าไหว้หลังหลอกประหนึ่งผู้จุดไฟ ปรากฏในคำรัสที่ว่า “อุปมาสภาพของพวกเขา อุปไมยดังชายคนหนึ่งได้จุดไฟขึ้น และเมื่อมันส่องสว่างสิ่งรอบๆ ตัวเขาแล้ว อัลลอฮ์ก็ได้เอาแสงสว่างนั้นออกไปจากตาของพวกเขา และปล่อยให้พวกเขาไว้ในความมืดที่พวกเขาไม่สามารถมองเห็นสิ่งใด” (อัล-กุรอาน 2/17)

²¹ คือ ผู้ที่อ้างตนว่าเป็นผู้ศรัทธาในศาสนาอิสลาม ภายนอกเปิดเผยว่าเป็นมุสลิมแต่ภายในปกปิดการปฏิเสธศรัทธาไว้

อายะฮ์นี้เป็นการอุปมาอุปไมยสภาพของพวกหน้าไหว้หลังหลอก (Hypocrite) ที่ยอมแลก การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮะอะลา กับความเพริศแพ้วของชีวิตในโลกนี้ เสมือนกับ บุคคลที่ทำการจุดไฟเพื่อให้เกิดแสงสว่างในค่ำคืนที่มีมืดมิด ครั้นสามารถมองเห็นสิ่งรอบตัวว่าอะไร เป็นอะไร ไฟก็มอดดับลง ทั้งเขาให้อยู่ในความมืดมิดและสับสนเช่นเดิม ดังกล่าว เป็นลักษณะของ ผู้หน้าไหว้หลังหลอกที่ศาสนาอิสลามถือว่าเป็นบุคคลที่อันตรายที่สุด เพราะผู้หน้าไหว้หลังหลอก จะใช้อิสลามบังหน้า แสวงหาผลประโยชน์จากการเป็นมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงาน รับมรดก รับส่วนแบ่งจากทรัพย์สินหรือ แม้แต่เพื่อปกป้องชีวิตตนเอง (Al-Qurtubii, n.d. : 147) ทั้งนี้ เพราะเขาจะได้รับความสะดวกใจและความปลอดภัยจากชาวมุสลิมอื่นเนื่องจากการแสดงตน ว่าเป็นมุสลิมเช่นเดียวกัน ขณะที่ภายในจิตใจของเขากลับปฏิเสธและคิดร้ายต่อศาสนาอิสลาม สภาพของผู้จุดไฟในอายะฮ์นี้จึงเสมือนกับลักษณะของผู้หน้าไหว้หลังหลอกตรงที่สามารถมองเห็น หนทางเมื่อได้รับแสงสว่างจากไฟ ซึ่งหมายถึงการศรัทธาในศาสนาอิสลามที่ชี้แนะเขาสู่หนทางที่ เทียงตรงและทำให้เขารอดพ้นจากการดำเนินชีวิตที่หลงผิด ซึ่งเปรียบเสมือนความมืดมิด และเมื่อ หัวใจของเขาเลือกที่จะละทิ้งอิสลาม สายตาของเขาจึงไม่สามารถมองเห็นแสงสว่างได้อีก เขาจึง กลับคืนสู่ความมืดมิดอีกครั้ง เปลี่ยนสภาพจากคนตาดีเป็นคนตาบอด มองไม่เห็นสิ่งใดเมื่อสิ้นแสง ไฟ (Ibn Kasir, n.d.)

สภาพของผู้หน้าไหว้หลังหลอกยังได้รับการเปรียบเทียบกับน้ำฝนที่มาพร้อมความมืดครึ้ม และเสียงสายฟ้ากระหน่ำ สร้างความหวาดกลัวแก่มนุษย์ ดังที่อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮะอะลาตรัสไว้ ความว่า “หรือประหนึ่งฝนที่หลั่งลงมาจากฟากฟ้า โดยที่ในฝนนั้นมีทั้งบรรดาความมืด ฟ้ามืดครึ้ม และฟ้าแลบ พวกเขาจึงเอานิ้วมือของพวกเขาอุดหูของพวกเขาไว้เนื่องจากฟ้าผ่า ทั้งนี้เพราะ หวาดกลัวความตาย และอัลลอฮ์นั้นทรงล้อมบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเหล่านั้นไว้แล้ว” (อัล-กุรอาน 2/19)

ลักษณะของพวกหน้าไหว้หลังหลอกในอายะฮ์นี้สืบเนื่องจากอายะฮ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ นอกจากพวกเขาจะมีสภาพเหมือนผู้จุดไฟแล้ว พวกเขายังมีสภาพเหมือนผู้ที่ประสบภัย จากฝนกระหน่ำและฟ้าคำรน หวาดกลัวลนลานจนต้องใช้นิ้วมืออุดหูตนเองเมื่อได้ยินเสียงฟ้าผ่า ดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบสภาพของผู้หน้าไหว้หลังหลอกที่ได้ยินได้ฟังดำรัสของพระผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งเปรียบเสมือนน้ำฝนอันมีคุณค่าอันนิตย์ แต่ด้วยหัวใจและสติปัญญาที่อ่อนแอของพวกเขาก็เมื่อ พวกเขาได้ยินดำรัสเกี่ยวกับสัญญาร้ายของพระองค์ คำตักเตือนห้ามปราม รวมทั้งคำขู่ของ

พระองค์ ซึ่งประหนึ่งเสียงฟ้าผ่า ลักษณะของพวกเขาจึงไม่ต่างจากลักษณะของบุคคลที่เจอฝนใน ความมืด ผนวกกับมีฟ้าร้องและฟ้าแลบ ด้วยความหวาดกลัว เกรงจะถูกสายฟ้าคร่าชีวิตพวกเขา จึงต้องใช้นิ้วอุดหูไม่ปรารถนาจะได้ยิน (Al-Jaoziyah, 1974: 178) ทำนองเดียวกัน จากสภาพหน้า ใหว่หลังหลอก กลับกลอกของพวกเขา ได้ส่งผลให้พวกเขากระวนกระวายใจในการกำหนดวิถีชีวิต ของตน เนื่องจากสงสัยในตัวศาสนทูตมุฮัมมัด อีกทั้งยังมีจิตใจยึดติดอยู่กับบรรพบุรุษ ตลอดจน กลัวคำติเตียนจากพรรคพวกหากไปเชื่อฟังศาสนทูต แสงสว่างในหัวใจของพวกเขาจึงดับวูบลง ตก อยู่ในความมืดมิดอีกครั้ง ประหนึ่งสภาพของผู้ที่ถูกฝนกระหน่ำอย่างหนัก และในฝนนั้นมีบรรดา ความมืดประดังกันเข้ามา คือความมืดของกลางคืน ความมืดของท้องฟ้าและความมืดของลมพายุ อีกทั้งยังมีฟ้าแลบและฟ้าร้อง พวกเขาจึงต้องใช้นิ้วมืออุดหูเพราะกลัวความตาย อาเยฮ์นัยยังปิด ทำยว่า “และอัลลอฮ์นั้นทรงล้อมพวกปฏิเสธศรัทธาเหล่านั้นไว้แล้ว” อันเป็นสำนวนเปรียบเทียบ เช่นเดียวกันว่า พวกเขาจะไม่สามารถหนีพ้นจากการลงโทษของพระองค์ไปได้ เสมือนตกอยู่ในวง ล้อมของพระองค์ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2539: 82-83)

สำหรับการเปรียบเทียบผู้หน้าใหว่หลังหลอกประหนึ่งท่อนไม้ นั้น ปรากฏในคำรัสที่ว่า “และเมื่อเจ้าได้เห็นพวกเขาแล้ว รูปร่างของพวกเขาจะเป็นที่พึงพอใจแก่เจ้า และหากพวกเขาพูด เจ้าก็จะฟังคำพูดของพวกเขา ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นท่อนไม้ที่ถูกย่นไว้ พวกเขาคิดว่า ทุก ๆ เสียง ร้องนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกเขา พวกเขาคือศัตรู ดังนั้น จงระวังพวกเขา ขออัลลอฮ์ทรงให้พวกเขา ประสบกับความอัปยศ เหตุใดจนพวกเขาจึงหันเหออกไปทางอื่น” (อัล-กุรอาน 63/4)

อาเยฮ์นัยเป็นการบอกถึงคุณลักษณะของผู้ที่หน้าใหว่หลังหลอก (มุนาฟิก) ดังตัวอย่างชาย คนหนึ่งที่ชื่อ อิบนิ ซะลูล เป็นชายรูปร่างงามพูดจาไพเราะ อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงแจ้ง ลักษณะของคนกลุ่มนี้ให้ท่านศาสนทูตทราบ ว่า เมื่อท่านเห็นหน้าตา ท่านก็ชื่นชอบ เมื่อท่านสดับ ฟังคำพูดคำจา ท่านก็จะประทับใจ ไม่เพียงแต่ตัวท่านเองที่ประทับใจ แม้แต่ผู้ที่อยู่ร่วมกับท่านก็ รู้สึกเช่นเดียวกัน พระองค์ทรงเปรียบเทียบคนประเภทนี้เสมือนกับท่อนไม้ที่ถูกย่นไว้ที่กำแพง ไม่มี วิญญาณ ไม่มีความรู้สึกนึกคิด ไม่มีสติ มีแต่ความอ่อนแอและซี้ซลาด เมื่อเขาได้ยินเสียงร้องหรือ เสียงดังพวกเขาก็จะตกใจกลัว คิดว่ามันจะเป็นภัยกับตน พระองค์ทรงสรุปตอนท้ายว่า ชนกลุ่ม ดังกล่าวนี้แหละคือ ศัตรูของบรรดาผู้ศรัทธาอย่างแท้จริงและขณะเดียวกันทรงเตือนให้ผู้ศรัทธา ระมัดระวังการคบค้าสมาคมกับผู้ที่มีลักษณะดังกล่าว

1.1.4 สถานภาพของชาวเยฮูดา อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าว

เปรียบเทียบลักษณะของชาวเยฮูดาไว้ในหลายรูปแบบด้วยกัน อาทิ เปรียบเทียบหัวใจของพวกเขา กับก้อนหิน เปรียบพฤติกรรมของพวกเขาเสมือนกับพฤติกรรมของชาวเยฮูดา ก่อนหน้าพวกเขา ซึ่งประหนึ่งพฤติกรรมของมารร้าย และสุดท้ายเปรียบเทียบสภาพของพวกเขา กับลาแบกหนังสือ

สำหรับการเปรียบเทียบหัวใจของชาวเยฮูดาประหนึ่งก้อนหินนั้น ปรากฎดังกล่าวที่ว่า “แล้วหลังจากนั้น หัวใจของพวกเขาแข็งกระด้าง มันประดุจหินหรือแข็งกระด้างยิ่งกว่า และแท้จริง จากบรรดาหินนั้น มีส่วนที่มีบรรดาธารน้ำพุพุ่งออกมาจากมัน และแท้จริง จากบรรดาหินนั้น มีส่วนที่แตกออก แล้วมีน้ำไหลออกมา และแท้จริง จากบรรดาหินนั้น มีส่วนที่ทลายลง เนื่องจากความเกรงกลัวอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์มีทรงเฉยเมยต่อสิ่งที่พวกเขากระทำกัน”

(อัล-กุรอาน 2/74)

อายะฮ์นี้เป็นกรกล่าวถึงลักษณะของชาวเยฮูดา เมื่อครั้งที่พวกเขาได้เห็นสัญญาณต่างๆ จากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา จากเหตุการณ์ตีทะเลแดงในสมัยศาสนทูตมุซา -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- และเหตุการณ์อื่นๆ รวมถึงการที่พระองค์ทรงทำให้คนตายฟื้นกลับมาใช้ชีวิตอีกครั้งต่อหน้าต่อตาพวกเขา²² แต่พวกเขาก็ยังคงตั้งอริ้นยืนกรานไม่ยอมรับผิด พระองค์จึงตรัสถึงสภาพของพวกเขา ความว่า “แล้วหลังจากนั้น หัวใจของพวกเขาแข็งกระด้าง” ประหนึ่งความแข็งกระด้างของก้อนหินที่ไม่มีทางอ่อนนิ่มลงได้ จิตใจของชนชาติอิสราเอล หรือ ชาวเยฮูดาจะยังคงแข็งกระด้างและห่างไกลจากการยอมรับคำตักเตือน แม้จะปรากฏสัญญาณหรือปาฏิหาริย์ต่างๆ นานาแก่พวกเขาแล้วก็ตาม จิตใจที่แข็งกระด้างนี้ประดุจความแข็งของก้อนหินหรือแข็งยิ่งกว่าหินเสียอีก ทั้งนี้เพราะก้อนหินยังกร่อนลงได้ด้วยแรงน้ำเซาะและยังมีความยำเกรงต่อพระองค์ยิ่งกว่าพวกเขาเสียอีก ดังดำรัสของพระองค์ที่ว่า “ชั้นฟ้าทั้งเจ็ดและแผ่นดินและที่อยู่ในนั้นต่างสดุดีสรรเสริญแด่พระองค์ และไม่มีสิ่งใดเว้นแต่จะสดุดีด้วยการสรรเสริญพระองค์ แต่ว่าพวกเขาไม่เข้าใจ (ภาษา) คำสดุดีของพวกเขา แท้จริง พระองค์เป็นผู้ทรงหนักแน่น ผู้ทรงอภัยเสมอ” (อัล-กุรอาน 17/44) ท่านอิบนิ อับบาส -ขออัลลอฮ์ทรงพวยพระทัยท่าน- ได้ให้ความหมายว่า ก้อนหินยังมีความอ่อนโยนจากการรับรู้สัจธรรมมากกว่าจิตใจของพวกเขาเสียอีก (Ibn Kasir, 1996: 152)

²² ในสมัยศาสนทูตมุซา (Moses) เคยมีเหตุฆาตกรรมเกิดขึ้นในหมู่ชาวเยฮูดาและไม่สามารถจับตัวฆาตกรได้ พระผู้เป็นเจ้าจึงทรงบัญชาให้พวกเขาเชือดวัวตัวหนึ่งและนำส่วนหนึ่งของวัวตีไปที่ร่างศพ ด้วยปาฏิหาริย์และอนุเมติจากพระองค์ ผู้ตายได้ฟื้นขึ้นต่อหน้าพวกเขาเพื่อเปิดโปงข้อเท็จจริง

สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมของชาวเยซูดประหนึ่งพฤติกรรมของชาวเยซูดอีกจำพวกหนึ่ง และเปรียบเทียบพฤติกรรมของพวกเขาประหนึ่งพฤติกรรมของมารร้าย มีปรากฏในคำรัสที่ว่า “(สภาพของพวกเยซูด) ประดุจดังสภาพของบรรดา (พวกเยซูด) ก่อนหน้าพวกเขาเพียงเล็กน้อย ซึ่งพวกเขาได้ล้มรสผลร้ายแห่งการงานของพวกเขา และการลงโทษอันเจ็บปวดจะได้แก่พวกเขา เสมือนกับที่ชัฎฏอน เมื่อมันกล่าวแก่มนุษย์ว่า จงปฏิเสธศรัทธาเถิด ครั้นเมื่อเขาได้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว มันจะกล่าวว่า แท้จริง ฉันขอปลีกตัวออกจากท่าน แท้จริง ฉันกลัวอัลลอฮฺ พระเจ้าแห่งสากลโลก” (อัล- กุรอาน 59/15-16)

อายะฮ์ข้างต้นเป็นการกล่าวถึงสภาพของชาวเยซูดที่ปฏิเสธศรัทธาต่อท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลลอฮฺฮุอะลยฮิวะซัลลัม ซึ่งไม่ต่างกับที่พี่น้องชาวเยซูดของพวกเขาได้เคยปฏิเสธท่านมาก่อนแล้ว ดังเช่นชาวเยซูดเผ่าก็ยกอกอยู่ในนครมดีนะฮฺและบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาในสมรภูมิบัดรฺ และพฤติกรรมของชาวเยซูดที่ปรากฏในอายะฮ์นี้ เป็นการบรรยายสภาพของพวกเขาที่เชื่อฟังและยอมจำนนต่อพวกหน้าไหว้หลังหลอก โดยได้ผิดสัญญาที่ให้ไว้แก่ผู้ศรัทธาว่า จะให้การช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายผู้ศรัทธา รวมถึงพฤติกรรมของพวกหน้าไหว้หลังหลอกที่สร้างว่าจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือพวกเยซูดเมื่อสงครามปะทุ แต่ครั้งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงพวกเขาที่ตีตัวออกห่าง ไม่ได้ช่วยเหลือดังที่สัญญาไว้แต่ประการใด พฤติกรรมดังกล่าวไม่ต่างอะไรกับที่มารร้าย (ชัฎฏอน) ได้เสี้ยมสอนมนุษย์ให้ปฏิเสธศรัทธา และเมื่อมนุษย์ได้เชื่อฟังมันแล้ว มันก็ขอปลีกตัวผละหนีออกไปอย่างไม่แยแส เพราะถือว่าได้ทำการล่อลวงมนุษย์สำเร็จลุล่วงแล้ว และมารร้ายก็จะกล่าวขึ้นภายหลังหวังเอาตัวรอดว่า ฉันกลัวอัลลอฮฺ พระเจ้าแห่งสากลโลก

สำหรับการเปรียบเทียบสภาพของชาวเยซูดประหนึ่งลาที่บรรทุกหนังสือ ปรากฏดังคำรัสที่ว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์เตารอตแล้วพวกเขามีได้ปฏิบัติตามที่พวกเขาได้รับมอบ อุปมาดังลาที่แบกหนังสือจำนวนหนึ่ง (บนหลังของมัน) สภาพของหมู่ชนที่ปฏิเสธสัญญาต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ มันช่างชั่วช้าจริงๆ และอัลลอฮฺจะไม่ทรงชี้แนะทางแก่หมู่ชนผู้ก่อกรรม” (อัล-กุรอาน 62/5)

อายะฮ์นี้เป็นการอุปมาอุปไมยสภาพของชาวเยซูดที่มีคัมภีร์เตารอต เป็นธรรมนุญชีวิต แต่พวกเขากลับละเลยเพิกเฉยไม่เชื่อฟังปฏิบัติตาม ยึดถือคัมภีร์แต่เพียงภายนอก จดจำเพียงตัวอักษรแต่ปราศจากความเข้าใจและไม่ปฏิบัติตาม ดังกล่าวจึงไม่ต่างกับสภาพของลาที่แบก

หนังสือ แม้หนังสือที่แบกจะมีคุณค่าและยังประโยชน์เพียงใด แต่ลาภก็ทำได้เพียงแค่แบกไว้บนหลัง และได้รับความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ากลับไปเท่านั้น ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ตรัสไว้เกี่ยวกับลักษณะของพวกเขา ความว่า “ชนเหล่านี้แหละประหนึ่งปศุสัตว์ ไซ้แต่เท่านั้น พวกเขาเป็นผู้หลงผิดยิ่งกว่า ชนเหล่านี้แหละ พวกเขาคือผู้ที่เผลอเรือ” (อัล-กุรอาน 7/179)

1.1.5 การศรัทธาต่อคุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้าตลอดจนพระปรีชา

สามารถของพระองค์ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ระบุการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันสูงส่งของพระองค์ โดยเปรียบเทียบดวงประทีปของพระองค์กับช่องผนังบรรจุมะกอก และเปรียบเทียบโคมแก้วกับดวงดาว ดังดำรัสที่ว่า “อัลลอฮ์ทรงเป็นดวงประทีปแห่งชั้นฟ้าทั้งหลาย และแผ่นดิน อุปมาดวงประทีปของพระองค์ อุปมาดังช่องตามผนังที่มีตะเกียง ตะเกียงนั้นอยู่ในโคมแก้ว โคมแก้วเป็นเสมือนดวงดาวที่ประกายแสงถูกจุดจากน้ำมันของต้นไม้มันที่มีความจำเริญคือต้นมะกอก มันมิได้อยู่ทางตะวันออกและมิได้อยู่ทางตะวันตก น้ำมันของมันแทบเปล่งประกายแสงออกมา แม้ว่ามันมิได้กระทบกับมัน ดวงประทีปซ้อนดวงประทีป อัลลอฮ์ทรงนำทางด้วยดวงประทีปของพระองค์แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และอัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์ทั้งหลายนี้เพื่อมนุษยชาติ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่ง” (อัล-กุรอาน 24/35)

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ทรงเป็นดวงประทีปแห่งบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน หมายถึงพระองค์ทรงเป็นดวงประทีปทั้งในความหมายของรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ พระองค์ทรงยังความสว่างไสวแก่ทุกสรรพสิ่งจากดวงประทีปของพระองค์ และยังหมายรวมถึง ดวงประทีปที่นำพาหัวใจของผู้ศรัทธาสู่แนวทางอันเที่ยงตรง ทั้งนี้เพราะ คัมภีร์ของพระองค์คือแสงสว่าง บทบัญญัติของพระองค์คือแสงสว่าง รวมถึงการศรัทธามันที่บรรจุอยู่ในหัวใจของบ่าวผู้ศรัทธาต่อพระองค์ ก็คือแสงสว่างเช่นกัน (As-Saadii, 1997: 775) ดังนั้น ความสว่างไสว เจิดจรัสจากการศรัทธาและจากคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ปรากฏอยู่ในหัวใจของผู้ศรัทธานั้น ประดุจดั่งช่องลิ้นเข้าไปในผนังที่มีตะเกียง ซึ่งไม่มีช่องโหว่ให้แสงเล็ดลอดออกมาได้ ตะเกียงที่สองประกายถูกประดับอยู่ในโคมแก้วอีกชั้นหนึ่ง โคมแก้วนี้เปรียบดังดวงดาวประกายแสงจากเพลิงที่ถูกจุดจากน้ำมันมะกอก ความใสบริสุทธิ์ของน้ำมันมะกอกเพียงอย่างเดียว นั้น ก็แทบสามารถทำให้เกิดแสงประกายออกมาได้ แม้ว่ามีได้จุดไฟให้มันลุกโชนก็ตาม แสงสว่างจากไฟจึงช้อนทับแสงสว่างจากน้ำมัน เพิ่มความสว่างไสวเป็นเท่าทวีคูณ การเปรียบเทียบเช่นนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้มนุษย์สามารถจินตนาการในสิ่งที่พระองค์ตรัสได้ว่า ดวงประทีปของอัลลอฮ์นั้นเจิดจรัส สว่างไสวอย่างที่สุด ดังกล่าวมี

ความหมายว่า หลักฐานต่างๆ ของพระองค์ที่มีต่อวงบ่าวของพระองค์นั้น มีความชัดเจนแจ่มแจ้งในตัวเองอยู่แล้ว แม้นว่าพระองค์มีทรงประทานคัมภีร์ลงมาเพื่อยืนยันถึงความชัดเจนนี้ก็ตาม

ดังนั้น การที่พระองค์ทรงตักเตือนมนุษยชาติด้วยคัมภีร์ของพระองค์ จึงเท่ากับเป็นการเสริมความชัดเจนในความชัดเจนอีกชั้นหนึ่ง หรือหมายความว่า แค่เพียงตัวตนของท่านศาสนทูตก็เป็นที่ยืนยันแล้วว่า ท่านคือศาสนทูตของอัลลอฮ์ แม้ว่าท่านจะไม่ได้เอ่ยให้ทราบก็ตาม

อายะฮ์นี้ยังหมายถึงการอุปมาอุปไมยหัวใจของผู้ศรัทธาว่า มีความสว่างไสวอันเนื่องมาจากได้รับบารมีจากพระองค์ เสมือนดังตะเกียงที่ทำมาจากโคมแก้วใส ระเบิดระยับ และเปรียบคัมภีร์อัล-กุรอานรวมทั้งบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนาเป็นเช่นน้ำมันมะกอกที่ใสบริสุทธิ์ (Ibn Kasir, 1997: 361) ดังกล่าว ถือเป็นนัยยะให้ผู้ศรัทธาพิจารณาถึงดวงประทีปในรูปลักษณะต่างๆ เพราะโดยธรรมชาติของผู้มีศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา นั้นจะมีดวงประทีปส่องสว่างอยู่เสมอ หัวใจของผู้ศรัทธาเป็นดวงประทีป การเชื่อฟังปฏิบัติตามคำบัญชาใช้เป็นดวงประทีป การออกห่างจากบัญญัติห้ามต่างๆ เป็นดวงประทีป ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในอายะฮ์นี้ ความว่า “อัลลอฮ์ทรงนำทางด้วยดวงประทีปของพระองค์แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์” (อัล-กุรอาน 24/35) (Kindeel, 2007)

ท่านอุบัย บุตร กะอ์บ - ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- กล่าวว่า ดวงประทีปซ้อนดวงประทีปในตำราของพระองค์ หมายความว่า 5 ดวงประทีปด้วยกัน คือ คำพูดของผู้ศรัทธาเป็นดวงประทีป การกระทำของผู้ศรัทธาเป็นดวงประทีป ทางเข้าของผู้ศรัทธาเป็นดวงประทีป ทางออกของผู้ศรัทธาเป็นดวงประทีป และทางกลับสุดท้ายที่ผู้ศรัทธามุ่งไปในภพหน้าก็เป็นดวงประทีป อันหมายถึง สรวงสวรรค์ ที่พำนักอันสถาพร

ปราชญ์บางท่านกล่าวว่า แสงไฟกับประกายของน้ำมันมะกอกเมื่ออยู่รวมกันแล้วจะให้แสงสว่างเจิดจ้า ซึ่งไม่สามารถแยกสิ่งใดสิ่งหนึ่งขาดออกจากกันเป็นเอกเทศได้ ในทำนองเดียวกัน แสงสว่างจากคัมภีร์อัล-กุรอานเมื่ออยู่ร่วมกับแสงสว่างแห่งศรัทธาแล้ว จะยิ่งทวีความเจิดจ้าสว่างไสว อย่างที่ความสว่างไสวเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นหากทั้งสองสิ่งแยกจากกัน (Ibn Kasir, 1997: 363)

อีกคำหนึ่ง อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮะวะตะอะลา ได้ทรงเปรียบเทียบเรือกับภูเขา เพื่อให้มนุษย์พิจารณาถึงความยิ่งใหญ่ของพระองค์ ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “และหนึ่งจากบรรดาสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ มีบรรดานาวที่แล่นอย่างราบเรียบอยู่ในท้องทะเลประดุจดังภูเขา” (อัล-กุรอาน 42/32)

อายะฮฺนี้กล่าวถึงพระปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮะวะตะอะลา ประการหนึ่งก็คือ การที่พระองค์ทรงทำให้เรือแล่นไปในท้องทะเลอย่างปลอดภัยด้วยความเอ็นดูเมตตาของพระองค์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความมั่นคงของเรืออยู่บนผิวน้ำว่าเสมือนกับภูเขาที่ปักหลักมั่นคงอยู่บนผืนแผ่นดิน ดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่และความปรีชาญาณของพระองค์ผู้ทรงเอ็นดูเมตตา ทรงบริหารจัดการให้ทุกสรรพสิ่งดำเนินไปตามพระประสงค์ของพระองค์

1.1.6 การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้เปรียบเทียบให้มนุษย์ไตร่ตรองในข้อเท็จจริงของศาสนทูตของพระองค์ ความว่า “แท้จริง อุปมาอีซานั้น อุปมาดังอาดัม พระองค์ทรงบังเกิดเขาจากดิน และได้ทรงประกาศิตแก่เขาว่า จงเป็นขึ้นเถิด แล้วเขาก็เป็นขึ้น” (อัล-กุรอาน 3/59)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮะวะตะอะลา ทรงเปรียบเทียบการบังเกิดของศาสนทูตสองท่าน คือ ศาสนทูตอาดัม (Adam) และศาสนทูตอีซา (Jesus) -ขอความศานติจงมีแด่ท่านทั้งสอง- เพื่อให้เป็นข้อพิจารณาว่า พระองค์ทรงบังเกิดท่านศาสนทูตอาดัมมาจากดินโดยปราศจากบิดาและมารดา ซึ่งการที่พระองค์จะทรงบังเกิดศาสนทูตอีซาจากผู้เป็นมารดาเพียงฝ่ายเดียวโดยปราศจากบิดานั้น นับว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้เสียยิ่งกว่า เพราะสิ่งมหัศจรรย์ยิ่งกว่าการให้บังเกิดจากมารดาเพียงฝ่ายเดียว พระองค์ยังทรงให้บังเกิดขึ้นมาแล้ว ดังนั้น คำกล่าวอ้างที่ว่าศาสนทูตอีซาเป็นพระบุตรของพระเจ้า ตามข้อเท็จจริงแล้วศาสนทูตอาดัมก็สมควรยิ่งกว่าที่จะถูกกล่าวอ้างเช่นเดียวกัน แต่คำกล่าวอ้างเหล่านี้ไม่มีทางเป็นความจริงโดยเด็ดขาด หากแต่เป็นการอุปโลกน์ความเท็จให้แก่ผู้ไม่ทรงประสูติและไม่ถูกประสูติ ทำนองเดียวกันยังเป็นบทพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า ทุกคำกล่าวอ้างทุกข้อกล่าวหาเกี่ยวกับศาสนทูตอีซาล้วนเป็นเท็จ และเป็นความหายนะอันชัดแจ้ง (Ibn Kasir, n.d.) อายะฮฺนี้จึงเป็นการเรียกร้องให้คริสตศาสนิกชนทั้งหลายรวมทั้งผู้ที่มีทัศนคติต่อเรื่องนี้เช่นเดียวกับชาวคริสต์ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเปรียบเทียบความเป็นไปได้และความสมเหตุสมผลของหลักศรัทธาที่พวกเขาอุปโลกน์ขึ้น (Hamzawii, 2006: 67)

1.1.7 การศรัทธาต่อวันสิ้นโลก หลักศรัทธาที่สำคัญประการหนึ่งของศาสนาอิสลามคือ จำเป็นต้องเชื่อมั่นว่า วันสิ้นโลก (Day of Resurrection/Judgment Day) จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน มนุษย์จะได้รับการสอบสวนและคิดบัญชีสิ่งที่เขาเคยกระทำไว้ทั้งหมดขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ และบั้นปลายสุดท้ายของมนุษย์คือ การมีชีวิตนิรันดร์ในภพหน้า ไม่ในสรวงสวรรค์ก็ในขุมนรก อุบัติมาอุบัติไปไม่ยั้งในคัมภีร์อัล-กุรอานได้เน้นให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้รองลงมาจากการมีศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นภาวการณ์ต่างๆ ได้ดังนี้

ก. สภาพวันสิ้นโลก อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงเปรียบเทียบให้มนุษย์ได้รับทราบถึงสภาพของวันซึ่งไม่มีใครใดล่วงรู้ได้นอกจากพระองค์ ซึ่งในคัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวเปรียบเทียบสภาพของท้องฟ้าที่ถูกม้วนประหนึ่งการม้วนกระดาษ กล่าวถึงสภาพการฟื้นคืนชีพของมวลมนุษย์ประหนึ่ง ตึกแดนที่บินว่อนและแมลงที่กระจัดกระจาย เปรียบภูเขาที่แตกสลายประหนึ่งชนสัตว์ เปรียบความเร่งรีบของผู้คนในวันนั้นประหนึ่งการที่พวกเขาวิ่งเร่งวิ่งเข้าหาเจ็ดเพื่อขอความช่วยเหลือเมื่อครั้งยังมีชีวิต และเปรียบเทียบชั้นฟ้าที่แตกสลายประหนึ่งขี้ผึ้งที่หลอมละลาย

สำหรับการเปรียบเทียบการถูกม้วนของชั้นฟ้าประหนึ่งการม้วนกระดาษ ปรากฏในคำรัสที่ว่า “วันซึ่งเรา (อัลลอฮ์) จะม้วนชั้นฟ้า ประหนึ่งการม้วนแผ่นกระดาษสำหรับการบันทึก ดังเช่นที่เราได้เริ่มให้มีการบังเกิดขึ้นครั้งแรก เราจะให้มันกลับเป็นชั้นมาอีก เป็นสัญญาผูกพันกับเรา แท้จริง เราเป็นผู้กระทำอย่างแน่นอน” (อัล-กุรอาน 21/104)

อายะฮ์นี้เป็นกรกล่าวถึงเหตุการณ์หนึ่งที่จะอุบัติขึ้นในวันสิ้นโลก นั่นคือการที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา จะทรงม้วนชั้นฟ้าทั้งเจ็ดชั้นและแผ่นดินทั้งเจ็ดชั้นด้วยพระหัตถ์ขวาของพระองค์ เสมือนกับการม้วนกระดาษสำหรับบันทึก อายะฮ์นั้นนอกจากเป็นการแจ้งข่าวล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ในอนาคตแล้ว ยังเป็นการบ่งบอกถึงเดชานุภาพของพระองค์ที่ทรงกำหนดให้สิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์อุบัติขึ้นอย่างง่ายดายดังเช่นการม้วนแผ่นกระดาษธรรมดาด้วยมือ ในวันนั้นมนุษย์ทั้งหลายจะถูกเรียกให้ฟื้นคืนชีพเฉกเช่นที่พระองค์ทรงบังเกิดมนุษย์ขึ้นในครั้งแรก ซึ่งพระองค์ย่อมทรงปรีชาสามารถในการทำให้เขาฟื้นคืนชีพขึ้นอีกครั้ง ในสภาพเปลือยเปล่าเหมือนวันแรกที่เขาเกิดมา

สำหรับการเปรียบเทียบสภาพของมวลมนุษย์ที่ถูกออกจากหลุมฝังศพ ประหนึ่งตึกแตกที่บิรเวอน ปรากฏในคำรัสที่ว่า “สายตาของพวกเขาจะลดต่ำลงขณะที่พวกเขาออกจากกูบัวร์ (หลุมฝังศพ) เสมือนหนึ่งพวกเขาเป็นตึกแตกที่บิรเวอน” (อัล-กุรอาน 54/7)

อายะฮ์นี้เป็นการเล่าถึงเหตุการณ์ของวันฟื้นคืนชีพหลังจากมนุษย์ได้สิ้นชีวิตลง โดยที่พวกเขาเป็นผู้ปฏิเสธศาสนทูตที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าทรงส่งลงมาเพื่อตักเตือนและชี้แนะชนกลุ่มดังกล่าวสู่ทางที่เที่ยงตรง แต่แล้วพวกเขาก็ผินหลังให้กับคำสอนอันเนื่องมาจากความต้อดองของหัวใจที่ตายด้าน คำสอนต่างๆ จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อที่ผิดๆ ของพวกเขาได้ จนเมื่อสัญญาณวันฟื้นคืนชีพได้อุบัติขึ้น พวกเขาจะถูกเรียกให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาจากหลุมฝังศพในสภาพที่ต่ำต้อยไร้เกียรติ เพื่อไปรับผลตอบแทนที่ตนเองได้กระทำไว้ในโลกนี้ พวกเขาจะไม่กล้าเงยหน้าขึ้นเพราะความหวาดกลัว กังวล และหวาดระแวงในความรุนแรงของวันนั้น สภาพของพวกเขาจะแตกกระเจิงวิ่งออกกันไปคนละทิศคนละทางอย่างร้อนรน เสมือนกับตึกแตกที่บิรเวอนไปแบบไร้ทิศทางและเป้าหมาย กระจายตัวกันจนไม่สามารถกลับมารวมกลุ่มกันได้อีก

สำหรับการเปรียบเทียบมวลมนุษย์ประหนึ่งแมลงและเปรียบเทียบผาประหนึ่งชนสัตว์ ปรากฏในคำรัสหนึ่งว่า “วันที่มนุษย์จะเป็นเช่นแมลงที่กระจายว่อน และบรรดาภูเขาจะเป็นเช่นชนสัตว์ที่ปลิวว่อน” (อัล-กุรอาน 101/4-5)

อายะฮ์นี้ได้กล่าวถึงสภาพความน่าสะพรึงกลัวของวันสิ้นโลกว่า ในวันนั้นมนุษย์จะออกมาจากหลุมฝังศพในสภาพที่ตกใจ แต่ละคนมีสภาพไม่ต่างจากแมลงที่บิรเวอนไปทั่วทุกสารทิศอย่างไร้จุดหมาย เดินไปเดินมาอย่างไร้ระเบียบเพราะความมงงวยและความตกใจ อายะฮ์นี้ยังได้กล่าวถึงสภาพของวันนั้นอีกว่า ภูเขาที่ว่าแข็งแกร่งจะระเบิดและแตกกระจายกลายเป็นผุยผง เสมือนกับชนสัตว์สี่เท้าต่างๆ ที่ถูกทำให้เส้นขนของมันแยกตัวออกจากกันโดยสิ้นเชิง ปลิวว่อนล่องลอยอยู่ในอากาศ หลังจากที่มันเคยมันคงอยู่บนแผ่นดินมาก่อน การเปรียบเทียบภูเขากับมนุษย์เช่นนี้ก็เพื่อให้ตระหนักว่า ในวันนั้นขนาดภูเขายังมีสภาพเป็นเช่นนั้น แล้วมนุษย์เล่าจะมีสภาพเป็นเช่นไร?

สำหรับการเปรียบเทียบสภาพความเร่งรีบของมวลมนุษย์ในวันฟื้นคืนชีพประหนึ่งผู้รูดึงเข้าหาเจวีด ปรากฏในคำรัสที่ว่า “วันที่พวกเขาจะออกมาจากหลุมฝังศพอย่างรีบเร่ง ประหนึ่งว่า

พวกเขากำลังวิ่งหนีไปยังเจ็ดของพวกเขา” (อัล-กุรอาน 70/43)

อายะฮ์นี้เป็นการบรรยายสภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาที่วาดหวังปรารถนาว่า ตนจะได้ขึ้นไปเสพสุขบนสรวงสวรรค์ ทั้งๆ ที่พวกเขาเป็นผู้ที่ต่อต้านบรรดาศาสนทูต เป็นผู้ทำร้ายท่าน ด่าทอใส่ร้ายป้ายสีท่าน เป็นผู้กระด้างกระเดื่องในคำสั่งของพระองค์ และวางแผนการณืที่จะลบล้างรัศมีของอิสลาม เมื่อพวกเขาขึ้นนกรานที่จะปฏิเสธไม่ยอมแม้กระทั่งรับฟัง พวกเขาจึงจมปลักอยู่กับความเชื่อผิดๆ หลงระเหิงอยู่กับชีวิตที่อยู่นอกเส้นทางที่เที่ยงตรงต่อไป จนกว่าพวกเขาจะพบกับความตาย และเมื่อถึงกำหนดเวลาแห่งการฟื้นคืนชีพในวันสิ้นโลกอันเป็นวันที่พระองค์ได้ทรงสัญญาไว้แล้ว สภาพที่พวกเขาวิ่งออกมาจากหลุมฝังศพนั้น ไม่ต่างกับสภาพที่พวกเขาเคยวิ่งกรูกันไปหารูปสลักร่างของพวกเขาก่อนที่พวกเขายังมีชีวิตอยู่ ภาพการเคลื่อนไหวของพวกเขาในขณะนั้นเป็นภาพที่ก่อให้เกิดความหวาดหวั่นน่าสะพรึงกลัว และพวกเขาจะได้ลิ้มรสความทุกข์ยากตลอดจนการลงโทษนานับประการ

สำหรับการเปรียบเทียบชั้นฟ้าที่แตกสลายในวันสิ้นโลกประหนึ่งขี้ผึ้ง ปรากฏในคำรัสที่ว่า “ครั้นเมื่อชั้นฟ้าแตกกระจายออก มันจะกลายเป็นสีแดงคล้ายขี้ผึ้ง” (อัล-กุรอาน 55/37)

อายะฮ์นี้เป็นการเปรียบเทียบสภาพหนึ่งของวันสิ้นโลกว่า ในวันนั้นท้องฟ้าจะแตกกระจาย สีของมันจะกลายเป็นสีแดงคล้ายดอกกุหลาบ และหลอมละลายประหนึ่งขี้ผึ้ง (Ointment) ดังเช่นการละลายของเหล็กเมื่อมันถูกหลอม อันเนื่องมาจากความร้อนของไฟที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์วะตะอาลา ทรงตระเตรียมไว้สำหรับมารร้ายและมนุษย์ นักปราชญ์บางท่านกล่าวว่า ท้องฟ้าจะกลายเป็นเช่นขี้ผึ้งที่ถูกหลอมละลายเมื่อต้องความร้อนจากนรกญะฮันนัม (Ibn Kasir, 1996: 350)

ข. ผลตอบแทนในสรวงสวรรค์ คัมภีร์อัล-กุรอานระบุการเปรียบเทียบถึงผลตอบแทนในสรวงสวรรค์ด้วยเช่นกัน โดยกล่าวเปรียบเทียบคู่ครองของชาวสวรรค์ประหนึ่งไข่มุกทับทิมและปะการัง และเปรียบเด็กรับใช้ในสวรรค์เป็นเช่นไข่มุก

สำหรับการเปรียบเทียบคู่ครองของชาวสวรรค์ประหนึ่งไข่มุก ปรากฏในคำรัสที่ว่า “และ ณ ที่พวกเขานั้นมีบรรดาหญิงบริสุทธิ์ผู้ลดสายตาต่ำ มีดวงตาโตสวย เสมือนหนึ่งพวกนางเป็นไข่มุก ถูกหุ้มเปลือกเอาไว้” (อัล-กุรอาน 37/48-49)

อายะฮ์นี้เป็นการบรรยายถึงผลตอบแทนที่ชาวสวรรค์จะได้รับ คือคู่ครองจากชาวสวรรค์ซึ่งเป็นสาวพรหมจรรย์ ผู้ละสายตาจากชายอื่นที่มีไซ่ฮามี่และมีความบริสุทธิ์ผุดผ่อง เสมือนความบริสุทธิ์ดั้งเดิมของไข่มุก (Pearl) ที่ถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีในเปลือก

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่เปรียบชาวสวรรค์เป็นเช่นไข่มุก ยังมีปรากฏในคำรัศที่ว่า “และหญิงสาวที่มีนัยน์ตาคมสวยงาม ประหนึ่งไข่มุกที่ถูกพิทักษ์รักษาไว้อย่างดี” (อัล-กุรอาน 56/22-23)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงแสดงแก่ผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตามสิ่งที่พระองค์ทรงใช้และออกห่างจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามว่า พวกเขาจะได้รับความสุขสำราญความสะอาดสบายในทุกด้าน ในสวรรค์จะไม่มีคำพูดที่ไม่สุภาพหยาบคาย หรือคำพูดที่ระคายหู และผู้นั้นยังได้รับคู่ครองเป็นหญิงสาวที่มีนัยน์ตาคมงดงาม เปรียบเสมือนไข่มุกที่มีสีขาวสดใสและมีความบริสุทธิ์ เสมือนว่ามันถูกเก็บไว้เป็นอย่างดี ไม่เคยผ่านการแตะต้องจากผู้ใดมาก่อน ดังกล่าวคือผลตอบแทนที่พระเจ้าเป็นเจ้าทรงเตรียมไว้ให้แก่ผู้ศรัทธาที่ประกอบคุณงามความดีจะได้รับเป็นเท่าทวีคูณ (Ibn Kasir, n.d.)

สำหรับการเปรียบเทียบชาวสวรรค์ประหนึ่งทับทิมและปะการัง ปรากฏในคำรัศที่ว่า “ประหนึ่งว่าพวกนางเป็นทับทิมและปะการัง” (อัล-กุรอาน 55/58)

อายะฮ์นี้เป็นอีกอายะฮ์หนึ่งที่กล่าวถึงคุณลักษณะของชาวสวรรค์ อันเป็นหนึ่งในรางวัลตอบแทนที่ผู้ศรัทธาและปฏิบัติคุณงามความดีจะได้รับในสรวงสวรรค์ นางเป็นหญิงนัยน์ตาคม เป็นสาวพรหมจรรย์ โดยอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงเปรียบเทียบความงดงามของพวกนางดั่งทับทิม (Ruby) ที่มีความแวววาว และเปรียบเทียบความบริสุทธิ์ของพวกนางดั่งสีขาของปะการัง (Coral) ที่ไม่เคยมีผู้ใดเอื้อมถึง และไม่เคยปะปนกับสิ่งโสมนม หรืออีกนัยหนึ่งหมายความว่าความงดงามและความบริสุทธิ์ของไข่มุกได้ด้วยเช่นกัน

สำหรับการเปรียบเทียบเด็กรับใช้ในสรวงสวรรค์ประหนึ่งไข่มุก ปรากฏในคำรัศที่ว่า “สำหรับพวกเขามีเด็กวัยรุ่นนวนเวียนรับใช้พวกเขา ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นเช่นไข่มุกที่ถูกปกปิดเอาไว้” (อัล-กุรอาน 52/24)

อายะฮ์นี้กล่าวถึงรางวัลตอบแทนที่ชาวสวรรค์จะได้รับอีกประการหนึ่ง คืออัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอาลา จะทรงให้มีเด็กอายุรุ่นๆ คอยบริการเครื่องดื่มและรับใช้พวกเขาอยู่รอบๆ ซึ่งเด็กเหล่านี้มีคุณลักษณะพิเศษต่างจากเด็กธรรมดาเดียวกันในโลกนี้ พวกเขามีความขวางดงาม บริสุทธิ์เสมือนกับไข่มุกที่อยู่ในเปลือก

ท่านกอตาดะฮ์²³ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- กล่าวถึงอายะฮ์นี้ว่า มีผู้ถามท่านศาสนทูตว่า นี่คือนิยามของผู้รับใช้ในสวรรค์ แล้วอย่างไรเล่าคือนิยามของผู้ได้รับการรับใช้? ท่านศาสนทูตจึงตอบว่า “ขอสาบานด้วยกับผู้ที่ชีวิตของมุฮัมมัด อยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ว่า แท้จริงแล้ว ความประเสริฐของทั้งสอง (ชาวสวรรค์ และเด็กรับใช้ในสวรรค์) ประดุจดังความประเสริฐของดวงจันทร์วันเพ็ญกับหมู่ดวงดาวทั้งหลาย” (At-Tobrii, n.d.)

ค. ผลตอบแทนในขุมนรก อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอาลา ตรัส

เปรียบเทียบผลตอบแทนที่ชาวนรกจะได้รับ โดยทรงเปรียบเทียบต้นไม้ที่เป็นอาหารสำหรับพวกเขา กับศรีระของมารร้าย (Satan) ดังที่พระองค์ตรัสไว้ความว่า “แท้จริง มันเป็นต้นไม้ที่ถูกเอาออกมาจากก้นบึ้งของนรกที่มีไฟลุกโชติช่วง ผลของมันประดุจดังหัวของชัยฏอน” (อัล-กุรอาน 37/64-65)

อายะฮ์นี้กล่าวถึงต้นซัคกูม (Zakkoom) ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่งของชาวนรก ผลของมันมีรสชาติขม รูปทรงน่ารังเกียจ โดยอายะฮ์นี้ได้บรรยายสภาพความน่าเกลียดนี้ว่า เสมือนกับศรีระของมารร้าย ซึ่งคือที่สุดของความน่าเกลียดน่ากลัวในมโนภาพของมนุษย์ ดังกล่าว แม้ตัวตนของมารร้ายสายตาดูจะไม่เคยเห็น แต่จิตใต้สำนึก (Consciousness) สามารถจินตนาการได้ในความน่าเกลียดน่ากลัว ดังคำอุปมาอุปไมยสำหรับที่เรารู้จักกันดีเมื่อใช้เปรียบเทียบสิ่งสวยงามกับสิ่งน่ารังเกียจว่า น่ารังเกียจดุจชัยฏอน หรือองคตมดุมลาอิกะฮ์ เป็นต้น (Al-Qurtubii, n.d.)

2.2 อุปมาอุปไมยด้านการประพฤติปฏิบัติ คัมภีร์อัล-กุรอานได้วางกรอบการดำเนินชีวิตแก่มนุษยชาติในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นระบบสังคม ระบบการปกครอง หรือแม้แต่วาระบอบเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนครอบคลุมมรดกและยังความสงบสุขแก่ชีวิตมนุษย์ไม่ว่าจะผ่านไปกี่ยุคก็สมัย

²³ อนุ อัล-ค็อฎฏ็อบ กอตาดะฮ์ นูตริ ดะฮะมาฮ์ฮะฮ์ อัส-ชะฮูซียะฮ์ อัล-อิกมะฮ์ นักอรรถาธิบายอัล-กุรอานผู้มีชื่อเสียงชาวอิรัก ท่านมีชีวิตในช่วงถัดจากยุคของศอฮาบะฮ์ (ยุคตราบีฮ์) และสิ้นชีวิตในปี.ศ. 117

(Abu Shahibah, 1971: 69)

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์จะดำรงตนตามที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้ชี้ทางไว้ได้หรือไม่ ดังตัวอย่าง
อุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับข้อพึงปฏิบัติของมนุษย์ต่อไปนี้

2.2.1 การบริจาคทาน (Charity) อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกล่าวถึงการ
บริจาคทานในหลายสถานะ ทั้งในแง่การชมเชยสนับสนุน และในแง่การตำหนิ และได้เปรียบเทียบ
การบริจาคตานกับเมล็ดพืช ก้อนหิน เรือกสวน และสายลม

สำหรับการเปรียบเทียบการบริจาคตานกับเมล็ดพืช ปรากฏในคำรัสที่ว่า “อุปมาการ
บริจาคของบรรดาผู้ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาในหนทางของอัลลอฮ์ อุปมาดังเมล็ดพืชที่งอก
ออกมา 7 รวง และแต่ละรวงมี 100 เมล็ด ในทำนองเดียวกัน อัลลอฮ์ทรงทบทวีทานของผู้ที่
พระองค์ทรงประสงค์ เพราะอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงไพบูลย์ ผู้ทรงรอบรู้” (อัล-กุรอาน 2/261)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮฺวะตะอะลา ทรงเปรียบเทียบการบริจาคตาน (Charity) ในหนทางของ
พระองค์ ไม่ว่าจะเป็นการสละทรัพย์เพื่อการต่อสู้ (Jihad) เพื่อการบำเพ็ญฮัจญ์²⁴ หรือเพื่อเป็นทาน
แก่คนยากจนขัดสน ฯลฯ โดยเป็นการบริจาคด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Sincerity) ไม่โอ้อวด และหวัง
ในความพอพระทัยของพระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้น การบริจาคตานในลักษณะดังกล่าว พระองค์ทรง
สัญญาการตอบแทนภาคผลแก่ผู้บริจาคถึง 700 เท่า และจะทบทวีคุณผลบุญแก่ผู้ที่พระองค์ทรง
ประสงค์ อนึ่ง การเปรียบเทียบการบริจาคตานเสมือนการหว่านเมล็ดพันธุ์ที่ได้ผลผลิต 7 รวง คือเติบโต
ออกเป็น 7 กิ่งก้าน และแต่ละกิ่งก้านมี 100 เมล็ดนั้น เป็นการอุปมาอุปไมยที่ลึกซึ้ง สละสลวยและมี
อรรถรสกว่าการใช้สำนวนว่าได้รับ 700 กุศล เพราะการอุปมาอุปไมยเช่นนี้ทำให้ทราบว่า กุศล
กรรมที่ดีทั้งหลายนั้น พระองค์จะทรงเพิ่มพูนและทวีค่าแก่ผู้ประกอบกรรมดี ดังเช่นที่พืชพันธุ์
ธัญญาหารจะงอกเงยงามเมื่อผู้ปลูกหว่านเมล็ดพันธุ์ไว้ในผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ ฉะนั้นดินนั้น
(Ibn Kasir, n.d.)

สำหรับการเปรียบเทียบการบริจาคตานกับก้อนหิน ปรากฏในคำรัสที่ว่า “โอ้ บรรดาผู้ที่
ศรัทธาแล้วทั้งหลาย พวกเจ้าจงอย่าทำลายการทำงานของพวกเขา โดยการลำเลิกและการระราน
ประดูผู้ใช้จ่ายทรัพย์ของพวกเขาเพื่อโอ้อวดมนุษย์ และเขามีได้ศรัทธาในอัลลอฮ์และวันสุดท้าย

²⁴ การประกอบพิธีแสวงบุญที่นครมักกะฮฺสำหรับผู้มีความสามารถ อันเป็นหนึ่งในหลักการปฏิบัติ 5 ประการที่
สำคัญของศาสนาอิสลาม

เลย แท้จริง อุปมาเขาผู้นั้น อุปไมยดังก่อนหินเกลี้ยงซึ่งมีดินติดอยู่บนมัน ต่อมาเมื่อฝนหนักได้ กระหน่ำลงมาจนทิ้งมันไว้ในสภาพที่เกลี้ยงเกลา (ดินที่ติดอยู่แต่เดิมถูกฝนชะไปหมดไม่มีเหลือ) พวกเขาไม่อาจ (ได้รับกุศลจากการทำทานนั้น) สักสิ่งเดียวจากที่พวกเขาได้พากเพียรไว้ และอัลลอฮ์ไม่ทรงชี้หน้ากลุ่มชนผู้เนรคุณ” (อัล-กुरอาน 2/264)

อายะฮ์นี้เป็นการห้ามปรามผู้ศรัทธามีให้ล้าเลิกบุญคุณและก่อความเดือดร้อนหลังจากที่ได้ทำทานแล้ว เพราะการกระทำดังกล่าวจะลบล้างอานิสงค์ผลบุญของการบริจาคทาน เช่นเดียวกับการทำทานของผู้โง่เขลา เสแสร้ง ปรารถนาคำสรรเสริญเยินยอจากเพื่อนมนุษย์ ภาคผลของเขาก็จะถูกลบหายไปเช่นกัน ซึ่งในอายะฮ์นี้ได้เปรียบเทียบอานิสงค์ของผู้บริจาคที่ขาดความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ หนึ่งวันฝนที่อยู่บนก้อนหิน ครั้นถูกฝนหนักกระหน่ำชะล้างก็จะกลายเป็นหินเกลี้ยง ไม่เหลือคราบดินและไร่ประโยชน์ เช่นเดียวกับการโง่เขลา ไม่บริสุทธิ์ใจได้ลบล้างกุศลกรรมของการบริจาคทานไปจนหมดสิ้น และกลายเป็นโมฆะ ฉะนั้นได้กั้นนั้น (Ibn Kasir, 1996: 416)

อนึ่ง การใช้ก้อนหินเปรียบเทียบนี้ เป็นการอุปมาอุปไมยที่สอดคล้องกับสภาพจิตใจของบุคคลที่โง่เขลา ล้าเลิกบุญคุณ และก่ออันตราย ตามที่อายะฮ์นี้ได้ระบุไว้ ทั้งนี้ เพราะหัวใจของผู้มีลักษณะดังกล่าวได้แข็งกระด้างเป็นปฏิปักษ์ต่อการศรัทธามั่นในอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะฮาลา เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริสุทธิ์ใจ และการประกอบความดี หัวใจจึงมีสภาพดุจก้อนหิน และการงานใดที่มีได้กระทำเพื่อพระองค์แล้ว การงานนั้นย่อมไม่ได้รับรางวัลตอบแทนในโลกหน้า ดังนั้น กุศลกรรมของพวกเขาจึงเสมือนดินฝุ่นที่เกาะติดอยู่บนก้อนหิน พืชพันธุ์ไม่อาจงอกเงยขึ้นมาได้เพราะมีหินเป็นรากฐาน อีกทั้งดินที่มีติดอยู่ก็เป็นเพียงชั่วคราวเพราะถูกน้ำฝนชะล้างได้โดยง่าย และกลายเป็นหินเกลี้ยงที่ไร้คุณค่าไปในที่สุด (Al-Jaoziyah, 1974: 258)

สำหรับการเปรียบเทียบการบริจาคทานกับเรือกสวน ปรากฏในคำวิสัยที่ว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขา เพื่อแสวงหาความพึงพระทัยของอัลลอฮ์ และเพื่อเพิ่มความหนักแน่นแก่ตัวของพวกเขาเอง อุปไมยดังสวนหนึ่งตั้งอยู่ ณ พื้นที่ราบสูงซึ่งมีฝนหนักกระหน่ำลงมา ต่อจากนั้นก็ให้ผลผลิตของมันเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า แต่ถึงแม้ไม่มีฝนหนักกระหน่ำลงมา ก็ยังมีฝนปรายอยู่นั่นเอง และอัลลอฮ์ทรงมองเห็นการกระทำของพวกเขาเจ้าทั้งมวล” (อัล-กुरอาน 2/265)

หลังจากที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอะลา ได้ตรัสถึงอุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับผู้บริจาคที่
 ลำเล็กและไอ้อวดแล้ว ในอายะฮ์นี้พระองค์ทรงเปรียบเทียบลักษณะของผู้ศรัทธาที่บริจาคทานใน
 หนทางของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอะลา ด้วยใจบริสุทธิ์ แสวงหาความโปรดปรานของพระองค์
 และเพื่อให้เกิดความแน่วแน่นมั่นคงในด้านการศรัทธาแก่ตัวของเขาเอง ดังกล่าวเปรียบเสมือนที่
 ราบสูงที่คงความอุดมสมบูรณ์ และมีพืชพันธุ์งอกเงยเป็นสองเท่าเมื่อมีฝนตกหนัก หมายถึง ฝน
 หนักนอกจากจะทำให้เกิดผลิตผลบนที่ราบสูงแล้ว ยังทำให้เกิดผลิตผลในเรือกสวนอื่นๆ อีก และ
 หากไม่มีฝนหนัก ที่ราบสูงก็ยังคงได้รับน้ำอย่างพอเพียงจากฝนที่ตกโปรยปรายเบาๆ เช่นกัน ใน
 ทำนองเดียวกัน คุณงามความดีที่ผู้ศรัทธาได้กระทำเพื่อพระองค์ไม่ว่าจะมากหรือน้อยนั้นจะไม่มี
 วันสูญหาย พระองค์จะทรงตอบรับและเพิ่มพูนกุศลเป็นเท่าทวีคูณ (Ibn Kasir, 1996: 416)

สำหรับการเปรียบเทียบการบริจาคทานกับสายลม ปรากฏในดำรัสที่ว่า “อุปมาสิ่งที่พวก
 เขาบริจาคไปในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้น อุปไมยดังสายลมซึ่งมีความเย็นจัดได้ประสพแก่
 พืชผลของชนกลุ่มหนึ่งที่ธรรมต่อตนเอง แล้วมันได้ทำลายพืชผลนั้น อัลลอฮ์มิได้ทรงธรรมต่อ
 พวกเขา แต่ทว่าพวกเขาต่างหากที่ธรรมต่อตัวของพวกเขาเอง” (อัล-กูรอาน 3/117)

อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์ฮะวะตะอะลา ได้ตรัสสำคัญเกี่ยวกับการบริจาคทานที่ไม่ได้ตั้งอยู่บน
 พื้นฐานของการเชื่อฟังต่อพระองค์และบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ว่า สิ่งที่บริจาคไปด้วยความไอ้อวด
 ต้องการคำเยินยอสรรเสริญนั้นเสมือนพืชผลที่ผู้ปลูกหวังจะเก็บเกี่ยวและได้รับประโยชน์จาก
 ผลผลิตที่ตนลงแรง แต่แล้วสายลมอันหนาวเหน็บได้ทำให้พืชผลที่จวนถึงคราวเก็บเกี่ยวเฉาตาย
 แห่งแกร่น ประหนึ่งถูกเปลวไฟเผาผลาญไม่เหลือซาก เหตุที่ทำให้เขาต้องประสพกับเหตุการณ์
 เช่นนี้เป็นเพราะ การที่เขาถ่อธรรมต่อตนเอง ขาดหัวใจที่บริสุทธิ์ อานิสงค์ที่เขาพึงได้รับจึงเท่ากับ
 ศูนย์เปล่า (Al-Jaoziyah, 1974: 258-259)

2.2.2 การกินดอกเบี้ย (Practice usury) อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กูรอานได้
 เปรียบเทียบผู้กินดอกเบี้ยประหนึ่งผู้ถูกมารร้ายเข้าสิง ดังดำรัสที่ว่า “บรรดาผู้กินดอกเบี้ยพวกเขา
 จะไม่ยี่นขึ้น (ฟื้นขึ้นจากสุสานในวันสิ้นโลก) นอกจาก (พวกเขาจะยี่นขึ้นมาในสภาพ) ประดุจดั่งผู้ที่
 ชัยฏอนเข้าครอบงำ เนื่องจากความวิกลจริต” (อัล-กูรอาน 2/275)

อายะฮ์นี้เป็นกรเปรียบเทียบเปรยสภาพของผู้กินดอกเบี้ยในวันสิ้นโลก ซึ่งอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา จะทรงให้เขาฟื้นคืนชีพกลับมามีชีวิตอีกครั้ง แต่ลักษณะที่เขาจะถูกออกมาจากหลุมฝังศพนั้นประหนึ่งคนที่ถูกมารร้าย (Evil) เข้าสิงสถิตครอบงำ คล้ายสภาพคนวิกลจริต ทั้งนี้เนื่องจากความละโมภ ไม่รู้จักพอ ดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำให้ตระหนักถึงผลร้ายของการกินดอกเบี้ย ซึ่งศาสนาอิสลามถือว่าเป็นบาปใหญ่และมีโทษหนักดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “และความจริงอัลลอฮ์ทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามดอกเบี้ย” (อัลกุรอาน 2/275) และดังฮะดีษที่ว่า “อัลลอฮ์ทรงสาปแช่งผู้กินดอกเบี้ย ผู้จ่าย ผู้บันทึก และผู้เป็นพยาน”²⁵

2.2.3 การทุจริต ผิดสัญญา อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ทุจริตผิดสัญญาประหนึ่งหญิงที่คลาญเกลียดด้วย ดังคำร่ำที่ว่า “และพวกเจ้าอย่าเป็นเช่นหญิงที่คลาญเกลียดของนาง หลังจากที่ได้ปิ่นให้มันแน่นแล้ว โดยถือเอาการสาบานของพวกเจ้าเป็นการล่อลวงในระหว่างพวกเจ้า เพื่อที่จะให้ชนชาติหนึ่งเข้มแข็งกว่าอีกชนชาติหนึ่ง” (อัล-กุรอาน 16/92)

อายะฮ์นี้เป็นกรกำชับให้ผู้ศรัทธารักษาความสัตย์สัญญา ไม่บิดพลิ้ว ไม่ทุจริตคดโกง โดยได้เปรียบเทียบการทุจริตผิดสัญญาหรือละเมิด (Infringe) ข้อตกลงเสมือนกับหญิงที่คลาญเกลียดด้วยที่ปิ่นไว้จนแน่นแล้วออก โดยอายะฮ์นี้ได้ประณามลักษณะการหลอกลวงและบิดพลิ้วสัญญาเพื่อเอาประโยชน์ใส่ตน ไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดก็ตาม ท่านมูญาฮิด ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า ถือเป็นข้อห้ามที่กำชับมิให้ละเมิดสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้เพียงเพราะเห็นว่าพวกหนึ่งมีไพร่พลหรือทรัพย์สินมากกว่าอีกพวกหนึ่ง ซึ่งเป้าหมายก็คือกำชับว่า อย่าได้คิดกลับไปเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาอีกภายหลังจากที่ได้ยอมรับอิสลามแล้ว เพียงเพราะเห็นว่าฝ่ายผู้ปฏิเสธศรัทธามีอิทธิพล มีกำลังพลและกำลังทรัพย์มากกว่า (Ibn Kasir, n.d.)

2.2.4 วิธีชีวิตแห่งโลกนี้ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงยกอุทาหรณ์เกี่ยวกับวิธีชีวิต ข้อเท็จจริงของโลกนี้ไว้ในรูปแบบอุปมาอุปไมยด้วยเช่นกัน โดยทรงเปรียบเทียบชีวิตในโลกนี้กับน้ำฝนในหลายอายะฮ์ ดังเช่นที่พระองค์ตรัสไว้ความว่า “แท้จริง อุปมาชีวิตในโลกนี้ อุปมาดังน้ำฝนที่เราได้ให้มันหลั่งลงมาจากฟากฟ้า พืชผลของแผ่นดินได้คละเคล้ากับน้ำนั้น มนุษย์และปศุสัตว์ใช้บางส่วนของมันกินเป็นอาหาร จนกระทั่งเมื่อแผ่นดินได้เริ่มปรากฏความ

²⁵ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

งดงามของมัน และถูกประดับด้วยพืชผลอย่างสวยงาม เจ้าของของมันก็คิดว่า แท้จริง พวกเขามีอำนาจมีกรรมสิทธิ์เหนือมัน แล้วคำบัญชาของเราได้มายังมันในเวลากลางคืนหรือเวลากลางวัน แล้วเราได้ทำให้มันถูกเก็บเกี่ยวเสมือนกับว่าไม่เคยมีการปลูกหว่านมาแต่วันวานเลย เช่นนั้นแหละ เราได้จำแนกโครงการต่างๆ แก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ” (อัล-กुरอาน 10/24)

อายะฮ์นี้เป็นการอุปมาอุปมาอุปไมยที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่บนโลกแห่งความไม่จีรัง และลุ่มหลงกับสิ่งล่อลวงและความเพริศแพ้วของโลกนี้ สภาพดังกล่าวไม่ต่างกับพืชผลและพันธุ์ไม้นานาพันธุ์ที่ออกเฝยอุดมสมบูรณ์จากน้ำฝนที่โปรยปรายลงมาบนผืนดิน ทั้งคนและสัตว์ต่างได้ประโยชน์จากการบริโภคพืชพันธุ์เหล่านั้น ความงดงามเหล่านี้จะดำเนินไปจนถึงขีดสุดจนทำให้เจ้าของเกิดความมั่นใจ หลงใหลในผลิตผลของตน และลำพองผยองว่าพืชพันธุ์ธัญญาหารเหล่านี้เป็นกรรมสิทธิ์ของตน มาจากน้ำพักน้ำแรงของตน และจะอยู่กับตนตลอดไป แต่เมื่อสัญญาณของพระเจ้าเป็นเจ้ามาถึง ลมหนาวได้เปลี่ยนพืชผลที่พร้อมเก็บเกี่ยวกลายเป็นพืชที่แห้งกรีน รวากับที่ราบโล่งเตียนที่ไม่เคยมีการเพาะปลูกใดๆ มาก่อน เหตุการณ์อาจเกิดขึ้นในยามค่ำคืนที่เขาพักผ่อนหรือเกิดขึ้นยามกลางวันขณะที่เขากำลังทำมาหากินอยู่ สิ่งที่เขาเคยพบเห็นด้วยความภาคภูมิใจเมื่อวานนี้ก็กลายเป็นภาพลวงตาไปเสียแล้ว กล่าวคือไม่เหลือสิ่งใดอีกในมือเจ้าของสวณ เช่นเดียวกับที่ผู้หลงระเริงอยู่กับชีวิตในโลกนี้จะไม่ได้รับสิ่งใดตอบแทนในโลกหน้า (อาลี อีซา, 2532: 63)

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา ได้เปรียบเทียบชีวิตกับน้ำฝนไว้ในทำนองเดียวกัน ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “และจงยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้แก่พวกเขา ประดุจดั่งน้ำที่เราได้ให้มันหลั่งลงมาจากฟากฟ้า ดังนั้น พืชผลในแผ่นดินก็จะคลุกเคล้าไปกับน้ำนั้น แล้วแผ่นดินก็แห้งกรังแตกกระแหงกลายเป็นเศษเป็นชิ้น ซึ่งลมจะพัดมันให้ปลิวว่อน และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่ง” (อัล-กुरอาน 18/45)

อายะฮ์นี้เป็นอุทาหรณ์เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่จีรังยั่งยืนในโลกนี้ว่า ประดุจดั่งน้ำฝนที่ทำให้พืชผล พันธุ์ไม้ต่างๆ งอกงามบนแผ่นดิน มีความอุดมสมบูรณ์สวยงาม แต่เพียงชั่วระยะเวลาไม่นาน พืชผลเหล่านั้นก็แห้งเหี่ยวล้มตายและปลิวว่อนกระจัดกระจายเมื่อต้องแรงพายุ ดังกล่าวเป็นการเตือนสติแก่ผู้ที่หลงใหลไปกับความเพริศแพ้วของโลกนี้ หลงชื่นชมอยู่กับความสุขเพียงชั่วครู่ชั่วยาม ให้ตระหนักถึงสังขารแห่งความไม่จีรังถาวร คำนึงถึงการมีชีวิตนิรันดร

ในโลกหน้าเป็นที่ตั้ง คัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวยืนยันในลักษณะเดียวกันนี้ไว้ในหลายอายะฮ์ ดัง คำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ที่ว่า “เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า แท้จริง อัลลอฮ์ทรงให้น้ำหลั่ง ลงมาจากฟากฟ้า แล้วทรงให้มันไหลซึมลงไปในแผ่นดินเป็นตาน้ำ ด้วยน้ำนั้นทรงให้พืชออกงอก ออกมาหลายสี แล้วมันก็จะเหี่ยวแห้งเจาลง ดังนั้น เจ้าจะเห็นมันกลายเป็นสีเหลือง แล้วพระองค์ ทรงทำให้มันเป็นเศษเป็นชิ้น แท้จริง ในการนั้นย่อมเป็นข้อเตือนสติแก่ผู้มีสติปัญญาทั้งหลาย” (อัล-กุรอาน 39/21)

อีกคำรัสหนึ่งพระองค์ได้ตรัสเปรียบเทียบไว้ ความว่า “พึงทราบเถิดว่า แท้จริง อุปมาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้นั้น มิใช่อื่นใดนอกจากเป็นการละเล่นและการสนุกสนานร่าเริง และสิ่งประดับ ประดา และการโอ้อวดประกวดประชันกันในระหว่างพวกเจ้า และการแข่งขันกันสะสมในทรัพย์สิน และลูกหลาน อุปมาดังน้ำฝนที่ทำให้พืชผลงอกเงยยังความพึงพอใจให้แก่สิกร แล้วมันก็เหี่ยวแห้งเจาลง เจ้าจะเห็นมันเป็นสีเหลือง แล้วมันก็กลายเป็นเศษเป็นชิ้นแห้ง ส่วนในโลกหน้านั้น มีการ ลงโทษอย่างแสนสาหัส และมีการอภัยโทษ และมีความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ และการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้นั้นมิใช่อื่นใด นอกจากการแสวงหาผลประโยชน์แห่งการหลอกลวงเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 57/20)

อายะฮ์นี้เป็นการแจ้งให้ทราบถึงบันปลายของชีวิตความเป็นอยู่บนโลกใบนี้ซึ่งไร้ความจริง ยั่งยืน เพื่อเป็นการเตือนสติผู้ที่ยังหลงระเริงอยู่ว่า ตลอดระยะเวลาทางชีวิตบนโลกนี้นั้นเป็นเพียง การละเล่นและความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีแต่การแก่งแย่งชิงดี ประกวดประชัน โอ้อวดซึ่งกัน และกัน แข่งขันกันสะสมทรัพย์สมบัติ ความมั่งคั่งและลูกหลานผู้สืบสกุล สิ่งเหล่านี้ไม่มีความจริง ไม่ยังประโยชน์ถาวรและจะต้องสูญสลายหมดไปในที่สุด อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ทรง เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตในลักษณะข้างต้นเสมือนกับน้ำฝนที่เมื่อมันหลั่งลงมาจากฟากฟ้า หล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ต่างๆ ให้เจริญงอกงาม นำความปลื้มปิติพอใจแก่บรรดาชาวสวนชาวไร่ทั้งหลาย ที่เห็นผลผลิตงอกเงย สภาพดังกล่าวไม่ต่างจากสภาพของผู้ที่หลงไหลในสีสันของโลกนี้ ลุ่มหลงอยู่กับ ความมั่งคั่งของสิ่งล่อลวงทั้งหลาย ซึ่งหลังจากนั้นเพียงไม่นาน พืชผลที่เคยงอกงามก็เริ่มเหี่ยวแห้ง จากสีเขียวขจีกลายเป็นสีเหลืองและกลายเป็นเศษหญ้าในที่สุด พระองค์ได้ทรงปิดท่าย ข้อความด้วยการสำทับบรรดาผู้ที่ยังหลงไหลอยู่กับผลผลิตอันงมงายของโลกนี้โดยไม่ได้คิดถึงบัน ปลายของตนเองในโลกหน้าว่า ในโลกแห่งการตอบแทนนั้นมีการลงโทษอันแสนสาหัสรอคอยพวก

เขาอยู่ และสำหรับผู้เลือกทางเดินอันเที่ยงธรรม การอภัยโทษและความโปรดปรานของพระองค์ก็ รอคอยอยู่เช่นเดียวกัน (Ibn Kasir, n.d.)

2. ประเภทอุปมาอุปไมยด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

ลักษณะเด่นประการหนึ่งของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ก็คือ เป็นการอุปมาอุปไมย ที่หลากหลาย ทั้งในสำนวน คำศัพท์ และความหมาย ซึ่งล้วนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและ ความเข้าใจพื้นฐานของผู้ได้สดับฟัง ดังกล่าว สามารถแจกแจงประเภทของสิ่งที่คัมภีร์นำมา เปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบกับมนุษย์ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานระบุตัวอย่าง เปรียบเทียบกับมนุษย์ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ไว้ในคัมภีร์อย่างมากมาย โดยเป็นการ เปรียบเทียบกับมนุษย์ทั้งชายและหญิง คนดีและไม่ดี มีชื่อเสียงและไม่ชื่อเสียง อาทิ

2.1.1 ผู้จุดไฟ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้หน้าไหว้หลังหลอกประหนึ่งผู้จุดไฟ ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “อุปมาสภาพของพวกเขา อุปไมยดังชายคนหนึ่งได้จุดไฟขึ้น และเมื่อมัน ส่องสว่างสิ่งรอบๆ ตัวเขาแล้ว อัลลอฮ์ก็ได้เอาแสงสว่างนั้นออกไปจากตาของพวกเขา และปล่อยให้ พวกเขาไว้ในความมืดทึบที่พวกเขาไม่สามารถมองเห็นสิ่งใด” (อัล-กุรอาน 2/17)

2.1.2 บุคคล คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบศาสนทูตอีซา (Jesus) กับศาสนทูต อาดัม (Adam) -ขอความศานติจงมีแด่ท่านทั้งสอง- ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “แท้จริง อุปมาอีซานั้น อุปไมยดังอาดัม พระองค์ทรงบังเกิดเขาจากดิน และได้ทรงประกาศิตแก่เขาว่า จงเป็นขึ้นเถิด แล้ว เขาก็เป็นขึ้น” (อัล-กุรอาน 3/59)

2.1.3 ผู้อยู่ในความมืดมิด คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งผู้ อยู่ในความมืดมิด ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “หรือว่าผู้ที่ตายไปแล้วเราได้ให้เขามีชีวิตขึ้น และเรา (อัลลอฮ์) ได้ให้แสงสว่างแก่เขา ซึ่งเขาใช้แสงสว่างนั้นเดินทางไปในหมู่มนุษย์ จะเหมือนกับผู้ที่ เสมือนอยู่ในบรรดาความมืด โดยที่มิเคยออกมาจากมันเลยกระนั้นหรือ? ในทำนองนั้นแหละ ได้ถูก ประดับประดาให้สวยงามแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย ซึ่งสิ่งที่พวกเขากระทำกันอยู่” (อัล-กุรอาน 6/122)

2.1.4 ผู้ทะยานขึ้นสู่ฟากฟ้า คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธา
 ประหนึ่งผู้ทะยานขึ้นสู่ฟากฟ้า ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “ผู้ใดที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์จะแนะนำเขา ก็
 จะทรงให้หัวอกของเขาเบิกบาน เพื่ออิสลาม และผู้ใดที่พระองค์ทรงประสงค์จะปล่อยให้เขาหลง
 ทาง ก็ทรงให้หัวอกของพวกเขาคับแคบ อึดอัด ประหนึ่งว่าเขากำลังขึ้นไปยังฟากฟ้า ในทำนอง
 นั้นแหละ อัลลอฮ์จะทรงให้มีความโสมมแก่บรรดาผู้ที่ไม่ศรัทธา” (อัล-กุรอาน 6/125)

2.1.5 คนพิการและคนปกติไม่พิการ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธ
 ศรัทธาประหนึ่งคนพิการไม่ปกติ และเปรียบเทียบผู้ศรัทธาประหนึ่งคนปกติไม่พิการ ดังปรากฏใน
 ดาร์สที่ว่า “อุปมาทั้งสองฝ่าย อุปมาไม่ดังคนตาบอดและหูหนวกกับคนมองเห็นและได้ยิน ทั้งสองนี้
 จะเท่าเทียมกันหรือ? พวกท่านมิได้ไตร่ตรองดอกหรือ?” (อัล-กุรอาน 11/24)

2.1.6 ผู้กางฝ่ามือรอน้ำ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งผู้
 แบมือรอน้ำ ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “สำหรับพระองค์นั้น คือการวิงวอนที่แท้จริง และบรรดาผู้
 วิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้น มัน (เจวีด) จะไม่สนองตอบใดๆ แก่พวกเขา เว้นแต่ประหนึ่งดังผู้ที่
 กางฝ่ามือทั้งสองไปยังน้ำ เพื่อให้ไหลสู่ปากของเขา มันไม่อาจไหลถึงได้ และการวิงวอนขอของ
 บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นหาใช่อื่นใด นอกจากอยู่ในการหลงผิดเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 13/14)

2.1.7 ผู้คลายเกลียวด้าย คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ทุจริตผิดสัญญาประหนึ่ง
 ผู้คลายเกลียวด้าย ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “และพวกเจ้าอย่าเป็นเช่นหญิงที่คลายเกลียวด้ายของ
 นางหลังจากที่ได้ปั่นให้มันแน่นแล้ว โดยถือเอาการสาบานของพวกเจ้าเป็นการล่อลวงในระหว่าง
 พวกเจ้า เพื่อที่จะให้ชนชาติหนึ่งเข้มแข็งกว่าอีกชนชาติหนึ่ง” (อัล-กุรอาน 16/92)

2.1.8 ผู้ร่วงหล่นจากชั้นฟ้า คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่ง
 ผู้ร่วงหล่นจากชั้นฟ้า ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “และผู้ใดตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ก็ประหนึ่งว่าเขาได้ร่วง
 หล่นลงมาจากชั้นฟ้า แล้วเขาก็บินโฉบเฉี่ยวเอาเขาไป หรือลมได้พัดพาเขาไปยังดินแดนอันไกล
 โฟ้น” (อัล-กุรอาน 22/31)

2.1.9 ผู้วิ่งกรูไปยังเจวีด คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการพินาศของผู้
 ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งผู้วิ่งกรูเข้าหาเจวีด ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “วันที่พวกเขาจะออกมาจากหลุม
 โฟ้น” (อัล-กุรอาน 22/31)

ฝั่งศพอย่างรีบเร่ง ประหนึ่งว่าพวกเขากำลังวิ่งหนีไปยังเจ็ดของพวกเขา” (อัล-กุรอาน 70/43)

2.2 การเปรียบเทียบกับมารร้าย (ชัยฏอน) อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮฺวะตะอาลา ทรงยกอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบกับมารร้ายในลักษณะต่อไปนี้

2.2.1 ผู้ถูกมารร้ายเข้าสิง คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพของผู้กินดอกเบี๋ย ประหนึ่งผู้ถูกมารร้ายเข้าสิง ดังปรากฏในคำร่ำที่ว่า “บรรดาผู้กินดอกเบี๋ย พวกเขาจะไม่ยืนขึ้น (ฟื้นขึ้นจากสุสานในวันสิ้นโลก) นอกจาก (พวกเขาจะยืนขึ้นมาในสภาพ) ประดุจดั่งผู้ที่ชัยฏอนเข้าครอบงำ เนื่องจากความวิกลจริต” (อัล-กุรอาน 2/275)

2.2.2 ผู้ถูกมารร้ายครอบงำ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธา ประหนึ่งผู้ถูกมารร้ายครอบงำ ดังปรากฏในคำร่ำที่ว่า “(มุฮัมมัด) จงกล่าวเถิดว่า เราจะวิงวอนขอต่อสิ่งอื่นจากอัลลอฮ์ที่ไม่ให้คุณแก่เราและไม่ให้โทษแก่เรากระนั้นหรือ? และเราก็จะถูกให้หันสันท้ำของเรากลับ หลังจากที่ยัลลอฮ์ได้ทรงแนะนำเราแล้ว เสมือนดังผู้ที่บรรดาชัยฏอน ได้ทำให้เขาหลงไปในแผ่นดินในสภาพที่งงงวย” (อัล-กุรอาน 6/71)

2.2.3 ศีรษะของมารร้าย คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบต้นไม้ที่เป็นอาหารของชาวนรกประหนึ่งศีรษะของมารร้าย ดังปรากฏในคำร่ำที่ว่า “แท้จริง มันเป็นต้นไม้ที่เอาออกมาจากกันบั้งของนรกที่มีไฟลุกโชติช่วง ผลของมันประดุจดั่งหัวของชัยฏอน (อัล-กุรอาน 37/64-65)

2.2.4 ท่าทีของมารร้าย คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพของพวกเขาที่สุด ประหนึ่งสภาพของมารร้าย ดังปรากฏในคำร่ำที่ว่า “(สภาพของพวกเขาจะฮึด) ประดุจดั่งสภาพของบรรดา (พวกเขาจะฮึด) ก่อนหน้าพวกเขาเพียงเล็กน้อย ซึ่งพวกเขาได้ลิ้มรสผลร้ายแห่งการงานของพวกเขา และการลงโทษอันเจ็บปวดจะได้แก่พวกเขา เสมือนกับที่ชัยฏอน เมื่อมันกล่าวแก่มนุษย์ว่า จงปฏิเสธศรัทธาเถิด ครั้นเมื่อเขาได้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว มันจะกล่าวว่า แท้จริง ฉันขอปลีกตัวออกจากท่าน แท้จริง ฉันกลัวอัลลอฮ์ พระเจ้าแห่งสากลโลก” (อัล-กุรอาน 59/15-16)

2.3 การเปรียบเทียบกับสรรพสัตว์ สรรพสัตว์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น ล้วนแต่เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณคาบสมุทรอาหรับ และเป็นที่รู้จักคุ้นเคยอย่างดีกับ

วิถีชีวิตของผู้คนทุกยุคทุกสมัย อาทิ

2.3.1 ปศุสัตว์ ในคัมภีร์อัล-กุรอานระบุการอุปมาอุปไมยสภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธาว่า มีสภาพเสมือนกับปศุสัตว์ในหลายอายุระดัวยกัน เช่น คำรัสของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลาที่ว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธานั้น อุปมาดังผู้ที่ส่งเสียงทวาดสิ่งที่มีมันฝรั่งไม่รู้เรื่อง นอกจาก เสียงเรียกและเสียงตะโกนเท่านั้น พวกเขาคือคนหูหนวก เป็นใบ้ ตาบอด ดังนั้น พวกเขาจึงไม่เข้าใจ” (อัล-กุรอาน 2/171) และอายะฮฺที่ว่า “หรือเจ้าจะคิดว่า ส่วนใหญ่ของพวกเขาจะได้ยิน หรือใช้สติปัญญา พวกเขามีใช้อื่นใดดอก นอกจากเป็นเช่นปศุสัตว์ ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขายังหลงทางยิ่งกว่าเสียอีก” (อัล-กุรอาน 25/44)

พระองค์ยังทรงนำปศุสัตว์มาเปรียบเทียบกับกรดำเนินชีวิตของพวกเขาด้วยเช่นกัน ดังอายะฮฺที่ว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น พวกเขาจะหลงระเหิงและกินเยี่ยงปศุสัตว์กิน และไฟนรกคือที่อยู่ของพวกเขา” (อัล-กุรอาน 47/12)

2.3.2 สุนัข คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งสุนัข ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “ดังนั้น อุปมาเขาผู้นั้น อุปมาดังสุนัข หากเจ้าขับไล่มัน มันก็จะหอบแลบลิ้นห้อย หรือถ้าเจ้าปล่อยมันไว้ มันก็จะหอบแลบลิ้นห้อย นั่นแหละคืออุปมาของกลุ่มชนที่ปฏิเสธบรรดาโองการของเรา ดังนั้น เจ้าจงเล่าเรื่องราวเหล่านั้นเถิด เพื่อว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ” (อัล-กุรอาน 7/176)

2.3.3 แมงมุม คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้ตั้งภาคีต่อพระผู้เป็นเจ้าประหนึ่งแมงมุม ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ยึดเอาอื่นจากอัลลอฮ์เป็นผู้คุ้มครอง อุปมาดังแมงมุมที่ชักใยทำรัง และแท้จริง รังที่บอบบางที่สุดคือรังของแมงมุม หากพวกเขาารู้” (อัล-กุรอาน 29/41)

2.3.4 ตึกแต่น คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพมนุษย์ในวันฟื้นคืนชีพประหนึ่งตึกแต่น ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “สายตาของพวกเขาจะลดต่ำลงขณะที่พวกเขาออกจากกุบฏีร์เสมือนหนึ่งพวกเขาเป็นตึกแต่นที่บิ่นว่อน” (อัล-กุรอาน 54/7)

2.3.5 แมลง คัมภีร์อัล-กุรอาน เปรียบเทียบสภาพมนุษย์ในวันฟื้นคืนชีพประหนึ่งแมลงด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “วันที่มนุษย์จะเป็นเช่นแมลงที่กระจายว่อน” (อัล-กุรอาน 101/4)

2.3.6 ลา คัมภีร์อัล-กุรอาน ได้ยกตัวอย่างลาในการอุปมาอุปไมยไว้ใน 2 อายะฮ์ด้วยกัน อายะฮ์แรกเกี่ยวกับลักษณะท่าทีของพวกยะฮูดที่มีต่อคัมภีร์ของพวกเขา หรืออีกนัยยะหนึ่งหมายรวมถึงผู้ที่ได้รับคัมภีร์แต่ไม่ยึดถือปฏิบัติตาม ดังที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์วะตะอาลา ตรัสไว้ ความว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์แต่เราถอดแล้วพวกเขามีได้ปฏิบัติตามที่พวกเขาได้รับมอบอุปมาดังลาที่แบกหนังสือจำนวนหนึ่ง (บนหลังของมัน) สภาพของหมู่ชนที่ปฏิเสธสัญญาต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ มันช่างชั่วช้าจริงๆ และอัลลอฮ์จะไม่ทรงชี้แนวทางแก่หมู่ชนผู้ก่อกรรม” (อัล-กุรอาน 62/5)

และอีกอายะฮ์หนึ่งเป็นการเปรียบเทียบสภาพความตื่นตระหนกของผู้ปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งลาที่แตกตื่น “ดังนั้น เกิดอะไรขึ้นแก่พวกเขาหรือ? เมื่อพวกเขาผินหลังออกห่างจากการเตือนสติ ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นลาเปรี้ยวที่ตื่นตระหนก” (อัล-กุรอาน 74/49-50)

2.4 การเปรียบเทียบกับพืช อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์วะตะอาลา ทรงนำพืชซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวมนุษย์มาเปรียบเทียบในอุปมาอุปไมยของพระองค์ดังต่อไปนี้

2.4.1 เมล็ดพืช คัมภีร์อัล-กุรอาน ระบุการเปรียบเทียบด้วยเมล็ดพืชไว้ 2 แห่ง ในเรื่องราวที่ต่างกัน อายะฮ์แรกเป็นการอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับอันสังค์ผลบุญของการบริจาคทานในหนทางของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮ์วะตะอาลา ดังอายะฮ์ที่ว่า “อุปมาการบริจาคของบรรดาผู้ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาไปในหนทางของอัลลอฮ์ อุปมาดังเมล็ดพืชที่งอกออกมา 7 รวง และแต่ละรวงมี 100 เมล็ด ในทำนองเดียวกัน อัลลอฮ์ทรงทบทวีทานของผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ เพราะอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงไพบูลย์ ผู้ทรงรอบรู้” (อัล-กุรอาน 2/261)

และอีกอายะฮ์หนึ่งเกี่ยวกับความประเสริฐของบรรดาศอฮาบะฮ์ ดังอายะฮ์ที่ว่า “มุฮัมมัด นั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ และบรรดาผู้ที่อยู่ร่วมกับเขาเป็นผู้ซึ่งกรำกร้าหาญต่อบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา เป็นผู้เฝ้าดูแลในระหว่างพวกเขาด้วยกันเอง เจ้า (มุฮัมมัด) จะเห็นว่าเขาเป็นผู้รูกัวะ เป็นผู้สุญูด เพื่อแสวงหาคุณความดีจากอัลลอฮ์และความโปรดปราน (ของพระองค์)

เครื่องหมายของพวกเขาอยู่บนใบหน้าของพวกเขาเนื่องจากร่องรอยของการสูญญานั้น นั่นคืออุปมาของพวกเขาที่มีอยู่ในเตารอต และอุปมาของพวกเขาที่มีอยู่ในอินฎีล อุปมาไม่ดั่งเมล็ดพืชที่แตกหน่อหรือมีกิ่งก้านของมันงอกเงยออกมา แล้วทำให้มันงอกงาม แล้วมันก็เติบโตแข็งแรง และทรงตัวอยู่ได้บนลำต้นของมัน นำความปลื้มปิติมาให้แก่ผู้ปลูกหว่าน เพื่อที่พระองค์จะทรงยังความโกรธแค้นแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา อันเนื่องมาจากพวกเขา (บรรดาผู้ศรัทธา)” (อัล-กุรอาน 48/29)

2.4.2 เรือกสวน คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการบริจาคตานในหนทางของอัลลอฮ์ประหนึ่งเรือกสวน ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขา เพื่อแสวงหาความพอพระทัยของอัลลอฮ์ และเพื่อเพิ่มความหนักแน่นแก่ตัวของพวกเขาเอง อุปมาไม่ดั่งสวนหนึ่งตั้งอยู่ ณ พื้นที่ราบสูงซึ่งมีฝนหนักกระหน่ำลงมา ต่อจากนั้นก็ให้ผลผลิตของมันเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า แต่ถึงแม้มันไม่มีฝนหนักกระหน่ำลงมาก็ตาม ก็ยังมีฝนประปรายอยู่นั่นเอง และอัลลอฮ์ทรงมองเห็นการกระทำของพวกเขาเจ้าทั้งหมด” (อัล-กุรอาน 2/265)

2.4.3 ต้นไม้ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการศรัทธาประหนึ่งต้นไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และเปรียบเทียบการปฏิเสธศรัทธาประหนึ่งต้นไม้ที่อับเฉา ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า อัลลอฮ์ทรงยกอุทาทหารณไว้ว่า อุปมาคำพูดที่ดีนั้น อุปมาไม่ดั่งต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึก มันคง และกิ่งก้านของมันชูช่อขึ้นไปยังท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกฤดูกาล โดยอนุমิตีแห่งพระเจ้าของมัน และอัลลอฮ์ทรงยกอุทาทหารณแก่ปวงมนุษย์เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก และอุปมาคำพูดที่เลวนั้น อุปมาไม่ดั่งต้นไม้ที่อับเฉาถูกถอนรากออกจากพื้นดิน ไม่มีความมั่นคงสำหรับมัน” (อัล-กุรอาน 14/24-26)

2.4.4 ต้นอินทผลัม คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการถูกลงโทษที่กลุ่มชนอ้าดได้รับประหนึ่งต้นอินทผลัม ดังปรากฏในคำรัสต่อไปนี่ “ลมพายุได้พัดกระชากผู้คนคล้ายกับว่าพวกเขาเป็นต้นอินทผลัมที่ถูกถอนออกจากราก” (อัล-กุรอาน 54/20) และอีกคำรัสหนึ่งความว่า “พระองค์ทรงให้ภัยนั้นเกิดขึ้นแก่พวกเขา เจ็ดคืนกับแปดวันต่อเนื่องกัน แล้วเจ้าจะเห็นหมู่ชนนั้นนอนตายอยู่เช่นนั้นประหนึ่งต้นอินทผลัมกลวงที่ล้มระเนระนาด” (อัล-กุรอาน 69/7)

2.4.5 ไปไม้ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการถูกลงโทษของกองทัพซ้างและพลพรรคประหนึ่งไปไม้ ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “แล้วพระองค์ได้ทรงทำให้พวกเขาเป็นเช่นไปไม้ที่

ถูก (สัตว์) กัดกิน” (อัล-กุรอาน 105/5)

2.5 การเปรียบเทียบกับสรรพสิ่ง สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ถูกนำมาเปรียบเทียบใน คัมภีร์อัล-กุรอาน อาทิ

2.5.1 ก้อนหิน คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบหัวใจที่แข็งกระด้างของชาวยะฮูด ประหนึ่งก้อนหิน ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “แล้วหลังจากนั้น หัวใจของพวกเขาก็แข็งกระด้าง มัน ประดุจหินหรือแข็งกระด้างยิ่งกว่า และแท้จริง จากบรรดาหินนั้นมีส่วนที่มีบรรดาธารน้ำพวยพุ่ง ออกมาจากมัน และแท้จริง จากบรรดาหินนั้นมีส่วนที่แตกออก แล้วมีน้ำไหลออกมา และแท้จริง จากบรรดาหินนั้นมีส่วนที่ทลายลง เนื่องจากความเกรงกลัวอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์มีทรงเฉยเมยต่อสิ่ง ที่พวกเขากระทำกัน” (อัล-กุรอาน 2/74)

และอีกคำรัสหนึ่งเป็นการใช้ก้อนหินเปรียบเทียบกับอานิสงค์อันเป็นโมฆะของผู้ที่ไม่ได้ บริจาคทานหรือทำความดีเพื่ออัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะฮาลา ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “โอ้ บรรดาผู้ที่ มีศรัทธาแล้วทั้งหลาย พวกเจ้าจงอย่าทำลายการทำทานของพวกเขา โดยการล่าเล็ก และยังการ ระราน ประดุจผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์ของพวกเขาเพื่อโอ้อวดมนุษย์ และเขาไม่ศรัทธาในอัลลอฮ์ และวัน สุดท้ายเลย แท้จริง เขาผู้นั้น อุปมาอุปไมยดังก้อนหินเกลี้ยงซึ่งมีดินติดอยู่บนมัน ต่อมาเมื่อฝนหนัก ได้กระหน่ำลงมาจนทิ้งมันไว้ในสภาพเกลี้ยงเกลา (ดินที่ติดอยู่แต่เดิมถูกฝนชะไม่มีเหลือ) พวกเขา ไม่อาจ (ได้รับกุศลจากการทำทานนั้น) สักสิ่งเดียวจากที่พวกเขาได้พากเพียรไว้ และอัลลอฮ์ไม่ทรง ชื่นนากลุ่มชนผู้เนรคุณ” (อัล-กุรอาน 2/264)

2.5.2 สายลม คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการบริจาคทานด้วยความโอ้อวด ประหนึ่งลมเย็นจัด ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “อุปมาสิ่งที่พวกเขาบริจาคไปในชีวิตความเป็นอยู่ แห่งโลกนั้นนั้น อุปไมยดังสายลมซึ่งมีความเย็นจัดได้ประสบแก่พืชผลของพวกเขาหนึ่งที่ธรรมชาติ ต่อตนเอง แล้วได้ทำลายพืชผลนั้น อัลลอฮ์มิได้ทรงธรรมชาติแก่พวกเขา แต่ทว่าพวกเขาต่างหากที่ธรรมชาติ ต่อตัวของพวกเขาเอง” (อัล-กุรอาน 3/117)

2.5.3 น้ำฝน อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่เปรียบเทียบกับน้ำฝนนั้น มี ปรากฏในหลายคำรัสด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับแง่คิดการดำเนินชีวิตและบั้นปลายของโลกใบนี้ แต่คงความแตกต่างในการใช้สำนวนภาษา เพื่อให้เกิดความหลากหลายในวิธีการยกตัวอย่างแต่

ยังคงรักษาไว้ซึ่งจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน ดังตัวอย่างดาร์สต่อไปนี้ “แท้จริง อุปมาชีวิตในโลกนี้ อุปมาดั่งน้ำฝนที่เราได้ให้มันหลั่งลงมาจากฟากฟ้า พืชผลของแผ่นดินได้คละเคล้ากับน้ำนั้น มนุษย์และปศุสัตว์ใช้บางส่วนของมันกินเป็นอาหาร จนกระทั่งเมื่อแผ่นดินได้เริ่มปรากฏความงดงามของมัน และถูกประดับด้วยพืชผลอย่างสวยงาม เจ้าของของมันก็คิดว่า แท้จริง พวกเขามีอำนาจมีกรรมสิทธิ์เหนือมัน แล้วคำบัญชาของเราได้มายังมันในเวลากลางคืนหรือเวลากลางวัน แล้วเราได้ทำให้มันถูกเก็บเกี่ยวเสมือนกับว่าไม่เคยมีการปลูกหว่านมาแต่วันวานเลย เช่นนั้นแหละ เราได้จำแนกโครงการต่างๆ แก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ” (อัล-กุรอาน 10/24)

อีกดาร์สหนึ่งพระองค์ได้ทรงเปรียบเทียบไว้ในทำนองเดียวกันว่า “และจงยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้แก่พวกเขา ประดุจดั่งน้ำที่เราให้มันหลั่งลงมาจากฟากฟ้า ดังนั้น พืชผลในแผ่นดินก็จะคลุกเคล้าไปกับน้ำนั้น แล้วมันก็แห้งกรังเป็นเศษเป็นชิ้น ซึ่งลมจะพัดมันให้ปลิวว่อน และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่ง” (อัล-กุรอาน 18/45)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮูวะตะฮาลา ได้ทรงเปรียบเทียบความหลอกลวงของโลกนี้เสมือนกับน้ำฝนที่ส่งผลแก่พืชผลเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ดังปรากฏในดาร์สที่ว่า “พึงทราบเถิดว่า แท้จริง อุปมาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้นั้น มิใช่อื่นใดนอกจากเป็นการละเล่นและการสนุกสนานร่าเริง และสิ่งประดับประดา และการโอ้อวดประกวดประชันกันในระหว่างพวกเจ้า และการแข่งขันกันสะสมในทรัพย์สินและลูกหลาน อุปมาดั่งน้ำฝนที่ทำให้พืชผลงอกเงยยังความพึงพอใจให้แก่ลิกร แล้วมันก็เหี่ยวแห้งเฉาลง เจ้าจะเห็นมันเป็นสีเหลือง แล้วมันก็กลายเป็นเศษเป็นชิ้นแห้ง ส่วนในวันปรโลกนั้น มีการลงโทษอย่างแสนสาหัส และมีการอภัยโทษ และมีความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ และการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้นั้นมิใช่อื่นใด นอกจากการแสวงหาผลประโยชน์แห่งการหลอกลวงเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 57/20)

สำหรับน้ำฝนยังถูกนำมาเปรียบเทียบในอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพของผู้หน้าให้หลังหลอก ดังที่พระองค์ตรัสว่า “หรือประหนึ่งฝนที่หลั่งลงมาจากฟากฟ้าโดยที่ในฝนนั้นมีทั้งบรรดาความมืด ฟ้ามืดและฟ้าแลบ พวกเขาจึงเอานิ้วมือของพวกเขาอุดหูของพวกเขาไว้เนื่องจากฟ้าผ่า ทั้งนี้ เพราะหวาดกลัวความตาย และอัลลอฮ์ นั้นทรงล้อมบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเหล่านั้นไว้แล้ว” (อัล-กุรอาน 2/19)

2.5.4 ชี้อัฒ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการทำงานของปฏิบัติเสฐศรัทธาประหนึ่ง ชี้อัฒ ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “บรรดาผู้ปฏิบัติเสฐศรัทธาต่อพระเจ้าของพวกเขา อุปมาการทำงานของ พวกเขา อุปมาดังชี้อัฒ เมื่อลมพัดมันไปอย่างแรงในวันมีพายุ พวกเขาไม่มีอำนาจในสิ่งที่พวกเขา แสงหาไว้แต่อย่างใด นั่นคือการหลงทางที่ไกลลิบ” (อัล-กุรอาน 14/18)

2.5.5 ช่องผนังและดวงดาว คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบดวงประทีปของพระเจ้า เป็นเจ้าประหนึ่งช่องผนังบรรจุตะเกียง และเปรียบเทียบโคมแก้วประหนึ่งดวงดาว ดังปรากฏใน คำรัสที่ว่า “อัลลอฮฺทรงเป็นดวงประทีปแห่งบรรดาชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน อุปมาดวงประทีป ของพระองค์ อุปมาดังช่องตามผนังที่มีตะเกียง ตะเกียงนั้นอยู่ในโคมแก้ว โคมแก้วเป็นเสมือน ดวงดาวที่ประกายแสง ถูกจุดจากน้ำมันของต้นไม้ที่มีความจำเริญคือต้นมะกอก มันมิได้อยู่ทาง ตะวันออกและมีได้อยู่ทางตะวันตก น้ำมันของมันแทบเปล่งประกายแสงออกมา แม้ไฟมิได้ กระทบกับมัน ดวงประทีปซ้อนดวงประทีป อัลลอฮฺทรงนำทางด้วยดวงประทีปของพระองค์แก่ผู้ที่ พระองค์ทรงประสงค์ และอัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์ทั้งหลายนี้เพื่อมนุษยชาติ และอัลลอฮฺเป็นผู้ทรง ครอบรู้ทุกสิ่ง” (อัล-กุรอาน 24/35)

2.5.6 ภาพลวงตา คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการทำงานของปฏิบัติเสฐศรัทธา ประหนึ่งภาพลวงตา ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “และบรรดาผู้ปฏิบัติเสฐศรัทธานั้น การงานของพวกเขา เปรียบเสมือนภาพลวงตา ณ ที่ราบโล่งเตียน คนที่กระหายน้ำคิดว่ามันเป็นแอ่งน้ำ เมื่อพวกเขา มาถึงมัน เขาจะไม่พบสิ่งใดเลย แต่เขาได้พบอัลลอฮฺทรงอยู่ประจันหน้าเขา แล้วพระองค์ทรงตอบ แทนบัญชาการงานของเขาอย่างครบครัน และอัลลอฮฺนั้นทรงเป็นผู้รับเร่งในการตอบแทน” (อัล-กุรอาน 24/39)

2.5.7 ไข่มุก การเปรียบเทียบกับไข่มุกในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น ส่วนมากเป็นการ บรรยายถึงคุณลักษณะของหญิงสาวบริสุทธิ์ที่จะมาเป็นคู่ครองของผู้ศรัทธาอันเป็นรางวัลตอบแทนแก่เขาในสรวงสวรรค์ ดังตัวอย่างคำรัสต่อไปนี้ “และ ณ ที่พวกเขานั้นมีบรรดาหญิงบริสุทธิ์ผู้ ลดสายตาลงต่ำ มีดวงตาโตกลมสวยงาม เหมือนหนึ่งพวกนางเป็นไข่มุกถูกหุ้มเปลือกเอาไว้” (อัล-กุรอาน 37/48-49) และเช่นเดียวกันกับคำรัสที่ว่า “และหญิงสาวที่มีนัยน์ตาคมสวยงาม ประหนึ่งไข่มุกที่ถูกพิทักษ์รักษาไว้อย่างดี” (อัล-กุรอาน 56/22-23)

ไข่มุกยังถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับความขาวบริสุทธิ์ของเด็กที่รับใช้ในสรวงสวรรค์ ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “สำหรับพวกเขามีเด็กวัยรุ่นนวนเวียนรับใช้พวกเขา ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นเช่นไข่มุกที่ถูกปกปิดเอาไว้” (อัล-กุรอาน 52/24)

2.5.8 ทับทิมและปะการัง คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบความบริสุทธิ์ของสาวสวรรค์ประหนึ่งทับทิมและปะการัง ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “ประหนึ่งว่าพวกนางเป็นทับทิม และปะการัง” (อัล-กุรอาน 55/58)

2.5.9 ภูเขา คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบเรือประหนึ่งภูเขา ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “และหนึ่งจากบรรดาสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ มีบรรดานาวาที่แล่นอย่างราบเรียบอยู่ในท้องทะเลประดุจดังภูเขา” (อัล-กุรอาน 42/32)

2.5.10 ชีผึ้ง คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการแตกสลายของชั้นฟ้าประหนึ่งชีผึ้งที่หลอมละลาย ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “ครั้นเมื่อชั้นฟ้าแตกกระจายออก มันจะกลายเป็นสีแดงคล้ายชีผึ้ง” (อัล-กุรอาน 55/37)

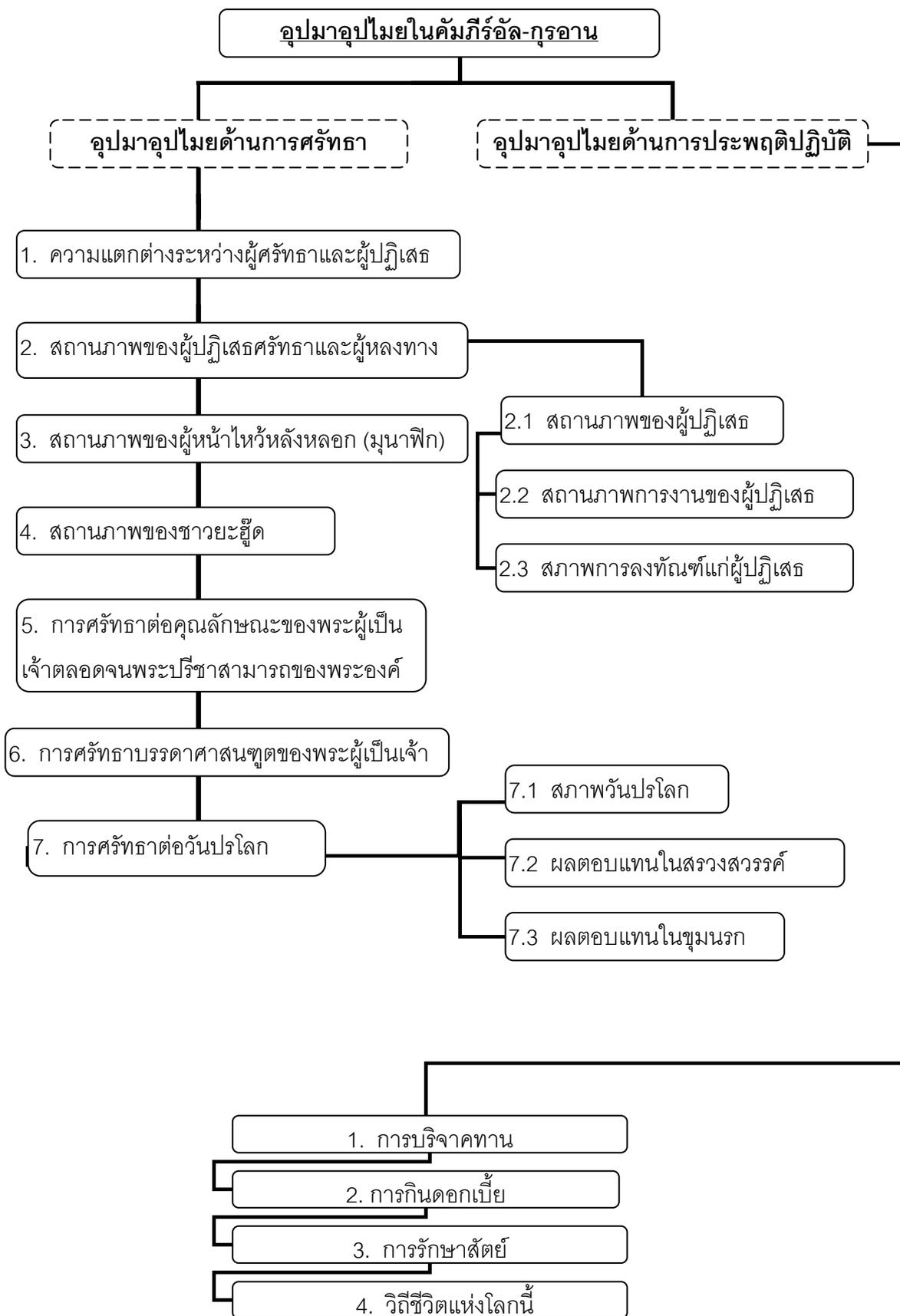
2.5.11 ท่อนไม้ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบผู้หน้าไหว้หลังหลอกประหนึ่งท่อนไม้ ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “และเมื่อเจ้าได้เห็นพวกเขาแล้ว รูปร่างของพวกเขาจะเป็นที่พึงพอใจแก่เจ้า และหากพวกเขาพูด เจ้าก็จะฟังคำพูดของพวกเขา ประหนึ่งว่าพวกเขาเป็นท่อนไม้ที่ถูกยึดไว้ พวกเขาคิดว่า ทุก ๆ เสียงร่ำร้องนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกเขา พวกเขาคือศัตรู ดังนั้น จงระวังพวกเขา ขออัลลอฮฺทรงให้พวกเขาประสบกับความอัปยศ เหตุไฉนพวกเขาจึงหันเหออกไปทางอื่น” (อัล-กุรอาน 63/4)

2.5.12 ขนสัตว์ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการแตกสลายของภูเขาในวันปรโลกประหนึ่งขนสัตว์ ดังปรากฏในคำรัสที่ว่า “และบรรดาภูเขาจะเป็นเช่นขนสัตว์ที่ปลิวว่อน” (อัล-กุรอาน 101/5)

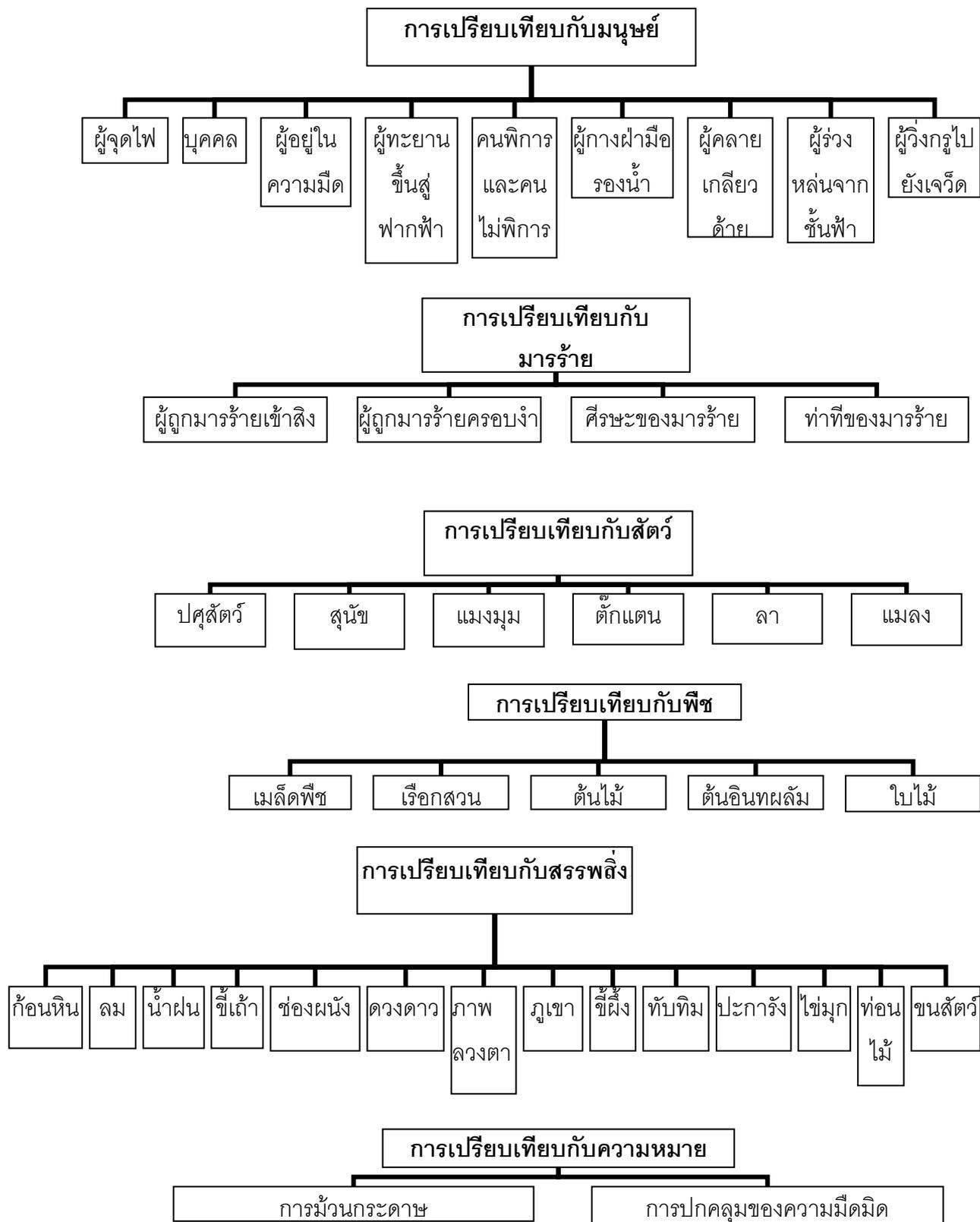
2.6 การเปรียบเทียบกับความหมายนามธรรม ความหมายที่เป็นอาการนามซึ่งปรากฏในอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ได้แก่

2.6.1 การม้วนกระดาษ คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบการม้วนชั้นฟ้าของพระเจ้า เป็นเจ้าประหนึ่งการม้วนกระดาษ ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “วันซึ่งเราจะม้วนชั้นฟ้า ประหนึ่งการม้วนแผ่นกระดาษสำหรับการบันทึก ดังเช่นที่เราได้เริ่มให้มีการบังเกิดครั้งแรก เราจะให้มันกลับเป็นขึ้นมาอีก เป็นสัญญาผูกพันกับเรา แท้จริง เราเป็นผู้กระทำอย่างแน่นอน” (อัล-กุรอาน 21/104)

2.6.2 การปกคลุมของความมืดมิด คัมภีร์อัล-กุรอานเปรียบเทียบสภาพการงานของผู้ปฏิเสธศรัทธาและการหลงทางประหนึ่งการปกคลุมของความมืดมิด ดังปรากฏในดำรัสที่ว่า “หรือเปรียบเสมือนความมืดมิดทั้งหลายในท้องทะเลลึก มีคลื่นซ้อนคลื่นท่วมมิดตัวเขา และเบื้องบนของมันก็มีเมฆหนาที่บดบังกันชั้นแล้วชั้นเล่า เมื่อเขาเอามือของเขาออกมา เขาแทบจะมองไม่เห็นมัน และผู้ใดที่อัลลอฮ์ไม่ทรงทำให้เขาได้รับแสงสว่าง เขาก็จะไม่ได้รับแสงสว่างใดๆ เลย” (อัล-กุรอาน 24/40)

ภาพที่ 1 ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านเนื้อหา

ภาพที่ 2 ประเภทอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

บทที่ 4

วิเคราะห์อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเชิงการประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานนับเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากคำสอนและอุทาหรณ์จากคัมภีร์ทั้งหมด ที่พระเจ้าเป็นเจ้าของประทานเป็นข้อคิดและแนวทางการดำเนินชีวิตแก่มนุษยชาติ มาตรฐานที่ผู้วิจัยไม่อาจรวบรวมในทุกส่วนที่เกี่ยวกับอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ทั้งหมด แต่จากส่วนหนึ่งที่หยิบยกไว้ ณ ที่นี้ก็เป็นการเพียงพอแล้วว่า คัมภีร์อัล-กุรอานคือธรรมนูญชีวิตของมนุษยชาติอย่างแท้จริง ดังจะจำแนกให้ทราบ ว่า อุปมาอุปไมยอันเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของคำสอนในคัมภีร์อันประเสริฐนี้ได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมอย่างไร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกับการพัฒนาชีวิต

กล่าวได้ว่าเนื้อหาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานส่วนใหญ่ ล้วนมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการศรัทธา (Faith) เป็นสำคัญ อันเป็นการสอดคล้องกับข้อบังคับขั้นพื้นฐานของผู้เป็นมุสลิมที่ว่า ต้องมีศรัทธามั่นในการเป็นพระเจ้าของเอกองค์อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา และศรัทธามั่นในการเป็นศาสนทูตของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลิลอสุอะลัยฮิวะซัลลิม เพราะอิสลามเป็นศาสนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศรัทธาต่อพระเจ้า อันใดที่นำไปสู่การปฏิเสธศรัทธาและการฝ่าฝืนต่อพระองค์ จึงเป็นสิ่งที่อิสลามเน้นกำชับให้หลีกเลี่ยงอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อพิทักษ์ปกป้องชีวิตของผู้ศรัทธาให้บริสุทธิ์และปลอดภัยจากแนวทางที่หลงผิดทั้งปวง

เมื่อศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีมาตรฐานวัดความดีความชั่วด้วยบรรทัดฐานที่คงที่และไม่เปลี่ยนแปลง เจือปนในการจำแนกระหว่างผู้ยอมรับในพระเจ้าและผู้ปฏิเสธพระเจ้าจึงอยู่ที่ “การมีศรัทธา” ซึ่งศรัทธาในที่นี้ ลึกซึ้งกว่าการเอ่ยวาจายอมรับเห็นพ้องว่าโลกนี้ย่อมมีพระเจ้าผู้สร้าง (Creator) แต่ศรัทธาในที่นี้ หมายรวมถึง การเชื่อมั่น ยอมรับ ยอมจำนนโดยดุษฎีต่อการเป็นพระเจ้าเพียงองค์เดียวของ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ผู้ทรงสรรค้สร้างสรรพสิ่งทั้งมวล ยอมรับในคุณลักษณะและพระนามต่างๆ ของพระองค์ ศรัทธามั่นต่อบรรดาศาสนทูตที่พระองค์ทรงแต่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นผู้ตักเตือนและนำทางแก่มนุษยชาติ ศรัทธามั่นต่อบรรดาอากิอะฮ์ของ

พระองค์ บรรดาคัมภีร์ของพระองค์ที่ทรงประทานแก่ศาสนทูตในอดีต มีศรัทธาในวันสิ้นโลกโดยเชื่อมั่นว่า มนุษย์จะต้องถูกให้ฟื้นคืนชีพอีกครั้ง เพื่อรับการตอบแทนตามผลกรรมของเขาที่เคยกระทำไว้ครั้งยังมีชีวิต และประการสุดท้ายคือ ศรัทธามั่นว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นทั้งดีและร้าย ล้วนอยู่ในกฎสภาพการณ์และเจตจำนงของพระองค์ ดังฮะดีษของท่านศาสนทูตที่กล่าวยืนยันถึงการศรัทธาข้างต้นว่า “การศรัทธานั้น คือ การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดารอซูลของพระองค์ ต่อวันสิ้นโลก และคือการที่ท่านศรัทธาต่อกำหนดสภาพการณ์ทั้งดีและร้าย (ว่าเป็นกำหนดของพระองค์)”²⁶

การศรัทธาดังกล่าวข้างต้นถือเป็นหลักการศรัทธา (อัครกานูลอิมาน) (Basic Element of Faith) ที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้เป็นมุสลิม ซึ่งผู้เป็นมุสลิมจะปฏิเสธข้อหนึ่งข้อใด หรือสงสัยเคลือบแคลงใดๆ ในเรื่องเหล่านี้ไม่ได้เป็นอันขาด หากเขาปฏิเสธไม่ยอมรับในหลักศรัทธาข้างต้น ก็เท่ากับว่าเขาได้สิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม (มูรตัด) (Renegade) คำจำกัดความของศรัทธาในศาสนาอิสลาม จึงอยู่ในเงื่อนไขเฉพาะที่แตกต่างจากความหมายการศรัทธาโดยทั่วไป ซึ่งการศรัทธา ณ ที่นี้ จำเป็นที่จะต้องเอ่ยวาจายอมรับด้วยคำพูด เชื่อมมั่นด้วยหัวใจ และแสดงออกถึงการศรัทธาด้วยการปฏิบัติอย่างจริงจัง 3 สิ่งนี้จะแยกจากกันไม่ได้เป็นอันขาด จะแสดงออกอย่างหนึ่งและละทิ้งอีกอย่างหนึ่งก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน พลังแห่งศรัทธาของบุคคลจึงสามารถเพิ่มพูนขึ้นได้ด้วยการเชื่อฟังปฏิบัติตามบัญชาใช้ของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ขณะเดียวกันก็สามารถลดทอนลงได้หากฝ่าฝืนพระองค์อยู่เสมอ (Al-Faozan, 2001: 131)

ดังนั้น เรื่องหลักศรัทธา (อิมาน) จึงนับเป็นประเด็นสำคัญสูงสุดของชีวิตมุสลิม การรักษาชีวิตให้ดำรงมั่นอยู่ในการศรัทธาที่ถูกต้อง จึงถือเป็นหน้าที่จำเป็นที่ต้องทำให้ฝังลึกอยู่ในจิตวิญญาณของมุสลิม หากย้อนดูตัวอย่างจากหน้าประวัติศาสตร์แล้ว ศาสนาอิสลามได้เข้ามาปฏิรูป (Reform) ระบบอบความเชื่อที่มลายในยุคนสมัยที่แวดล้อมด้วยสิ่งชั่วร้าย สกปรกโสภณที่สุด (ยุคญาฮิลียะฮ์) (Pre-Islamic epoch) ซึ่งมีแต่การกดขี่ข่มเหง การเป็นอริศัตรู อีกทั้งยังอับอวลด้วยอบายมุขทุกรูปแบบที่ครอบงำแทรกซึมในวิถีชีวิตของคนยุคนั้น การเปลี่ยนแปลงจากด้านมืดสู่ด้านสว่าง จากสีดำสู่สีขาว จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สาหัสสากรรจ์ ดังนั้น ช่วงระยะเวลา 13 ปีที่ท่านศาสนทูตอดทนเชิญชวนชาวเมืองมักกะฮ์ (Makkah) ตักเตือนแนะนำพวกเขาสู่แนวทางที่ถูกต้องเพื่อประโยชน์สุขของพวกเขาเองทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จึงถือเป็นช่วงเวลาสำคัญสูงสุดในการบ่ม

²⁶ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

เพาะการศรัทธาให้มั่นคงในจิตใจของพวกเขาเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า อิสลามไม่ได้เริ่มต้นด้วยการใช้ให้ทำหรือให้ยุติสิ่งใดในทันที แต่อิสลามดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน เปลี่ยนจากพฤติกรรม อุบนิสยที่ไม่ดีไม่งามทั้งหลาย ด้วยการเรียกร้องให้ศรัทธาและน้อมรับบัญชาจากอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา บัญญัติการประกอบศาสนกิจต่างๆ จึงล้วนประกาศบังคับใช้ ภายหลังจากการประกาศให้ศรัทธายอมรับในอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ ทั้งนี้ เพราะการเคารพภักดี และการประกอบศาสนกิจ ตลอดจนการกระทำทั้งหลาย จะไม่นับว่าถูกต้องตามทัศนะอิสลาม นอกจากการงานนั้นๆ ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของการศรัทธา ด้วยเหตุนี้ภายในระยะเวลาไม่นาน ประชาชาติแห่งยุคสมัยของท่านศาสนทูตก็กลายเป็นยุคสมัยที่ประเสริฐที่สุด ด้วยเพราะพลังการศรัทธาอันเป็นชนวนเบื้องต้นที่ทำหน้าที่จุดไฟในหัวใจให้พานพบกับแสงสว่างและความถูกต้อง

ทุกบทในคัมภีร์อัล-กุรอานล้วนแต่กล่าวถึงการยอมรับในเอกานุภาพของพระเจ้า (Islamic Monotheism) คัมภีร์อัล-กุรอาน จึงถือเป็นมูลฐานของหลักการศรัทธา และเป็นการประกาศแจ้งสัจธรรมอันชัดเจน (Al-Faozan, 2001: 5,7) ซึ่งวิธีการปลูกฝังความศรัทธาที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัล-กุรอานนั้น มีมากมายและหลากหลาย การยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยนับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ารูปแบบอื่น เพราะนอกจากจะเป็นอุทาหรณ์ข้อเตือนสติที่ชัดเจนแล้ว ยังเป็นสำนวนที่สละสลวย มีอรรถรส และง่ายตายต่อการเข้าใจ

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ตรัสไว้ความว่า “และแน่นอน เราได้ยกทุกๆ อุทาหรณ์ไว้ในอัล-กุรอานนี้สำหรับมนุษย์ เพื่อพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ” (อัล-กุรอาน 39/27) ท่านอิมาม ซาฟิฮียะรอฮิมะฮฺฮุ้ลลอฮ์ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- ปราชญ์นิติศาสตร์อิสลาม ได้เน้นถึงความสำคัญของอุทาหรณ์จากคัมภีร์อัล-กุรอานว่า “. . . นับเป็นอีกแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของศาสตร์จากอัล-กุรอาน เพราะถือเป็นองค์ความรู้ที่ชี้แนะถึงหนทางสู่การทำดีและการเชื่อฟังพระเจ้า เป็นเจ้า และเป็นการสร้างความกระจ่างชัดแก่วิธีการออกห่างจากการฝ่าฝืนต่อพระองค์. . .”

(As-Suyutii, 2006: 337)

จากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่ได้หยิบยกมาแล้วนั้นทำให้ทราบว่า เนื้อหาหลักในการเปรียบเทียบที่ปรากฏในคัมภีร์ จะเน้นให้ความสำคัญอย่างมากในด้านหลักการศรัทธา อันประกอบไปด้วยเนื้อหาในการเตือนให้พึงตระหนักถึงโทษทัณฑ์ของการปฏิเสธศรัทธา (Disbelief)

ลักษณะและฐานะของผู้ปฏิเสธศรัทธา ทั้งนี้ เพื่อให้มุสลิมระมัดระวัง ปกป้องตนเองให้พ้นจากสภาพดังกล่าว เพราะเป็นสภาพที่ทำให้ชีวิตตกอยู่ในความหายนะทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และสามารถกล่าวได้เช่นเดียวกันว่า การเปรียบเทียบที่ปรากฏส่วนใหญ่ นั้น เป็นการเปรียบเทียบด้านรูปธรรมที่สัมผัสได้ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานจึงสามารถทำหน้าที่สื่อสารความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนแก่ผู้ที่ศึกษาความหมาย ไม่สร้างความสับสนหรือเคลือบแคลงสงสัย เพราะสิ่งที่คัมภีร์อัล-กุรอานหยิบยกมาเปรียบเทียบนั้น มิได้ห่างไกลเกินกว่าที่สติปัญญาของมนุษย์จะเข้าถึง ซึ่งขอบเขตความเข้าใจนี้ก็มิได้ถูกจำกัดไว้เฉพาะแต่ระดับปัญญาชนเท่านั้น ดังกล่าว จึงเป็นการยืนยันถึงข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า ความสัมฤทธิ์ผลของการปลูกฝังคุณธรรม อบรมบ่มนิสัย ตลอดจนการพัฒนาชีวิตและสังคม จำเป็นต้องผ่านการกล่อมเกล้าในเชิงรูปธรรมที่มนุษย์สามารถสัมผัสจิตใจได้ เพราะไม่เพียงแต่จะง่ายต่อการเข้าใจในจุดมุ่งหมาย แต่ยังฝังแน่นในจิตสำนึกและความทรงจำอีกด้วยเช่นกัน Hamzawii (2006 cited Ali, 1992: 45) ซึ่งเน้นอนว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของอุปมาอุปไมยดังกล่าว ต้องการที่จะฟื้นฟูพัฒนาจิตใจ สติปัญญา และคุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปลูกฝังจิตใจให้คงมั่นในการศรัทธา

บ้านเรือนจะมั่นคงทนทาน ก็ด้วยเสาเข็มที่แข็งแรง ต้นไม้จะยืนต้นผลิบาน ก็ด้วยรากแก้วที่แข็งแรงหยั่งลึก ฉะนั้นใดก็ฉนั้นนั้น ชีวิตคนจะดำเนินไปได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง รอดพ้นจากการยุบของมารร้าย และหลุดพ้นจากการตกเป็นทาสเป็นเครื่องมือของมนุษย์ด้วยกัน ก็ด้วยการมีศรัทธา เชื่อมมั่นต่อผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง ศาสนาอิสลามถือว่า สิ่งแรกในการเรียนรู้ศาสนา คือ การรู้จักอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ผู้ทรงอภิบาล ดังนั้น การรู้จักพระองค์จึงถือเป็นจุดยืนของศาสนา และเป็นการสร้างฐานะอันมั่นคงแก่ผู้ศรัทธาอีกด้วย พระองค์ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ ความว่า

“มนุษย์เอ๋ย จงเคารพภักดีพระผู้เป็นเจ้าของพวกเจ้า ผู้ทรงบังเกิดพวกเจ้า และบรรดาผู้มาก่อนหน้าพวกเจ้า เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง” (อัล-กุรอาน 2/21)

“และผู้ที่เป็นที่เคารพภักดีของพวกเจ้า (พระเจ้า) นั้น มีองค์เดียวเท่านั้น ไม่มีพระเจ้าอื่นใดอีกนอกจากพระองค์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัล-กุรอาน 2/163)

“และไม่มีผู้ที่เป็นที่เคารพภักดีใดๆ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น” (อัล-กุรอาน 3/62)

“และเรามีได้ส่งศาสนทูตคนใดก่อนหน้าเจ้า นอกจากเราได้วะฮีย์ (Inspiration) แก่เขา ว่า แท้จริง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากข้า ดังนั้น พวกเจ้าจงเคารพภักดีต่อข้า” (อัล-กุรอาน 21/25)

ศาสนาอิสลามได้นำเสนอหลักการแห่งศาสนา (อركانอิสลาม) (Basic Element of Islam) อันถือเป็นสิ่งค้ำจุนการเป็นมุสลิมของศรัทธาชน มุสลิมจำต้องยืนหยัดอยู่บนหลักการ 5 ประการ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะอันโดดเด่นสำหรับศาสนาอิสลาม หลักการทั้ง 5 ปรากฏในฮะดีษของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัม ที่ว่า “อิสลามนั้น ถูกก่อตั้งอยู่บนหลักการ 5 ประการ คือ การกล่าวปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของพระองค์ การดำรงละหมาด การทำทาน (Zakat) การทำฮัจญ์ (Haj) และการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน”²⁷

การปฏิญาณตนยอมรับในพระเจ้าและศาสนทูตของพระองค์ ถือเป็นหลักการอิสลามอันดับแรกที่มีความสำคัญเหนือสิ่งใดอื่น การยอมรับในการเป็นพระผู้เป็นเจ้าของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา นั้น คือ การยอมรับ ยอมจำนน ในความยิ่งใหญ่ ในเอกานุภาพของพระองค์ พระองค์องค์เดียวเท่านั้นที่ทรงอภิสิทธิ์เหนือสิ่งอื่นใดในสากลโลก ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้อภิบาลให้บังเกิดสรรพสิ่งทั้งมวล ทรงจัดการ ทรงควบคุม ดูแล และทรงมีกรรมสิทธิ์สมบูรณ์ในการลิขิต มีอำนาจในการปกครอง และการบัญชาใช้ จึงไม่มีผู้ใดมีอำนาจสิทธิ์ขาดในสิ่งที่ตนไม่อาจมีกรรมสิทธิ์ได้อย่างแท้จริง พระองค์ตรัสไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ ความว่า “นั่นคือ อัลลอฮ์พระเจ้าของพวกเจ้า อำนาจการปกครองทั้งมวลเป็นสิทธิ์ของพระองค์ และสิ่งที่พวกเจ้าวิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้น พวกมันมิได้มีกรรมสิทธิ์ครอบครองสิ่งใดแม้แต่เยื้องบางๆ ที่หุ้มเมล็ดอินทผลัม” (อัล-กุรอาน 35/13) และอีกดำรัสหนึ่ง พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “พึงรู้เถิดว่า การบังเกิดและการบัญชาใช้นั้นเป็นสิทธิ์ของพระองค์เท่านั้น” (อัล-กุรอาน 7/54)

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวไว้ว่า “พระองค์ท่าน (อัลลอฮ์)

²⁷ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะฮ์และมุสลิม

คือพระเจ้าเป็นเจ้าของฟ้าและแผ่นดิน”²⁸

ความหมายของการศรัทธาในพระเจ้า นอกจากเป็นการยอมรับในเอกสิทธิ์ของพระองค์ใน การสรรสร้างและบริหารจัดการแล้ว (เตาฮีด อ์รฺรูบียะฮฺ)²⁹ การศรัทธาในพระเจ้าสำหรับศาสนา อิสลามยังหมายรวมถึง การยอมรับ เชื่อมั่น ในทุกพระนาม (Names) และคุณลักษณะ (Quality) ของพระองค์อีกด้วย (เตาฮีด อัสมาอฺอฺวฺชีฟาต)³⁰ เช่นกัน อันเป็นการยืนยันสิ่งที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺ วะตะอาลา ได้ทรงประกาศยืนยันเอาไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ หรือที่มีระบุไว้ในวาระของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮฺอฺลยฺฮฺวะซัลลิม โดยไม่มีการบิดเบือน ดีความ ยกเลิก หรือเปรียบเทียบกับความหมายใดอื่น คัมภีร์อัล-กุรอานระบุไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า

“และอัลลอฮ์นั้น มีบรรดาพระนามอันสวยงาม ดังนั้น พวกเจ้าจงเรียกหาพระองค์ ด้วย พระนามเหล่านั้นเถิด และจงปล่อยบรรดาผู้ที่ทำให้เฉในบรรดาพระนามของพระองค์เถิด พวกเขานั้นจะถูกตอบแทนในสิ่งที่พวกเขากระทำ” (อัล-กุรอาน 7/180)

“ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์ และพระองค์ผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น” (อัล-กุรอาน 42/11)

“และสำหรับอัลลอฮ์มีคุณลักษณะอันสูงส่ง และพระองค์คือผู้ทรงเกรียงไกร ผู้ทรงปรีชาญาณ” (อัล-กุรอาน 16/60)

พร้อมกันนี้การศรัทธาในการเป็นพระเจ้าของพระองค์ ยังหมายถึงเอกสิทธิ์ของการ ได้รับการเคารพภักดี (เตาฮีด อุลูฮียะฮฺ)³¹ พระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้น คือ ผู้สมควรได้รับการ สรรเสริญ และเทิดเกียรติ พระองค์คือ จุดหมายแห่งการอ้อนวอนขอ คือที่พึ่งหนึ่งเดียวของมนุษย์

²⁸ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

²⁹ หมายถึง เอกภาพในการเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา

³⁰ หมายถึง เอกภาพของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ในด้านพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ ซึ่งมุสลิม จำเป็นต้องศรัทธาและยอมรับทั้งพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ตามที่พระองค์ได้ทรงอธิบายไว้ในอัล-กุรอาน และตามที่ท่านศาสนทูตได้ชี้แจงไว้ในฮะดีษตามสภาพที่เป็นจริง (สายสัมพันธ์, 2533:8)

³¹ หมายถึง เอกภาพของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ในด้านการเคารพภักดี ซึ่งพระองค์ทรงมีกรรมสิทธิ์ในการ ได้รับการสรรเสริญ และทรงเป็นจุดหมายแห่งทุกการประกอบศาสนกิจ (อิบาดะฮฺ)

คือผู้ทรงลิขิตคุณและโทษ ทรงสิทธิ์ในการช่วยเหลือ ปกป้องคุ้มครอง และทรงสิทธิ์ขาดในการอภัยโทษ ดังนั้น จึงไม่มีผู้ใดในพิภพสามารถแอบอ้างสิทธิดังกล่าวได้อย่างแท้จริงโดยเด็ดขาด

การศรัทธาตามนัยยะนี้ จึงเป็นทั้งการให้ความหมายเชิงยืนยันและปฏิเสธแก่คำปฏิญาณตนของผู้เป็นมุสลิมที่ว่า “ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ” ซึ่งแปลว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ” (There is no God except Allah) ความหมายในเชิงยืนยัน คือ การยอมรับในสิทธิ์ขาดของพระองค์ ในเอกานุภาพของพระองค์ ผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงสูงส่ง ด้วยการเคารพภักดี (Worship) ประกอบศาสนกิจตามบัญชาใช้ของพระองค์ ส่วนความหมายในเชิงปฏิเสธในที่นี้ หมายถึง การยุติโดยเด็ดขาดจากการเคารพสักการะ นับถือกราบไหว้ จงรักภักดีจากสิ่งใดอื่นทั้งหลายทั้งปวง ในทุกรูปแบบทุกประการ ด้วยการเคารพเพื่อฟัง สวามิภักดิ์ต่ออัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าเพียงองค์เท่านั้น และไม่ยึดสิ่งใดอื่นเป็นภาคีในการเป็นพระเจ้าร่วมกับพระองค์ โดยเด็ดขาด (อุซตาส, 2549: 6)

อัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา ตรัสไว้ ความว่า “พระองค์ทรงเป็นองค์แรกและองค์สุดท้าย และทรงเปิดเผยและทรงเร้นลับ และพระองค์เป็นผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง” (อัล-กุรอาน 7/3)

“และเจ้า (มุฮัมมัด) จงถามผู้ที่เราได้ส่งมาก่อนเจ้าจากบรรดาศาสนทูตของเราว่า เรา (อัลลอฮ) ได้ตั้งพระเจ้าขึ้นมาหลายองค์ นอกเหนือไปจากพระผู้ทรงกรุณาปรานี เพื่อเคารพภักดี (อิบาดะฮฺ) กระนั้นหรือ?” (อัล-กุรอาน 43/45)

และอีกดำรัสหนึ่งพระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “และหากเจ้า (มุฮัมมัด) ถามพวกเขาว่าใครเป็นผู้สร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน แน่نونพวกเขาจะกล่าวว่า อัลลอฮ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) พวกท่านไม่เห็นดอกหรือว่า สิ่งที่พวกท่านวิงวอนขออื่นจากอัลลอฮนั้น หากอัลลอฮทรงประสงค์ให้มีความทุกข์ยากแก่ฉันแล้ว พวกมันจะปลดเปลื้องความทุกข์ยากของพระองค์ได้ไหม? หรือหากพระองค์ประสงค์ให้ความเมตตาแก่ฉัน พวกมันจะยับยั้งความเมตตาของพระองค์ได้ไหม? จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) อัลลอฮทรงพอเพียงแก่ฉันแล้ว แต่พระองค์เท่านั้น ที่บรรดาผู้มอบความไว้วางใจจะให้ความไว้วางใจ” (อัล-กุรอาน 39/38)

การศรัทธาต่ออัลลอฮ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา หากได้มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ ต่อพระองค์เองไม่

อำนาจของพระองค์มิได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อมนุษย์ศรัทธาหรือปฏิเสธพระองค์ หากแต่คุณ-
ประโยชน์ในการศรัทธา น้อมรับในความยิ่งใหญ่ สวามิภักดิ์ในอำนาจ และความปรีชาสามารถของ
พระองค์นั้น กลับส่งผลประโยชน์โดยตรงแก่มนุษย์ทั้งสิ้น การประกาศความศรัทธาของบุคคลที่มี
ต่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา นั้น เท่ากับเป็นการยอมจำนน ยอมรับในเอกานุภาพของพระองค์
โดยไม่มุ่งหวังสิ่งใด ไม่เกรงกลัวผู้ใด และไม่มีการเคารพสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ ขณะเดียวกันยัง
เป็นการแสดงความรักอันบริสุทธิ์ สมบูรณ์ แสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ เกิดทุนในความ
ยิ่งใหญ่ของพระองค์ ตามนัยยะแห่งพระนามอันไพจิตร และคุณลักษณะอันสูงส่งของพระองค์
(อิมรอน มะกุดี, 2549: 38,53)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ทรงให้มนุษย์เกิดมาพร้อมกับคุณสมบัติและสัญชาตญาณ
ต่างๆ มากมาย ทรงให้สติปัญญาเพื่อใช้พิจารณาไตร่ตรอง แต่การที่มนุษย์รักเพียงตนเองจึงเป็น
เหตุให้เกิดความโลภและความเห็นแก่ตัว มีความทะเยอทะยานใฝ่หาอำนาจและเกียรติยศ เพียง
เพราะมั่นใจในพลังกำลังและฐานะตำแหน่งของตน อุปนิสัยต่างๆ เหล่านี้ไม่อาจทำให้มนุษย์ใช้ชีวิต
ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ เพราะเมื่อทุกคนประพฤติตนตามอารมณ์อย่างเสรี โลกจึงเป็นเสมือนสนาม
รบ ที่มีสงครามเกิดขึ้นตลอดเวลา คนแข็งแรงรังแกคนอ่อนแอ คนมีอำนาจเอาเปรียบคนที่ด้อยกว่า
คนฉลาดดูถูกดูแคลนคนที่โง่กว่า เหล่านี้เป็นต้น อิสลามจึงมาเพื่อประสานช่องว่างแห่งการแก่งแย่ง
ชิงดีชิงเด่น การเอาวัดเอาเปรียบของมนุษย์ โดยวางกรอบอันรัดกุมเพื่อควบคุมมนุษย์มิให้ใช้
อิสระเสรีของความเป็นมนุษย์อย่างไร้ขอบเขต เมื่อมนุษย์ได้รู้ว่าตนนั้นกำลังอยู่ในสายตาของผู้ที่
ควบคุมเขาในทุกอิริยาบถ จิตสำนึกแห่งความยำเกรงจะเกิดขึ้น และหักห้ามเขาจากการกระทำ
ตามอำเภอใจ (สายสัมพันธ์, 2537: 48-49)

ขณะที่การศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดของมุสลิม สิ่งตรงกันข้ามและภาวะที่นำพาสู่สิ่งนั้น
จึงถือเป็นเรื่องร้ายแรงซึ่งอันตรายที่สุดสำหรับมุสลิมเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ คัมภีร์อัล-กุรอานจึงกล่าว
เตือนล่ำทาบถึงโทษทัณฑ์ของการปฏิเสธศรัทธา และบั่นปลายของผู้ปฏิเสธศรัทธา เพื่อให้มุสลิม
ตระหนักถึงความสำคัญของการศรัทธา ระมัดระวังจิตใจ มิให้หันเหไปตามการยุยงของอารมณ์
และมารร้าย

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ตรัสไว้ ความว่า

“และเจ้าอย่าตั้งพระเจ้าอื่นใดเคียงคู่กับอัลลอฮฺ มิฉะนั้นเจ้าจะถูกโยนลงนรก เป็นผู้ถูกลงโทษ ถูกขับไล่ออก” (อัล-กุรอาน 17/39)

“และเจ้าอย่าวิงวอนขอต่อสิ่งอื่นที่ไม่อำนาจประโยชน์แก่เจ้า และไม่ให้โทษแก่เจ้านอกเหนือจากอัลลอฮฺ หากเจ้ากระทำเช่นนั้น แท้จริง เมื่อนั้นเจ้าก็เป็นหนึ่งในหมู่ผู้ลบล้างการศรัทธา” (อัล-กุรอาน 10/106)

“แท้จริง ผู้ใดให้มีภาคีแก่อัลลอฮฺ แน่نون อัลลอฮฺจะทรงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขา และที่อยู่ของเขานั้นคือนรก และสำหรับบรรดาผู้ศรัทธานั้น ย่อมไม่มีผู้ช่วยเหลือใดๆ” (อัล-กุรอาน 5/72)

“และอย่าวิงวอนขอต่อพระเจ้าอื่นคู่เคียงกับอัลลอฮฺ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ทุกสิ่งย่อมพินาศนอกจากพระพักตร์ของพระองค์ การชี้ขาดเป็นสิทธิของพระองค์เท่านั้น และยังพระองค์เท่านั้นที่พวกเจ้าจะถูกนำกลับไป” (อัล-กุรอาน 28/88)

“และใครเล่าจะหลงผิดยิ่งไปกว่าผู้ที่อ้อนวอนร้องขอนอกเหนือจากอัลลอฮฺ ซึ่งผู้ที่ไม่ตอบรับ (การวิงวอนของเขา) จนถึงวันสิ้นโลก และพวกมันจะเป็นผู้เฉยเมยต่อการวิงวอนขอของพวกเขา” (อัล-กุรอาน 46/5)

ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“แท้จริง อัลลอฮฺได้ทรงหักห้ามนรกไว้สำหรับผู้ทีกล่าวว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ โดยมีความมุ่งมาดปรารถนาในการกล่าวนั้นเพื่อพระพักตร์ของอัลลอฮฺ (หมายถึงกล่าวด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อพระองค์)³² และอีกบทหนึ่งระบุว่า “ผู้ใดตายไป ขณะที่เขาวิงวอนขอต่อผู้อื่นนอกเหนือจากอัลลอฮฺ ด้วยการตั้งภาคีต่อพระองค์ เขาเข้านรก”³³

(มุฮัมมัด เหมอนุกูล, 2532: 31)

³² ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะและมุสลิม

³³ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะ

ทั้งในคัมภีร์อัล-กุรอานและในหะดีษของท่านศาสนทูตได้ย้ำเตือนเรื่องการศรัทธาและห้ามการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ใ่ว้อย่างมากมาย ทำนองเดียวกับที่ในคัมภีร์ได้ประมวลไว้ด้วยอุปมาอุปไมยที่สอดคล้องกับเรื่องนี้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่กล่าวถึงสถานภาพของผู้ปฏิเสธทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ตลอดจนสภาพความขาดทุนในโลกหน้าจากการงานที่ดีที่เขาได้เคยกระทำไว้ กล่าวถึงการศรัทธาต่อคุณลักษณะ (Quality) ของพระเจ้า และพระปรีชาสามารถ (Capability) ของพระองค์ การศรัทธาต่อศาสนทูต การศรัทธาต่อวันปรโลก ความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา สถานภาพของชาวยะฮูดและผู้หน้าไหว้หลังหลอก ดังกล่าว เป็นการอุปมาอุปไมยที่ปรับเปลี่ยนภาพที่เลื่อนกลาง ห่างไกลในความรู้สึกให้ชัดเจนและใกล้ตัวมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างภาพพจน์แก่ทุกคนชั้นสติปัญญาเพื่อสามารถซึบซับรับรู้และเข้าใจถึงนัยยะของการเปรียบเทียบนั้นๆ

ดังตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่เกี่ยวกับสภาพของเจ็ดหรือสิ่งที่มีมนุษย์วอนขอความช่วยเหลือ ดังดำรัสที่ว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ยึดเอาอื่นจากอัลลอฮ์เป็นผู้คุ้มครอง อุปไมยตั้งแมงมุมที่ชักใยทำรัง และแท้จริง รังที่บอบบางที่สุดคือรังของแมงมุม หากพวกเขาารู้” (อัล-กุรอาน 29/41) และอุปมาอุปไมยในคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ตรัสถึงสภาพการงานดีที่ผู้ปฏิเสธศรัทธาหวังว่าจะมีบุญกุศลหลงเหลือแก่เขาในวันแห่งการตอบแทน ดังดำรัสที่ว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น การงานของพวกเขาเปรียบเสมือนภาพลวงตา ณ ที่ราบโล่งเตียน ผู้ที่กระหายน้ำคิดว่ามันเป็นแอ่งน้ำ เมื่อพวกเขามาถึงมัน เขาจะไม่พบสิ่งใดเลย แต่เขาได้พบอัลลอฮ์ทรงอยู่ประจันหน้าเขา แล้วพระองค์ทรงตอบแทนบุญซึ่งการงานของเขาอย่างครบครัน และอัลลอฮ์นั้นทรงเป็นผู้ริบเร่งในการตอบแทน” (อัล-กุรอาน 24/39)

จากดำรัสข้างต้น นับเป็นเพียงเศษเสี้ยวเดียวของสำนวนอุปมาอุปไมยที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งเน้นย้ำให้รักษาศรัทธาและออกห่างจากสภาพการปฏิเสธศรัทธาทั้งปวง อันเป็นการใช้สำนวนเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัว ที่มีมนุษย์สามารถสัมผัสและรับทราบถึงคุณลักษณะ หรือความโดดเด่นทั้งในแง่ที่ดีหรือไม่ดีของสิ่งเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการบ่งบอกถึงความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ได้ยกตัวอย่างสิ่งเปรียบเทียบที่สอดคล้องเหมาะสม และหลากหลาย ซึ่งแน่นอนว่า เมื่อจิตใจมนุษย์มีศรัทธาเป็นที่ตั้ง เป็นจุดเริ่มต้นและจุดหมายสุดท้าย จิตใจจะสงบสุข แม้อยู่ท่ามกลางมรสุม มีเจตนาอันบริสุทธิ์ และยำเกรงต่อพระเจ้า (God-Fearingness) เพราะการยำเกรงพระองค์ย่อมตอกย้ำให้บุคคลตระหนักว่า เขากำลังอยู่ในสายพระ

เนตรของพระองค์ ทุกคำพูด ทุกการกระทำ ไม่อาจปิดบังอำพรางจากการหยั่งรู้ของพระองค์ได้ จิตสำนึกเช่นนี้เองที่ทำให้มนุษย์เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดบาป ด้วยรู้ว่ามิผู้คอยตรวจตรา สอดส่องอย่างไม่ละวาง และว่างเว้น เมื่อบุคคลไม่กล้าที่จะกระทำผิดต่อพระองค์ แน่นอนที่สุด เขาย่อมไม่กล้าที่จะกระทำผิดต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สามัญสำนึกแห่งคุณธรรมที่มาจากการศรัทธา นี้เอง ที่จะกำจัดสนิมหัวใจให้สะอาดบริสุทธิ์ และยิ่งผลให้จิตใจได้รับการพัฒนาผ่านการขัดเกลา อยู่เสมอ เมื่อใดที่ชีวิตมนุษย์ดำรงมั่นอยู่ในคุณธรรมจริยธรรม ความสงบสุขจะเกิดแก่ตนเองและ คนรอบข้าง ปราศจากการเป็นอริศัตรู อาฆาตพยาบาท การเอาัดเอาเปรียบ ฯลฯ เมื่อนั้น มนุษย์ก็จะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง พบกับสันติสุขทั้งในโลกนี้และในปรโลก ทั้งนี้ทั้งนั้น สิ่งเหล่านี้ไม่อาจเป็นจริงขึ้นได้ หากมนุษย์ยังคงจมปลักอยู่กับความชั่ว ตลอดจนการกระทำที่ไม่ ถูกต้องทั้งหลาย เพราะไม่มีองค์ประกอบใดจะช่วยปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจมนุษย์ได้ หากมนุษย์ไม่ เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง (Change) ตัวของเขาเอง อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮฺวะตะฮฺฮาลา ตรัสไว้ ความว่า “แท้จริง อัลลอฮ์จะมีทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพ ของพวกเขาเอง” (อัล-กฺุรฮฺอาน 13/11)

2. ตระหนักถึงความสำคัญของความบริสุทธิ์ใจและอันตรายของการโอ้อวด

ประเด็นสำคัญสืบเนื่องจากการศรัทธาก็คือ การมีความบริสุทธิ์ใจ (Sincerity) ในการ กระทำเพื่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮฺวะตะฮฺฮาลา เพราะทุกการกระทำดีจะมีคุณค่าอย่างแท้จริง จำต้องอยู่ ภายใต้งื่อนไขสองประการคือ ต้องเป็นสิ่งถูกต้องตามครรลองที่อิสลามชี้แนะ และตั้งอยู่บนความ บริสุทธิ์ใจ กระทำเพื่อพระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้น อิสลามเน้นย้ำในเรื่องของเจตนาในการ กระทำเป็นอันดับแรก เพราะนั่นคือตัวชี้วัดกำไรหรือขาดทุนในการกระทำของบุคคล ทั้งในคัมภีร์ อัล-กฺุรฮฺอานและในโอวาทของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม ได้มีระบุเตือนไว้ อย่างมากมายถึงความสำคัญของความบริสุทธิ์ใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮฺวะตะฮฺฮาลา ตรัสไว้ ความว่า

“ดังนั้น ผู้ใดหวังที่จะพบกับพระผู้เป็นเจ้าของเขา ก็ให้เขาประกอบการทำงานที่ดี และ อย่ยั้งตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าของเขาเลย” (อัล-กฺุรฮฺอาน 18/110)

“แท้จริง เราได้ประทานคัมภีร์มายังเจ้าด้วยสัญจรธรรม ดังนั้นเจ้าจงเคารพภักดี

ต่ออัลลอฮ์ โดยเป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจในศาสนาต่อพระองค์ ฟังทราบเถิด การเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) โดยบริสุทธิ์ใจนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์องค์เดียว” (อัล-กุรอาน 37/2-3)

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “แท้จริง การงานต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับที่ตั้งเจตนา และแท้จริง ทุกคนจะได้รับในสิ่งที่เขาตั้งเจตนาไว้ และผู้ใดที่การอพยพของเขา เพื่อมุ่งสู่อัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ การอพยพของเขาก็เป็นไปเพื่ออัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ และผู้ใดที่การอพยพของเขาเป็นไปเพื่อโลกนี้ หรือเพียงเพื่อสมรสกับหญิงคนหนึ่ง ดังนั้น การอพยพของเขาก็เพื่อสิ่งที่เขาได้อพยพนั่นเอง”³⁴ ท่านศาสนทูตยังได้ให้โอวาทไว้อีกว่า “แท้จริง อัลลอฮ์มิได้ทรงมองรูปร่างกายของพวกท่าน และได้ทรงมองดูรูปร่างหน้าตาของพวกท่าน แต่พระองค์จะทรงมองที่จิตใจของพวกท่าน”³⁵

การตั้งเจตนาในการกระทำเพื่อพระองค์ เป็นการยืนยันถึงความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ และการมีความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ เป็นการยืนยันถึงการมีศรัทธา (อีมาน) ที่สมบูรณ์เช่นเดียวกัน ดังที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดที่รักเพื่ออัลลอฮ์ โกรธเพื่ออัลลอฮ์ ให้เพื่ออัลลอฮ์ ไม่ให้เพื่ออัลลอฮ์ และแต่งงานเพื่ออัลลอฮ์แล้ว แท้จริง การศรัทธา (อีมาน) ของเขาสมบูรณ์แล้ว”³⁶

เพราะฉะนั้น ในการดำรงชีวิตของมนุษย์หากพิจารณาจากลำพังตนเองที่กระทำการใดๆ อย่างบริสุทธิ์ใจ ปราศจากการแอบแฝงไว้ซึ่งการแสวงหาหรือกอบโกยผลประโยชน์ ลาภ ยศ ชื่อเสียงหรืออื่นใด ความสงบใจย่อมบังเกิดแก่ผู้นั้นได้ในเบื้องต้น แต่ถ้าขยายกรอบการพิจารณาครอบคลุมไปถึงการที่ผู้นั้นต้องดำรงอยู่ร่วมกันกับสังคมมนุษย์ ซึ่งมีการปฏิบัติต่อกันและต่อสรรพสิ่งอื่นโดยรอบทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น ย่อมพิจารณาได้ชัดเจนอีกว่า หากเป็นปฏิบัติการที่มีความจริงใจ มีเจตนาที่บริสุทธิ์ใจต่อกัน ไม่แข่งขันมุ่งร้าย หักหลัง ทำลายกัน ความขัดแย้งในสังคมมนุษย์ก็ย่อมลดน้อยลง และการเบียดเบียนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างล้างผลาญก็ย่อมบรรเทาเบาบางลงได้ อันจะส่งผลย้อนกลับ (Feedback) มายังผู้นั้นอีกไม่ทางใดก็ทางหนึ่งในฐานะ

³⁴ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

³⁵ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

³⁶ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอบูดาอูด และอิมามติรมีซี

ผู้รับผลกระทบจากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ปรับตัวในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ด้วยเพราะทุกปฏิบัติการมุ่งเพียงเพื่อเป็นการภักดีต่อพระเจ้า ผู้ทรงกรุณาเมตตา ผู้ทรงสันติ ผู้ไม่ทรงบัญชาให้มนุษย์นอกจากสิ่งที่เป็นความดี และยังประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง ดังนั้น พระองค์ย่อมไม่ทรงพอพระทัยในสิ่งใดเว้นแต่สิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่เป็นความดีเช่นกัน ในการนี้หากความดีที่มนุษย์กระทำ มีจุดหมายหรือเหตุผลอื่น นอกเหนือจากเพื่อพระเจ้าแล้ว ความดีนั้นก็จะไม่ถูกตอบรับ ณ ที่พระองค์ การตั้งเจตนาจึงถือเป็นการจำแนกการเคารพภักดี ออกจากการกระทำที่เป็นประเพณีหรือความเคยชิน แม้จะเป็นการกระทำเดียวกันแต่เมื่อมีเจตนาในการกระทำที่ต่างกันแล้ว ผลแห่งการกระทำนั้นๆ ก็หาเท่าเทียมกันไม่ หากจะกลัดกลายเป็นการกระทำที่ไร้ค่าโดยสิ้นเชิงในทัศนะอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ตรัสไว้ ความว่า “และเรามุ่งสู่ส่วนหนึ่งของการงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไป แล้วเราจะทำให้มันไร้คุณค่ากลายเป็นฝุ่นละอองที่ปลิวว่อน” (อัล-กุรอาน 25/23)

ศัตรูตัวฉกาจของความบริสุทธิ์ใจ คือ การโอ้อวด (Hypocrisy) การโอ้อวดจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และยังเป็นการลดเกียรติและฐานะของมนุษย์ให้ตกต่ำ ซึ่งในคัมภีร์อัล-กุรอาน กล่าวถึงอุปมาอุปไมยที่สอดคล้องกับเรื่องนี้ไว้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างดำรัสที่ว่า “อุปมาสิ่งทีพวกเขาบริจาคไปในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้น อุปไมยดังสายลมซึ่งมีความเย็นจัดได้ประสบแก่พืชผลของกลุ่มชนหนึ่งที่อธรรมต่อตนเองแล้วได้ทำลายพืชผลนั้น อัลลอฮ์มิได้ทรงอธรรมต่อพวกเขา แต่ทว่าพวกเขาต่างหากที่ก่ออธรรมต่อตัวของพวกเขาเอง” (อัล-กุรอาน 3/117)

จากการอุปมาอุปไมยนี้เป็นการบ่งชี้ว่า การโอ้อวดเป็นชนวนต้นเหตุที่ทำให้ความดีเป็นโมฆะ และไร้ค่า อันที่จริงแล้วในทัศนะอิสลามนั้นถือว่าไม่มีการขาดทุนใดเทียบเท่ากับความดีที่สูญเปล่า อิสลามต้องการให้มนุษย์ซื่อตรงทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย หากคำพูดและการกระทำขัดแย้งกัน สิ่งที่แสดงออกกับสิ่งที่อยู่ภายในตรงข้ามกันแล้ว มนุษย์ก็จะไม่สามารถแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมใดคือการผลักดันจากคุณความดี หรือจากความชั่ว การกลับหลอก หน้าไหว้หลังหลอก จะเข้ามาแทนที่ สร้างความเคยชินจนกลายเป็นนิสัย อันเป็นการทำลายสำนึกของบุคคลเหล่านั้นไปโดยปริยาย ทำให้ไม่อาจหาญในการประกาศความจริงอย่างตรงไปตรงมา เกรงใจมนุษย์แต่ไม่เกรงกลัวพระเจ้า ซึ่งการโอ้อวดเช่นนี้ถือเป็นลักษณะหนึ่งของพวกมุนาฟิกีน (หน้าไหว้หลังหลอก) เช่นเดียวกัน ดังที่อัล-กุรอานระบุถึงลักษณะของพวกเขาไว้ว่า “แท้จริง บรรดามุนาฟิก (คนกลับกลอก) นั้นกำลังหลอกลวงอัลลอฮ์อยู่ ขณะเดียวกันอัลลอฮ์ก็ทรงหลอกลวงพวกเขา และเมื่อพวกเขาลุกขึ้นไปละหมาด พวกเขาก็ลุกขึ้นในสภาพเกียจคร้านเพื่อให้ผู้คนเห็นเท่านั้น และพวกเขาจะ

ที่มากน้อยแล้วที่การให้อวด และการกลับกลอก ได้ก่อความเสียหาย สร้างความปั่นป่วน วุ่นวายในสังคมมนุษยชาติ ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล ทำลายขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม และเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้า (อิสมาแอ อาลี และ มาลิก โยธา สมุท, 2527: 16,26) ดังนั้น เมื่อบุคคลทราบถึงความสำคัญของการทำความดี สิ่งที่คุณคิดพึงตระหนักในความสำคัญยิ่งกว่า คือ เจตนาแห่งการกระทำ เหตุใดจึงทำและทำเพื่อใคร การตรวจสอบตนเองจึงเป็นมาตรวัดประเมินค่าบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะทำให้บุคคลไม่กลายเป็นผู้หลงลืม เผลอไผล และเพียรพยายามในการปรับปรุงแก้ไขทั้งจิตใจและพฤติกรรมอยู่เสมอๆ ซึ่งแน่นอนว่าหากบุคคลมีความเที่ยงตรงต่อพระเจ้าแล้ว เขาย่อมเป็นผู้เที่ยงตรงต่อเพื่อนมนุษย์โลกเช่นเดียวกัน

3. จงใจมนุษยสุจริต

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานสอนให้มนุษย์รู้จักค่าของความดี และเชิญชวนมนุษย์ให้ปรารถนาและตั้งใจในการทำความดี (Deeds of Righteousness) อยู่เสมอ โดยระบุถึงผลตอบแทนที่ผู้ทำดีจะได้รับ หากเป็นการกระทำที่ถูกต้องและหวังการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขา เพื่อแสวงหาความพึงพระทัยของอัลลอฮ์ และเพื่อเพิ่มความหนักแน่นแก่ตัวของพวกเขาเอง อุปมาดังสวนหนึ่งตั้งอยู่ ณ พื้นทีราบสูงซึ่งมีฝนหนักกระหน่ำลงมา ต่อจากนั้นก็ให้ผลิตผลของมันเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า แต่ถึงแม้ไม่มีฝนหนักกระหน่ำลงมาก็ตาม ก็ยังมีฝนประปรายอยู่นั่นเอง และอัลลอฮ์ทรงมองเห็นการกระทำของพวกเขาเจ้าทั้งหมด” (อัล-กุรอาน 2/265)

อุปมาอุปไมยข้างต้นเป็นการบ่งบอกว่า ความดีใดๆ ที่ผู้ศรัทธาได้กระทำไว้ ทั้งที่มากมายและน้อยนิด ย่อมไม่สูญหายหรือไร้ค่าเป็นอันขาด ดังกล่าวเป็นความโปรดปรานที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ทรงประทานให้แก่บ่าวของพระองค์โดยจะทรงเพิ่มพูนทวีค่าความดีเป็น 10 เท่าถึง 700 เท่า หรือมากยิ่งขึ้นกว่า ตามแต่พระประสงค์ของพระองค์ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับของความบริสุทธิ์ใจของผู้เป็นบ่าวที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงยืนยันในคัมภีร์ของพระองค์ถึงความละเอียดถี่ถ้วนและความครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับการตอบแทนความดีของพระองค์ไว้ ความว่า

“ดังนั้น ผู้ใดทำความดีใดๆ ไว้ แม้มีน้ำหนักร้อยเท่าละอองธุลี เขาก็จะได้เห็นมัน

ส่วนผู้ใดกระทำความชั่วใดๆ ไว้ แม้มีน้ำหนักเท่าละของฐลี เขาก็จะได้เห็นมัน”
(อัล-กุรอ่าน 99/7-8)

“ผู้ใดกระทำความดีที่ดั่งงาม มันก็ได้แก่ตัวของเขาเอง และผู้ใดกระทำความชั่ว ก็จักตกหนัก
แก่ตัวของเขาเอง แล้วพวกเจ้าย่อมต้องกลับไปหาพระเจ้าของพวกเขา” (อัล-กุรอ่าน 45/15)

“แท้จริง อัลลอฮ์จะไม่ทรงอธรรมแม้เพียงน้ำหนักเท่าผงธุลี และถ้ามันเป็นความดีอย่าง
หนึ่งอย่างใด พระองค์ก็จะทรงเพิ่มพูนความดีนั้นเป็นเท่าทวีคูณ และจะทรงประทาน
รางวัลอันใหญ่หลวงจากพระองค์ให้” (อัล-กุรอ่าน 4/40)

และอีกอายะฮ์หนึ่งพระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “และผู้ใดกระทำความดีที่ดั่งงาม
ไม่ว่าเขาจะเป็นชายหรือหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ชนเหล่านี้จะได้เข้าสวรรค์ และ
พวกเขาจะไม่ถูกอธรรมแม้เพียงเท่ารูเล็กๆ ที่อยู่บนหลังเมล็ดอินทผลัมก็ตาม” (อัล-กุรอ่าน
4/124)

โอวาทของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลอฮ์จะชดเชยฮิวะฮ์ลัม ระบุว่า

“แท้จริง อัลลอฮ์ทรงบันทึกความดีและความชั่วทั้งหลาย พระองค์ได้ทรงจำแนกไว้แล้ว
อย่างชัดเจน กล่าวคือ หากผู้ใดเจตนาทำความดีอย่างหนึ่งแต่ยังมีได้กระทำ อัลลอฮ์จะ
ทรงบันทึกไว้ซึ่งความดีที่สมบูรณ์หนึ่งความดี ณ ที่พระองค์ และหากว่าเขาตั้งใจทำความดี
และได้กระทำความดีนั้น อัลลอฮ์จะทรงบันทึกไว้ที่พระองค์ 10 ความดี จนถึง 700 เท่า
และอีกมากมายเป็นทวีคูณ และหากเขาเจตนาจะทำชั่วแต่มิได้กระทำ อัลลอฮ์จะทรง
บันทึกไว้ซึ่งความดีที่สมบูรณ์หนึ่ง ความดี ณ ที่พระองค์ แต่หากเขาตั้งใจกระทำความชั่ว
และได้ กระทำลงไป พระองค์จะทรงบันทึก (ให้แก่เขา) เพียงหนึ่งความชั่วเท่านั้น”⁴²

ตัวบทจากคัมภีร์อัล-กุรอ่าน และฮะดีษข้างต้น เป็นการยืนยันว่า อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮูวะตะ
อาลา ได้ทรงสัญญาว่า พระองค์จะไม่ทรงลิดรอนความดีที่ผู้ศรัทธาได้กระทำไว้ แต่จะทรงตอบแทน
รางวัล (Reward) ให้อย่างยุติธรรมและครบถ้วนสมบูรณ์ แม้ว่าความดีนั้นจะมีน้ำหนักแค่เพียงผง

⁴² ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะฮ์และมุสลิม

ถูกต้องตาม และดังกล่าวยังเป็นการบ่งบอกถึงความเมตตากรุณาของพระองค์ ที่พระองค์จะทรงทบทวนโทษทัณฑ์คุณกุศลกรรมทั้งหลายโดยไม่อาภัพคำนวนนับ แต่ไม่ทรงทบทวนวิบาปกรรมแก่ผู้ประพฤติชั่ว ซึ่งพระองค์จะทรงให้เขาได้รับผลตอบแทนจากความชั่วที่ได้เคยกระทำไว้อย่างยุติธรรมและครบถ้วนสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อโต้แย้งว่าในเมื่อมนุษย์มีหน้าที่ทำความดีเพื่อพระเจ้าองค์เดียวด้วยความบริสุทธิ์ใจดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องรับรู้ว่าจะทำแล้วจะได้อะไร เพราะความดีก็ย่อมเป็นสิ่งที่ดีต่อสังคมมนุษย์อยู่แล้ว ซึ่งในประเด็นนี้หากพิจารณาในแง่ของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจ (Stimulus) ย่อมเป็นที่เข้าใจและเข้าถึงผู้คนทุกชนชั้นได้ง่ายขึ้นในการกระตุ้นหรือจูงใจสู่การทำดี ในเมื่อบุคคลรู้คุณค่าของการทำดี รู้ว่าทุกความดีมีสิ่งที่ดีกว่ารอคอยอยู่ บุคคลจะพากเพียรและไม่ท้อแท้ในการทำดี เพราะรู้ว่าการตอบแทนจากพระเจ้าเป็นเจ้าคือสัญญาระหว่างเขากับพระองค์ ท่านศาสนทูต คืออัลลลอฮ์อะลัยฮิ วะซัลลิม กล่าวไว้ว่า “ทุกๆ ความดีนั้น เป็นการบริจาคทาน”⁴³ ฮะดีสนี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า ผลบุญจากการทำดีนั้นไม่ต่างจากผลบุญของการบริจาคทาน บุคคลจะได้รับการปลดปล่อยบาป และได้รับการอภัย ท่านศาสนทูตยังเตือนให้ประชาชาติของท่านอย่าได้ละเลยในการทำดี แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม ดังที่ท่านกล่าวว่า “ท่านจงอย่าได้ดูถูกความดีใดๆ แม้เพียงการพบปะกับพี่น้องของท่านด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มก็ตาม”⁴⁴

อิสลามยังถือว่า การทำความดีเป็นการลบล้างความผิดต่างๆ ที่ได้เคยกระทำไว้ ไม่ว่าจะมากมายเท่าใดก็ตาม ท่านศาสนทูตได้ให้โอวาทไว้ว่า “ท่านจงอย่าเกรงต่ออัลลลอฮ์ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด จงติดตามความชั่วด้วยความดี ซึ่งมันจะลบล้างความชั่วนั้น และจงปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยมารยาทที่ดีงาม”⁴⁵

เหล่านี้คือความประเสริฐของศาสนาอิสลาม ที่กำหนดให้การทำดีเป็นเรื่องง่ายดาย ไม่ยากลำบาก ไม่ถูกจำกัดด้วยฐานะตำแหน่งของบุคคล เวลาหรือสถานที่ และถูกสัญญาไว้ด้วยอันยิ่งใหญ่ยิ่งใหญ่มากมาย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลรักการทำดี และแข่งขันกันในการ

⁴³ ฮะดีสนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

⁴⁴ ฮะดีสนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

⁴⁵ ฮะดีสนี้บันทึกโดย อิมามติรมีซีย์

ทำดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่น (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2541: 37,190,315,333)

สำหรับอุปมาอุปไมยที่มีสาระกระตุ้นจูงใจให้มนุษย์ทำดีนั้น อาจจำแนกตามกลุ่มสาระได้ดังต่อไปนี้

3.1 ส่งเสริมการทำดีและยับยั้งการทำความชั่ว ด้วยมโนภาพแห่งสภาพและการตอบแทนในโลกหน้า (Hereafter) คัมภีร์อัล-กุรอานได้ประมวลภาคผลและรางวัลการตอบแทน ที่ผู้ศรัทธาที่ประกอบคุณงามความดีจะได้รับไว้อย่างมากมาย ทั้งที่จะได้รับในโลกนี้และโลกหน้า การตอบแทนความดีในโลกนี้ อาจเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบและสภาวะ ซึ่งเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ศรัทธาทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว อาทิ การที่พระผู้เป็นเจ้าทรงช่วยเหลือ บัดเป่าความทุกข์ร้อน ทรงตอบรับการวอนขอ ตลอดจนทรงประทานการมีชีวิตที่สุขสบาย เหล่านี้เป็นต้น แต่การตอบแทนในโลกหน้า คือความลับที่ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ได้นอกจากพระองค์ มนุษย์จึงไม่อาจจินตนาการหรือวาดมโนภาพได้เอง หากปราศจากข้อเท็จจริงจากผู้ทรงเป็นเจ้าของและทรงบังเกิดสวรรค์และนรก

ดังนั้น การที่พระองค์ทรงเปิดเผยให้ผู้ศรัทธาทราบถึงสภาพการตอบแทนทั้งในสรวงสวรรค์และขุมนรก จึงถือเป็นความโปรดปรานจากพระองค์ประการหนึ่ง เพราะดังกล่าว ย่อมเป็นเครื่องกระตุ้นจูงใจมนุษย์สู่การทำดี หวังปรารถนาในการเป็นชาวสวรรค์ ขณะเดียวกันก็ทำให้มนุษย์กำกับควบคุมตนเองให้ห่างไกลจากสภาพขานรก มุสลิมจึงเป็นผู้ที่มีศรัทธามั่นว่าสวรรค์และนรกนั้นเป็นความจริงที่มีอยู่แต่เดิม ไม่เปลี่ยนแปลง และไม่สูญสลาย รอคอยการทำหน้าที่รองรับและตอบแทนแก่มวลมนุษย์เมื่อถึงกำหนดเวลาแห่งพระผู้เป็นเจ้า

คัมภีร์อัล-กุรอานได้บรรยายสภาพของสรวงสวรรค์ไว้ ความว่า “สภาพของสรวงสวรรค์ซึ่งบรรดาผู้ยำเกรงได้ถูกสัญญาไว้ คือ มีลำน้ำหลายสายไหลผ่านอยู่เบื้องล่าง ผลไม้และร่มเงาของมันมีอยู่ตลอดกาล นั่นคือ ที่พำนักชั้นปลายของบรรดาผู้ยำเกรง และที่อยู่ชั้นปลายของบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาคือไฟนรก” (อัล-กุรอาน 13/35)

อัล-กุรอานยังได้บรรยายสภาพการลงทัณฑ์ในขุมนรกไว้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างดำรัสที่ว่า

“แท้จริง บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อโองการทั้งหลายของเรานั้น เราจะให้พวกเขาเข้าไป
ในไฟนรก คราใดที่ผิวหนังของพวกเขาสุก เราก็เปลี่ยนผิวหนังให้แก่พวกเขาใหม่ซึ่งมิใช่
ผิวหนังเดิม เพื่อพวกเขาจะได้ลิ้มรสการลงโทษ แท้จริง อัลลอฮ์ เป็นผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้
ทรงปรีชาญาณ” (อัล-กุรอาน 4/56)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน นับเป็นส่วนหนึ่งจากตัวอย่างมโนภาพที่ให้ความ
กระจ่างชัดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในวันฟื้นคืนชีพ และการตอบแทนในสวรรค์และนรก อัน
ถือเป็นเรื่องที่พันธุาณวิสัย ดังตัวอย่างคำรัสของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลา เกี่ยวกับสภาพของ
มนุษย์ในวันฟื้นคืนชีพ ความว่า “วันที่มนุษย์จะเป็นเช่นแมลงที่กระจายว่อน และบรรดาภูเขาคะ
เป็นเช่นชนสัตว์ที่ปลิวว่อน” (อัล-กุรอาน 101/4-5) พระองค์ได้ทรงยกอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับ
ผลตอบแทนในสวรรค์ไว้ ความว่า “และ ณ ที่พวกเขานั้นมีบรรดาหญิงบริสุทธิ์ผู้ลดสายตาลงต่ำ มี
ดวงตาโตกลมสวยงาม, ประหนึ่งพวกนางเป็นไข่มุกหุ้มเปลือกเอาไว้” (อัล-กุรอาน 37/48-49)
และอีกคำรัสหนึ่ง ความว่า “สำหรับพวกเขามีเด็กวัยรุ่นนวนเวียนรับใช้พวกเขา ประหนึ่งว่าพวกเขา
เป็นเช่นไข่มุกที่ถูกปกปิดเอาไว้” (อัล-กุรอาน 52/24)

สำหรับตัวอย่างอายะฮ์อุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับนรก ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “แท้จริง
มันเป็นต้นไม้ที่ออกมาจากกันบังของนรกที่มีไฟลุกโชติช่วง ผลของมันคล้ายกับหัวของชัยฏอน”
(อัล-กุรอาน 37/64-65)

จากตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานข้างต้น นอกจากเป็นการเน้นย้ำเรื่องการ
ศรัทธาต่อวันสิ้นโลก วันแห่งการพิพากษาตอบแทนแล้ว (Judgment Day) ยังเป็นการประกาศแจ้ง
เตือนให้มนุษย์ได้รับทราบถึงภาคผลการตอบแทน (Reward) ที่รอคอยเขาอยู่ เพราะนั่นปลาย
สุดท้ายของมนุษย์ มีเพียงสองสถานอันถาวรเท่านั้น คือ การพำนักอยู่ในสรวงสวรรค์ตลอดกาล
หรืออยู่ในนรกตลอดกาล ดังปรากฏในฮะดีษที่ว่า “โอ้ ชาวสวรรค์ อมตะนิรันดร์กาล โอ้ ชาวนรก
อมตะนิรันดร์กาล”⁴⁶

อนึ่ง อุปมาอุปไมยที่เกี่ยวข้องกับการศรัทธาต่อวันสิ้นโลกนี้ นับเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่
สำคัญของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน เพราะโดยภาพรวมด้านหลักศรัทธาที่ปรากฏการ

⁴⁶ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะและมุสลิม

อุปมาอุปไมยไฉน สามารถ แบ่งเป็น 2 ภาคส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ อุปมาอุปไมยด้านการศรัทธา ต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา และอุปมาอุปไมยด้านการศรัทธาต่อวันสิ้นโลก ซึ่งเรื่องราว เหตุการณ์ทั้งหมดในวันสิ้นโลก ไม่ว่าจะเป็น การฟื้นคืนชีพ การสอบสวนคิดบัญชี การตอบแทนในสวรรค์และการลงทัณฑ์ในนรก ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องลึกลับ ไม่มีผู้ใดรู้ถึงสภาพที่แท้จริงได้นอกจาก พระองค์ ดังกล่าว สำหรับผู้ที่อยู่ในโลกแห่งผัสสะยะอมไม่อาจคิดจินตนาการ ไม่อาจเข้าใจเรื่องราว ที่ปัญญาวิสัยเหล่านั้นได้โดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของบุคคลหรือสังคมที่เคยชิน กับสิ่งที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้ ปฏิเสธสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์แล้ว การรับทราบถึงสิ่งที่เกินขีดความสามารถของปัญญามนุษย์ย่อมเป็นไปได้ยากยิ่ง ดังตัวอย่างจากสมัยญาฮีลียะฮฺ ยุคแห่งความมั่งคั่งก่อนการปฏิรูปสังคมของท่านศาสนทูต มวลชนสมัยนั้นจมปลักเชื่อมั่นกับการเคารพบูชาเจวิด ต้นไม้และก้อนหิน มีสิ่งที่สัมผัสได้เป็นที่วางใจและเป็นที่พัก แต่ทันทีที่อิสลามล้มล้างความเชื่อเหล่านี้ ด้วยการเรียกร้องให้ศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริง ที่พวกเขามิอาจเห็นอาตมัน (Self) ของพระองค์ได้ในโลกนี้ เรียกร้องให้เชื่อมั่นในวันแห่งการตอบแทนคิดบัญชีชั่ว การสื่อความหมายนามธรรมเหล่านี้ย่อมยากลำบากต่อการเข้าใจ หากไม่สามารถโน้มหน้าสติปัญญา มนุษย์ให้เข้าใจใกล้กับสิ่งเหล่านี้ได้มากที่สุด เพราะโดยปกติวิสัยของมนุษย์มักปฏิเสธต่อสิ่งนอกเหนือประสบการณ์ และมอบความมั่นใจต่อสติปัญญาอันมีขอบเขตจำกัดของตน คัมภีร์อัล-กุรอานจึงนับเป็นยุทธวิธีที่ทรงประสิทธิภาพในการแปรนามธรรมสู่รูปธรรม เปิดเผยข้อเท็จจริงของ ความเร้นลับ ด้วยการบอกเล่าชี้แจงผ่านรูปแบบอุปมาอุปไมย และรูปแบบอื่นๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่มนุษยชาติ

ด้วยเหตุนี้ การที่มนุษย์รู้จักและรับทราบถึงความโกลาหลวุ่นวายของวันสิ้นโลก รับทราบถึงความน่าอภิมรณะของสรวงสวรรค์ และรับทราบถึงความน่าสะพรึงกลัวของขุมนรก จากข้อเท็จจริงตามที่ถูกทรงเป็นเจ้าของสถานพำนักทั้งสองแห่งได้บอกแจ้งไว้ จึงเป็นการกระตุ้นเตือนชีวิตให้ระมัดระวังพฤติกรรมของตนเอง สำรวจตรวจสอบการกระทำของตนอยู่เสมอ การงานต่างๆ ที่เขาได้กระทำไว้สมควรจะได้รับการแลกเปลี่ยนทดแทนกับสิ่งใด ระหว่างความสุขสำราญใน สวรรค์คาลัย หรือ ความทุกข์ระทมตลอดไปในขุมไฟอันลุกโชน

3.2 ส่งเสริมการทำดีและยับยั้งการทำความชั่ว ด้วยแบบอย่างและแนวทางจากชนรุ่นก่อน อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชีวิต ในฐานะที่ได้วางแบบฉบับอันดีงามไว้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของมนุษยชาติ ข้อเท็จจริงนี้พิสูจน์ได้จากเนื้อหาของ

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ประมวลไว้ด้วยคุณลักษณะของผู้ศรัทธา (Believer) ต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา และคุณลักษณะของผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อพระองค์ (Disbeliever) และลักษณะของผู้กลับกลอก (Hypocrite) ทั้งนี้ ก็เพื่อให้มนุษย์ใช้สติปัญญาไตร่ตรองสภาพและความแตกต่างของผู้ได้รับทางนำและผู้หลงทาง เปรียบเทียบวิถีชีวิตตลอดจนบั้นปลายของคนสองจำพวก เพื่อให้มนุษย์ได้มองเห็นว่า ความจริงกับความเท็จนั้นมีจุดจบที่แตกต่างและห่างไกลกัน เช่นไร ดังกล่าว จึงนับเป็นอุทาหรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยมต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะเมื่อบุคคลทราบดีว่า ผลของการศรัทธา ผลของการทำดี ส่งผลต่อชนรุ่นก่อนอย่างไร และ ผลของการปฏิเสธศรัทธา ผลของการทำชั่วส่งผลอย่างไรบ้างกับพวกเขา นั้นย่อมเป็นสัญญาณเตือนภัยให้ชีวิตรู้จักกำหนดพฤติกรรมของตนเองว่าสมควรจะดำรงชีวิตในรูปแบบใด

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานทั้งหมดล้วนมีเนื้อหาเกี่ยวพันสอดคล้องกับประเด็นข้างต้น ดังตัวอย่างอุปมาอุปไมยที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธากับผู้ปฏิเสธศรัทธา ความว่า “หรือว่าผู้ที่ตายไป แล้วเราได้ให้เขามีชีวิตขึ้น และเราได้ให้แสงสว่างแก่เขา ซึ่งเขาใช้แสงสว่างนั้นเดินทางไปในหมู่มนุษย์ จะเหมือนกับผู้ที่เสมือนอยู่ในบรรดาความมืด โดยที่มิเคยออกมาจากมันเลยกระนั้นหรือ? ในทำนองนั้นแหละ ได้ถูกประดับประดาให้สวยงามแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย ซึ่งสิ่งที่พวกเขากระทำกันอยู่” (อัล-กุรอาน 6/122)

“อุปมาทั้งสองฝ่าย (ผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา) อุปมาดังคนตาบอดและหูหนวกกับคนมองเห็นและได้ยิน ทั้งสองนี้จะเท่าเทียมกันหรือ? พวกท่านมิได้ไตร่ตรองหรือ?” (อัล-กุรอาน 11/24)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังระบุตัวอย่างให้ชนรุ่นหลังได้พิจารณาถึงสภาพการลงทัณฑ์ที่ประสบกับชนรุ่นก่อน อันเป็นผลสืบเนื่องจากการฝ่าฝืนคือตั้ง ปฏิเสธศรัทธา และก่อความเสียหายเดือดร้อนบนหน้าแผ่นดิน ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงยกอุทาหรณ์ถึงสภาพของพวกอ้าด (A'ad) กลุ่มชนของท่านศาสนทูตฮูตฮูต (Eber) -ขอความศานติจงมีแต่ท่าน- ไว้ความว่า “พระองค์ทรงให้ภัยนั้นเกิดขึ้นแก่พวกเขาเจ็ดคืนกับแปดวันต่อเนื่องกัน แล้วเจ้าจะเห็นหมู่ชนนั้นนอนตายอยู่เช่นนั้นประหนึ่งต้นอินทผลัมกลวงที่ล้มระเนระนาด” (อัล-กุรอาน 69/7)

อนึ่ง อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานส่วนใหญ่ อาจกล่าวได้ว่ามีการยกตัวอย่าง

อุทาหรณ์จากการกระทำและลักษณะของผู้ทำชั่วระบุเอาไว้มากกว่าลักษณะของผู้ทำดี ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำอย่างหนักหน่วงถึงโทษทัณฑ์ของการฝ่าฝืนอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลา เพราะเมื่อมนุษย์ได้รับรู้และตระหนักอยู่เสมอว่า อย่างไรก็ตามคือความเท็จ และอย่างไรคือความจริงถูกต้อง ความหวาดกลัวต่อการถูกลงโทษ หวาดกลัวต่อความโกรธกริ้วและการสาปแช่งของพระผู้เป็นเจ้า จะคอยกระตุ้นเตือนไม่ให้มนุษย์กระทำผิดเช่นที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างเป็นบทเรียนเอาไว้

อุทาหรณ์ (Examples) จากแบบฉบับของความดีงามและความชั่วช้าที่อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้บอกกล่าวเอาไว้ จึงนับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมให้มนุษย์เข้าใจความดีและห่างไกลจากความชั่ว ความหลงผิดทั้งปวง

4. สร้างภูมิคุ้มกันจากมารร้าย (ชัยฏอน)

ในคัมภีร์อัล-กุรอานระบุอุปมาอุปไมยที่กล่าวถึงอันตรายของมารร้าย (Satan , Evil) ซึ่งนับเป็นชนวนต้นเหตุที่ชักจูงมนุษย์ให้คล้อยตามอารมณ์ใคร่ฝ่ายต่ำ เดินตามก้าวอ้างของมารร้าย และส่งผลให้มนุษย์หันเหออกจากแนวทางที่ถูกต้องและเที่ยงตรง ดังตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคำรัสที่ว่า (สภาพของพวกยะฮูด) อุปมาดังสภาพของบรรดา (พวกยะฮูด) ก่อนหน้าพวกเขาเพียงเล็กน้อย ซึ่งพวกเขาได้ล้มรสผลร้ายแห่งการงานของพวกเขา และการลงโทษอันเจ็บปวดจะได้แก่พวกเขา, ประหนึ่งเช่นชัยฏอน เมื่อมันกล่าวแก่มนุษย์ว่า จงปฏิเสธศรัทธาเถิด ครั้นเมื่อเขาได้ปฏิเสธศรัทธาแล้วมันจะกล่าวว่า แท้จริง ฉันขอปลีกตัวออกจากท่าน แท้จริง ฉันกลัวอัลลอฮ์ พระเจ้าแห่งสากลโลก” (อัล- กุรอาน 59/15-16)

คำรัสนี้ ยืนยันถึงการหลอกลวงของมารร้าย ที่พยายามชักจูงมนุษย์ให้ตั้งภาคีต่อพระองค์ และเมื่อมันได้ล่อลวงสำเร็จ มันก็ผละหนึ่เอาตัวรอด การล่อลวงมนุษย์ให้ฝ่าฝืนบัญชาของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลา ถือเป็นเป้าหมายและงานหลักของบรรดามารร้าย ซึ่งการล่อลวงมนุษย์ได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ยุคสมัยของศาสนทูต อาดัม (Adam) -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- และยังคงดำเนินต่อไปจวบจนกาลอวสาน คัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวยืนยันถึงเป้าหมายการล่อลวงของมารร้ายว่า “แท้จริง มารร้ายเป็นศัตรูกับพวกเจ้า ดังนั้น พวกเจ้าจงถือว่ามันเป็นศัตรูเถิด แท้จริง มันจะเชิญชวนพลพรรคของมัน เพื่อพวกเขาจะได้เป็นชาวนรก” (อัล-กุรอาน 35/6)

อิสลามเป็นศาสนาที่ยอมรับในการมีอยู่จริงของมารร้าย โดยถือว่ามารร้ายเป็นอมนุษย์ประเภทหนึ่งที่พระผู้เป็นเจ้าทรงให้บังเกิดมาจากไฟ ขณะเดียวกันอิสลามก็ได้บอกถึงอันตรายของ

ชัยฎอน เพื่อให้มนุษย์ตระหนักถึงพิษภัย และปกป้องตนเองให้พ้นจากเสียงกระซิบกระซาบ⁴⁷ และการชักจูงสู่การฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์ ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด คือลัลลอฮฺอละลัยฮิวะซัลลัม กล่าว ว่า “แท้จริง ชัยฎอนจะแทรกเข้าไป (ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย) ของลูกหลานอาดัม ดังเช่นเลือดที่ ไหลไปตามเส้นเลือดของมนุษย์”⁴⁸

การล่อลวงของชัยฎอนจึงครอบคลุมในทุกสิ่งที่เป็นความผิดและการฝ่าฝืน มันจะชักชวน มนุษย์ให้ปฏิเสธอัลลอฮฺ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา และตั้งภาคีต่อพระองค์ และหากมันไม่สามารถทำ ให้มนุษย์เลิกศรัทธาต่อพระองค์ได้ มันก็จะพยายามยุยงส่งเสริมให้ก่อกรรมและทำบาปกรรม ต่างๆ อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์ อีกทั้งยังสร้างความปั่นป่วนวุ่นวายในสังคมมนุษย์ ด้วยการยุยงให้เกิดความบาดหมาง การพิพาท ทะเลาะเบาะแว้ง และเกลียดชังซึ่งกันและกันในกลุ่มมนุษย์ ดัง ที่อัล-กุรอานยืนยันไว้ ความว่า

“และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารร้าย เพราะมารร้ายนั้นเป็นศัตรูที่เปิดเผยของพวกเขา เจ้า มันเพียงแต่จะชี้ให้พวกเขาประกอบสิ่งชั่ว และสิ่งลามกเท่านั้น และจะชี้ให้พวกเขากล่าว ความเท็จแก่อัลลอฮฺในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้” (อัล-กุรอาน 2/168-169) และอีกคำรัศหนึ่ง ความว่า “ที่จริงชัยฎอนนั้น เพียงต้องการที่จะให้เกิดการเป็นศัตรูกันและการเกลียดชังกันในระหว่างพวกเขา ด้วยสุราและการพนันเท่านั้น และมันจะหันเหพวกเขาออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮฺและการ ละหมาด แล้วพวกเขาจะยุติไหม?” (อัล-กุรอาน 5/91)

อัลลอฮฺ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ได้ทรงแจ้งให้มนุษย์ปกป้องตนเองให้พ้นจากมารร้าย โดย ห้ามมิให้ยึดเอามันเป็นมิตร พระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “ข้ามิได้บัญชาพวกเขาเจ้าดอกหรือ ใ้ ลูกหลานของอาดัมเอ๋ย ว่าพวกเขาอย่าได้เคารพบูชาชัยฎอน แท้จริง มันนั้นเป็นศัตรูตัวฉกาจของ พวกเขา และพวกเขาจงเคารพภักดีต่อข้า นี่คือนแนวทางอันเที่ยงตรง และแท้จริง มันได้ทำให้หมู่ชน จำนวนมากของพวกเขาหลงทาง ทำไมพวกเขาจึงไม่ใช้สติปัญญาใคร่ครวญเล่า?”

(อัล-กุรอาน 36/60-62)

⁴⁷ คือ การเชื่อเชิญอย่างหนึ่งของมารร้ายให้คล้อยตามและเชื่อฟังมัน ด้วยการใช้อำนาจที่ซ่อนเร้น โดยใจความ ของข้อความนั้นๆ จะเข้าสู่จิตใจของบุคคลโดยตรง จนมีอิทธิพลเหนือบุคคล และทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของมัน ในที่สุด (อาลี อีซา, 2546 : 84)

⁴⁸ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้ให้โอวาทไว้ว่า

“พึงทราบเถิดว่า แท้จริง พระเจ้าของฉันได้ทรงมีบัญชาให้ฉันสอนพวกท่านในสิ่งที่พวกท่านไม่รู้ จากสิ่งที่พระองค์ทรงสอนฉันในวันนี้ว่า ทรัพย์สินทุกอย่างที่ข้า (อัลลอฮ) ประทานให้แก่บ่าวคนหนึ่งคนใด เป็นทรัพย์สินที่สะอาด (อนุมัต) และแท้จริง ข้าได้บังเกิดปวงบ่าวของข้า ในสภาพผู้เฝ้าหาความจริงทุกคน แท้จริง บรรดามารร้ายได้มายังพวกเขา และได้หันเหพวกเขาให้ออกจากศาสนาของพวกเขา และบรรดามารร้ายก็ได้ทำให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขาในสิ่งที่ข้าได้ให้เป็นที่อนุมัตแก่พวกเขา บรรดามารร้ายได้ชี้ให้เขาตั้งภาคีต่อข้า ซึ่งข้าไม่ได้ประทานหลักฐานใดๆ เกี่ยวกับการนั้น”⁴⁹

ฮะดีษของท่านศาสนทูตอีกบทหนึ่งระบุว่า “แท้จริง บรรดามารร้ายได้หมดหวังอย่างสิ้นเชิงในการทำให้ผู้ที่ละหมาดหันมาเคารพบูชามัน หากแต่มันจะไม่ละเลยที่จะก่อการวิวาทให้เกิดขึ้นในระหว่างพวกเขา”⁵⁰

นอกจากนี้แล้ว มารร้ายยังมีความสามารถหันเหมนุษย์ออกจากการทำดี คอยขัดขวางทุกหนทางที่นำไปสู่ความดี จนมนุษย์เคยชินกับความผิดและคล้อยตามมัน ไม่สามารถแยกแยะหรือไม่ให้ความสำคัญกับผิดชอบชั่วดีอีกต่อไป ดังที่อัล-กุรอานได้ระบุถึงความก้าวร้าว และโอหัง ของมารร้ายไว้ ดังดำรัสที่ว่า

“(มารร้าย) กล่าวว่า ด้วยเหตุที่พระองค์ได้ทรงให้ข้าพระองค์ตกอยู่ในความหลงผิดแน่นอน ข้าพระองค์จะนั่งขวางกั้นพวกเขา (มนุษย์) จากทางอันเที่ยงตรงของพระองค์ แล้วข้าพระองค์จะมายังพวกเขา จากเบื้องหน้าของพวกเขา และจากเบื้องหลังของพวกเขา และจากเบื้องขวาของพวกเขา และจากเบื้องซ้ายของพวกเขา และพระองค์จะไม่พบว่าส่วนมากของพวกเขา นั้น เป็นผู้ชอบคุณ” (อัล-กุรอาน 7/16-17)

จากตัวบทหลักฐานจากคัมภีร์อัล-กุรอานและฮะดีษของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ข้างต้น เป็นการยืนยันถึงอันตราย และภัยของมารร้ายที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อ

⁴⁹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

⁵⁰ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอะฮฺมัด ตริมีซีและมุสลิม

ชีวิตมนุษย์ ซึ่งการคล้อยตามมารร้ายด้วยการแสดงออกของการกระทำ คำพูด เช่น การลักทรัพย์ ทุจริตคอร์รัปชัน การโกหก ใส่ร้ายป้ายสี ฯลฯ หรือแม้ด้วยการซ่อนเร้นในจิตใจ เช่น อิจฉาริษยา ตั้งอยู่ในโมหะจริต มีความโลภ ฯลฯ ซึ่งไม่ว่าจะโดยรูปแบบใดก็ตาม ไม่เพียงทำให้ผู้นั้นขาดความสงบใจเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่บั่นทอนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมมนุษย์ทั้งสิ้น อิสลามจึงเน้นกำชับให้มุสลิมสร้างเกราะป้องกันตนเองให้พ้นจากมารร้ายที่ถูกสาปแช่งนี้ ด้วยการขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์ (ดูอา) อ่านอัล-กุรอาน และรำลึกถึงพระองค์ (ซิกิร์ลลอฮ์) อยู่เสมอๆ เพราะหากบุคคลไม่หาวิธีป้องกันเพื่อปกป้องตนเองให้พ้นจากการยุยงของมารร้ายที่สามารถเข้าสู่จิตใจได้ทุกรูปแบบ บุคคลก็จะตกเป็นทาสของอารมณ์และถูกชักจูงสู่หายนะในที่สุด การต่อสู้อย่างดุเดือดระหว่างมนุษย์กับมารร้ายยังคงดำเนินต่อไป ผู้ที่แข็งแกร่งเข้มแข็งที่สุด คือผู้ที่สามารถเอาชนะอารมณ์ เอาชนะมารร้าย ไม่ตกอยู่ภายใต้บ่วงบาตเล่ห์กลของมัน ซึ่งเป้าหมายของมารร้ายมิได้เจาะจงเล่นงานให้มุสลิมออกจากศาสนาเท่านั้น แต่มันยังเพียรพยายามทำให้บุคคลออกห่างจากความดี ให้บุคคลเคยชินต่อการฝ่าฝืน ยั่วยุให้แตกแยก ทำให้หลงลืมอัลลอฮ์ สร้างความสับสนลึกลับใจ ฯลฯ ต่างๆ เหล่านี้คือความอุตสาหะของชัยฏอนเพื่อจุดประสงค์เดียวเท่านั้นคือ การกวาดต้อนลูกหลานอาดัมให้เข้าสู่ขุมนรกพร้อมกับพวกมัน

ด้วยเหตุนี้เอง อิสลามจึงได้วางแนวทางการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์อย่างมีระเบียบและรัดกุม เพื่อปกป้องมนุษย์ให้พ้นจากอันตรายจากมารร้าย อันเป็นปฐมเหตุของความชั่วร้ายทั้งปวง ซึ่งแน่นอนว่าหากมนุษย์เพิกเฉย ไม่รับรู้ถึงพิษภัยของมัน และไม่สร้างภูมิคุ้มกันแก่ตนเอง มนุษย์ก็จะดำเนินตามรอยเท้าของมารร้ายอย่างไม่รู้ตัวเช่นเดียวกัน เมื่อนั้น ความผิดจะกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา ความชั่วจะกลายเป็นความเคยชิน ขาดการควบคุมอารมณ์ ขาดการใช้สติปัญญา ยับยั้งชั่งใจ ซึ่งในท้ายที่สุด เมื่อมนุษย์ถูกความชั่วร้ายเข้าสิงสถิต ครอบงำ คุณค่าความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐย่อมอันตรธานสาบสูญเช่นเดียวกัน

5. รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต

ศาสนาอิสลามสอนให้มนุษย์รู้จักเป้าหมายของการมีชีวิต โดยไม่จำกัดหน้าที่บทบาทใดๆ ของการเป็นมนุษย์ ดังนั้น ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นชาย เป็นหญิง เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นคนแข็งแรงหรือคนพิการ เป็นประชาชนหรือผู้ปกครอง หรืออื่นใดอีกก็ตาม หากมั่นใจว่ามีความเป็นมนุษย์แล้วต่าง

ยอมเข้าถึงและจำต้องพยายามรักษาหน้าที่ของตนภายใต้บทบาทนั้นอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีความน้อยเนื้อต่ำใจ ทุกข์ระทมในบางบทบาทหรือกระหิมลำพองใจ หลงใหลเพลิดเพลิน ในบางบทบาทของตน ทั้งนี้เพราะเขารู้จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิต ซึ่งอิสลามได้กำชับและวางแนวทางให้มนุษย์เดินไปสู่จุดหมายของชีวิตเพื่อความรอดพ้น ปลอดภัย ซึ่งผู้เป็นมุสลิมจึงทราบดีว่า เขาเกิดมาเพื่ออะไร? ต้องใช้ชีวิตอย่างไร? มีชีวิตอยู่เพื่อใคร? และเมื่อจบชีวิตแล้วจะเป็นเช่นไร? อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ไม่ได้ทรงสร้างมนุษย์มาอย่างไร้จุดหมาย พระองค์ตรัสไว้หลายต่อหลายอายะฮฺในคัมภีร์ของพระองค์ว่า พระองค์ไม่ได้ทรงสร้างมนุษย์ให้ใช้ชีวิตอย่างหลงระเห็จ ดังตัวอย่างอายะฮฺต่อไปนี้

“และเรามีได้สร้างบรรดาชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และสิ่งที่อยู่ระหว่างทั้งสองอย่างไว้สวาระ” (อัล-กุรอาน 44/38)

“มนุษย์คิดหรือว่า เขาจะถูกปล่อยไว้โดยไร้จุดหมายกระนั้นหรือ?” (อัล-กุรอาน 75/36)

“และชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้นมิใช่อื่นใด นอกจากเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแห่งการหลอกลวงเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 3/185)

พระองค์ได้ตรัสถึงข้อเท็จจริงแห่งโลกนี้ไว้เช่นเดียวกัน ดังดำรัสที่ว่า “และชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้นมิใช่อื่นใด นอกจากการละเล่น และการเพลิดเพลินเท่านั้น และแน่นอน สำหรับบ้านแห่งปรโลกนั้น ย่อมดียิ่งกว่าสำหรับบรรดาผู้ที่ยำเกรง แล้วพวกเขาก็ไม่ได้ใช้สติปัญญา ดอกหรือ?” (อัล-กุรอาน 6/32)

ดำรัสของอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ช่างตนทำให้ทราบว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของการเป็นมนุษย์ มิได้ถูกบังเกิดมาให้มีชีวิตไร้สาระเสพสุขไปวันๆ อิสลามสอนให้ตระหนักในหน้าที่นี้ และส่งเสริมให้ใช้สติปัญญาพิจารณาทั้งในตนเองและสภาวะแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่บนหนทางที่ถูกต้องเที่ยงตรง (Straight Way) อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ทรงแจ้งให้ทราบถึงเหตุผลการบังเกิดมนุษย์และมารขึ้นมานบนโลก ความว่า

“และข้ามิได้สร้างฎินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อให้เคารพภักดีต่อข้า”
(อัล-กุรอ่าน 51/56)

“และแท้จริง เรา (อัลลอฮ์) ได้ส่งร่อซูลมาในทุกประชาชาติ (เพื่อใช้ให้) พวกเจ้าจง
เคารพภักดีอัลลอฮ์ และจงหลีกเลี่ยงออกห่างจากบรรดาภู่อชู้ต (ทุกสิ่งที่ถูกเคารพภักดี
นอกเหนือจากอัลลอฮ์) (อัล-กุรอ่าน 16/36)

และในอะดีสของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้มีระบุไว้
เช่นเดียวกันนี้ว่า “สิทธิของอัลลอฮ์ที่มีเหนือบ่าวนั้น คือ การที่พวกเขาเคารพสักการะพระองค์ และ
ไม่ตั้งสิ่งใดเป็นภาคีต่อพระองค์”⁵¹

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮูวะตะอาลา ยังได้ทรงแจ้งให้ทราบเช่นกันถึงเหตุผลที่พระองค์ทรงให้
มนุษย์มีชีวิตและทรงให้จบชีวิตลง ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “พระผู้ทรงให้มีความตายและให้มี
ความเป็น เพื่อจะทดสอบพวกเจ้าว่า ผู้ใดบ้างในหมู่พวกเจ้าที่มีผลงานดียิ่งกว่ากัน และพระองค์
เป็นผู้ทรงอำนาจ เป็นผู้ทรงให้อภัยเสมอ” (อัล-กุรอ่าน 67/2)

ความโปรดปราน พลกำลัง สติปัญญา และวิญญูณที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่มนุษย์
นั้น ย่อมมีจุดมุ่งหมาย มนุษย์จึงมีหน้าที่สำคัญในการเป็นผู้แทนพระองค์บนหน้าแผ่นดิน และมี
หน้าที่โดยตรงในการปกป้องรักษาพื้นพิภพของพระองค์ ดังที่พระองค์ตรัสว่า “และพระองค์นั้น คือ
ผู้ที่ทรงให้พวกเจ้าเป็นผู้สืบทอดแทนในแผ่นดิน” (อัล-กุรอ่าน 6/165)

ดังนั้น จึงเป็นคำตอบสมบูรณ์แล้วว่า ผู้เป็นมุสลิมนั้นมีชีวิตอยู่เพื่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺฮูวะตะ
อาลา เพื่อเคารพภักดีต่อพระองค์เพียงองค์เดียว ปฏิบัติตามสิ่งที่พระองค์ทรงใช้และละทิ้งสิ่งที่
พระองค์ทรงห้าม ซึ่งโลกแห่งการทดสอบนี้ คือมาตรวัดที่จำแนกอย่างชัดเจนระหว่างคนดีกับคนชั่ว
การมีชีวิตอยู่ของมุสลิมจึงมิใช่เพื่อตนเองหรือใครอื่น แต่เป็นการอยู่เพื่อพระผู้เป็นเจ้า ดำเนินชีวิต
และประกอบกิจการงานต่างๆ เพื่อพระองค์ และจบชีวิตลงเพื่อพระองค์ ขณะเดียวกันมนุษย์ยังเป็น
เพียงตัวแทนในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขและข้อผูกมัด มิใช่เป็นผู้ถือสิทธิ์หรือสร้างสรรค์ปัจจัยยังชีพที่อยู่
ในมือ ซึ่งเมื่อมนุษย์รับรู้และเข้าใจดีถึงเหตุผลของการมีชีวิตอยู่ มีเข็มทิศชีวิตที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่ม

⁵¹ อะดีสนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

เดินทาง แน่นนอน เขาจะไม่ไขว่เขวหรือหลงทาง สามารถดำรงชีวิตจนกระทั่งถึงจุดหมายสุดท้ายได้อย่างมั่นคงและไม่หลงระเห็จไปกับสิ่งยั่วยุจอมปลอมทั้งหลายบนโลกนี้ เพราะโลกนี้เสมือนเพียงทางผ่านสำหรับการสะสมเสบียง สะสมความดี เพื่อจุดหมายแห่งโลกหน้าอันเป็นนิรันดร์

จากที่กล่าวมาข้างต้น นับว่าสอดคล้องกับดำรัสของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ในเชิงอุปมาอุปไมยหลายต่อหลายอายะฮ์ด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ทำให้มนุษย์ได้เห็นข้อเท็จจริงของชีวิตในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับความเข้าใจและสติปัญญาของมนุษย์มากยิ่งขึ้น โดยนำสิ่งที่ป็นนามธรรมมาตัดเตือนมนุษย์ผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมซึ่งแวดล้อมอยู่ในผัสสะของมนุษย์ เพียงแต่มนุษย์จะนำสิ่งที่แวดล้อมรอบตัวเขามาไตร่ตรอง พิจารณา มากน้อยเพียงใด อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ตรัสไว้ ความว่า

“พึงทราบเถิดว่า แท้จริงอุปมาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้มีมิใช่อื่นใด นอกจากเป็นเพียงการเล่นและการสนุกสนานร่าเริง และสิ่งประดับประดา และการโอ้อวดกันในระหว่างพวกเจ้า และการแข่งขันกันในการสะสมทรัพย์สินและลูกหลาน อุปมาดังน้ำฝนที่การองกองของพืชผล ได้ยังความพึงพอใจให้แก่ศิกร แล้วมันก็เหี่ยวแห้ง เจ้าจะเห็นมันเป็นสีเหลือง แล้วมันก็กลายเป็นเศษเป็นชิ้นแห่ง ส่วนในวันสิ้นโลกนั้นมีการลงโทษอย่างแสนสาหัส และมีการอภัยโทษและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ และการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้นั้นมิใช่อื่นใด นอกจากเป็นการแสวงหาผลประโยชน์แห่งการหลอกลวงเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 57/20)

ดำรัสนี้เป็นการย้ำเตือนให้มนุษย์ดำรงชีวิตด้วยสติปัญญา ไคร่ครวญในสังขารม มองโลกในมุมกว้างอย่างครุ่นคิด พินิจพิจารณา เพื่อที่มนุษย์จะได้ไม่ตกเป็นทาสของความเพริศแพรวที่หลอกลวง ซึ่งโอบล้อมมนุษย์ให้หลงใหลอยู่ทุกขณะ ขณะเดียวกันยังเป็นการกระตุ้นเตือนให้มนุษย์รีบเร่งทำความดี ก่อนที่จะไม่มีโอกาสกลับมาแก้ตัวหรือเริ่มต้นใหม่ได้อีกตลอดไป เพราะเงื่อนไขแห่งอายุขัยของแต่ละบุคคลมีขอบเขตจำกัด และมีกำหนดสิ้นสุดที่ตายตัวและไม่เปลี่ยนแปลง โลกนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นแหล่งเพาะปลูกความดีของผู้มีสติปัญญา ที่ไม่มีการคิดบัญชีตอบแทนดีชั่วอย่างแท้จริง แต่สำหรับโลกหน้าที่ทุกคนต้องเผชิญนั้น จะคงเหลือแต่การสอบสวนและตอบแทนผลกรรมที่ได้เคยทำไว้อย่างครบถ้วน ไร้ซึ่งการกระทำอื่นใดเพื่อเพิ่มเติมหรือลดทอนสิ่งที่มนุษย์ได้รับในวันแห่งการตอบแทนนั้นอีก

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงของความจริงของความจริงของโลกนี้ว่า “อุปมาโลกนี้เมื่อเทียบกับโลกหน้าแล้ว มีโชอันใดอื่น นอกจากเป็นเพียงการที่คนหนึ่งในพวกท่านจุ่มนิ้วมือลงไปในแม่น้ำ แล้วจงพิจารณาดูเถิดว่า มีสิ่งใดที่ติดกลับมา”⁵²

“แท้จริง ฉันทับโลกนี้นั้น เสมือนกับผู้ขี่พาหนะ (ผู้เดินทาง) ที่แวะพักอยู่ได้ร่วมไม้ (ชั่วคราว) ครึ่งชั่วครว) หลีกจากนั้นก็ออกเดินทางต่อ และจากมันไป”⁵³ (Balik, 1978:116)

ทำนองเดียวกัน หากมนุษย์ดำรงชีวิตโดยปราศจากเข็มทิศชีวิตแล้ว ย่อมเป็นการเดินทางที่หลงทาง และนำตนสู่ความหายนะ แม้ว่ามนุษย์ถูกสร้างให้มีอิสระในความคิด มีเสรีในการดำเนินชีวิต แต่ในขณะเดียวกัน ชีวิตไม่ได้สิ้นสุดอยู่ที่ความตาย เพราะเบื้องหลังความตายคือความรับผิดชอบแห่งผลกรรมที่ได้กระทำไว้ตลอดชั่วอายุขัย เสรีภาพของอิสลามจึงถูกควบคุมอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ อันเป็นหน้าที่เฉพาะบุคคลซึ่งไม่อาจยึดเยียดแลกเปลี่ยนหรือรับภาระนี้แทนใครอื่นได้ ด้วยจิตสำนึกเช่นนี้เอง ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้มนุษย์มีความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ที่สุด เพราะหากชีวิตไม่รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองแล้ว การมีชีวิตจะควรค่าแก่สิ่งใดอีก?

6. กำชับส่งเสริมให้ใช้สติปัญญาพิจารณา

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานนับเป็นเครื่องมือการพัฒนาสติปัญญาและเสริมสร้างกระบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุมีผล เสริมสร้างศักยภาพแก่สติปัญญามนุษย์ เพราะเนื้อหาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานทั้งหมดล้วนแต่มุ่งมาดปรารภณาให้มนุษย์ไตร่ตรอง พิจารณาสร้างภูมิคุ้มกันแก่สติปัญญาไม่ให้ตกอยู่ในความอวิชา ความงมงาย และหลงเชื่อคล้อยตามในสิ่งที่จะนำพามนุษย์สู่ความหายนะและขาดทุน

ภูมิคุ้มกันนี้ทำให้สติปัญญามีความตื่นตัวอยู่เสมอทุกครั้งที่ได้อ่านหรือสดับฟังคัมภีร์อัล-กุรอานอย่างเข้าใจความหมาย เพราะรูปแบบอันหลากหลายของการยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยที่ปรากฏ ตลอดจนการกล่าวขำในความหมายเดียวกันซ้ำๆ ในหลายๆ आयะฮ์ ได้ชักจูงให้ผู้อ่านซึ่ง

⁵² ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิมและอิบนิ ฮิบบาน

⁵³ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอิบนิ มาญะฮ์

เสมือนหนึ่งนักเดินทางในทุกครั้งที่ได้เปิดคัมภีร์ ได้ค้นพบกับความอัศจรรย์ ความไพเราะ ตลอดจนความรู้ ข้อคิดและข้อเตือนสติ ที่ไม่เคยจืดจางแม้ผ่านการทบทวนซ้ำๆ ในหลายครั้งหลายครา รูปแบบต่างๆ ในอุปมาอุปไมยเหล่านั้นเป็นต้นว่า การใช้สติปัญญาเปรียบเทียบในความแตกต่าง การคิดวิเคราะห์ความหมายและจุดประสงค์ หรือแม้แต่การใช้สติปัญญาในภาพจินตนาการ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นการกระตุ้นสติปัญญาให้หมั่นตรึกตรองอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้บุคคลไม่คล้อยตามสิ่งใดอย่างหน้ามืดตามัว เพราะการหลงเชื่อคล้อยตามดังกล่าว ย่อมไม่ต่างจากสภาพของคนพิการที่ไม่เพียงสมรรถภาพทางร่างกายบกพร่อง แต่สมรรถภาพทางสติปัญญาและหัวใจกลับบกพร่องและล้มเหลวยิ่งกว่า ลักษณะดังเช่นที่ว่านี้ คัมภีร์อัล-กุรอานได้อุปมาอุปไมยไว้ด้วยสำนวนที่รุนแรง แสดงออกถึงความน่ารังเกียจและโง่เขลา ความว่า “และอุปมาบรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธานั้น อุปไมยดังผู้ที่ส่งเสียงตวาดสิ่งที่มันฟังไม่รู้เรื่อง นอกจากเสียงเรียกและเสียงตะโกนเท่านั้น พวกเขาคือคนหูหนวก เป็นใบ้ ตาบอด ดังนั้น พวกเขาจึงไม่เข้าใจ” (อัล-กุรอาน 2/171)

Hamzawii (2006 cited Al-Ngamidii, 1990) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกับข้อเท็จจริงข้างต้น โดยอธิบายว่า

...อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้สร้างความตื่นตัว และกระตุ้นให้เกิดการใช้สติปัญญาครุ่นคิดใคร่ครวญ เพราะในอุปมาอุปไมยมีเนื้อหาที่รวบรวมไว้ด้วยการมโนภาพและการเปรียบเทียบ อันจะส่งผลให้สมองถูกกระตุ้นให้ใช้ความคิด และเป็นการพัฒนาศักยภาพของสติปัญญา เพราะเมื่อได้อ่านผ่านประเด็นที่มีการอุปมาอุปไมย ผ่านสำนวนที่มีการตั้งคำถาม การทบทวนความคิดจะกลับมาอีกครั้งเพื่อตอบประเด็นคำถามนั้นๆ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับข้อความบอกเล่าธรรมดาที่ปราศจากการกระตุ้นให้สะดุดครุ่นคิดแล้ว ข้อความเหล่านั้นก็ไม่ต่างกับคำบอกเล่าบรรยายทั่วไป ซึ่งตรงข้ามอย่างสิ้นเชิงกับการยกตัวอย่างอุทาหรณ์ด้วยอุปมาอุปไมยจากคัมภีร์อัล-กุรอาน. . .

ฉะนั้น ผู้ที่มีสติปัญญา จึงหมายถึงผู้ใช้สายตาศิขารณา ใช้สมองครุ่นคิด ใช้หัวใจตรึกตรอง แยกแยะระหว่างสัจธรรมกับความเท็จ เพื่อปกป้องชีวิตให้ดำรงอยู่ในหนทางที่ถูกต้องเที่ยงตรง ไม่หลงผิดคล้อยตามเห็นดีเห็นงามไปกับสิ่งเท็จ เพราะผู้ใช้สติปัญญาใคร่ครวญเท่านั้น ที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากข้อคิด คำสอนและอุทาหรณ์ต่างๆ จากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์ อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ตรัสไว้ ความว่า “และเหล่านี้คือบรรดาอุทาหรณ์ทั้งหลายที่เราได้

ยกตัวอย่างไว้สำหรับปวงมนุษย์ แต่หาเป็นผู้ใดตระหนักไม่ นอกจากผู้มีความรู้เท่านั้น” (อัล-กุรอาน 29/43)

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้สนทนาโต้ตอบ (Conversation) กับสติปัญญาโดยตรง ด้วยการกระตุ้นผลักดันให้มนุษย์ใช้ปัญญาใคร่ครวญ และสร้างมโนภาพ เพื่อนำพาไปสู่การพิจารณาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง อันเป็นที่น่าสังเกตว่ารูปแบบสำนวนต่างๆ ของอุปมาอุปไมยประกอบไปด้วย การใช้สำนวนคำถาม เรืองเล่า สำนวนในลักษณะโน้มน้าว ชื่นชม ตำหนิ ชมเชยเยาะเย้ย ฯลฯ อันเป็นการบ่งบอกถึงความครอบคลุมและการเข้าถึงในทุกมิติ ดังตัวอย่างรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 กระตุ้นการใช้ปัญญาด้วยสำนวนคำถาม (Question Sentence) อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานจำนวนมาก ได้ใช้สำนวนการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้มนุษย์ได้คิดทบทวนในคำตอบของข้อเปรียบเทียบ ซึ่งแน่นอนว่าการตั้งคำถามทิ้งท้ายในข้อความใด ย่อมเป็นการสะกิดให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังฉุกคิด และตัดสินใจตอบได้อย่างแน่วแน่มั่นใจ แยกแยะและมองเห็นความแตกต่างของสิ่งเปรียบเทียบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานต่อไปนี้

“หรือว่าผู้ที่ตายไปแล้วเรา (อัลลอฮ์) ได้ให้เขามีชีวิตขึ้น และเราได้ให้แสงสว่างแก่เขา ซึ่งเขาใช้แสงสว่างนั้นเดินทางไปในหมู่มนุษย์ จะเหมือนกับผู้เสมือนอยู่ในบรรดาความมืดโดยที่มิเคยออกมาจากมันเลยกระนั้นหรือ? ในทำนองนั้นแหละ ได้ถูกประดับประดาให้สวยงามแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลายซึ่งสิ่งซึ่งพวกเขากระทำกันอยู่”
(อัล-กุรอาน 6/122)

“อุปมาทั้งสองฝ่าย อุปไมยดังคนตาบอดและหูหนวก กับคนมองเห็นและได้ยิน ทั้งสองนี้จะเท่าเทียมกันหรือ? พวกท่านมิได้ไตร่ตรองหรือ?” (อัล-กุรอาน 11/24)

จากตัวอย่างประโยคคำถามข้างต้น เป็นการป้อนคำถามที่ทำให้สติปัญญาได้ทำหน้าที่ยืนยันในคำตอบโดยทันที ซึ่งคำตอบที่ได้รับหลังจากการใคร่ครวญ เปรียบเทียบ วิเคราะห์ด้วยหลักการและเหตุผลแล้ว ย่อมเป็นคำตอบที่ตอกย้ำถึงข้อเท็จจริงและทิวทัศน์ความมั่นใจและความถูกต้องของคำตอบนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เพราะทุกรูปแบบการตั้งคำถามในลักษณะเช่นนี้ หากใช่เป็นการเรียกร้องหาคำตอบ หรือข้อคิดเห็นอื่น แต่เพื่อเป็นการเน้นย้ำในคำตอบที่ปรากฏชัดเจนแล้ว

ในรูปคำถาม เพราะหากคำตอบคือใช่ ย่อมหมายถึงใช่อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องสงสัย และหากคำตอบคือไม่ใช่ ก็ย่อมหมายถึงไม่ใช่อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องสงสัยเช่นเดียวกัน

6.2 กระตุ้นการใช้ปัญญาด้วยสำนวนตรรกะ (Logic Sentence) อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานส่วนมากนั้น อยู่บนพื้นฐานการเปรียบเทียบความสมเหตุสมผลของสิ่งที่ถูกยกตัวอย่างขึ้น จึงเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้สติปัญญาผู้จักคิดอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งน้ำหนักคำพูดตามหลักฐานและข้อเท็จจริง แต่ทั้งนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้เหมือนตามกฎตรรกศาสตร์ทั่วไป เพราะอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานมิได้ตั้งอยู่บนหลักสมมติฐาน ที่เมื่อได้รับการพิสูจน์สามารถแปรเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลหรือไม่สมเหตุสมผลตามแต่ภาวะแวดล้อมชี้้นำ แต่มิได้ยืนยันให้คำตอบในความจริงแท้ของข้อสรุปตามความถูกต้องและน่าจะเป็น ขณะที่การเปรียบเทียบของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน เริ่มต้นด้วยข้อเสนอนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่เปิดโอกาสให้คิดทบทวนหาข้อสรุปตามหลักการและเหตุผล โดยมีได้กำหนดเงื่อนไขเฉพาะเพียงสิ่งที่พิสูจน์ได้ หรืออาศัยประสบการณ์ เป็นตัวชี้วัดความถูกต้อง สมเหตุสมผลแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ คือการเน้นให้ใช้สติปัญญาเปรียบเทียบ พิจารณา ไตร่ตรองในด้านการศรัทธา หลักเชื่อมั่น รวมถึงการดำเนินชีวิต

ตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่สอดคล้องกับข้างต้น ได้แก่อุปมาอุปไมยที่กล่าวถึงศาสนทูตอาดัม (Adam) และศาสนทูตอีซา (Jesus) ในเรื่องความมหัศจรรย์ในการบังเกิดของท่านทั้งสอง เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้ปัญญาพิจารณาเปรียบเทียบข้อเท็จจริงกับความเท็จที่พวกเขาได้อุปโลกน์การเป็นพระเจ้าหรือบุตรของพระเจ้าของศาสนทูตอีซาขึ้น ดังอายะฮ์ที่ว่า “แท้จริงอุปมาอีซานั้น อุปไมยดังอาดัม พระองค์ทรงบังเกิดเขาจากดิน และได้ทรงประกาศิตแก่เขาว่า จงเป็นขึ้นเถิด แล้วเขาก็เป็นขึ้น” (อัล-กุรอาน 3/59)

6.3 กระตุ้นการใช้ปัญญาด้วยสำนวนการเชิญชวน โน้มน้าวให้กระทำหรือยุติ (Awakening and Frightening Sentence) เอกลักษณะหนึ่งที่สำคัญของสำนวนอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน คือ เป็นสำนวนที่ให้ความหมายถึง การเชื้อเชิญ สนับสนุนส่งเสริมให้มนุษย์ทำความดี และกำชับห้ามปรามไม่ให้หลงผิดทำชั่ว และ ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลา ทั้งสองรูปแบบนี้นับเป็นวิธีการปรับปรุงแก้ไข และเปลี่ยนแปลงสภาพบุคคลและสังคมที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะ สำนวนการเชิญชวนส่งเสริมความดี (ตริ่ฮีบ) ถือเป็นสำนวนที่เป็นการให้กำลังใจ กระตุ้น

โน้มนำความคิดและจิตใจสู่การกระทำที่ดีงาม มีความสม่ำเสมอในการทำดี ขณะเดียวกันก็เป็น การสร้างเกราะป้องกันให้จิตใจแข็งแรงและออกห่างจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย

สำหรับสำนวนการกำชับห้ามปรามให้ออกห่าง (ตรัสฮีบ) เป็นการกล่าวถึงสัญญาณร้าย และสาเหตุของการได้รับการลงโทษทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จึงนับเป็นสำนวนที่มีผลโดยตรงต่อ จิตใจ สร้างความหวั่นเกรง หวาดวิตก และทำให้บุคคลเกรงกลัว ไม่กล้าประพฤติในสิ่งที่เป็นการฝ่า ฟืนต่อพระผู้เป็นเจ้าของ เพื่อปกป้องตนเองให้พ้นจากสภาพการณ์เลวร้ายต่างๆ ที่สำนวนอายุยะฮู เหล่านั้นได้ชี้แจงไว้

ตัวอย่างอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ใช้สำนวนส่งเสริมสนับสนุน (ตรัสฮีบ) ดังดำรัส ที่ว่า “เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า อัลลอฮฺทรงยกภูเขาหรือไม่ว่า อุปมาคำพูดที่ดีนั้น อุปไมยดังต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึก มั่นคง และกิ่งก้านของมันชูช่อขึ้นไปยังท้องฟ้า, ผลของมันจะออกมาทุก ฤดูกาล โดยอนุมัติแห่งพระเจ้าของมัน และอัลลอฮฺทรงยกภูเขาหรือไม่ว่า แก้วมณูษย์เพื่อพวกเขาจะได้ รำลึก, และอุปมาคำพูดที่เลวนั้น อุปไมยดังต้นไม้ที่อับเฉาถูกถอนรากออกจากพื้นดิน ไม่มีความ มั่นคงสำหรับมัน” (อัล-กุรอาน 14/24-26)

สำหรับอุปมาอุปไมยที่บ่งบอกถึงการตำหนิและสัญญาณร้าย เพื่อให้มนุษย์ออกห่าง (ตรัสฮีบ) อาทิดำรัสที่ว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น การงานของพวกเขาเปรียบเสมือนภาพลวง ตาในที่ราบโล่งเตียน ผู้ที่กระหายน้ำคิดว่ามันเป็นแอ่งน้ำ เมื่อพวกเขามาถึงมัน เขาจะไม่พบสิ่งใด เลย แต่เขาได้พบอัลลอฮฺทรงอยู่ประจันหน้าเขา แล้วพระองค์ทรงตอบแทนบุญที่การงานของเขา อย่างครบครัน และอัลลอฮฺนั้นทรงเป็นผู้รับแรงในการตอบแทน” (อัล-กุรอาน 24/39)

อนึ่ง สำนวนอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานโดยส่วนใหญ่แล้ว จะใช้สำนวนในลักษณะ ของการกำชับให้ออกห่างจากความผิด ด้วยการบอกลถึงความขาดทุนและสภาพที่เลวร้ายต่างๆ ที่ จะประสบกับผู้กระทำ ซึ่งสังเกตได้ว่าจะพบสำนวนลักษณะเช่นนี้มากกว่าสำนวนอุปมาอุปไมยที่ เป็นการโน้มนำ ส่งเสริมให้ปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเน้นกำชับให้บุคคลรับทราบในผลร้ายของการ ฝ่าฝืน ละเลิกเด็ดขาดจากสภาพการปฏิเสธศรัทธาตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและหลงทาง ทั้งหลาย ซึ่งย่อมส่งผลให้บุคคลละมดระวัง และควบคุมตนเองมิให้ตกอยู่ในสภาวะดังกล่าว

การเน้นกำชับเช่นนี้ สอดคล้องกับที่อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ให้น้ำหนักในเรื่อง

การศรัทธาเป็นอันดับแรก การปกป้องจิตใจและพฤติกรรมให้รอดพ้นจากสภาพการขาดทุนของการปฏิบัติศรัทธา จึงนับเป็นเนื้อหาสำคัญที่ถูกต้องที่แจ่มชัดประสงค์และความหมายไว้ในอุปมาอุปไมยมากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อมิให้มนุษย์ประมาทเลินเล่อในการใช้เวลาชีวิตอันมีขอบเขตจำกัด และเตือนให้ทุกชีวิตระวังถึงผลร้ายต่างๆ ที่จะติดตามมา หากละเลยการใช้สติปัญญาตรึกตรองพิจารณา เฉยเมยต่อความจริงความถูกต้อง และคล้อยตามในสิ่งเท็จและหลงผิดทั้งหลาย

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกับการพัฒนาสังคม

เมื่อคัมภีร์อัล-กุรอานได้ทำหน้าที่ปลุกฝัง และให้ความสำคัญแก่ชีวิต จิตใจและสติปัญญาของมนุษย์เป็นอันดับแรก คำสอนจากคัมภีร์จึงเสมือนเป็นการปูทางสู่การมีชีวิตที่มีสุขและมีเกียรติอันเป็นชีวิตที่ทรงพลังและมีอิสระอย่างแท้จริง อิสลามเชื่อมั่นต่อการตอบแทนในโลกหน้า (The Hereafter) อันถือเป็นพันธะสัญญาแห่งความรับผิดชอบของบุคคล จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าอิสลามวางกรอบชีวิตเช่นนี้แก่มุสลิมเพื่อให้เขาปลีกวิเวกโดยลำพังไม่ แต่ดังกล่าวก่อนเป็นการยืนยันอย่างพอเพียงแล้วว่า แนวทางแห่งคัมภีร์อัล-กุรอานและคำสอนอิสลามทั้งหมดมีหน้าที่ปลุกฝัง หล่อหลอม ชี้นำมนุษย์สู่การเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม เพื่อให้แต่ละบุคคลเสมือนหนึ่งก้อนอิฐที่ก่อร่างสร้างสังคมที่คงไว้ด้วยคุณลักษณะแห่งความโดดเด่น แตกต่าง และมีเกียรติอย่างแท้จริง (Shadeed, 1982: 220)

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลลลลลลลลลลลลลลล ได้ให้โอวาทไว้ว่า “ผู้ศรัทธาที่คบหาสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ และอดทนต่อการทำร้ายของพวกเขา เขาจะได้รับรางวัลอันยิ่งใหญ่กว่าเสียกว่าผู้ศรัทธาที่ไม่คบหาสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ และไม่อดทนต่อการทำร้ายของพวกเขา”⁵⁴

พื้นฐานของกฎระเบียบสังคมอิสลามนั้นมาจากหลักศรัทธา อันเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยพลังการศรัทธาทำให้มนุษย์เกิดความรักใคร่ฉันท์พี่น้อง เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน สัมผัสความสามัคคี ให้ความเป็นธรรมต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลประหนึ่งเรือนร่างเดียวกัน ช่องว่างทางสังคมจากการแบ่งชั้นวรรณะ การเหยียดสีผิว การเล่นเกมเล่นพวก จึงไม่เกิดขึ้นในระบบสังคมอิสลาม เพราะอิสลามมิได้ประเมินค่าตัวบุคคลด้วยฐานะ ชื่อเสียง วงศ์ตระกูล หรือเกียรติยศ แต่ผู้ที่ควรค่าแก่การยกย่องให้เกียรติที่สุดตามทัศนะอิสลามแล้ว คือผู้ที่มี

⁵⁴ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอิบนิ มาญะฮฺ

ความยำเกรงต่อพระเจ้ามากที่สุด ดังที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺฮฺวะตะอะลา ตรัสไว้ ความว่า

“โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริง เราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริง อัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (อัล-กุรอาน 49/13)

มาตรวัตคุณค่านุษย์ที่เที่ยงธรรมนี้ จึงเป็นเครื่องตัดสินค่าความดีของบุคคล เปิดโอกาสให้บุคคลแข่งขันกันในการทำความดี เพื่อบรรลุสู่ตำแหน่งอันสูงส่ง ณ ที่อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺฮฺวะตะอะลา ซึ่งไม่มีสิ่งใดมาขัดขวางฐานันดรอันสูงส่งนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นความยากจน ความต่ำต้อย ความอ่อนแอ สีมืด เพศ ฯลฯ (อิสมาแอ อาลี และ มาลิก โยธาสมุทฺร, 2525: 17,28)

บนพื้นฐานแห่งมิตรภาพฉันพี่น้องกันนี้เอง ที่ทำให้อิสลามเป็นศาสนาที่สร้างสัมพันธไมตรีเชื่อมโยงระหว่างบุคคลอย่างแน่นแฟ้น เน้นกำชับในเรื่องการตักเตือนซึ่งกันและกันอยู่เสมอ อันเป็นการชี้ให้เห็นว่าอิสลามต้องการให้มุสลิมทุกคน ไม่ว่าเพศใดวัยใด ฐานะตำแหน่งใด มีความรับผิดชอบต่อกัน ไม่ละเลยหรือแสวงเมินเฉยในสุข ทุกข์ ดี ชั่วของพี่น้องมุสลิม เพราะสังคมจะอยู่รอดปลอดภัยด้วยคนๆ เดียวไม่ได้ แต่สังคมจะอยู่รอดก็ต่อเมื่อสมาชิกในสังคมไม่ปอนทำลายกัน ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตของศาสนา ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกัน มิใช่ขัดขวางกีดกันหรือปอนทำลายกัน อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺฮฺวะตะอะลา ตรัสไว้ ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้น พวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า” (อัล-กุรอาน 49/10)

ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้ให้โอวาทไว้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมุสลิมกับเพื่อนมนุษย์ อันเป็นการชี้ชัดว่าอิสลามให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบของสังคมอย่างแท้จริง ท่านศาสนทูตได้กล่าวไว้ในเชิงอุปมาอุปไมยว่า “อุปมาผู้ศรัทธากับผู้ศรัทธานั้น (ต้องช่วยเหลือกัน) อุปมาเมียดอาคาร ซึ่งบางส่วนของมันยึดเหนี่ยวอยู่กับอีกบางส่วน แล้วท่านก็ประสานมือเข้าหากัน”⁵⁵ สะดือสันเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์อันแนบแน่น และความเอื้ออาทรระหว่างพี่น้องผู้ศรัทธาที่พึ่งมีต่อกัน เสมือนกับอาคารที่ทุกชิ้นส่วนจำต้องยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน

⁵⁵ สะดือสันบันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

อาคารหรือสิ่งก่อสร้างนั้นๆ ถึงจะมั่นคงแข็งแรง ไม่สั่นคลอน (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2541: 137)

ในทำนองเดียวกัน ท่านศาสนทูตยังให้โอวาทไว้อีกว่า “อุปมาบรรดาผู้ศรัทธาในด้านความรัก ความเอ็นดูเมตตา และการช่วยเหลือเกื้อกูลของพวกเขามีต่อกันนั้น อุปมาดังร่างกาย เมื่ออวัยวะหนึ่งอวัยวะใดเจ็บป่วย อวัยวะส่วนอื่นๆ ของร่างกายก็พลอยเจ็บป่วยพาให้อดหลับอดนอน และเป็นไข้ไปด้วย ฉันทก็ฉันทนั้น”⁵⁶

ดังกล่าว ล้วนเป็นการยืนยันว่า สายสัมพันธ์แห่งอิสลามทำให้มุสลิมทั่วโลกเปรียบเสมือนคนๆ เดียวกัน หากผู้ใดตกทุกข์ได้ยาก ประสบความเดือดร้อน มุสลิมจะไม่ใช่ผู้หนึ่งดูดาย ไม่ทอดทิ้งกัน เพราะอิสลามถือว่า ผู้ศรัทธาทั้งหมดนั้นล้วนเป็นพี่น้องกัน หน้าที่ความรับผิดชอบต่อน้องมุสลิมจึงไม่ใช่ความรับผิดชอบเฉพาะของคนใดคนหนึ่ง ตราบใดที่ทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างเท่าเทียม

สำหรับระบอบสังคมอิสลามนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานของการตักเตือนกันสู่ความดีและห้ามปรามกันในการทำชั่ว อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ทรงประกาศแจ้งไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ หลายต่อหลายอายะฮฺด้วยกัน เพื่อเป็นที่ตระหนักสำหรับผู้ศรัทธา ดังตัวอย่างดำรัสที่ว่า

“และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำการที่ดีงาม และห้ามมิให้กระทำการที่ไม่ดีไม่งาม และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ” (อัล-กุรอาน 3/104)

“และบรรดาผู้ศรัทธาชาย และบรรดาผู้ศรัทธาหญิงนั้น บางส่วนของพวกเขาต่างเป็นผู้ช่วยเหลืออีกบางส่วน ซึ่งพวกเขาจะช่วยให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม” (อัล-กุรอาน 9/71)

ฮะดีษของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม ระบุว่า “ศาสนา คือการตักเตือนกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ” บรรดาเศอฮาบะฮฺถามท่านว่า เพื่อใคร? ท่านศาสนทูตตอบว่า

⁵⁶ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

“เพื่ออัลลอฮ์ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อศาสนทูตของพระองค์ เพื่อผู้นำมุสลิม และเพื่อมุสลิมทั้งหลาย”⁵⁷

ท่านศาสนทูตยังกล่าวอีกว่า “ผู้ศรัทธานั้นคือกระจกเงาของผู้ศรัทธาด้วยกัน หากพบข้อบกพร่องของเขา เขาก็จะตักเตือนให้ปรับปรุงแก้ไข”⁵⁸

การตักเตือนห้ามปรามซึ่งกันและกัน นับเป็นเอกลักษณ์ของผู้ศรัทธา เป็นหน้าที่สากลของทั้งชายและหญิง และถือเป็นสิ่งที่สังคมต้องรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงให้คำมั่นสัญญาสำหรับผู้ที่อ้างหน้าที่ดังกล่าวไว้ความว่า “ชนเหล่านี้แหละ อัลลอฮ์จะทรงเอ็นดูเมตตาแก่พวกเขา แท้จริง อัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชาญาณ” (อัล-กุรอาน 9/71) และลักษณะของผู้ศรัทธาในการตักเตือนซึ่งกันอยู่เสมอนี้เอง ที่ตรงกันข้ามกับลักษณะของผู้ตีสองหน้า กลัปกโลก (Hypocrites) ดังที่พระองค์ได้ทรงแจ้งให้ทราบไว้ ความว่า “บรรดาชายผู้หน้าไหว้หลังหลอก และบรรดาหญิงผู้หน้าไหว้หลังหลอกนั้น บางส่วนของพวกเขาต่างมาจากอีกบางส่วน ซึ่งพวกเขาจะใช้ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม และห้ามปรามในสิ่งที่ดีงาม และกำมือของพวกเขาไว้ (ไม่ยอมทำทาน) พวกเขาเลื่อมอัลลอฮ์ แล้วพระองค์ก็ทรงเลื่อมพวกเขา แท้จริง บรรดาผู้หน้าไหว้หลังหลอกนั้น พวกเขาคือผู้ละเมิด” (อัล-กุรอาน 9/67) ดังกล่าว เป็นการยืนยันถึงคุณลักษณะของผู้หน้าไหว้หลังหลอกที่เพิกเฉยต่อการกำชับกันให้ทำดี และห้ามปรามกันไม่ให้ทำชั่ว ละทิ้งการเชื่อฟังอัลลอฮ์และศาสนทูต และหันหน้าเข้าสู่ความผิดและการฝ่าฝืน ซึ่งอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงประทับตราสัญลักษณ์ของผู้ละเมิดชั่วไว้สำหรับผู้มีลักษณะดังกล่าวอย่างชัดเจนแล้ว

การตักเตือนกำชับกันให้ทำดีและห้ามปรามกันในสิ่งไม่ดีนั้น นักปราชญ์อิสลามบางท่านได้นับเอาหน้าที่นี้เป็นหนึ่งในหลักมูลฐานของศาสนาอิสลามประการหนึ่ง บรรดาต่อฮาบะฮ์ต่างเคยร่วมให้สัตยาบันกับท่านศาสนทูตว่า จะดำรงมั่นในการตักเตือนห้ามปรามกันและกัน ดังปรากฏหลักฐานในอะดีสที่รายงานโดยท่าน ญะวีร บุตร อับดุลลอฮ์ -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ท่านได้กล่าวว่า “ฉันได้ให้สัตยาบันกับท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ คืออัลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ในการที่

⁵⁷ อะดีสนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

⁵⁸ อะดีสนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรี

จะดำรงรักษาการละหมาด ชำระชะกาต และให้คำแนะนำตักเตือนต่อมุสลิมทุกคน”⁵⁹ พันธะ
 สัญญานี้ทำให้เป็นพันธะสัญญาระหว่างท่านกับท่านศาสนทูตเพียงผู้เดียวเท่านั้น หากแต่ถือเป็น
 พันธะสัญญาของมุสลิมทั้งหมด อันถือเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องปฏิบัติอยู่เสมอในการ
 ดำรงชีวิต (อาลี อีซา, 2534: 48)

สำหรับอิสลามแล้ว การตักเตือนกันในเรื่องที่เป็นความดีที่สำคัญที่สุดคือ การกำชับในเรื่อง
 หลักศรัทธา (Islamic Monotheism) และรองลงมาคือบทบัญญัติศาสนาในด้านต่างๆ (Islamic
 orders) ส่วนความชั่วที่รุนแรงที่สุดที่อิสลามกำชับหักห้ามก็คือ การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮู
 วะตะอาลา (Polytheism and Disbelief of all kinds) และรองลงมาคือ ความผิดบาปต่างๆ อัน
 เป็นการฝ่าฝืนพระบัญชาของพระองค์ (Islamic forbiddance) จึงกล่าวสรุปได้ว่า ความดีที่อิสลาม
 หมายความถึงนั้น ครอบคลุมในทุกสิ่งที่เป็นการเชื่อฟังพระองค์ และความชั่วก็ครอบคลุมในทุกสิ่ง
 ที่เป็นการฝ่าฝืนพระองค์เช่นเดียวกัน

คัมภีร์อัล-กุรอานบอกกล่าวถึงสังฆกรรมประการหนึ่งที่สำคัญ นั่นคือ ความขาดทุน (Loss)
 ของผู้เป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเพศใด ฐานะตำแหน่งใด เชื้อชาติใด มนุษย์ทั้งมวลล้วนอยู่ในความขาดทุน
 ณ ที่พระองค์ทั้งสิ้น ยกเว้นเฉพาะผู้คงไว้ซึ่งลักษณะ 4 ประการเท่านั้น คือ

1. เป็นผู้ศรัทธา
2. ประกอบความดี
3. ตักเตือนในสิ่งที่เป็นสังฆกรรม
4. ตักเตือนกันให้มีความอดทน

คุณลักษณะข้างต้น ถูกระบุอยู่ในซูเราะฮ์ (บท) อัล-อัศรี (กาลเวลา) ความว่า “ขอสาบาน
 ต่อกาลเวลา แท้จริง มนุษย์นั้นอยู่ในการขาดทุน นอกจากบรรดาผู้ศรัทธา และกระทำความดี
 ทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสังฆกรรม และตักเตือนกันและกัน ให้มีความอดทน”
 (อัล-กุรอาน 103/1-3)

สี่คุณลักษณะนี้เองที่จะทำให้มนุษย์รอดพ้นจากสภาพของผู้ขาดทุนทั้งในโลกนี้และโลก

⁵⁹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

หน้า อันเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของการตักเตือนห้ามปรามกันและกัน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องแม้จะประสบกับความยากลำบากและขมขื่น การอดทนต่อสภาพดังกล่าวยังนับเป็นการต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ (Jihad) ต่อสู้เพื่อพิทักษ์จักรวรรดิให้คงอยู่ในสังคม คัมภีร์อัล-กุรอานได้ระบุถึงถ้อยคำของท่านลูกมาน⁶⁰ ที่ได้กล่าวสอนลูกของท่านว่า “โอ้ ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่งที่มาประสบกับเจ้า แท้จริง นั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นมั่นคง” (อัล-กุรอาน 31/17) (Al-Foazan, 2001: 190,192,194,218)

อนึ่ง การตักเตือนในสิ่งที่เป็นศีลธรรมในที่นี้ เป็นการบ่งบอกถึง การกำชับกันให้ทำดี ประพฤติในสิ่งที่ชอบที่ควร ส่วนการตักเตือนกันให้มีความอดทน เป็นการบ่งบอกถึง การตักเตือนซึ่งกันให้อดทนในการปฏิบัติสิ่งที่เป็นการเชื่อฟัง (Obedience) ต่ออัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา อดทนที่จะไม่กระทำในสิ่งต้องห้าม อดทนต่อกำหนดแห่งเคราะห์กรรม ดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการกำชับให้ยุติในสิ่งไม่ชอบไม่ควรทั้งหลายด้วยเช่นเดียวกัน (As-Saeid, n.d.)

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม ได้ให้โอวาทกำชับในเรื่องนี้ไว้เช่นเดียวกัน โดยท่านเคยกล่าวไว้ว่า “ผู้ใดทราบว่ามีคนใดในพวกท่านทำสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ก็จงเปลี่ยนแปลง (ยับยั้ง) ด้วยมือของเขา หากไม่สามารถก็จงเปลี่ยนแปลงด้วยลิ้นของเขา หากไม่สามารถก็จงเปลี่ยนแปลงด้วยหัวใจของเขา การกระเช่นนั้น (การเอาใจออกห่าง) นับเป็นการศรัทธาที่อ่อนแอที่สุด”⁶¹ ดังนั้น ผู้ที่รู้เห็นในสิ่งไม่ดีไม่งาม แต่ไม่ห้ามปรามด้วยกำลัง (มือ) วาจา หรือ แม้แต่หัวใจก็ไม่รู้สึกปฏิเสธ ไม่เห็นด้วยกับความผิดนั้นแล้วไซ้ อิสลามถือว่า บุคคลผู้นั้นไร้การศรัทธา เพราะหากบุคคลมีศรัทธาอยู่จริง แม้เพียงสักเสี้ยวหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดหัวใจของผู้ศรัทธาจะไม่มีทางยอมรับ เห็นดีเห็นงามไปกับความผิดโดยเด็ดขาด (Al-Foazan, 2001: 220)

ด้วยเหตุนี้ เครื่องหมายของความปรารถนาดี และความรักที่จริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ จึงหมายถึง การที่บุคคลปรารถนาให้เพื่อนมนุษย์ได้รับความดี เจกเช่นที่บุคคลปรารถนาจะได้รับในสิ่งนั้น ทำนองเดียวกัน การที่บุคคลละเลยเพิกเฉย คำนึงแต่เรื่องของตน ไม่แยแสต่อบุคคลอื่น ด้วยคำกล่าวอ้างว่าไม่ปรารถนาก้าวก่ายสิทธิส่วนบุคคล ย่อมเป็นการแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัว

⁶⁰ บ่าวของอัลลอฮ์ ผู้มีปัญญาเฉียบแหลม ในสมัยศาสนทูต ดาวิด (David) –ขอความศานติจงมีแด่ท่าน-

⁶¹ บันทึกโดยบันทึกโดย อิมามมุสลิม

และไม่ปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างในประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งที่อัลลอส ชูบ ฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงตำหนิและสาปแช่งชาวอิสราเอล เหตุเพราะพวกเขาฝ่าฝืนบัญชาของ พระองค์ และละเลยในการตักเตือนซึ่งกันและกัน พระองค์ได้ทรงเปิดเผยเรื่องนี้ไว้ในคัมภีร์อัล- กุรอาน ความว่า “บรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาในหมู่วงศ์วานอิสราเอลนั้นได้ถูกสาปแช่ง โดยถ้อยคำ ของ ดาวิด (David) และอีซา (Jesus) บุตรของมัรยัม (Mary) ดังกล่าว เนื่องจากการที่พวกเขาฝ่าฝืน และที่พวกเขาเคยละเมิดกัน พวกเขาต่างไม่ห้ามปรามกันในเรื่องไม่ดีไม่งามที่พวกเขาได้กระทำ กันขึ้น ช่างเลวร้ายจริงๆ สิ่งที่เขากระทำ” (อัล-กุรอาน 5/78-79)

ดังกล่าวนั้น จึงเป็นการบ่งบอกว่า อิสลามตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตักเตือนห้ามปรามซึ่งกัน และกัน อันถือเป็นหน้าที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ซึ่งหากพิจารณาในกรอบของสังคมแล้ว สังคม ใดๆ จะอยู่รอดปลอดภัยก็ด้วยการผลักดันสนับสนุนกันในด้านคุณธรรมศีลธรรม และไม่ละเลย เพิกเฉยต่อการขจัด ห้ามปราม ต่อต้านความไม่ดีไม่งามทั้งหลายที่เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม ประหนึ่งเรือที่บรรทุกผู้คนอยู่กลางลำน้ำ หากมีสักคนหนึ่งต้องการเจาะเรือเพื่อทำลายเรือให้จมน้ำ ทั้ทั้งๆ ที่มีผู้รู้เห็นแต่กลับปล่อยให้คนๆ นั้นเจาะเรือให้เป็นรูต่อไปเรื่อยๆ อะไรจะเกิดขึ้นตามมา หาก ปราศจากการบอกกล่าวห้ามปราม แน่نون เรือลำนั้นจะต้องอัปปางลง และทุกคนที่ร่วมโดยสารก็ ต้องประสบกับความเดือดร้อนโดยถ้วนหน้ากัน ฉะนั้นได้กันั้น การแนะนำตักเตือนกัน จึงเป็น เครื่องหมายของความห่วงใยอันลึกซึ้งและความรักอันบริสุทธิ์ เป็นความเอื้ออาทรที่จะช่วยผดุง รักษาสังคมให้เป็นปกติสุข เพราะเมื่อมุสลิมมีความบริสุทธิ์ใจ มีความรักอย่างจริงใจต่อพี่น้องของ เขาแล้ว การตักเตือนกันจะสามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นปลอดภัยจาก ทุกเภทภัย อีกทั้งยังเป็นการประดับประดา ฟื้นฟูและรักษา บาดแผลของสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งจะ น้อมนำไปสู่การรักษาแนวทางของศาสนาให้คงอยู่ และทำให้สังคมทั้งหมดสงบสุขปลอดภัยจาก ภัยอันตรายทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (อาลี อีซา, 2534: 47-48)

อุปมาอุปไมยส่วนหนึ่งจากคัมภีร์อัล-กุรอานมีบทบาทในการจรรโลงสังคมเชกเช่นเดียวกับ สำนวนเนื้อหาส่วนอื่นๆ ในคัมภีร์ แม้จะมีปรากฏไม่มากเท่ากับอุปมาอุปไมยที่เกี่ยวข้องกับหลัก ศรัทธา แต่สำนวนอุปมาอุปไมยที่มีการเปรียบเทียบไว้ ก็เป็นการกำหนดแนวทางส่วนหนึ่งสำหรับ การดำเนินชีวิตที่จรรโลงให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตากรุณา สมานฉันท์ ไม่เบียดเบียนข่ม ฉล ทุจริตต่อกัน ดังสามารถประมวลจากอุปมาอุปไมยออกเป็นแนวทางต่างๆ สู่การพัฒนาสังคม ดังต่อไปนี้

1. อิสลามกำชับให้ทำทาน (Almsgiving)

อิสลามกำหนดให้มีการบริจาคทาน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทานภาคบังคับ (Zakat)⁶² และทานภาคสมัครใจ (Sodakoh)

1.1 การบริจาคทานภาคบังคับ (Zakat) การจ่ายชะกาตนับเป็นหน้าที่จำเป็นสำหรับมุสลิมที่มีฐานะตามเกณฑ์⁶³ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า พิสูจน์ถึงความหนักแน่นจริงจังในการศรัทธาของเขา ซึ่งอิสลามกำหนดให้ผู้เป็นมุสลิม จำเป็นต้องจ่ายชะกาตด้วยการสละรายได้ของตนเมื่อครบรอบปี ตามอัตราส่วนที่ศาสนากำหนด⁶⁴ อันเป็นการแสดงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่พึงมีต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม อิสลามมองว่าทรัพย์สินที่อยู่ในเกณฑ์ที่ศาสนากำหนดให้จ่ายออกไปนั้น เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของผู้ยากจนขัดสน มิใช่สิทธิของผู้ครอบครองทรัพย์สิน จิตสำนึกเช่นนี้จึงเตือนมุสลิมให้คืนสิทธิ์แก่ผู้สมควรจะได้รับ เพราะหากเขาไม่ดำเนินการดังกล่าว ย่อมส่งผลร้ายต่อการเป็นผู้ศรัทธาของเขา ทั้งนี้เพราะการทำทานประเภทนี้เป็นหนึ่งในข้อบังคับทางศาสนา เมื่อบุคคลยอมรับอิสลามเป็นแนวทางชีวิต ก็เท่ากับว่าบุคคลนั้นต้องยอมรับในทุกข้อกำหนดของศาสนา จะละทิ้งข้อหนึ่งข้อใดหรือเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจไม่ได้เป็นอันขาด

1.2 ทานภาคสมัครใจ (Sodakoh) นอกจากทานภาคบังคับอันเป็นศาสนกิจที่จำเป็นแล้ว อิสลามยังแนะนำให้ทำทานภาคสมัครใจอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอสำหรับผู้ที่มีความสามารถ โดยมีได้จำกัดเฉพาะว่าการทำทานจำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินเงินทองแต่เพียงอย่างเดียว

⁶² ชะกาต คือ การจ่ายทรัพย์สินที่อยู่ในเกณฑ์ของศาสนบัญญัติแก่ผู้มีสิทธิได้รับชะกาต ที่ถูกระบุไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน สิ่งที่ต้องจ่ายออกชะกาตมีทั้งที่เป็นทรัพย์สินเงินทอง พืชผลและปศุสัตว์ ซึ่งสิ่งนี้ที่ศาสนากำหนดให้จ่ายออกไปนี้ เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับทรัพย์สินทั้งหมดที่บุคคลครอบครอง และทานภาคบังคับนี้กำหนดให้ปฏิบัติเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น

⁶³ เกณฑ์ทางศาสนาที่กำหนดให้บุคคลหนึ่งต้องจ่ายทานภาคบังคับนี้ อยู่ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้ 1. ต้องเป็นมุสลิม 2. ต้องเป็นไท 3. มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอย่างสมบูรณ์ 4. ทรัพย์สินครบถ้วนตามอัตราที่ศาสนากำหนด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพย์สิน 5. ครบกำหนดเวลาที่ต้องจ่าย 6. เป็นทรัพย์สินส่วนเกินนอกเหนือจากความจำเป็น (มุณีร มุฮัมมัด, 2551:1,41-47)

⁶⁴ อัตราเงินตราที่ต้องจ่าย = 2.5 % ของรายได้ที่เทียบเท่ากับอัตราทองคำ = 85 กรัม หรืออัตราเงิน = 595 กรัมเมื่อครบรอบปี

เท่านั้น ทั้งนี้ อาจอยู่ในรูปการกระทำในวาระต่างๆ ซึ่งทำให้ทุกผู้คนสามารถบำเพ็ญทานได้แม้ว่าผู้
นั้นจะปราศจากทรัพย์สินก็ตาม เพราะทุกการทำความดีในอิสลามเท่ากับเป็นการทำทานทั้งสิ้น ซึ่ง
อิสลามได้แนะนำแนวทางของการทำทานในลักษณะและรูปแบบต่างๆ อีกมากมายที่
นอกเหนือจากทานที่อยู่ในรูปทรัพย์สิน เงินทอง ดังปรากฏจากตัวอย่างโอวาทของท่านศาสนทูต
มุฮัมมัด คือลดลดอสูอะลัยฮิวะซัลลัม ต่อไปนี้

1.2.1 การละเว้นจากการทำชั่วเป็นการทำทาน ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด

คือลดลดอสูอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ท่านจงระงับความชั่วของท่าน ไม่ให้กระทบกับผู้อื่น
เพราะนั่น คือการทำทานของท่านแก่ตัวของตนเอง”⁶⁵

อีกะดีสหนึ่งระบุว่า “เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องทำทาน” ศอฮาบะฮฺคนหนึ่งถาม
ท่านว่า “ขอท่านได้โปรดบอกข้าพเจ้าเถิดว่า หากเขาไม่มีแล้ว?” ท่านศาสนทูตตอบว่า “ขอให้เขา
ทำงานด้วยมือทั้งสองของเขาเอง มันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเขา แล้วเขาจะได้ทำทาน” ศอฮาบะฮฺ
ถามอีกว่า “ขอท่านได้โปรดบอกข้าพเจ้าเถิดว่า หากเขาไม่สามารถทำได้แล้ว?” ท่านศาสนทูตตอบ
ว่า “ให้เขาช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ” ศอฮาบะฮฺถามอีกว่า “ขอท่านได้โปรดบอก
ข้าพเจ้าเถิดว่า หากเขาไม่สามารถทำได้แล้ว?” ท่านศาสนทูตตอบว่า “ให้เขากำชับกันให้ทำดี”
ศอฮาบะฮฺถามอีกว่า “ขอท่านได้โปรดบอกข้าพเจ้าเถิดว่า หากเขาไม่สามารถทำได้แล้ว?” ท่านศา-
สนทูตตอบว่า “ให้เขาละเว้นจากความชั่ว เพราะนั่นคือการทำทาน”⁶⁶

1.2.2 การรำลึกถึงอัลลอฮ์ และสรรเสริญพระองค์เป็นการทำทาน ท่านศาสน

ทูตมุฮัมมัด คือลดลดอสูอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ทุกๆ ข้อกระดูกของคนหนึ่งคนใดจากพวกท่าน
นั้นเป็นการทำทาน ทุกๆ การกล่าว “ซุบฮานัลลอฮ์” (มหาบริสุทธิ์เป็นสิทธิของอัลลอฮ์) เป็นการทำ
ทาน ทุกๆ การกล่าว “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” (การสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์) เป็นการทำทาน ทุกๆ
การกล่าว “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์) เป็นการทำทาน ทุกๆ การ
กล่าว “อัลลอฮุอักบัร” (อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่) เป็นการทำทาน การกำชับกันให้ทำดี เป็นการทำทาน
การห้ามปรามกันไม่ให้ทำชั่ว เป็นการทำทาน และการละหมาดกุฮา (ละหมาดในยามสาย) 2

⁶⁵ ฮะดีสนี้บันทึกโดยอิมาม บุคอรีและมุสลิม

⁶⁶ ฮะดีสนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

ร็อกอะฮุ จะีผลครอบคคุมผลบุญของสิ่งทีกล่าวมาข้างต้นทั้งหมด”⁶⁷

1.2.3 การตัดสินใจด้วยความยุติธรรม การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การพูดดี การเดินไปละหมาด และการขจัดสิ่งกีดขวางทางสัญจร เป็นการทำความ ทานศาสนทูต มุฮัมมัด คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่ “ทุกๆ ข้อกระดูกของมนุษย์นั้นจำเป็นต้องทำงานใน ทุกวันทีมีดวงอาทิตย์ขึ้น การที่ท่านตัดสินใจ (ข้อพิพาท) ระหว่างคนสองคนด้วยความยุติธรรมนั้น นับเป็นการทำความ ทานที่ท่านช่วยเหลือบุคคลในเรื่งสัตว์พาหนะของเข โดยช่วยเขาให้ขึ้นขี่หลัง สัตว์ หรือ ยกสัมภาระของเขไว้บนหลังสัตว์นั้น นับเป็นการทำความ ทาน คำพูดทีดีเป็นการทำความ ทาน ทุกๆ การก้าวเดินไปละหมาดทีมีสติ เป็นการทำทาน และการที่ท่านขจัดสิ่งของทีจะก่อให้เกิดอันตราย ออกไปจากทางสัญจรนั้น ก็นับเป็นการทำความ ทาน”⁶⁸

อีกฮะดีษหนึ่งทียืนยันว่การพูดดีนับเป็นการทำความ ทานประการหนึ่ง ระบุไว้ว่ “ท่านทั้งหลาย จงป้องกันตนเองให้พ้นจากนรกเกิด แม้เพียงการบริจาอินทผลัมซีกหนึ่งก็ตาม แต่หากผู้ใดไม่มี (อินทผลัม) ก็ให้ใช้คำพูดทีดี” หมายถึง สิ่งหนึ่งทีจะช่วยเหลือมนุษย์ให้รอดพ้นจากไฟนรกได้ก็คือ การทำความ ทาน แม้เพียงเล็กน้อยเท่ากับซีกหนึ่งของอินทผลัม ก็พึงทำความ ทานเกิด และหากไม่พบแม้แต่ซีก อินทผลัม ก็พึงทำความ ทานด้วยการเป็นผู้มีมารยาดี คบหาสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยดี แม้เพียงการ ใช้ถ้อยคำวาจาทีดี ก็เป็นการทำความ ทานประการหนึ่ง (สมาคมนักเรียนเก๋าอาหรับ, 2541: 341)

1.2.4 พิษผลทีถูกรับประทาน หรือ ถูกลักขโมยไป เป็นการทำความ ทาน ท่าน ศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่ “มุสลิมคนใดทีทำการเพาะปลูก ผลผลิตทีถูกรับประทานไปนั้นถือเป็นการทำความ ทาน สำหรับเขา สิ่งทีถูกขโมยไป (จากพืชไร่) นับเป็นการทำความ ทานสำหรับเขา ไม่มีใครจะทำให้ผลผลิตจากการเพาะปลูกของเขาลดหย่อนลง เว้นแต่มันเท่ากับ เป็นการทำความ ทานสำหรับเขาทั้งสิ้น”⁶⁹ และอีกรายงานหนึ่งระบุว่ “การเพาะปลูกใดของมุสลิม แล้วมี

⁶⁷ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

⁶⁸ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม และในฮะดีษอีกบทหนึ่งตามบันทึกของท่านอิมาม มุสลิม ระบุว่ ท่านศาสนทูตกล่าวว่ “การเอาหินออกให้พ้นจากทางสัญจร หรือเก็บหนามหรือกระดูกให้พ้นจากทางสัญจรของ ผู้คน”

⁶⁹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

ผู้มารับประทานพืชผลนั้น หรือมีสัตว์ นก หรือสิ่งใดก็ตามมาแตะลิ้ม นอกจากสิ่งนั้นจะเป็นการทำทานสำหรับเขา”⁷⁰

1.2.5 การให้ยืมเป็นการทำทาน ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ทุกๆ การให้ยืมนั้น คือการทำทาน”⁷¹ และอีกโองาบทหนึ่งระบุว่า “ไม่มีมุสลิมคนใดที่ให้มุสลิมหยิบยืมครั้งหนึ่ง นอกจากว่าการหยิบยืมนั้นเสมือนกับการทำทานของเขาถึงสองครั้ง”⁷² (Al-Asqalanii, 1960: 71)

1.2.6 การเลี้ยงดูครอบครัวเป็นการทำทาน ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “สิ่งใดที่ท่านให้เป็นอาหารเลี้ยงดูแก่ตัวท่านเอง นั่นคือการทำทาน สิ่งใดที่ท่านให้เป็นอาหารเลี้ยงดูแก่ลูกของท่าน นั่นคือการทำทาน สิ่งใดที่ท่านให้เป็นอาหารเลี้ยงดูแก่ภรรยาของท่าน นั่นคือการทำทาน และสิ่งใดที่ท่านให้เป็นอาหารเลี้ยงดูแก่คนรับใช้ของท่าน นั่นคือการทำทาน”⁷³ (Balik, 1978: 176)

1.2.7 การมีสัมพันธกับภรรยาเป็นการทำทาน ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “และในการร่วมหลับนอนของสามีภรรยาของคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านนั้น เป็นการทำทาน” บรรดาศอฮาบะฮ์ถามท่านว่า “โอ้ท่านศาสนทูต การที่คนใดในพวกเราประกอบกิจทางเพศนั้น เขาจะได้รับผลบุญด้วยหรือ?” ท่านศาสนทูตจึงตอบว่า “ท่านทั้งหลายจงบอกฉันซิว่า หากเขานำมันไปวางไว้ในที่ที่ต้องห้าม (ฮะรอม)⁷⁴ เขาจะได้รับโทษหรือไม่ว่าง? ดังนั้น ก็ทำนองเดียวกัน หากเขานำมันไปวางไว้ในที่ๆ อนุมัติ (ฮะลาล) เขาก็ย่อมได้รับผลบุญ”⁷⁵

⁷⁰ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

⁷¹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอัฏฏอบรอนีย์และอัลบัยฮะกี

⁷² ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอิบนิ มาญะฮ์ อิบนิ ฮิบบานและอัลบัยฮะกี

⁷³ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรี

⁷⁴ หมายถึงผิดประเวณี (ซินา) เพราะอิสลามถือว่า การผิดประเวณีกับผู้ที่มีใช้ภรรยาตน ไม่ว่าจะกรณีใดๆ นับเป็นบาปใหญ่อันมีโทษร้ายแรงตามบัญญัติศาสนา

⁷⁵ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม ฮะดีษบทนี้มีข้อความโดยสมบูรณ์ ดังนี้ “แท้จริง ผู้คน (หมายถึงบรรดาศอฮาบะฮ์) ต่างพากันกล่าวว่า โอ้ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ บรรดาผู้มั่งมีได้รับผลบุญล้ำหน้าไปแล้ว พวกเขาละหมาดเช่นเดียวกับที่เราละหมาด พวกเขาถือศีลอดเช่นเดียวกับที่เราถือศีลอด แล้วพวกเขาทำทานด้วย

นอกเหนือจากตัวอย่างสะดีข้างต้น อิสลามยังนับการกระทำในรูปแบบอื่นๆ ว่าเป็นการทำทานเช่นเดียวกัน อาทิ การช่วยเหลือคนพิการทุพพลภาพ และคนชรา การแนะนำทางแก่คนแปลกหน้า การเยี่ยมเยียนผู้ป่วย การให้และตอบรับสลาม (คำทักทายของมุสลิม) เมื่อพบปะกับพี่น้องมุสลิม การติดตามส่งศพผู้ตายยังหลุมฝังศพ ฯลฯ ทั้งหมดนี้นับเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากแนวทางสู่ความดีอันง่ายตาย อันเป็นการยืนยันถึงความประเสริฐของคำสอนอิสลามถึงอานิสงค์แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถสรุปอยู่ในโอวาทของท่านศาสนทูตข้อความเดียวที่ว่า “การทำดีทุกๆ อย่างนั้น เป็นการทำความทาน”⁷⁶

ดังนั้น การทำดีไม่ว่าจะทำเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น หากเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับคำสอนอิสลามแล้ว อิสลามถือว่าเป็นการทำทานประการหนึ่ง ซึ่งบุคคลจะได้รับอานิสงค์และประโยชน์เฉกเช่นเดียวกับการทำความทาน (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2541: 333) อันเป็นการชี้ให้เห็นว่า คำสอนอิสลามในทุกภาคส่วนนั้น ล้วนมุ่งหมายที่จะสร้างชีวิตให้ดำรงไว้ซึ่งความมีเกียรติและความสงบสุขร่มเย็น ให้สังคมทั้งหมดมีความรักใคร่ปรองดอง และให้มนุษย์ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์สุวะตะอาลา ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (อาลี อีซา, 2534: 186)

อิสลามส่งเสริมให้รักการทำความทานอยู่เป็นเนืองนิจ การทำความทานจะช่วยขจัดความตระหนี่ที่เหนียวและความยโสโอหังในจิตใจ ทำให้จิตใจมีความสะอาดบริสุทธิ์ ลดความเห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจ สงสารผู้ที่ประสบกับความยากจนข้นแค้น และที่สำคัญยังเป็นการลดปัญหาการก่ออาชญากรรม ลดช่องว่างความห่างเหินแปลกแยกของชนชั้นวรรณะในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างคนรวยกับคนจน และระหว่างพวกพ้องวงศ์ญาติกับบรรดาคนแปลกหน้าผู้ไม่ได้มีส่วนร่วมในสายโลหิต กระชับความสัมพันธ์ สร้างมิตรไมตรีระหว่างกันในฐานะที่ต่างมีความเสมอภาคกันในความเป็นเพื่อนมนุษย์ อันเป็นการประสานหัวใจของคนในสังคมให้รักใคร่ปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอ

ทรัพย์สินที่เหลือ (จากการใช้จ่าย) ของพวกเขา ”ท่านศาสนทูตจึงกล่าวว่า “อัลลอฮ์มิได้ทรงประทานสิ่งที่คุณจะนำไปทำความทานให้แก่พวกท่านแล้วดอกหรือ? แท้จริงทุกๆ การกล่าวว่า “ชูบฮานัลลอฮ์” (มหาบริสุทธิ์เป็นสิทธิของอัลลอฮ์) เป็นการทำความทาน ทุกๆ การกล่าวว่า “อัลลอฮ์อัครบَّر” (อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่) เป็นการทำความทาน ทุกๆ การกล่าวว่า “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” (การสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์) เป็นการทำความทาน ทุกๆ การกล่าว “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์) เป็นการทำความทาน การกำชับกันให้ทำดี เป็นการทำความทาน การห้ามปรามกันไม่ให้ทำชั่ว เป็นการทำความทาน . . . (จนจบข้อความ) ”

⁷⁶ สะดีสนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรี

อีกหนึ่งเหตุผลประการสำคัญที่อิสลามกำหนดให้มีการบริจาคนั้นก็เพื่อ เป็นการลด ช่องว่างทางเศรษฐกิจ มิให้เป็นการกักกันทรัพย์สินให้อยู่ในมือของผู้มั่งมีเท่านั้น เพราะหากเป็น เช่นนั้น ช่องว่างในสังคมจะขยายเป็นวงกว้าง ไม่มีเส้นทางที่จะเชื่อมร้อยคนมั่งมีกับคนยากจนให้ อยู่ร่วมกันอย่างเห็นอกเห็นใจกันได้ ความแปลกแยกหยามเหยียดฐานะชนชั้นจะเกิดขึ้น และเมื่อนั้นความรังเกียจเคียดจัญท์ ความเย่อหยิ่งจองหอง โอหังอวดดี หรือแม้แต่อาชญากรรมและความ เดือดร้อนวุ่นวายต่างๆ จะตามมา ทั้งนี้ เพราะสาเหตุของความยากจนของคนในสังคมนั้นเอง คัมภีร์อัล-กุรอานได้แจ้งเหตุผลของการทำทานให้ทราบ ความว่า “เพื่อที่ทรัพย์สินนั้นจะได้ไม่ หมุนเวียนอยู่ในระหว่างผู้มั่งมีในระหว่างพวกเจ้าเท่านั้น” (อัล-กุรอาน 59/7)

สำหรับอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่ส่งเสริมให้ทำทานนั้น มีระบุไว้ในคำรัสที่ว่า “อุปมาการบริจาคนั้นบรรดาผู้ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาไปในหนทางของอัลลอฮ์ อุปมาดัง เมล็ดพืชที่งอกออกมาเป็น 7 รวง และแต่ละรวงมี 100 เมล็ด ในทำนองเดียวกัน อัลลอฮ์ทรงทบทเท่า ทวีคูณทานของผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ เพราะอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงไพบูลย์ ผู้ทรงรอบรู้” (อัล-กุรอาน 2/261)

อายะฮ์นี้เป็นการเปรียบเทียบให้มนุษย์ได้จินตภาพถึงผลตอบแทนที่เขาจะได้รับจากการ บริจาคทาน ซึ่งการเปรียบเทียบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้นี้เอง เป็นการสร้างความหวังและกำลังใจในการ ทำทานได้เป็นอย่างดี เพราะสิ่งที่มนุษย์มองเห็นและสัมผัสได้นั้น เป็นการทำให้มนุษย์เข้าถึง ความหมายได้อย่างชัดเจนและไม่คลุมเครือ ด้วยเหตุนี้ อายะฮ์นี้จึงเป็นเสมือนยาชูกำลัง ปลุกขวัญ กำลังใจแก่ผู้ศรัทธาให้ริบเร่งชวนชวนในการทำดี เพราะแน่นอนว่า ผลตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้าของ ที่เขาจะได้รับนั้นจะทวีค่ามหาศาล ซึ่งมากกว่าค่าของทรัพย์สินหรือกำลังที่เขาเสียสละไปในหนทาง ของพระองค์อย่างสุดประมาณ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ตรัสไว้ ความว่า “และอันใดที่พวก เจ้าบริจาคสิ่งใดก็ดี พระองค์จะทรงทดแทนมัน และพระองค์นั้นทรงเป็นผู้ดีเลิศแห่งบรรดาผู้ ประทานปัจจัยยังชีพ” (อัล-กุรอาน 34/39)

การบริจาคนั้นเสมือนการให้พระองค์ยืมทรัพย์สิน ซึ่งพระองค์จะทรงชดใช้คืนและทรง ทดแทนให้อย่างแน่นอน พระองค์ย่อมไม่ทรงปรารถนาสิ่งใดจากปวงบ่าว และอำนาจของพระองค์ หาได้พ่องลงไม่ แต่การหยิบยืมในที่นี้เป็นการส่งเสริมผู้ศรัทธาให้ทำทาน ขจัดความตระหนี่ ความ ก้าวจนของตนเอง เพื่อให้เขาสำนึกอยู่เสมอว่า ทุกสิ่งที่จ่ายออกไปนั้นไม่มีวันสูญหาย และไม่ได้ทำ

ให้ทรัพย์สินลดน้อยพร้อมลง เพราะเท่ากับว่าเขาได้สละสิ่งนั้นเพื่อพระองค์ ซึ่งพระองค์จะทรงตอบแทนในสิ่งที่ดียิ่งกว่า พระองค์ตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ความว่า “และจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจงบริจาคซะกาต และจงให้อัลลอฮ์ยืมอย่างดีเยี่ยมเถิด (จงจ่ายในหนทางของอัลลอฮ์) และความดีอันใดที่พวกเจ้าได้กระทำไว้เพื่อตัวของพวกเจ้าเอง พวกเจ้าก็จะพบมัน ณ อัลลอฮ์ ซึ่งเป็นความดีและผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่กว่า” (อัล-กุรอาน 73/20)

การทำทานถือเป็นหนทางสู่การปลดแอกจิตใจให้หลุดพ้นจากพันธนาการแห่งความเห็นแก่ตัว ตระหนี่ถี่เหนียว อันเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ เมื่อมนุษย์รู้จักให้ ยินดีที่จะแบ่งปัน เขาจะไม่ละโมภ ไม่เอาวัดเอาเปรียบ จิตใจจะผ่องแผ้วสะอาดบริสุทธิ์ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลสและมารร้าย อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ทรงยืนยันถึงประโยชน์ของการทำทานไว้ ความว่า “(มุฮัมมัด) เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินสมบัติของพวกเขาเป็นทานบริจาค อันเป็นการทำให้พวกเขาสะอาดบริสุทธิ์ และล้างมลทินแก่พวกเขาด้วยทรัพย์สินนั้น” (อัล-กุรอาน 9/103)

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม กล่าวถึงภาคผลหนึ่งของการทำทานว่า “ทุกคนจะอยู่ภายใต้ร่มเงาของการทำทานของเขาจนกระทั่งการชี้ขาดหรือการตัดสินระหว่างมนุษย์จะสิ้นสุดลง”⁷⁷

อนึ่ง การทำทานขณะที่ยังมีสุขภาพดีจะยังอานิสงค์แก่บุคคลตลอดไป แม้เขาจะจากโลกนี้ไปแล้ว ผลบุญของการทำทานอันยังประโยชน์ต่อสาธารณชนจะยังโยงใยสานต่อกุศลกรรมแก่ผู้ตายอย่างไม่มีวันขาดตอน ดังโอวาทของท่านศาสนทูตที่ยืนยันในเรื่องนี้ว่า

⁷⁷ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอะฮฺมัด อิบุนุคฺษัยมะฮฺ อิบุนุฮัยบาน อัลฮากิม และ อัซซะฮะบีย์ ระบุว่า เป็นฮะดีษที่ถูกต้อง ตัวบทนี้ยังเป็นการยืนยันถึงสภาพที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในวันสิ้นโลก หลังจากที่ทุกชีวิตถูกให้ฟื้นกลับมาใช้ชีวิตอีกครั้ง ทุกคนจะยืนเบียดเสียดแออัดรอการพิพากษาตัดสินจากอัลลอฮ์ ในวันนั้นดวงอาทิตย์จะอยู่ใกล้มนุษย์มากเสียจนกระทั่งมนุษย์ต้องยืนจมกับกองเหงื่อของตนเอง ปริมาณเหงื่อจะมากน้อยลดหลั่นแตกต่างกันไปตามแต่สภาพของแต่ละบุคคล ไม่มีร่มเงาใดในวันนั้น นอกจากร่มเงาของอัลลอฮ์ที่จะเป็นที่พักพิงเฉพาะป่าวที่พระองค์ทรงประสงค์ โอวาทของท่านศาสนทูตบทหนึ่งระบุว่า “ในวันสิ้นโลก มวลมนุษย์จะมีเหงื่อมากจนกระทั่งเหงื่อของพวกเขาล่องไหลไปในแผ่นดิน (เป็นระยะทางถึง) 70 ศอก และมันจะท่วมขึ้นมาถึงใบหูของพวกเขา” (บันทึกโดยอิมาม บุคอรีย์และมุสลิม) อนึ่ง ผู้ที่บริจาคทานไว้ในโลกนี้ เขาจะได้อยู่ภายใต้ร่มเงาจากการทำทานของเขา รอดพ้นจากสภาพอันทรมานในวันแห่งการตอบแทนดังกล่าว

“แท้จริง สิ่งที่คุณศรัทธายังคงได้รับจากผลงาน และความดีของเขา ภายหลังจากที่เขาตายไปแล้วนั่นก็คือ วิชาความรู้ที่เขาได้สอนไปและนำออกเผยแพร่ (บางรายงานระบุว่า วิชาความรู้ที่เขาได้ร่ำเรียนมา) ลูกที่ตีที่เขาทิ้งไว้ คัมภีร์อัล-กุรอานเล่มหนึ่งที่เขาทิ้งไว้เป็นมรดก มัสญิดหลังหนึ่งที่เขาได้สร้างเอาไว้ หรือบ้านหลังหนึ่งที่เขาได้สร้างไว้สำหรับเป็นที่พักของคนเดินทาง หรือทางน้ำสำหรับให้น้ำไหลผ่าน หรือ การทำงานจากทรัพย์สินสมบัติของเขาที่เขาได้จ่ายไปขณะที่เขายังมีสุขภาพดี และขณะยังมีชีวิตอยู่ ผลบุญของสิ่งต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้ จะยังคงติดตามเขาไปภายหลังจากที่เขาสิ้นชีวิตลงแล้ว”⁷⁸ (อาลี อีซา, 2534: 31)

ขณะเดียวกันท่านศาสนทูตยังได้แนะนำให้ทราบถึงลักษณะการทำงานที่ประเสริฐที่สุด คือ การรีบเร่งในการทำงานขณะที่ยังแข็งแรงมีสุขภาพดี ขณะที่ยังหวังความร่ำรวยและกลัวความยากจน ดังปรากฏในฮะดีษที่ว่า “มีชายผู้หนึ่งได้เข้ามาหาท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลอลฮุอะลียฮิวะซัลลัม และถามท่านว่า โอ้ ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ การบริจาคทานชนิดใด ที่ได้ผลตอบแทนมากที่สุด? ท่านศาสนทูตตอบว่า “คือการบริจาคทานขณะที่ท่านยังมีสุขภาพดี มีความตระหนี่มัธยัสถ์ กลัวความยากจน และปรารถนาความมั่งมี และท่านอย่าล่าช้าจนกระทั่งชีวิตถึงคอคอยแล้วท่านจึงค่อยกล่าวว่า ให้คนนั้นเท่านั้น ให้คนนั้นเท่านั้น เพราะแน่นอนมันได้เป็นของคนนั้นเท่านั้นอยู่แล้ว”⁷⁹

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สอนให้มนุษย์รักใคร่ ปรารถนาดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างจริงจัง เจกเช่นที่เขารักตัวเอง ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัลลอลฮุอะลียฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “คนหนึ่งคนใดในพวกท่านจะยังไม่มีศรัทธาที่สมบูรณ์ จนกว่าเขารักที่จะให้ได้แก่พี่น้องของเขา ซึ่งสิ่งที่เขารักที่จะให้ได้แก่ตนเอง”⁸⁰ การทำงานดังกล่าวข้างต้น เป็นอีกแนวปฏิบัติที่อิสลามเน้นกำชับ อันนำมาไปสู่ความรักใคร่ เห็นอกเห็นใจพี่น้องที่ยากไร้ เพราะหากสังคมขาดจิตสำนึกที่จะเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า สังคมก็ไม่อาจหนีสภาพของความเห็นแก่ตัว เอารอดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงให้พ้นไปได้อย่างแน่นอน

⁷⁸ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมาม อิบน์มาญะฮ์ อัลบัยฮะกีญ และอิบน์อุมัยยะฮ์

⁷⁹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

⁸⁰ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

อนึ่ง จากการบริจาคตานทั้งสองประเภทข้างต้น ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับสังคม ซึ่งจำแนกได้โดยสังเขปดังนี้

1. ระดับบุคคล

1.1 เป็นการปฏิบัติตามแนวทางคำสอนของศาสนา แสดงออกถึงความจงรักภักดีและเชื่อฟังต่อพระผู้เป็นเจ้า และยังบ่งบอกถึง ความศรัทธา ความนอบน้อม และความกตัญญูของผู้ศรัทธาที่มีต่อพระองค์อีกด้วย

1.2 ทำให้บุคคลรอดพ้นจากหายนะที่อาจเกิดกับทรัพย์สิน หากถูกใช้ไปในทางที่มีชอบ (อาลี อีซา, 2534: 181)

1.3 ทำให้บุคคลมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้มีฐานะที่ด้อยกว่า และส่งเสริมให้บุคคลช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

1.4 เป็นการขจัดความละโมภ ความตระหนี่ถี่เหนียว ความเห็นแก่ตัว รวมทั้งความหยิ่งยโสให้หมดไปจากจิตใจ

1.5 เป็นการทำให้ทรัพย์สินได้รับความจำเริญเพิ่มพูน ทำให้บุคคลรอดพ้นจากความกริ้วโกรธ การลงโทษของพระผู้เป็นเจ้า และรอดพ้นจากไฟนรก

2. ระดับสังคม

2.1 เป็นการกระจายรายได้และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เป็นการสร้างสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สมานฉันท์ รักใคร่ปรองดอง นำความสงบสุขร่มเย็นกลับคืนสู่สังคม

2.3 ขจัดกาแบ่งแยกทางชนชั้น

2.4 ลดปัญหาความไม่สงบวุ่นวาย จากการก่ออาชญากรรมในสังคม

2.5 ลดการเอาัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง

2.6 เป็นกำลังใจให้ผู้ประพฤติมิชอบได้กลับเนื้อกลับตัว เป็นคนดีของสังคม

2.7 เป็นการคุ้มกันสังคมให้ปลอดภัยจากภัยพิบัติต่างๆ เพราะอิสลามถือว่า เหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความแห้งแล้งนั้น เป็นผลมาจากการที่มนุษย์ไม่บริจาคตานและตระหนี่ถี่เหนียว

2. อิสลามต่อต้านระบบดอกเบี้ย (Usury Systems)

ศาสนาอิสลามคือศาสนาที่มอบความเมตตา ความยุติธรรมแก่มวลมนุษยชาติ หลักฐานที่ยืนยันถึงความเมตตาและยุติธรรมดังกล่าวคือ การที่อิสลามวางบทบัญญัติในด้านเศรษฐกิจอย่างรัดกุม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม

ความเข้มงวดของอิสลามในเรื่องทรัพย์สิน เป็นการบ่งบอกว่าอิสลามให้ความสำคัญและเอาใจใส่คุณภาพชีวิตของสมาชิกในสังคมทั้งหมดอย่างทั่วถึง ด้วยเหตุนี้เอง อิสลามจึงมีบัญญัติห้ามอย่างเด็ดขาดเกี่ยวกับระบบอันตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับการทำทาน นั่นคือระบบดอกเบี้ย คัมภีร์อัล-กุรอานมีบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “และอัลลอฮ์ ทรงอนุมัติการค้าขาย แต่ทรงห้ามเรื่องดอกเบี้ย” (อัล-กุรอาน 2/275)

อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงกำชับห้ามระบบดอกเบี้ยโดยเด็ดขาด ดังที่พระองค์ตรัสไว้ ความว่า “โอ้ ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่ากินดอกเบี้ยทบเท่าทวีคูณ และพวกเจ้าพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ” (อัล-กุรอาน 3/130)

อายะฮ์นี้ถือเป็นอายะฮ์แรกที่พระองค์ทรงบัญญัติห้ามเรื่องดอกเบี้ย ภายหลังจากที่ระบบดอกเบี้ยได้แพร่สะพัดในสมัยญาฮิลียะฮ์ ซึ่งเป็นการห้ามทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะยี่ดะระยะเวลาการขาดใช้เงินด้วยการทบจำนวนหนี้สินเป็นเท่าทวีคูณ คำสั่งห้ามเรื่องดอกเบี้ยยังปรากฏในฮะดีษมากมาย อาทิ ฮะดีษที่รายงานโดย ท่านญาบิร -ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยท่าน- ว่า ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้สาปแช่งผู้กินดอกเบี้ย ผู้จ่ายดอกเบี้ย เสมียน (ผู้บันทึกสัญญาเรื่องดอกเบี้ย) และพยานทั้งสอง (ในการทำสัญญาเรื่องดอกเบี้ย) และท่านศาสนทูตได้กล่าวว่า “คนเหล่านั้นเท่าเทียมกัน” (หมายถึงได้รับโทษทัณฑ์เท่าเทียมกันทั้งหมด)⁸¹

อิสลามยังคาดโทษของผู้ที่กินดอกเบี้ยโดยถือว่า การกินดอกเบี้ยเป็นบาปกรรมที่รุนแรงหนักหน่วงเสียยิ่งกว่าการผิดประเวณี (ซินา) เสียอีก ดังปรากฏในฮะดีษว่า “เงินดอกเบี้ยเพียง 1 ดิราฮัม (อัตราเงินหน่วยเล็กที่สุดในอดีต) ผู้ใดเอาไปทิ้งๆ ที่เขารู้ ย่อมร้ายแรงยิ่งกว่าการทำผิดประเวณี

⁸¹ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

36 ครั้ง”⁸² และอีกบทหนึ่งที่ว่า “ดอกเบี๋ยนั้นมี 70 ประเภท ประเภทที่เบาที่สุดนั้นเปรียบเสมือนกับการที่ชายคนหนึ่งผิดประเวณีกับมารดาบังเกิดเกล้าของเขา”⁸³

หลักฐานจากฮะดีษข้างต้น ถือเป็นการเตือนผู้ศรัทธาให้ตระหนักและระมัดระวังมิให้ข้องเกี่ยวกับระบบดอกเบี๋ยโดยเด็ดขาด เพราะโทษทัณฑ์ของดอกเบี๋ยที่อิสลามได้แจ้งไว้ นั้น มีความร้ายแรงยิ่งกว่าการผิดประเวณีกับมารดาตนเอง ซึ่งแน่นอนว่า ย่อมไม่มีผู้ใดยอมรับว่าการผิดประเวณีเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น การกินดอกเบี๋ยยังถูกนับรวมเป็น 1 ใน 7 บาปใหญ่อันร้ายแรงของอิสลามอีกด้วย ดังที่ท่านศาสนทูต มุฮัมมัด คือลัลลิลอสุลยัฮวะซัลลัม ได้กล่าวเตือนไว้ว่า

“ท่านทั้งหลายจงหลีกเลี่ยงออกจาก 7 ประการที่จะนำพาสู่ความพินาศเกิด” บรรดาศอฮาบะฮ์ถามท่านว่า 7 ประการนั้นคืออะไร? ท่านศาสนทูตตอบว่า “การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ไสยศาสตร์ การคว่ำชีวิตซึ่งอัลลอฮ์ทรงห้าม เว้นแต่ด้วยสิทธิอันชอบธรรม การกินดอกเบี๋ย การเอาทรัพย์สินเด็กกำพร้า การหนีทัพในวันประจัญบาน และการใส่ร้ายป้ายสีหญิงผู้ศรัทธา ผู้บริสุทธิ์ปราศจากมลทินว่ามีชู้”⁸⁴

คัมภีร์อัล-กุรอานยังได้อุปมาอุปไมยสภาพของผู้กินดอกเบี๋ยให้มนุษย์พึงสังวรจนถึงพิษภัยของดอกเบี๋ยอีกเช่นกันว่า “บรรดาผู้กินดอกเบี๋ยพวกเขาจะไม่ยี่นขึ้น (ฟื้นขึ้นจากสุสานในวันสิ้นโลก) นอกจาก (พวกเขาจะยี่นขึ้นมา) ประดุจดั่งผู้ที่มารร้ายเข้าสิงครอบงำ เนื่องจากความวิกลจริต (อัล-กุรอาน 2/275)

การเปรียบเทียบนี้เป็นการสำคัญอย่างรุนแรง ซึ่งคัมภีร์อัล-กุรอานได้บรรยายสภาพของผู้กินดอกเบี๋ยไว้อย่างน่าเกลียดน่ากลัว อันเป็นการเตือนให้มนุษย์ตระหนักถึงฐานะและสถานภาพอันแท้จริงของผู้ที่กินดอกเบี๋ย ซึ่งเสมือนกับเป็นผู้ถูกมารร้ายครอบงำทำให้วิกลจริต ขาดสติสัมปชัญญะ (Unconsciousness) แน่นนอนสภาพเหล่านี้ย่อมสร้างความหวาดหวั่น และกระทบกระเทือนจิตใจแก่ผู้ที่วาดมโนภาพได้ไม่น้อย ท่านอิมาม อิบนิ กะซีร์ -ขออัลลอฮ์ทรงเอ็นดูเมตตาท่าน- กล่าวว่า ผู้ที่กินดอกเบี๋ยจะอยู่ในสภาพคุ้มดีคุ้มร้าย เห็นผิดเป็นชอบ เห็นดอกเบี๋ยเป็น

⁸² ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอะฮฺมัด และ อัลดาร์ลุ้ฏนี

⁸³ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอิบนิ มาญะฮฺ และอัล-ฮาอิม

⁸⁴ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรียะฮ์และมุสลิม

สิ่งสวยงามและมีค่ามหาศาล ในวันสิ้นโลกอาการคุ้มดีคุ้มร้ายดังกล่าวก็จะติดตามพวกเขาไปเช่นกัน ซึ่งพวกเขาจะพบกับความขาดทุนอย่างแน่นอน (สายสัมพันธ์, 2543: 50)

นักวิชาการอิสลามส่วนหนึ่งได้ให้ความหมายอายะฮ์ข้างต้นว่า สภาพดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลกนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ ผู้ที่ชีวิตพัวพันอยู่กับดอกเบี้ย จะไม่พบกับความสงบสุขในจิตใจ หลงใหลในทรัพย์สินอย่างบ้าคลั่ง จะมีแต่ความวิตกกังวล สับสนวุ่นวายจิตใจอยู่เสมอ แม้บุคคลจะแวดล้อมด้วยความเจริญของเทคโนโลยีอันล้ำหน้า มีความสะดวกสบายครบครันในทุกด้าน แต่ความสุขเพียงฉาบฉวยเหล่านี้จะมีค่าอันใด หากมิได้ทำให้หัวใจสัมผัสกับความสงบสุขอย่างแท้จริง

ข้อเท็จจริงหนึ่งจากระบบดอกเบี้ยที่ยากจะปฏิเสธก็คือ สาเหตุความล่มจมของกลไกทางเศรษฐกิจในปัจจุบันนั้นมีต้นตอมาจากปัญหาดอกเบี้ย ความจริงข้อนี้คือคำตอบที่อยู่ในวงวนความคิดของมนุษย์ หากแต่ผู้คนจำนวนมากไม่กล้าเอ่ยวาจายอมรับ เพียงเพราะคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะยกเลิกระบบดอกเบี้ยออกจากกลไกทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังคงมีความหวังว่า ระบบดอกเบี้ยเท่านั้นที่เป็นระบบธรรมชาติซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนทางโลกเศรษฐกิจ ดอกเบี้ยจึงเป็นรากฐานที่ถูกต้อง และไม่มีหนทางอื่นใดเลิศเลอกว่า เหล่านี้คือกรอบความคิดที่ประเทศมหาอำนาจ อันอยู่ภายใต้การบงการของ “ลัทธิไซออนิสต์” (Zionism) ได้ตีกรอบครอบงำค่านิยมของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ใครก็ตามที่มีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์ระบบดอกเบี้ย จะถูกคัดค้านและยับยั้งซึ่งแท้ที่จริงแล้ว พวกเขาต่างหากที่ตกเป็นเหยื่อผู้นำสังเวชของระบบอันอำมหิตนี้ และผู้เป็นเหยื่อในที่นี้ก็คือไม่พ้นสภาวะทางเศรษฐกิจโลก ซึ่งบรรดามหาอำนาจระดับโลกได้บีบบังคับระบบเศรษฐกิจให้ดำเนินไปตามแนวทางที่ผิดธรรมชาติ และปราศจากความเที่ยงตรง เศรษฐกิจโลกจึงเข้าสู่วัฏจักรแห่งความสับสนปั่นป่วนอยู่เสมอ ซึ่งระบบนี้ไม่เคยให้ประโยชน์แก่มนุษยชาติ มีแต่ทำให้คนร่ำรวยยิ่งรวยขึ้น และคนยากจนยิ่งจนลง ผลประโยชน์ทั้งหมดกลับตกอยู่ในกระเป๋าของกลุ่มนายทุนเจ้าเล่ห์เพียงหยิบมือเดียวเท่านั้น (อิมรอน มะกูดี, 2521: 100)

การสั่งห้ามดอกเบี้ยนี้มีได้เพียงมีปรากฏในสมัยศาสนทูตมุฮัมมัดเท่านั้น แต่คำสั่งห้ามเรื่องดอกเบี้ยเริ่มต้นตั้งแต่สมัยศาสนทูตมูซา (Moses) -ขอความศานติจงมีแด่ท่าน- ซึ่งหากระบบดอกเบี้ยมีความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และเป็นศิริมงคลแก่มนุษยชาติแล้ว แน่แน่นอนว่าพระผู้เป็นเจ้าย่อมไม่ทรงประทานคำสั่งห้ามปรามดอกเบี้ยแก่ทุกประชาชาติของพระองค์ คัมภีร์

อัล-กุรอานได้ยืนยันเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า “และเนื่องด้วยการที่พวกเขา (ชาวยะฮูดี) กินดอกเบี๋ย
 ทั้ๆ ที่พวกเขาได้ถูกห้ามในเรื่องนั้น และเนื่องด้วยการที่พวกเขากินทรัพย์สินของผู้คนโดยมิชอบ
 และเรา (อัลลอฮ์) ได้เตรียมการลงโทษอันเจ็บแสบไว้แล้ว สำหรับผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”
 (อัล-กุรอาน4/161)

สภาองค์กรและสมาคมอิสลามในนครอัมมาน ประเทศจอร์แดน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ
 อันตรายและผลเสียของดอกเบี๋ยและได้ให้ข้อสรุปว่า ขณะนี้ระบบเศรษฐกิจโลกอยู่ภายใต้ 2 ระบบ
 คือ ทุนนิยม และ สังคมนิยม ซึ่งทั้งสองระบบนี้ประสบกับความล้มเหลวในการกอบกู้เศรษฐกิจโลก
 เหตุผลต่างๆ ของผู้เล็งเห็นผลประโยชน์จากดอกเบี๋ยล้วนปราศจากน้ำหนักและถือเป็นโมฆะ
 หลักฐานสนับสนุนสำคัญก็คือ ธนาคารอิสลามกว่า 200 แห่งสามารถดำเนินธุรกิจได้โดยไม่ต้อง
 พึ่งพาระบบดอกเบี๋ย ซึ่งธนาคารอิสลามภายใต้การดูแลของมุสลิมก็ได้ขยายตัวกว้างขวางมาก
 ยิ่งขึ้นทุกปี จนทำให้ธนาคารต่างประเทศบางแห่งได้จัดสรรเงินทุนส่วนหนึ่งมาดำเนินธุรกิจตาม
 ระบบอิสลาม งานวิจัยนี้ยังระบุเพิ่มเติมด้วยว่า ระบบดอกเบี๋ยเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาดและ
 ชัดเจนในอิสลาม (สายสัมพันธ์, 2543: 101-102)

ศาสนาอิสลามได้ยืนยันการประกาศสงครามกับระบบดอกเบี๋ยในทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพราะ
 ตระหนักดีถึงพิษภัยอันร้ายแรงของดอกเบี๋ยที่จะระบาดแทรกซึมสร้างความสั่นคลอนเสื่อมทรามแก่
 สังคมมนุษย์ กฎหมายจากพระผู้เป็นเจ้าของดอกเบี๋ยที่จะระบาดแทรกซึมสร้างความสั่นคลอนเสื่อมทรามแก่
 คุ่มครองสวัสดิภาพของมนุษย์ได้ดีที่สุดไม่ว่ายุคใดสมัยใด อิสลามมองว่าพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
 ดอกเบี๋ยหรือสื่อเค้าวาคาบเกี่ยวกับดอกเบี๋ย ล้วนเป็นสิ่งต้องห้ามและจำเป็นต้องหลีกเลี่ยง เพราะ
 ดังกล่าวเป็นความเห็นแก่ตัว เป็นความโลภ เป็นการพนันเสี่ยงโชคซึ่งแฝงความปรารถนาให้ได้ผล
 กำไรในทางมิชอบและผิดศีลธรรม ทุกๆ พฤติกรรมที่มีการประกันไว้ว่า จะได้รับกำไรเพียงอย่าง
 เดียวไม่ว่าในสภาพใดๆ จึงเป็นสิ่งต้องห้ามตามทัศนะของศาสนา ซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมต่างจาก
 การประกอบธุรกิจการค้า เพราะการค้าขายมีทั้งกำไรและขาดทุน ไม่ผูกขาดแน่นอน แต่ดอกเบี๋ยมี
 การประกันผลกำไรและกำหนดอัตราตายตัว ดอกเบี๋ยจึงตั้งอยู่บนมูลฐานที่แตกต่างโดยสิ้นเชิงจาก
 การประกอบธุรกิจ สังคมที่พัวพันอยู่กับดอกเบี๋ยจึงเท่ากับเป็นสังคมที่ประกาศสงครามกับพระผู้
 เป็นเจ้า และศาสนทูตของพระองค์ สงครามนี้เป็นสงครามเบ็ดเสร็จ และถูกตราหน้าไปทุกแห่งหน
 ส่งผลกระทบกับมนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งชนวนแห่งสงครามเริ่มต้นจากความเสื่อม
 ไทรมของจิตใจ ความเสื่อมทรามของศีลธรรม มีแต่การข่มขู่ขูดรีด แก่งแย่งชิงดี เอาวัดเอาเปรียบ

จงเกลียดจงชัง อันนำไปสู่ความสูญสลายของการดำรงอยู่ของมนุษยชาติในที่สุด (อิมรอน มะฎดี, 2521: 54-55,79)

Chachrist (n.d. อ้างใน สายสัมพันธ์, 2543: 138) ชาวเยอรมันกล่าวว่า

มันเป็นสูตรคณิตศาสตร์ที่ไม่มีวันลงตัว ในเมื่อทรัพย์สินเงินทองตกอยู่ในมือคนเพียงไม่กี่คน คนที่ให้กู้มีแต่ได้กำไรฝ่ายเดียว ส่วนผู้ที่กู้จะต้องเสี่ยงกับการขาดทุน แล้วในที่สุด คนที่ปล่อยเงินกู้เท่านั้นที่ได้แต่ผลกำไร ด้วยเหตุนี้เองที่พวกยิวจึงชอบปล่อยเงินกู้กินดอกเบี้ย และพยายามส่งเสริมให้กิจการดอกเบี้ยแพร่หลายกระจายไปทั่วโลกธุรกิจ พยายามสั่งสอนให้คนนิยมชมชอบในกลไกดอกเบี้ยให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

Charles Reed (n.d. อ้างใน สายสัมพันธ์, 2543: 139) นักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำ

ชาวตะวันตกให้การยอมรับว่า หมดความสามารถที่จะเยียวยาแก้ไขเศรษฐกิจของโลกตะวันตกในทุกวันนี้ได้ โดยเปิดเผยว่า

ผมก็อายุมากแล้ว จึงอยากเตือนคนรุ่นใหม่ในเรื่องเศรษฐกิจว่า ที่เราต้องเป็นอยู่เช่นทุกวันนี้ก็เพราะเรากลัวที่จะมีการกระจายความเจริญ กระจายรายได้อย่างทั่วถึงกัน เราได้พยายามจัดสรรรายได้ด้วยระบบดอกเบี้ย โดยแบ่งผู้คนออกเป็นชนชั้น วิธีการดังกล่าวทำให้เราต้องเห็นดเห็น้อยกันมามากต่อมาก โดยมีได้รับสิ่งตอบแทนใดๆ เท่าที่ควร ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการที่พวกเราผินหลังให้กับศาสนาของพระเจ้าเป็นเจ้านั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงวางกรอบอันเข้มแข็งเพื่อปกป้องและผดุงสังคมให้รอดพ้นจากความอับยศอดสูจากพิษภัยของดอกเบี้ย ด้วยคำสั่งห้ามข้องเกี่ยวกับดอกเบี้ยโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อปกป้องสังคมจากอำนาจภัยร้ายของดอกเบี้ยที่ส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลก ไม่ว่าในยุคสมัยใดก็ตาม คำรัศของอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะอาลา ตรัสสมจริงแล้ว ความว่า

“อัลลอฮ์จะทรงบันดาลความจำเริญออกจากดอกเบี้ย (ทำให้ล่มจม) และจะทรงทำให้อุศลทานเป็นการเพิ่มพูน” (อัล-กุรอาน 2/276)

ดังกล่าว เป็นการยืนยันถึงท่าทีที่อิสลามมีต่อการทุจริตคิดไม่ซื่อในทุกรูปแบบ เพราะนี่คือ ต้นเหตุความบาดหมางและการเป็นศัตรูกันของเพื่อนมนุษย์ บทบัญญัติอิสลามทั้งในคัมภีร์อัล-กุรอาน และในฮะดีษของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คืออัลลิลลฮอฮุอะลียะฮ์วะซัลลัม ระบุตักเตือนไว้ เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างมากมาย และได้แจ้งสถานะตลอดจนบทลงโทษของผู้ก่อทุจริตทั้งทางวาจา และการปฏิบัติ ดังตัวอย่างตัวบทต่างๆ ต่อไปนี้

“แท้จริง อัลลฮอฮทรวงใช้ให้พวกเจ้ามอบคืนบรรดาของฝากแก่เจ้าของของมัน”

(อัล-กุรอาน 4/58)

“บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงรักษาบรรดาสัญญาให้ครบถ้วนเถิด” (อัล-กุรอาน 5/1)

“และจงให้ครบตามสัญญา (เพราะ) แท้จริง สัญญานั้นจะถูกสอบสวน”

(อัล-กุรอาน 17/38)

“แท้จริง สัจจะนั้นจะนำไปสู่ความดี แท้จริงความดีนั้นจะนำไปสู่สรวงสวรรค์ และแท้จริงบุคคลจะตั้งมั่นอยู่บนความสัจจริง จนกระทั่งเขาจะได้รับการบันทึก ณ ที่อัลลฮอฮว่า เป็นผู้ที่มีสัจจะ (การมีสัจจะกลายเป็นนิสัยของเขา) และแท้จริง การโกหกนั้นจะนำไปสู่ ความชั่ว และแท้จริง ความชั่วนั้นจะนำไปสู่ขุมนรก และแท้จริง บุคคลจะจมปลักอยู่ในการโกหกจนกระทั่งเขาได้รับการบันทึก ณ ที่อัลลฮอฮ (เป็นที่โจษจัน) ว่าเป็นคนโกหก”⁸⁶

“จงมอบอمانةฮุ (ของฝาก) คืนแก่ผู้ที่ฝากท่าน (จงปฏิบัติตามหน้าที่ที่ท่านได้รับมอบหมาย) และจงอย่าทุจริตต่อหน้าที่หรือของฝากนั้น (แม้ว่าคุณคนอื่นจะทุจริตต่อท่านก็ตาม)”⁸⁷

“ผู้ใดลิดรอนสิทธิส่วนหนึ่งส่วนใดของพี่น้องมุสลิมไปด้วยการสาบานของเขา แน่แน่นอน อัลลฮอฮทรวงให้เขาเข้านรก และทรวงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขา มีชายคนหนึ่งถามว่า ใ้ท่านร่อซูล หากสิ่งที่เอาไปนั้น เป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เขาจะต้องประสบเช่นนั้นด้วยหรือ? ท่าน

⁸⁶ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามบุคอรีและมุสลิม

⁸⁷ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามอบูดาอูด และอัต-ติรมิซีย

ตอบว่า “แม้มันจะเป็นแค่กิ่งไม้อะร็อก (ไม้สำหรับสีฟัน) เพียงกิ่งเดียวก็ตาม”⁸⁸

จากตัวบทหลักฐานข้างต้น เป็นแค่เพียงส่วนเดียวเท่านั้นจากคำสอนอิสลามที่คอยกำชับ กำกับมนุษย์ให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม อิสลามเน้นและให้ความสำคัญต่อการรักษาสิทธิของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่มีการละเมิด หลอกลวง ทุจริต ใป้ปด และผิดสัญญาต่อกัน ซึ่งแน่นอนว่า หากบุคคลถูกปลุกฝังให้เกรงกลัวพระเจ้าเป็นที่ตั้ง เขาจะไม่บังอาจทำการใดที่เป็นการฝ่าฝืนต่อพระบัญชาของพระองค์เป็นอันขาด จิตสำนึกแห่งมโนธรรมจะคอยหักห้ามเขามีให้ประพฤตินิยมชอบแก่ตนเองและบุคคลรอบข้าง เมื่อนั้น ปัญหาสังคมทั้งหลาย อันมีสาเหตุหลักมาจากบุคคลยอม บรรเทาเบาบางลง ด้วยเพราะบุคคลตระหนักในหน้าที่ และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม หากแต่ความหวังที่สังคมจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ ด้วยการวางมาตรการกำหนดบทลงโทษ หรือวาดผังวางแผนจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ฟันเฟืองสำคัญที่สุดที่จะทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสังคมได้นั้นจำเป็นต้องเริ่มจากตัวบุคคล หน่วยเล็กของสังคมใหญ่ที่ทรงพลังที่สุด อันเป็นตัวชี้วัดกำหนดบันปลายของสังคมว่า จะเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำถดถอยอย่างไร อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์ฮูวะอาลา ตรัสไว้ความว่า

“แท้จริง อัลลอฮ์จะมีทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง” (อัล-กุรอาน 13/11)

การประยุกต์ใช้อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม

จากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้นนี้ หากได้มีการใคร่ครวญ และทบทวนอยู่เสมอเพื่อเตือนสติ ก็จะสามารถทำให้ผู้ใคร่ครวญเหล่านั้นได้นำมาประยุกต์ใช้เข้ากับการพัฒนาชีวิตทั้งของตนเองและสังคม ดังตัวอย่างเช่น การพัฒนาตนเองในด้านของการยึดมั่นต่อการศรัทธาอย่างจริงจัง ซึ่งผลจากการศรัทธานี้ ย่อมส่งผลให้บุคคลขวนขวาย มุ่งมั่น และปรารถนาในการทำความดี ยับยั้งในการทำชั่ว นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาตนเองในด้านของการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจากความเยอหยิ่งจองหอง ใ้อวด ละโมบ หลงใหล เป็นการทำให้บุคคลมีเหตุมีผลในเชิงพินิจพิจารณาโดยไม่ปล่อยให้วิถีความคิดและวิถีชีวิตเลื่อนไหลไปตามกระแสที่ปราศจากคุณธรรม อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังสอนให้มนุษย์รู้

⁸⁸ ฮะดีษนี้บันทึกโดย อิมามมุสลิม

เป้าหมายของการมีชีวิตอยู่ว่า สัจธรรมของชีวิตมนุษย์นั้นมิใช่เพื่อการแสวงหา ลาภ ยศ ชื่อเสียง หรือกอบโกยทรัพย์สิน แต่ทุกสิ่งอย่างมีวันต้องสูญสลายและหมดไป สิ่งซึ่งยังคงเหลือเพื่อยังประโยชน์ถาวรแก่มนุษย์นั้น คือทุกคุณความดีที่ตั้งอยู่บนการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา คือทุกการแสดงออกเพื่อความโปรดปรานของพระองค์ ด้วยจิตบริสุทธิ์หวังในการตอบแทนจากพระองค์เท่านั้น พร้อมกันนี้ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ยังได้ทำหน้าที่กระตุ้นเตือนชีวิตให้รีบเร่งทำความดี เตรียมเสบียงสู่ชีวิตที่ถาวรในโลกหน้า ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบระมัดระวัง ซึ่งดังกล่าวย่อมนำพาให้การดำรงชีวิตของมนุษย์พานพบกับสันติสุขที่แท้จริง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้นั้นสามารถเป็นองคาคพหนึ่งประกอบให้สังคมมีความสงบสุขร่มเย็น

สำหรับในแง่ของการประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาสังคมนั้น อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้สอดแทรกคุณธรรมอันสูงส่งซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างคุณภาพ และสวัสดิภาพของทุกชีวิตในสังคมหากได้รับการปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะพื้นฐานของสังคมที่ดีนั้น จำเป็นต้องเริ่มจากการมีสมาชิกในสังคมที่ดำรงอยู่บนคุณธรรมจริยธรรม ดำรงอยู่บนความถูกต้องไม่หลงผิด ดังตัวอย่างจากคำสอนผ่านอุปมาอุปไมยในชุดที่มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สังคมรักใคร่ปรองดองฉันท์พี่น้อง มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ด้วยการหยิบยื่นน้ำใจสู่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก และผู้ต้องการความช่วยเหลือ สอนให้บุคคลมีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ชูดรีด ฉ้อฉล ไม่ละโมภในทรัพย์ที่มีใช้สิทธิ์ของตน เพราะแน่นอนที่สุดว่า หากบุคคลมีความประมาดตน รู้จักสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น แม้แต่การกินดอกเบี๋ยก็จะกลายเป็นสิ่งน่ารังเกียจ เป็นเครื่องหมายของการชูดรีดเลือดเนื้อเพื่อนมนุษย์ ที่ทำให้ทุกคนขยาดที่จะเข้าไปใกล้ แต่เพราะการรู้จักสิทธิเพื่อนมนุษย์ และความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมทุกวันนี้ ถูกตีค่าต่างออกไปจากข้อเท็จจริง ด้วยการคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน และเกรงว่าตนจะเสียโอกาส ความสมัครสมานสามัคคีที่แท้จริงของสังคมจึงยังคงห่างไกล ช่องว่างระหว่างชนชั้นยังคงยากที่จะแนบชิดสนิทใกล้

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ยังได้ส่งเสริมให้ผู้นั้นในสังคมมีความซื่อสัตย์ สุจริต อันเป็นคุณธรรมสำคัญที่นำพาสังคมสู่ความปรองดอง เจริญก้าวหน้า และความสงบสุขอย่างแท้จริง เพราะหากผู้นั้นในสังคมไม่เป็นที่ไว้วางใจได้ ขาดความรับผิดชอบแม้แต่ต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหมดย่อมเป็นไปได้อย่างยิ่ง การรักษาสัจย์ ไม่ผิดสัญญา ดำรงตนอย่างคงเส้นคงวาทั้ง

ต่อหน้าและลับหลัง ทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย ย่อมเป็นคุณธรรมที่ไม่เพียงแต่ยังประโยชน์เฉพาะแก่บุคคลเท่านั้น แต่ทุกหน่วยของสังคมย่อมมีส่วนได้รับคุณูปการด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น หากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้รับการใคร่ครวญพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ตามแต่ความสามารถของสติปัญญา ก็ย่อมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมได้อย่างเหมาะสมกับทุกคน โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกรอบเวลาหรือสถานที่ ซึ่งแน่นอนว่า ตราบใดที่มนุษย์ได้รับการพัฒนาจิตใจด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันสูงส่ง มีรูปแบบการดำเนินชีวิต และกลไกการขับเคลื่อนสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและความถูกต้องแล้ว ชีวิตและสังคมย่อมพัฒนาไปในทิศทางที่ก่อประโยชน์และสันติสุขอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ความอ่อนแอเสื่อมถอยของระบอบสังคมนิยมทั้งหมด ล้วนเป็นผลพวงมาจากสภาพความอ่อนแอของจิตใจ ขาดการเฝ้าระวังรักษา ขาดภูมิคุ้มกันที่จะปกป้องตนเองให้พ้นจากภัยร้ายที่รุมเร้าทั้งจากภัยภายในจิตใจที่อ่อนแอ และจากภัยแวดล้อมที่เปิดเผย ซึ่งพร้อมบุกโจมตีทำร้ายบุคคลอยู่ทุกเมื่อ ด้วยเหตุนี้เอง ศาสนาอิสลามจึงได้กำหนดกฎมิต้านทานภัยร้ายต่างๆ ที่มนุษย์จะต้องประสบพบเจอ ด้วยการวางกฎเกณฑ์ แนวทาง และเข้มทิศชีวิตที่ชัดเจนตลอดการเดินทางของชีวิตตั้งแต่เริ่มต้นจนบรรลุจุดหมาย ซึ่งกฎเกณฑ์ที่ว่านี้ก็คือ คัมภีร์ของอัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺฮะวะตะอาลา และแนวทางของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด คือลัทธิลุลอฮฺอะลยฺฮะซัลลัม สองสิ่งนี้คือธรรมนูญชีวิตที่คอยชี้แนะตักเตือน ห้ามปรามให้ผู้ศรัทธารู้ดี รู้ชั่ว รู้ถูก รู้ผิด ตลอดจนรู้ผลตอบแทนทั้งดีและร้ายอันจะทำหน้าที่กระตุ้นและควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ทั้งหมดให้ตั้งอยู่บนครรลองครองธรรม

คัมภีร์อัล-กุรอาน คือปาฏิหาริย์ (Miracle) และหลักฐาน (Evidence) อันชัดแจ้งจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของทุกชีวิตในทุุกยุคทุกสมัย แม้จะเป็นคำรัสที่มีข้อความสั้นที่สุดก็หาจะมีผู้ใดสามารถประพันธ์ถ้อยคำให้มีความพร้อมมูลทั้งด้านคำศัพท์ จำนวน อรรถรส และความหมายเหมือนดังอัล-กุรอานไม่ คัมภีร์นี้ยังเป็นปฐมบทแห่งศาสตร์แขนงต่างๆ เรียกร้องให้มนุษย์ใช้สติปัญญา ค้นคว้า ไตร่ตรอง และพิจารณา ข้อเท็จจริงจากคัมภีร์ จึงเป็นคำตอบที่พร้อมต่อการตรวจพิสูจน์ซึ่งไม่ว่าจะผ่านพ้นไปกี่ยุคก็สมัย บทสรุปก็มีได้เปลี่ยนไปจากประกาศิตของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ ด้วยเหตุนี้ คัมภีร์อัล-กุรอานจึงยังความอัศจรรย์แก่มนุษย์ในทุกแง่มุมตลอดกาลทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต

อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺฮะวะตะอาลา ได้ตรัสไว้สมจริงแล้วว่า “ฮามีม (อัล-กุรอานนี้) เป็นการประทานลงมาจากพระเจ้าทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ คัมภีร์ซึ่งอาятทั้งหลาย (คำรัสต่างๆ) ได้ให้คำอธิบายไว้อย่างละเอียด อัล-กุรอานเป็นภาษาอาหรับสำหรับหมู่ชนผู้มีความรู้ เป็นการแจ้งข่าวดีและเป็นการตักเตือน แต่ส่วนมากของพวกเขาผินหลังให้ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่ได้ยิน”

(อัล-กุรอาน 41/1-4)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเชิงคุณภาพด้านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับ อุปมาอุปไมย (Metaphor) ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเฉพาะ อุปมาอุปไมยที่ปรากฏข้อความคำเปรียบเทียบกับที่ชัดเจนในสำนวนอายะฮฺ (Verse) เท่านั้น ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่า อุปมาอุปไมยนับเป็นสำนวนการใช้ภาษาของอัล-กุรอานรูปแบบหนึ่งที่มี อรรถรส สละสลวยและโดดเด่น กระตุ้นสติปัญญาของผู้อ่านหรือผู้สดับฟังคัมภีร์ให้เข้าใจ ความหมายอยู่ทุกเมื่อ

เนื้อหาในคัมภีร์อัล-กุรอานที่ถูกอธิบายความในรูปอุปมาอุปไมยเกือบทั้งหมด ล้วนเป็นการ อุปมาอุปไมยกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม สัมผัสได้ มีเพียงส่วนน้อยไม่กี่สำนวนเท่านั้นที่เป็นการ อุปมาอุปไมยกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้สติปัญญาพิจารณาจาก สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ครุ่นคิดในสัจธรรมจากสิ่งใกล้ตัวที่เขาสามารถรับรู้ได้ด้วยหัวใจ มองเห็นได้ด้วยสายตา และสัมผัสได้ด้วยร่างกายอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานจึงเป็นการปรับเปลี่ยนภาพที่ขุ่นมัวให้ชัดเจนขึ้นในมโนภาพของมนุษย์ ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่ง กระบวนการปลุกฝังคุณธรรมที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่ทุกคนชั้นสติปัญญา ด้วยเหตุนี้ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์จึงมีบทบาทสำคัญในการปลุกฝังจิตสำนึกแห่งคุณธรรมให้ฝังรากหยั่งลึกใน จิตใจของผู้ศรัทธา เพราะความหมายของนามธรรมที่เข้าใจเพียงผ่านตัวอักษรนั้น ย่อมอาจ คลาดเคลื่อนเลื่อนลางหรือยากต่อการจินตนาการในบางบริบทเหตุการณ์

ในขณะที่มนุษย์อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งทั้งกับความคิดตนเองและกับภาวะแวดล้อม จิต ได้สำนึกของมนุษย์ย่อมปรารถนาที่พึ่งอันเป็นข้อยุติความสับสน อุปมาอุปไมยในคัมภีร์จึงเสมือน สะพานทอดนำพาสติปัญญาและจิตใจมนุษย์สู่บทสรุปแห่งสัจธรรมอันเป็นคำตอบสุดท้ายทั้งใน ด้านการศรัทธาและการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสำหรับอิสลามแล้วการศรัทธาและการปฏิบัติ จำเป็นต้องดำเนินควบคู่กันไปอยู่เสมอ ไม่อาจละวางแบ่งแยกอย่างหนึ่งอย่างใดได้เป็นอันขาด ด้วยเหตุนี้เองการศึกษาหาความเข้าใจในอุปมาอุปไมยในคัมภีร์จึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไป กว่าการศึกษาคัมภีร์ในด้านอื่นๆ ดังกล่าวสอดคล้องกับที่อะฮฺมัด มุฮัมมัด อัล-ฎอฮฺฮูน (1998 อ้างใน Hamzawii, 2006: 58) กล่าวไว้ว่า ". . .อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ถือเป็นวิธีการอบรมสั่ง

สอนที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่แก้ไขพฤติกรรมมนุษย์ตลอดจนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิสัย และมารยาท อันเป็นการพัฒนามนุษย์สู่การมีจริยธรรมและคุณธรรมอันสูงส่ง. . .”

จากการศึกษาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานดังกล่าวพบว่า สามารถจำแนกอุปมาอุปไมยเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทอุปมาอุปไมยด้านเนื้อหา และ ประเภทอุปมาอุปไมยด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ โดยสามารถสรุปแต่ละประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. ประเภทอุปมาอุปไมยด้านเนื้อหา

แม้ว่าเนื้อหาของคัมภีร์อัล-กุรอานจะครอบคลุมวิทยาการต่างๆ หลายด้านก็ตาม แต่สาระสำคัญที่ปรากฏผ่านอุปมาอุปไมยนั้น จะเน้นอยู่ในส่วนที่เป็นหลักการพื้นฐานของอิสลาม ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1.1 อุปมาอุปไมยด้านการศรัทธา คัมภีร์อัล-กุรอาน ได้ประมวลรายละเอียดเนื้อหาด้านการศรัทธาอันเป็นรากฐานสำคัญสูงสุดของชีวิตมุสลิม ฉะนั้น จาก 114 บทของคัมภีร์ จึงไม่มีแม้สักบทเดียวที่มีได้กล่าวถึงการศรัทธา หลักการศรัทธาในอิสลามจึงเป็นสิ่งที่อิสลามปลูกฝังไว้ในจิตใจของผู้ที่ยอมรับในการเป็นพระเจ้าเป็นเจ้าของอัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา และยอมรับในการเป็นศาสนทูตของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด คือลลิลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิม เนื้อหาส่วนใหญ่ของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน จึงเป็นการยกตัวอย่างให้อุทาหรณ์ในหลากหลายแง่มุมที่สอดคล้องกับการศรัทธาทั้งสิ้น อาทิ การยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยในด้านความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธาในอิสลาม (Believer) และผู้ปฏิเสธศรัทธา (Disbeliever) สถานภาพต่างๆ ของผู้ปฏิเสธศรัทธา ผู้หลงทาง ผู้นำไหว้หลังหลอก ซึ่งปรากฏตัวอย่างเปรียบเทียบไว้มากมาย อาทิ สภาพของพวกเขาที่ฟุ้งฟิง (เจรวัด) ของพวกเขา สภาพบั้นปลายการงานของพวกเขา และสภาพการลงทัณฑ์แก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาในอดีตเพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่ชนรุ่นหลัง ฯลฯ

อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังกล่าวถึงการศรัทธาต่อคุณลักษณะของพระเจ้าตลอดจนพระปรีชาสามารถของพระองค์ กล่าวถึงการศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ และกล่าวถึงการศรัทธาต่อวันสิ้นโลก อันเป็นการบรรยายสภาพเหตุการณ์ความน่าสะพรึงกลัว ความตื่นตระหนก วุ่นวายของวันนั้น ตลอดจนเป็นการเปรียบเทียบให้มนุษย์ได้รับทราบถึงผลตอบแทนที่มนุษย์จะได้รับในสรวงสวรรค์และในขุมนรก

1.2 อุปมาอุปไมยด้านการประพฤติปฏิบัติ เนื้อหาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมมนุษย์นั้น เป็นการกำชับด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่แนะนำให้มนุษย์ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีระเบียบกฎเกณฑ์ อิสลามจึงเน้นย้ำด้านการตักเตือนกันสู่ความดีงาม และห้ามปรามกันในความชั่ว อันเป็นการพิทักษ์ปกป้องทั้งตนเองและสังคม ส่วนหนึ่งจากตัวอย่างการเปรียบเทียบด้านคุณธรรมที่ปรากฏในอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้แก่ อุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับการกำชับส่งเสริมให้บริจาคทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจากการโอ้อวด กำชับให้ซื่อสัตย์ รักษาสัจจะ กำชับเรื่องของดอกเบี้ยซึ่งอิสลามถือเป็นบาปมหันต์ พร้อมกันนี้ยังเปรียบเทียบให้มนุษย์มองเห็นข้อเท็จจริงของวิถีชีวิตแห่งโลกนี้ เพื่อกระตุ้นเตือนมิให้มนุษย์หลงผิดอยู่กับความเพริศแพ้วอันหลอกลวงของโลกที่ไม่จีรัง และเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาเพื่อการกลับคืนสู่ผู้ที่ทุกชีวิตล้วนเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์

2. ประเภทอุปมาอุปไมยด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

เอกลักษณ์อันโดดเด่นประการหนึ่งของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน คือ การยกตัวอย่างสิ่งเปรียบเทียบอย่างหลากหลายมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สัมผัสได้และอยู่ในจินตภาพของมนุษย์ ดังกล่าว ย่อมเป็นวิธีการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ไตร่ตรอง พิจารณา อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานด้านสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบนั้น สามารถจัดประเภททั้งหมดได้ดังต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบกับมนุษย์ คัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับลักษณะและท่าทีต่างๆ ของมนุษย์ทั้งชายและหญิง เพื่อเป็นตัวอย่างบ่งบอกสภาพของทั้งคนดีและคนชั่วในแต่ละสถานะซึ่งแตกต่างกันไป อาทิ การเปรียบเทียบกับผู้จุดไฟ ผู้อยู่ในความมืดมิด ผู้ทะยานขึ้นสู่ฟากฟ้า ผู้พิการและผู้ไม่พิการ ผู้กางฝ่ามือรอน้ำ ผู้คลายเกลียวด้าย ผู้ร่วงหล่นจากชั้นฟ้า และผู้วิ่งกู่ไปยังเจว็ด เป็นต้น

2.2 การเปรียบเทียบกับมารร้าย (ชัยฏอน) อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพต่างๆ ของมารร้าย (Satan) ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่ชัดเจนของความชั่วร้าย ความน่ารังเกียจและความหวาดหวั่นพรันสะพรึง เพื่อเป็นการสำทับให้มนุษย์ระมัดระวัง และมีสติยังคิด ดังตัวอย่างอุปมาอุปไมยที่ระบุการเปรียบเทียบกับสภาพของผู้

ถูกมารร้ายเข้าสิง สภาพของผู้ถูกมารร้ายครอบงำ ท่าทีของมารร้าย และการเปรียบเทียบกับศิระชะ
ของมารร้าย เป็นต้น

2.3 การเปรียบเทียบกับสัตว์ สรรพสัตว์ที่ถูกยกตัวอย่างอุปมาอุปไมยไว้ในคัมภีร์อัล-
กุรอานนั้น ล้วนแต่เป็นสัตว์ที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวันของมนุษย์ พบเห็นได้ง่ายตายและ
บ่อยครั้ง อาทิ สุนัข แมงมุม ตั๊กแตน ลา แมลง รวมทั้งปศุสัตว์สำหรับใช้แรงงาน และบริเวณ เช่น โค
กระปือ แพะ แกะ

2.4 การเปรียบเทียบกับพืช คัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับต้นไม้และ
พันธุ์พืชอันเป็นสิ่งใกล้ตัวมนุษย์ไว้อย่างมากมายเช่นกัน ได้แก่ เปรียบเทียบกับเมล็ดพืช ใบไม้
ต้นไม้ ต้นอินทผลัม และ เรือกสวนไร่นา

2.5 การเปรียบเทียบกับสรรพสิ่ง ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ ที่
ถูกยกตัวอย่างเปรียบเทียบไว้ในอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้แก่ ก้อนหิน ภูเขา ท่อนไม้
สายลม น้ำฝน ไข่เต่า ไผ่ตง ทับทิม ปะการัง ไข่ผึ้ง ชนสัตว์ และปรากฏการณ์ภาพลวงตา (Mirage)
 เป็นต้น

2.6 การเปรียบเทียบกับความหมายนามธรรม อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้
ระบุนการเปรียบเทียบความหมายเชิงนามธรรมไว้เช่นกัน ดังตัวอย่างการเปรียบเทียบกับลักษณะ
ของการม้วนกระดาษ และสภาพแห่งการปกคลุมด้วยความมืดมิด เป็นต้น

จากเนื้อหาโดยสรุปของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ทำให้ทราบว่า ประเด็นหลักที่
คัมภีร์ใช้ในการอุปมาอุปไมยนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการบ่งบอก
ถึงความสำคัญของการศรัทธาตามเงื่อนไขพื้นฐานที่อิสลามกำหนด และสถานะของหลักศรัทธาใน
อิสลามว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรกเหนือสิ่งอื่นใด การเป็นมุสลิมจะไม่สมบูรณ์เป็นอันขาดหาก
มีการศรัทธาที่หลงผิดหรือบกพร่อง การศรัทธาจึงเป็นรากแก้วของจิตใจที่จำเป็นต้องได้รับการ
ปลูกฝังให้แข็งแกร่งมั่นคงในหัวใจของผู้ศรัทธา ทั้งนี้เมื่อมุสลิมมีศรัทธาที่มั่นคง มีหัวใจที่ยำเกรงต่อ
พระเจ้าอย่างจริงใจและบริสุทธิ์ใจแล้ว แนวปฏิบัติอื่นๆ ที่อิสลามได้ปูทางไว้ก็จะกลายเป็นนิสัยและ
พฤติกรรมของเขาโดยปริยาย

การประยุกต์ใช้อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเพื่อการพัฒนาชีวิตที่แท้จริงจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากจิตใจเป็นอันดับแรก อุปมาอุปไมยในคัมภีร์จึงเสมือนเครื่องมือกระตุ้นเตือนจิตวิญญาณของผู้ศรัทธาวิธีหนึ่ง เพราะคำสอนจากอุปมาอุปไมย ช่วยกลมกลืนจิตใจและเรียกร้องเชิญชวนให้มนุษย์ใช้สติปัญญาครุ่นคิดในทุกรูปแบบ ทำการสนทนาโต้ตอบโดยตรงกับสติปัญญาและจิตมนุษย์ ปลุกจิตสำนึกแก่บุคคลให้รู้ผิดรู้ถูก และรู้หน้าที่ ด้วยรูปแบบการใช้สำนวนที่หลากหลาย และด้วยการเน้นย้ำความหมายหลายต่อหลายครั้งในต่างวาระ ซึ่งย่อมเป็นการจุดประกายให้สติปัญญาขบคิด ไตร่ตรองข้อเท็จจริง และตอบคำถามข้อเปรียบเทียบต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างมั่นคงชัดเจน

เนื้อหาอุปมาอุปไมยในเชิงการประยุกต์เพื่อการพัฒนาชีวิตนั้น นอกเหนือจากการปลุกฝังความศรัทธาแล้ว อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ยังสอนให้มนุษย์ตระหนักถึงความสำคัญของความบริสุทธิ์ใจ (Sincerity) ในการกระทำเพื่ออัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอาลา เตือนให้ระวังถึงพิษภัยของการโอ้อวด (Hypocrisy) อันเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้การทำงานของมนุษย์ไร้ค่าและสูญเปล่า บทบาทของอุปมาอุปไมยได้ทำหน้าที่ปลุกเร้าให้ชีวิตริบเร่งทำความดีและละเว้นการทำชั่ว โดยยกภาพตัวอย่างการตอบแทนที่มนุษย์จะได้รับในโลกหน้า เพื่อให้เข้าใจใกล้กับสติปัญญามนุษย์มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ยกภาพตัวอย่างการลงทัณฑ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เพื่อตักเตือนให้มนุษย์พึงสังวรณอยู่เสมอ พร้อมกันนี้อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานยังกำชับให้มนุษย์มีสติยับยั้งชั่งคิด และไม่คล้อยตามอารมณ์ ด้วยการเตือนให้ระวังจากการตกเป็นเหยื่อของมารร้าย (Evil) และให้ตระหนักถึงความไม่จริงถาวรของชีวิตความเป็นอยู่ของโลกนี้ เพื่อการดำรงชีวิตที่ไม่หลงระเริงต่อสิ่งยั่วยุ และหลงลืมสัจธรรม อันเป็นการบ่งบอกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของการเป็นมนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องรู้หน้าที่ที่แท้จริงของตน และรับผิดชอบต่อพฤติกรรมทั้งหมดที่ได้กระทำไว้

สำหรับการประยุกต์ใช้อุปมาอุปไมยในแง่การพัฒนาสังคมนั้น สอดคล้องกับการสร้างสังคมโดยมีพื้นฐานของความรับผิดชอบในหน้าที่และความรักใคร่ปรองดองฉันท์น้องพี่เป็นพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้ ระเบียบสังคมอิสลามจึงตั้งอยู่บนการตักเตือนห้ามปรามกันและกัน อันเป็นการแสดงออกถึงความรักและปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้เน้นในด้านการลดช่องว่างของระดับชนชั้นในสังคมด้วยการส่งเสริมให้บริจาคทาน และห้ามปรามต่อต้านอย่างเด็ดขาดในเรื่องดอกเบี้ย ซึ่งอิสลามถือว่าเป็นสิ่งทำลายกัดกร่อนความรักใคร่ปรองดอง ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของมนุษย์และสังคมทั้งหมด อุปมาอุปไมยในคัมภีร์

อัล-กุรอานยังกำชับด้านความซื่อสัตย์สุจริต ตำหนักการทุจริตผิดสัญญา อันเป็นชนวนเหตุสำคัญในการสร้างความร้าวฉานแตกแยกของสังคมอีกด้วย

จากเนื้อหาโดยสรุปของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ทำให้ทราบอีกเช่นกันว่าคัมภีร์อัล-กุรอานได้ระบุจำนวนอุปมาอุปไมยที่ห้ามปรามมิให้กระทำ หรือคำสั่งห้ามเอาไว้มากกว่าจำนวนที่บ่งชี้ให้กระทำ หรือคำสั่งชี้ ระบุตัวอย่างผู้กระทำผิดไว้เป็นอุทาหรณ์ (Example) มากกว่าผู้กระทำดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเน้นกำชับให้มนุษย์รับทราบถึงผลร้าย และอันตรายของลักษณะและพฤติกรรมที่มีชอบและหลงผิดทั้งหลาย ขณะเดียวกันก็เป็นการเน้นกำชับอย่างจริงจังหนักแน่นเพื่อให้มนุษย์ปกป้องตนเองให้ห่างไกลจากภาวะดังกล่าว

อิสลามปลูกฝังคุณธรรมเหล่านี้เพื่อสร้างคนให้เป็นผู้ที่แท้จริง เมื่อบุคคลรู้หน้าที่ตนเอง รู้จุดมุ่งหมายชีวิต หน้าที่ของชีวิตจึงเป็นภาวะความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ที่มนุษย์ทุกคนต้องดำเนินการปฏิบัติ และรอรับผลกรรมที่ตนได้กระทำไว้ในโลกนี้โดยทั่วกัน ด้วยเหตุนี้ สังคมอิสลามจึงตั้งอยู่บนมูลฐานของความศรัทธาด้วยจิตสำนึกแห่งการเป็นป่าวของพระเจ้า จิตสำนึกแห่งการเป็นพี่น้องกันของมวลมนุษย์ อันเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการนำพาสังคมให้รอดพ้นปลอดภัยจากความปั่นป่วนวุ่นวาย (พิตนะฮฺ) ทั้งปวง

ดังนั้น บทเรียนคำสอนจากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน จึงถือเป็นหนึ่งในบั้งเขียนที่คอยกำกับดูแล ตักเตือนให้มนุษย์รักความดี ตลอดจนมีจิตสำนึกความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม แน่แนวทางชีวิตที่ถูกต้องและปลอดภัย เมื่อบุคคลได้ศึกษา และเข้าใจความหมายในอุปมาอุปไมยเหล่านี้ พฤติกรรมที่ติงามที่สอดแทรกผ่านคำสอนไว้ในอุปมาอุปไมยจะกลายเป็นที่รัก ที่พึงปรารถนา และพฤติกรรมที่ชั่วร้ายที่อุปมาอุปไมยได้ยกตัวอย่างกล่าวเตือนเอาไว้จะกลายเป็นสิ่งน่ารังเกียจ ที่บุคคลไม่ปรารถนาจะเข้าไปใกล้ อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน จึงนับว่ามีบทบาทอันยิ่งใหญ่ในการก่อร่างสร้างบุคคลและสังคมให้รู้ผิดชอบชั่วดี รักความดี เกลียดชังความชั่ว ซึ่งถือเป็นจิตสำนึกแห่งคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญสูงสุด อีกทั้งยังทำหน้าที่หล่อหลอมความคิดสติปัญญา ตลอดจนจิตวิญญาณของบุคคลให้มั่นคงแน่นแฟ้นในคำสอนอิสลามอันถูกต้องเที่ยงตรง เพื่อความสันติสุขของชีวิตทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งในทางกลับกันความสงบสุขร่มเย็นจะไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอันขาด หากมนุษย์ยังคงผินหลังให้กับประกาศิตอันสัจจริงของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า และยังคงเพิกเฉยต่อคำตักเตือนของพระองค์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยส่วนหนึ่งจากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ผู้วิจัยสังเกตเห็นความสำคัญของการศึกษาคัมภีร์อย่างจริงจังในทุกภาคส่วน เพราะคัมภีร์อัล-กุรอานคือธรรมนูญชีวิตที่ยังความเอ็นดูเมตตาแก่มนุษยชาติทั้งหมด เป็นทางออกของทุกปัญหา และเป็นยาบำบัดรักษาสำหรับทุกโรคภัย เฉพาะสำนวนคำสอนในรูปแบบอุปมาอุปไมยนี้ ถือเป็นหลักฐานที่ชัดเจนเพียงพอที่ยืนยันว่า คัมภีร์อัล-กุรอานคือปฐมบทแห่งการอบรมขัดเกลาจิตใจ และชี้นำชีวิตและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการที่อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานได้เน้นพื้นฐานการศรัทธาและการประพฤติปฏิบัติ อันเป็นประโยชน์ไม่เพียงเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่รวมไปถึงสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และหมั่นทบทวนอยู่เสมอจึงมีความสำคัญยิ่ง แต่เนื่องจากความเข้าใจดังกล่าวสามารถมีได้หลายระดับ เช่น ความเข้าใจในเชิงภาษา ความเข้าใจในเชิงความหมาย และความเข้าใจในเชิงคำอธิบายรายละเอียด ซึ่งไม่ว่าจะสามารถเข้าใจได้ในระดับใดก็ตาม เป็นหน้าที่ของผู้มุ่งสู่การขัดเกลาฟื้นฟูจิตใจและการปฏิบัติ จะต้องแสวงหาให้รู้ได้เข้าใจและยกระดับความรู้ความเข้าใจอยู่เสมอ ทั้งนี้ อย่างน้อยที่สุดด้วยกับ “การอ่าน” อันนับเป็นบันไดขั้นแรกซึ่งปูทางแก่ทุกผู้คนที่สนใจอิสลาม ดังที่ปรากฏในปฐมดำรัสของพระเจ้าเป็นเจ้าในคัมภีร์อัล-กุรอาน ความว่า “จงอ่าน ด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนด้วยปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัล-กุรอาน 96/1-5)

สำหรับการอ่านตามนัยยะข้างต้นนี้ ได้บ่งบอกถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของการอ่านอันเป็นหนทางสู่การแสวงหาความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ ดังกล่าว จึงนับเป็นความโปรดปราน เป็นความกรุณาของพระเจ้าเป็นเจ้าที่ได้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่มนุษย์ไม่เคยรู้ และทรงเทอดเกียรติมนุษย์เหนือสรรพสิ่งอื่นด้วยการให้มนุษย์มีความรู้ กำหนดให้ความรู้เป็นเกียรติภูมิของมนุษย์ที่ได้รับการยกย่องและให้เกียรติอย่างแท้จริง อิสลามจึงกำชับส่งเสริมให้มนุษย์แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และกำชับอีกเช่นกันให้ปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ดังนั้น หากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์

อัล-กุรอานไม่ได้รับการอ่าน ไม่ผ่านการทบทวนครั้งแล้วครั้งเล่า คุณประการจากอุปมาอุปไมยกี้ไม่อาจบรรลุผลได้ทั้งต่อบุคคลและสังคม

1.2 การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นผู้ศรัทธาที่แท้จริง ด้วยการศึกษาหาความเข้าใจที่ถูกต้องจากอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ย่อมเป็นวิธีการที่ให้คุณค่าและยังประโยชน์ไม่น้อย หากได้รับการปูพื้นฐานที่ถูกต้อง ได้รับการเอาใจใส่และผ่านขั้นตอนการอบรมอย่างเป็นระบบ ไม่ถูกจำกัดเฉพาะในศาสนสถาน หรือโรงเรียนสอนศาสนาเท่านั้น แต่ต้องมีการอบรมที่ยังลึกตั้งแต่ระดับครอบครัว และขยายกว้างถึงระดับองค์กรสังคมต่างๆ ที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทั้งนี้เพราะเนื้อหาอุปมาอุปไมยในคัมภีร์นอกจากจะครอบคลุมในหลากหลายแง่มุมชีวิตแล้ว ยังมีความสะดวกง่ายดายแก่การเข้าใจและการจดจำ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งย่อมสามารถน้อมนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพชีวิตและสติปัญญา ให้รู้จักคิด เปรียบเทียบ พิจารณาด้วยเหตุด้วยผล ภายใต้อารมณ์ที่อิสลามชี้ทางไว้ และในท้ายที่สุดสิ่งที่ได้รับจากอุปมาอุปไมยก็จะเป็นอุทาหรณ์อันกระจ่างชัดที่คอยเตือนสติควบคุมพฤติกรรมมิให้หลงผิดหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

1.3 การเปลี่ยนแปลงของประชาชาติจะยังไม่เกิดขึ้น หากบุคคลยังคงละเลยเพิกเฉยต่อคำสอน ทั้งในรูปแบบของการไม่สนใจศึกษาและในรูปแบบของการศึกษาเพื่ออ้างตนเป็นผู้รู้แต่ไม่ปฏิบัติตามความรู้นั้น เหล่านี้ย่อมส่งผลให้บุคคลห่างหายจากกลิ่นอายแห่งความประเสริฐและความดีงามที่อิสลามได้หยิบยื่นให้ เสมือนดังการมีอาวุธขึ้นตืออยู่ในคลังแสง แต่หาได้รู้จักวิธีการใช้อาวุธนั้นไม่ ดังนั้น การใช้อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นการปลูกใจ เสริมสร้างพลังกำลังใจในการเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า (Worship) และในการดำรงชีวิตตามวิถีแห่งอิสลาม จึงควรนำมาใช้อุปมาอุปไมย เพื่อให้มีการน้อมนำบัญชาของพระผู้เป็นเจ้ามาเป็นเข็มทิศและแบบอย่างการดำเนินชีวิต ซึ่งย่อมเป็นเกราะป้องกันชีวิตและสังคมทั้งหมดจากการจู่โจมของปัญหาและความหายนะ ขณะเดียวกันยังเป็นสร้างภูมิคุ้มกันแก่สติปัญญา แก่หลักการศรัทธา ให้ปลอดภัยจากโรคภัยที่หลงทางแหวกแนว และไม่ถูกต้องทั้งหมด

1.4 การที่อุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอานกล่าวถึงสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบไว้หลายประเภทด้วยกัน ซึ่งล้วนเป็นต้นแบบในการศึกษาวิเคราะห์ที่ได้หลายแง่มุม ดังนั้น หากมีความร่วมมือระหว่างนักวิชาการสาขาต่างๆ ทั้ง ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ชีววิทยา พฤกษศาสตร์

สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบตามที่กล่าวถึงใน คัมภีร์อัล-กุรอาน เช่น น้ำฝน ปะการัง แมลงเม่า ไยแมงมุม ฯลฯ ย่อมช่วยเสริมสร้างความกระจ่างที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นในการทำความเข้าใจสาระหลักของอุปมาอุปไมยนั้นๆ ได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเพิ่มเติมในสำนวนอุปมาอุปไมยในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่มีได้ปรากฏถ้อยคำของการเปรียบเทียบไว้ในอายะฮ์อย่างชัดเจน ซึ่งในคัมภีร์มีอายะฮ์ที่แฝงความหมายของการอุปมาอุปไมยเอาไว้แต่ไม่ได้ระบุคำที่บ่งบอกถึงการเปรียบเทียบ ซึ่งยังมีอยู่อีกมากมายเช่นกัน

2.2 ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของอุทาหรณ์จากเรื่องราวที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้ยกตัวอย่างไว้ เพราะคำว่า “อัมซาล” ในภาษาอาหรับหมายถึงรวมทั้งสำนวนที่เป็นอุปมาอุปไมยและสำนวนที่แสดงถึงการยกอุทาหรณ์

2.3 ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบในคัมภีร์อัล-กุรอาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปธรรมที่มนุษย์คุ้นเคย และอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งนี้ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้แขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงคุณสมบัติ คุณลักษณะ คุณประโยชน์ และ พัฒนาการของสิ่งนั้น

2.4 ศึกษาวิเคราะห์ความหมายอุปมาอุปไมยในวจนะของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสวนกุหลาบวิทยาลัย. 2551. **ข้อบกพร่องต่างๆของการแต่งคำประพันธ์ร้อยกรอง.** (Online). www.sk.ac.th/club/Web%20T.Chutima%20New/3.htm, 7 กันยายน 2551.
- ชีรอจฎี (นามแฝง). 2524. "วิธีการศึกษาอัล-กุรอาน." **สายสัมพันธ์** 15 (149): 18.
- ซอและฮู เสือสมิง. 2526. **การแปลความหมายอัลกุรอาน.** กรุงเทพฯ: พิทักษ์การพิมพ์. แปลจาก A. Al-nadwii. 1971. *The Koran Interpreted.* Makkah: n.p.
- นิรนาม. 2534. "ความเป็นมาของพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน." **สายสัมพันธ์** 26 (273-274) : 9,12,15,20,31.
- ประเทือง ทินรัตน์. 2548. **ความเปรียบ.** (Online). www.rilc.ku.ac.th/news/48/09.pdf, 7 กันยายน 2551.
- ประกาศรี สีหอำไพ. 2531. **การเขียนแบบสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ปัญญากร (นามแฝง). 2547. **ความมหัศจรรย์ของอัล-กุรอาน.** นนทบุรี: ออฟเซ็ทเพรส. แปลจาก Haroon Yahya (pseudo.). *The Miracle of The Quran.* n.d. n.p.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2548. (Online). <http://rirs3.royin.go.th/word43/word-43-a13.asp>, December 29, 2008.
- พระธรรมกิตติวงศ์. 2548. **อุปมา อุปไมย.** (Online). www.kalyanamitra.org. 7 กันยายน 2551.

ภาทิพ ศรีสุทธิ. 2548. **บทกวีนิพนธ์**. (Online). http://www.st.ac.th/bhatips/thai_poetry.html, 7 กันยายน 2551.

มุณีร มุฮัมมัด. 2524. “ข้อพิสูจน์เกี่ยวกับความถูกต้องของอัล-กูรอาน”. ใน สายสัมพันธ์.
อิสลามกับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์, 26

_____. 2551. **ชะกาดตามบัญญัติอิสลาม**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

มุฮัมมัด เหมอนุกูล. 2532. **ตำราการให้เอกภาพแต่อัลลอฮ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ม.
ป.ท. แปลจาก A. Muhammad. n.d. **Kitab Tawheed**. (Book of Unity) n.p.

ยะซุยา อับดุลการีม. 2549. “นายแพทย์คริสเตียนเข้ารับอิสลามด้วยการเชิญชวนของพี่น้อง
มุสลิม” แปลจาก Anon. n.d. **Al-Muminoon** 260 **อัลอิสลาหุ** 74 (330-332): 113.

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. 2538. **การเขียน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สายสัมพันธ์. 2524. **อิสลามกับวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์.

_____. 2533. **รับเอาหลักเชื่อมั่นของท่านไว้เถิด**. กรุงเทพฯ: เทคนิค 19.

_____. 2537. **การรู้จักอัลลอฮ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

_____. 2543. **ประเด็นที่น่ารู้เกี่ยวกับการชำระชะกาดและการประกอบธุรกิจ**. เล่มที่
2. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 1419. **พระมหาคัมภีร์อัล-กูรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย**.
มะดีนะฮ์ อัล-มุแนววะเราะฮ์: ศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัล-กูรอาน.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 2537. **ฮะดีษ รียาฎซอลิฮีน**. เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. แปล
จาก Y. Sh. An-Nawawii. 1301. Hadeeth Riyadussaliheen. 1976. Damascus:
n.p.

_____. 2541ก. **ฮะดีษ รียาฎซอลิฮีน**. เล่มที่ 1และ2 กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. แปลจาก Y. Sh.
An-Nawawii. 1301. Hadeeth Riyadussaliheen. 1976. Damascus: n.p.

_____. 2541ข. **คำอธิบายความหมายอัล-กุรอานบทที่ 2**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
จักร์ซการพิมพ์.

_____. 2541ค. **คำอธิบายความหมายอัล-กุรอานบทที่ 3**. กรุงเทพฯ: จักร์ซการพิมพ์.

อับดุลลฮอย กรีมี่. 2549. “นักดาราศาสตร์อังกฤษตะลึงในความมหัศจรรย์ของจักรวาลและ
ข้อเท็จจริงในอัลกุรอาน.” วาฮิดุดดีน ชาน ผู้แปล. **อัลอิสลาหุ** 74 (336-338): 85.

อับดุลลฮอย แดงโกเมน. 2550. “อุทาหรณ์ในอัลกุรอาน.” **สายสัมพันธ์** 42 (465-466): 51.

อาลี อีซาและคณะ. 2522. “คำวิจารณ์เกี่ยวกับท่านศาสดามุฮัมมัดและคัมภีร์อัลกุรอาน.” **สาย
สัมพันธ์** 13 (120-121): 97-100.

อาลี อีซา. 2532. **คำอธิบายอัลกุรอาน ซูเราะฮฺฮุญุส**. กรุงเทพฯ: เทคนิค18การพิมพ์.

_____. 2533. “ตามแนวทางแห่งอัลกุรอาน(บทฮุญุส)” **สายสัมพันธ์** 24 (257-258): 11.

_____. 2534. **ฮะดีษที่ถูกคัดเลือก**. 2เล่ม กรุงเทพฯ: เทคนิค19การพิมพ์.

_____. 2546. **โลกของญินและชัยฏอน**. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นท์ติ้ง.

_____. 2551. “ชัยฏอนเป็นเพียงลูกศิษย์.” **สายสัมพันธ์** 43 (477-478): 7-8.

อิมรอน มะฎดี. 2521. **อิสลามกับระบบดอกเบ็ญ**. กรุงเทพฯ: ประสานมิตรการพิมพ์. แปลจาก S. Qutb. n.d. *Fi Silal Al-Quran (In The Shad of Quran)* n.p.

_____. 2549. **อุซูลอิมาน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. แปลจาก M. I. Al-Usaimeen. n.d. *Usool Al-Iman. (The Fundamental of Faith)* n.p. (พิมพ์แจกเนื่องในงานประจำปี โรงเรียนศาสนวิทยา ครั้งที่ 23)

อิสมาแอ อาลี และ มาลิก โยธาสุมุท. 2525. **ระบอบสังคมในอิสลาม**. กรุงเทพฯ: พัทธการพิมพ์. แปลจาก A. Zaidan. n.d. *Usool Ad-Daawah. (The Missionary Fundamental)* n.d. Iraq: n.p.

_____. 2527. “ศาสนาอิสลามของเรา.” **สายสัมพันธ์** 18 (166-177) (2):16; (3):26.

อุซตาซ. (นามแฝง) 2549. **อิสลามศาสนาแห่งความสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. แปลจาก M. A. Ash-Shangqitii. n.d. *Al-Islam dean kamil. (Islam the Absolute Religion)* Madinah: n.p

อุปกิตศิลปสาร, พระยา 2539. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ฮะซัน นาคนาวา. 2540. **ความมหัศจรรย์ของอัล-กุรอาน**. กรุงเทพฯ: อัล-อัศฮาบ. แปลจาก M. M. Ash-Shaarawii. n.d. *Moejizah Al-Quran. (The Miracle of Quran)* n.d. Cairo: n.p.

Abu-Shahibah, M. 1971. **Al-Israeliyat wal mouduaat fi kutub at-tafseer. (The fabricated and Events in Books of Explanation)** 4th rev. ed. rev. Cairo: Dar-Assunnah.

Al-Asqalanii, I. 1960. **Muktasor At-Targhib wa At-Tarhib. (The Summary of Awakening and Threatening)** Habeeb, A. A. et al. comps. Bombay: Madrasa-e-Millat Malegaon (Nasik)

- Al-Bagnawii, A. n.d. **Maalim At-Tanzeel**. (Characteristics of The Revelation) Beirut: Dar-Assalam.
- Al-Badangii, A. 2008. **Al-Amsal fi Al-Quran Al-Karim**. (Metaphors in The Holy Quran) (Online). <http://www.quranway.net/index.aspx?function=Item&id=1546&lang>, December 30,2008.
- Al-Foazan, S. 2001. **Doroos min Al-Quran Al-Kareem**. (Lessons from the Holy Quran) Riyadh: Dar Al-Asimah.
- Al-Joaziyah, I. 1981. **Al-Amsal fi Al-Quran Al-Kareem**. (Metaphor in The Holy Quran) enl. Ed. Beirut: Dar Al-Maarifah.
- Al-Jurboa, A. A. M. n.d. **Al-Amsal Al-Quraniyah Al- Qiyasiyah Al-Mudrobah li Ar-Rukni Al-Aowwal min Arkan Al-Iman billah**. (Metaphor in Al-Quran:The Comparison on The First Principle of Believing in Allah) Doctor of Philosophy in Missionary and Theology. Islamic University. (Online). www.hadielislam.com/readlib/rasael/resala.php?id=3132, January 9, 2009.
- Al-Qattan, M. 1997. **Mabahis fi ulum al-Quran**. (Lessons in Al-Quran)23rd ed. Beirut: Muassasah ar-risalah.
- Al-Qurtubii, M. A. 1988. **Al-Jamie li Ahkam Al-Quran**. (The Collection of Al-Quran Rules) Beiry: Dar Al-Kotob Al-Ilmiyah.
- _____. n.d. **Al-Jamie li Ahkam Al-Quran**. (The Collection of Al-Quran Rules) (Online). <http://www.altafsir.com/Tafasir.asp>, November 10, 2008.

- Al-Shasri, S. N. 2008. **Al-Amsal fil Quran**. (Metaphor in Al-Quran) (Online).
<http://www.taimiah.org/Display.asp?ID=14&t=book72&pid>, August 5, 2008.
- An-Nahlawii, A. 1998. **At-Tarbiyah bi Dorbi Al-Amsal**. (Training through Metaphor)
 (Online). <http://www.annabaa.org/nbanews/53/118.htm>, August 28, 2008.
- Ar-Roomii, F. A. 1999. **Dirasat fi ulum al-Quran**. (Lessons in Al-Quran) 8th ed.
 Riyadh: maktabah taobah.
- As-Saadii, A. 1997. **Taiseer Al- Kareem Ar-Rahman fi Tafsir kalam Al-Mannan**. (God's
 Facilitation in His explanation) vol. 2. Kuwait: maktabah talibulelm.
- As-Saeid, A. M. 2007 . **Translation of Surah Al-Asr**. (Online).
<http://www.taimiah.org/Display.asp?t=book>, March 24, 2009.
- As-Sahabii, Sh. 2002. **Kitab Al-Kaba-ir**. (The Book about The Great Sins) 5th rev. ed.
 rev.Cairo: Darussalam.
- As-Suyutii, J. 2006. **Al-Itqan fi ulum al-Quran**. (The Meticulous in Al-Quran) Edited by
 H. A. Al-Basyooni vol. 2. Cairo: Dar-Al Fajr litturas.
- At-Tirmizii, M. 1975. **Al-Amsal minal kitab vas sunnah** (The Metapor in Al-Quran and
 Hadith) Edited by A. M. Al-Bajawii. Cairo: Dar-turas.
- Az-Zamaksharii, M. n.d. **Al-Kashshaf**. (Online). <http://altafsir.com/Tafasir.asp?tMadhNo1&tTafsirNo>, April 12, 2009.
- Az-Zarkashii, B. 1972. **Al-Burhan fi ulum al-Quran**. (The Evidents in Al-Quran) Egypt:
 Eisa al-Hilbii.

Az-Zarqanii. 1998. **Manahil Erfan fi ulum al-Quran**. (Source of Knowledge in Al-Quran) 2nd ed. Lebanon: Dar- ihyaa Atturas al-arabi.

Balik, I. 1978. **Minhaj As-Saliheen min A-hadith wa Sunnah Khatim Al-Ambiyaa' wa Al-Mursaleen**. (The Virtuous from The Prophet Tradition) Beirut:: Dar al-Fath.

Global Quran. (Online). <http://www.globalquran.com>, October 15, 2008.

Training Hamzawii, Y. 2006. **Al-Madlulat At-Tarbawiyah li Al-Amsal Al-Quraniyah**. (The Training Meaning from Metaphor in The Quran). Master of Arts Thesis in Psychology. Algiers University Training.

_____. 2006. **Al-Madlulat At-Tarbawiyah li Al-Amsal Al-Quraniyah**. (Training from Metaphor in The Quran). Algiers: n.p. cited S. N. Al-Ngamidii. 1990. "Al-Amsal Fawaid wa Shawahid." (Advantages and Evidences of Metaphor) **Afaq Saudi** (11 Rajab 1417).

_____. 2006. **Al-Madlulat At-Tarbawiyah li Al-Amsal Al-Quraniyah**. (Training from Metaphor in The Quran). Algiers: n.p. cited S. I. Ali. 1992. **Al-Usool Al-Islamiyah li At- Tarbiyah**. (Islamic Training Fundamental) Cairo: Dar Al-Fikr Al-Arabi.

Hawwa, S. 1999. **Al-Asas fi Al-Tafsir**. (The Fundamental of Explanation) vol. 3. 5th ed. Cairo: Darussalam

Ibn Kasir, I. 1997. **Tafsir Al-Quran Al-Azim**. (The Holy Quran Explanation) 4 vols. 2nd. Ed. Beirut: Muassasah Ar-Royyan.

Ibn Kasir, I. n.d. **Tafsir Al-Quran Al-Azim**. (The Holy Quran Explanation). (Online).
<http://www.altafsir.com/Tafasir.asp>, October 15, 2008.

Islam web. 2008. **Al-Amsal Al-Quraniyah**. (Metaphor in Al-Quran) (Online).
www.islamweb.net/ver2/archive/index2.php, August 5, 2008.

Kutb, M. 2002. **Al-Kissah fil Quran**. (Story in Al-Quran) Cairo: Dar-Kubaa.

_____. 1993. **Al-Amsal fil Quran**. (Metaphor in Al-Quran) Beirut: Maktabah al-Asriyah.

Shadeed, M. 1982. **Munhaj Al-Quran fi At-Tarbiyah**. (Training Guidance from Al-Quran) Beirut: Muassasah Ar-Risalah.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 รายชื่อซูเราะฮ์ (บท) ในคัมภีร์อัล-กุรอาน พร้อมความหมาย

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
1.	الفتحة	อัล-ฟาติฮะฮ์	การเปิด (The Opening)
2.	البقرة	อัล-บะเกาะเราะฮ์	วัว (The Cow)
3.	آل عمران	อาละอิมรอน	วงศ์วานอิมรอน (The Family of Imran)
4.	النساء	อัน-นิซาอ์	สตรี (The Women)
5.	المائدة	อัล-มาอิดะฮ์	สำรับอาหาร (The Table spread with Food)
6.	الأنعام	อัล-อันอาม	ปศุสัตว์ (The Cattle)
7.	الأعراف	อัล-อะอฺรอฟ	ที่สูงงกสูง/ส่วนสูงของกำแพง (The Heights or The Wall with Elevated)
8.	الانفال	อัล-อันฟาล	ทรัพย์เชลย (The Spoils of War)
9.	التوبة	อัล-เตอาบะฮ์	สำนึกผิดกลับตัว (The Repentance)
10.	يونس	ยูนุส	ยูนุส (Jonah)
11.	هود	ฮูด	ฮูด (Hud)
12.	يوسف	ยูซุฟ	ยูซุฟ (Joseph)
13.	الرعد	อัล-เราะอฺดู	สายฟ้า (The Thunder)
14.	ابراهيم	อิบรอฮีม	อิบรอฮีม (Abraham)
15.	الحجر	อัล-ฮิจร	พื้นที่หินผา (The Rocky Tract)
16.	النحل	อัน-นะหฺล	ผึ้ง (The Bees)
17.	الإسراء	อัล-อิสรอ์	การเดินทางยามค่ำคืน (The Journey by Night)
18.	الكهف	อัล-กะฮฺฟ	ถ้ำ (The Cave)
19.	مريم	มัรยัม	มัรยัม (Mary)
20.	طه	ฏอฮา	ฏอฮา (Ta Ha)
21.	الأنبياء	อัล-อันบิยาอ์	บรรดาศาสนทูต (The Prophets)

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
22.	الحج	ฮัจญ์-ฮัจญ์	การบำเพ็ญฮัจญ์ (The Pilgrimage)
23.	المؤمنون	ฮัจญ์-มูอฺมีนูน	บรรดาผู้ศรัทธา (The Believers)
24.	النور	อัน-นูร	รัศมี / ดวงประทีป (The Light)
25.	الفرقان	ฮัจญ์-ฟุรกอณ	แยกความจริงออกจากความเท็จ (The Criterion)
26.	الشعراء	ฮัจญ์-ชูอฺอะรออฺ	กวี (The Poets)
27.	النمل	อัน-นัมล	มด (The Ants)
28.	القصص	ฮัจญ์-เกาะศ็อยศ	เรื่องราว (The Narration)
29.	العنكبوت	ฮัจญ์-อังกะบุต	แมงมุม (The Spider)
30.	الروم	ฮัจญ์-รุม	โรมัน (The Romans)
31.	لقمان	ลุกมาน	ลุกมาน (Luqman)
32.	السجدة	ฮัจญ์-ฮัจญ์ญะฮฺ	การก้มกราบ (The Prostration)
33.	الأحزاب	ฮัจญ์-อะฮฺซาบ	พันธมิตร / รวมกลุ่ม (The Confederates)
34.	سبأ	สะบะอฺ	ชาวชีบา (Sheba)
35.	فاطر	ฟาฏีร	ผู้ทรงเนรมิตสรรสร้าง (The Originator)
36.	يس	ยาซีน	ยาซีน (Ya Sin)
37.	الصفات	ฮัจญ์-ศ็อยฟะต	บรรดา) มลาอิกะฮฺ (ผู้จัดแถว (Those Ranged in Ranks)
38.	ص	ศอด	ศอด (Sad)
39.	الزمر	ฮัจญ์-ซุมัร	กลุ่ม (The Groups)
40.	غافر	ฆอฟิร	ผู้ทรงอภัยในบาป (The Forgiver)
41.	فصلت	ฟุศลิลัต	อธิบายชี้แจงอย่างชัดแจ้ง (They are explained in detail)
42.	الشورى	ฮัจญ์-ซุรอ	การปรึกษาหารือ (Consultation)

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
43.	الزخرف	อัล-ซุครุฟ	การประดับประดาด้วยทองคำ (The Gold Adornments)
44.	الدخان	อัล-ดูคอน	หมอกควัน (The Smoke)
45.	الجاثية	อัล-ญาซียะฮฺ	การคุกเข่า (The Kneeling)
46.	الأحقاف	อัล-อะฮฺกัฟ	เนินทราย (The Curved Sand-hills)
47.	محمد	มุฮัมมัด	มุฮัมมัด (Muhammad)
48.	الفتح	อัล-ฟัตฮฺ	การพิชิต (The Victory)
49.	الحجرات	อัล-หุญญะรีฮฺ	ห้องพักอาศัย (The Dwelling)
50.	ق	กอฟ	กอฟ (Qaf) ลมที่พัดกระจัดกระจาย
51.	الذاريات	อัล-ซารียาต	(The Winds that Scatter)
52.	الطور	อัล-ฏูร	ภูเขาฏูร (The Mountain)
53.	النجم	อัน-นัจม	ดวงดาว (The Star)
54.	القمر	อัล-เกาะมะร	ดวงจันทร์ (The Moon)
55.	الرحمن	อัล-รอฮมาน	ผู้ทรงกรุณาอย่างยิ่ง (The Most Gracious)
56.	الواقعة	อัล-วากีอะฮฺ	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น/ชื่อหนึ่งของวันสิ้นโลก (The Event)
57.	الحديد	อัล-ฮะดีด	เหล็ก (Iron)
58.	المجادلة	อัล-มุญาดะละฮฺ	การโต้แย้ง (The Disputes)
59.	الحشر	อัล-ฮัษร	การเนรเทศออกเป็นกลุ่ม (The Banishment)
60.	الممتحنة	อัล-มุมตะฮินะฮฺ	สตรีผู้ได้รับการสอบสวน (The Woman to be Examined)
61.	الصف	อัล-ศ็อฟ	แถว (The Rank)
62.	الجمعة	อัล-ญุมอะฮฺ	วันศุกร์ (Friday)
63.	المنافقون	อัล-มุนาฟิฏูน	บรรดาผู้หน้าไหว้หลังหลอก (The Hypocrites)

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
64.	التغابن	อັต-ตะฆอบุน	การรวมตัวชุมนุมของความขาดทุนและผลกำไร (Mutual Loss and Gain)
65.	الطلاق	อັฏ-ฏาะลี้ก	การหย่าร้าง (Divorce)
66.	التحريم	อັต-ตะหฺรีม	การห้าม (The Prohibition)
67.	الملك	อັล-มุลก	อำนาจปกครอง (The Dominion)
68.	القلم	อັล-กัอฺลัม	ปากกา (The Pen)
69.	الحاقة	อັล-ฮี้กเกาะฮฺ	สิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (The Sure Truth / The Inevitable)
70.	المعارج	อັล-มะอะริจญ์	ทางขึ้น (The Ways of Ascent)
71.	نوح	นูฮ	นูฮ (Noah)
72.	الجن	อັล-ญิน	ญิน (The Jinn)
73.	المزمل	อັล-มุซซัมมิล	ผู้คลุมกาย (The One Wrapped in Garments)
74.	المدثر	อັล-มุดดฺซฺซิร	ผู้ห่มกาย (The One Enveloped)
75.	القيامة	อັล-กียามะฮฺ	วันฟื้นคืนชีพ / วันปรโลก (The Resurrection)
76.	الإنسان	อັล-อินซาน	มนุษย์ (The Man)
77.	المرسلات	อັล-มุรชะลาต	ลมพัดออก (Those Sent Forth)
78.	النبا	อัน-นะบะฮฺ	ข่าว (The Announcement / The News)
79.	النازعات	อัน-นาซีอฺอฺ	ผู้ถอดกระซอก (Those Who Pull Out)
80.	عبس	อะบะชะ	ทำหน้าบึ้ง (He Frowned)
81.	التكوير	อັต-ตักวีร	การม้วนดับแสง (Winding Round and losing its Light)
82.	الإنفطار	อັล-อินฟิฏฏออร	การแยกแตก (The Cleaving)

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
83.	المطففين	อัล-มุก์อฟฟิฟีน	ผู้ทำให้พระองค์ในการซั่งตวง (Those Who Deal in Fraud)
84.	الإنشقاق	อัล-อินชีกักอก	การแตกออกเป็นชิ้น (The Bursting Asunder)
85.	البروج	อัล-บรูัจญ์	ดวงดาว (The Stars)
86.	الطارق	อัล-ฏอริก	ดาวประกายแสงยามค่ำคืน (The Night-Comer)
87.	الأعلى	อัล-อะลูลา	ผู้ทรงสูงส่งยิ่ง (The Most High)
88.	الغاشية	อัล-ฆอชียะฮ์	การครอบงำแห่งความรุนแรง (The Overwhelming)
89.	الفجر	อัล-ฟัจญูร	ยามรุ่งอรุณ (The Daybreak)
90.	البلد	อัล-บะลัด	เมือง (The City)
91.	الشمس	อัซ-ซัมซุ	ดวงอาทิตย์ (The Sun)
92.	الليل	อัล-ลัยล	ยามค่ำคืน (The Night)
93.	الضحى	อัล-ฎุฮฮา	ยามสาย (The Brightness of the Day)
94.	الشرح	อัซ-ซัรฮ์	การเปิด (หัวใจ) (The Opening Forth)
95.	التين	อัต-ตีน	มะเดื่อ (The Fig)
96.	العلق	อัล-อะลัค	ก้อนเลือด (The Clot)
97.	القدر	อัล-กัอดร	คืนแห่งการกำหนดชี้ขาด (The Night of Decree)
98.	البينة	อัล-บัยยีนะฮ์	หลักฐานอันชัดแจ้ง (The Clear Evidence)
99.	الزلزلة	อัล-ซัลซะละฮ์	แผ่นดินไหว (The Earthquake)
100.	العاديات	อัล-อาดิยาต	(ม้า) ที่วิ่ง (Those That Run)
101.	القارعة	อัล-กอริอะฮ์	วันปรโลก (The Striking Hour)

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อภาษา อาหรับ	คำอ่าน	ความหมาย
102.	التكاثر	อัด-ตะกาซุร	การสะสมทรัพย์เพื่อโอ้อวด (The Emulous Desire)
103.	العصر	อัล-อัศรุ	กาลเวลา (The Time)
104.	الهمة	อัล-ฮุมะชะฮุ	ผู้ินินทา (The Slanderer)
105.	الفيل	อัล-ฟีล	ช้าง (The Elephant)
106.	قريش	กูรอยซุ	ชาวกูเรช (The Quraish)
107.	الماعون	อัล-มาอูน	ของเล็กๆ น้อยๆ (The Small Kindnesses)
108.	الكوثر	อัล-เกาซัร	แม่น้ำในสวนสวรรค์ (A River in Paradise)
109.	الكافرون	อัล-กาฟิรูน	บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา (The Disbelievers)
110.	النصر	อัล-นัศรุ	การช่วยเหลือ (The Help)
111.	المسد	อัล-มะซัด	ใยอินทผลัม (The Palm Fibre)
112.	الإخلاص	อัล-อิคลาส	ความบริสุทธิ์ใจ (The Purity)
113.	الفلق	อัล-ฟะลัก	รุ่งอรุณ (The Dawn)
114.	الناس	อัน-นาส	มนุษย์ (The Mankind)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

อาลิยา โยธาสุมทร

วัน เดือน ปี ที่เกิด

4 ตุลาคม 2527

สถานที่เกิด

จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

Bachelor of Islamic Theology (Department
of Quran Interpretation and Its Science)
Al-Azhar University, Cairo-Egypt.